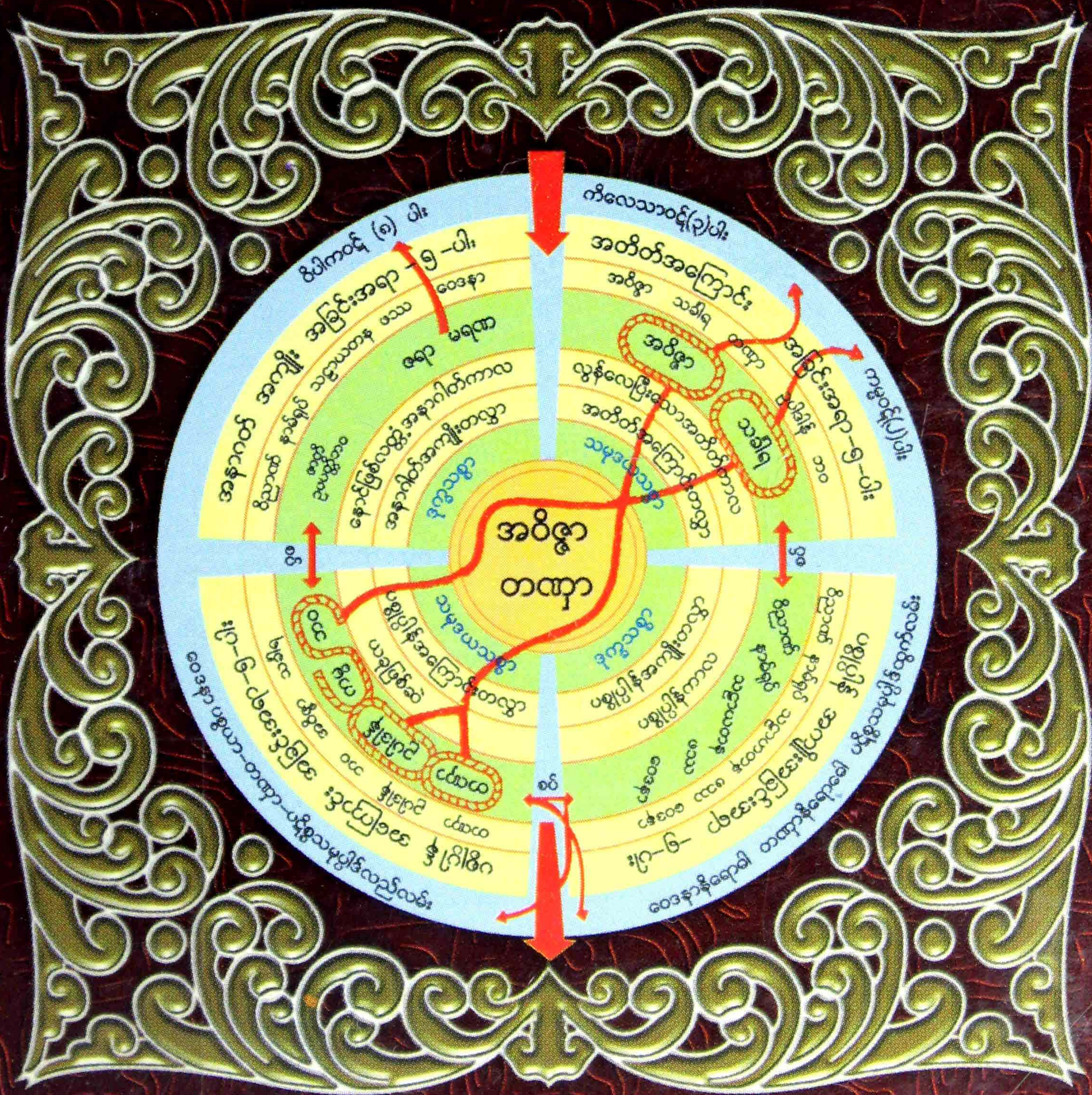

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး

၏
ဥပနိဿယအတိုင်း
ဝိပဿနာတရား အားမထုတ်မီ
လှေလာသိရှိအပ်သည့်

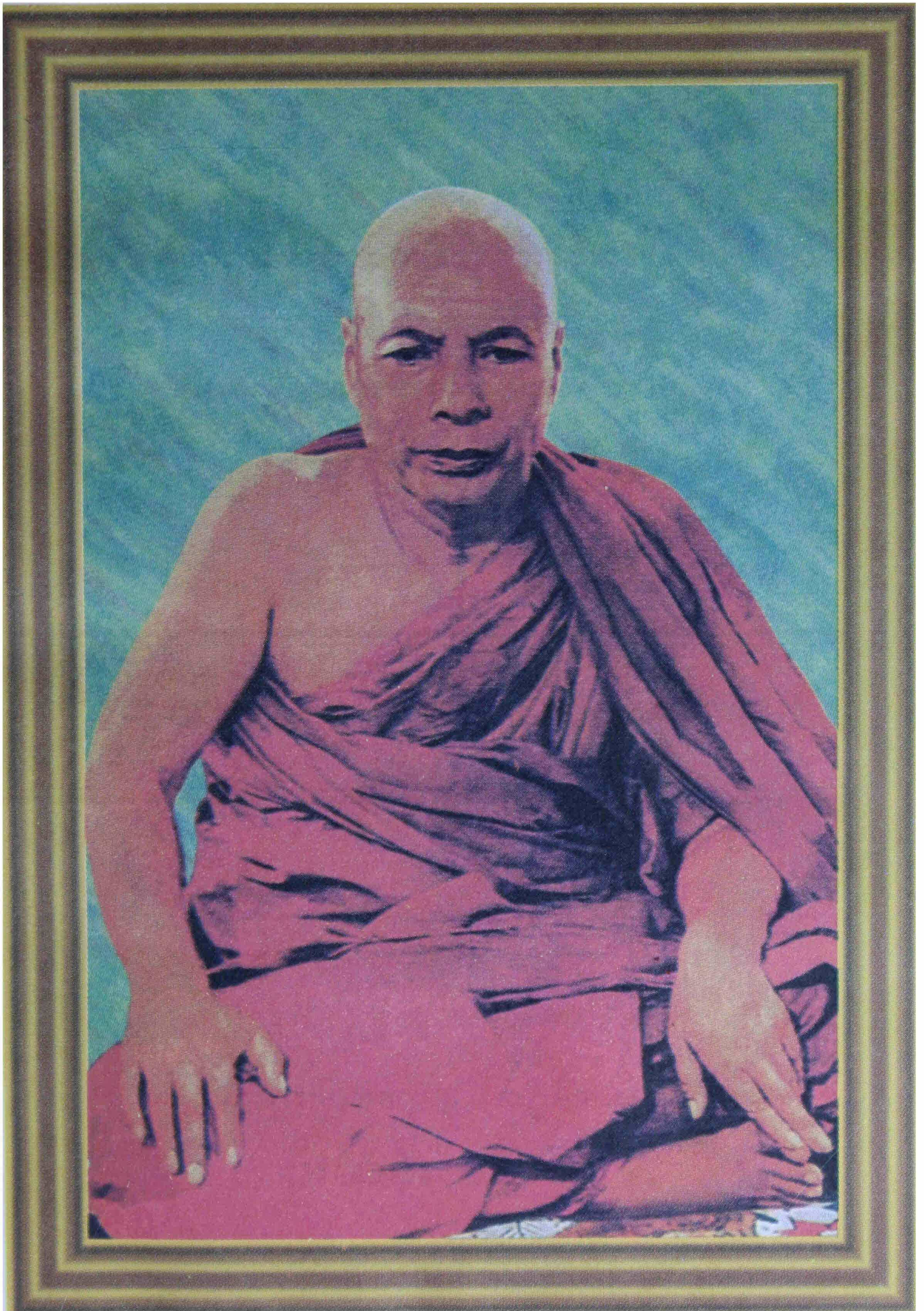
ဗုဒ္ဓ၏အပါယ်ပိတ်တရား

ဦးဆန်းတင်

အငြိမ်းစား ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး
|နယ်လှည့် ဓမ္မကထိက|
ရေးသားပြုစုသည်။

စ တု ထွ အ ကြိမ်

ကျေးဇူးတော်ရှင် အဂ္ဂမဟာ ပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးပုံ။

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏
ဥပနိဿယအတိုင်း
ဝိပဿနာတရားအားမထုတ်မီ
လေ့လာသိရှိအပ်သည့်

ဗုဒ္ဓ၏ အပါယ်ပိတ် တရား

နယ်လှည့်ဓမ္မကထိက

ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး (အငြိမ်းစား)

ဦးဆန်းတင်

ရေးသားပြုစုသည်

ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာန အမှတ်

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ်

* အကြိမ်

* အုပ်ရေ

* တန်ဖိုး

* ပန်းချီ

❖ ၃၂၉/၉၉ (၆)

❖ ၃၆၈/၉၉ (၇)

❖ စတုတ္ထအကြိမ်

(၁၉၉၉-ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ)

❖ ၁၀၀၀

❖ () ကျပ်

❖ မောင်မောင်သိုက်

ထုတ်ဝေသူ

❖ ဦးဇော်လင်း

တမာမြိုင်စာစဉ်

အမှတ် - ၂၁၊ ချင်းချောင်းခြံ (၃)လမ်း

ကြည့်မြင်တိုင်၊ ရန်ကုန်မြို့။

အတွင်းစာသား

❖ စေတနာကွန်ပျူတာ

အမှတ် (၂၁၄)၊ ပန်းဆိုးတန်းလမ်း

မျက်နှာဖုံးနှင့်

❖ ဦးဝင်းအောင် (မြ - ၀၅၁၃၁)

အတွင်းစာသားပုံနှိပ်သူ

သန်းထိုက်ရတနာပုံနှိပ်တိုက်၊

အမှတ် - ၈၄/၈၆၊ ၅၀ - လမ်း

(၁) ရပ်ကွက်၊ ပုဇွန်တောင်မြို့နယ်

ရန်ကုန်။ ဖုန်း - ၂၉၈၆၇၄

မာတိကာ

-က-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁	ကျမ်းဦးအမှာစာ	
၂	ပြုစုသူ၏ အမှာစာ	
၃	အမရပူရမြို့၊ မင်္ဂလာတိုက်ဟောင်း ကျေးဇူး တော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး (ဦးဝိမလ) ၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း	. . . ၁
၄	သောတာပန်ဖြစ်ခြင်း၏ အကျိုးကြီးမားပုံ	. . . ၆
၅	သောတာပန်ဆိုတာဘာလဲ	. . . ၉
၆	သောတာပန်အမျိုးအစား	. . . ၉
၇	သောတာပန်လေးပါး	. . . ၁၀
၈	သောတာပတ္တိ မင်္ဂလာခြင်း အကြောင်းအင်္ဂါလေးပါး	. . . ၁၁
၉	ပုထုဇဉ်နှင့် သောတာပန် အရိယာတို့ ခြားနားပုံ	. . . ၁၂
၁၀	မင်္ဂလာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ် ရ-မရ ချိန်စက်နည်း	. . . ၁၃

မာတိကာ

-ခ-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁၁	မဂ်လေးပါးက ဒုစရိုက်တရားဆယ်ပါးကို အချိုးကျပယ်ပုံ	. . . ၁၄
၁၂	ကျေးဇူးတော်ရှင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မိုးကုတ် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဟောကြားဆုံးမတော်မူသော မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ (၇) ချက် (ဝါ) သောတာပန် တို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား	. . . ၁၅
၁၃	အရူဉာဏ်တရား (၅) ပါး (သို့မဟုတ်) ဝိပဿနာ မဂ်အကြောင်း သိကောင်းစရာ	. . . ၁၉
၁၄	ဝိပဿနာမဂ်ကို အမျိုးမျိုး ခေါ်တွင်ပုံ	. . . ၁၉
၁၅	အရူဏ်တက်ရင် နေထွက်ပုံ (ဥပမာ)	. . . ၂၀
၁၆	ဝိပဿနာဆိုတာဘာလဲ	. . . ၂၂
၁၇	ဝိပဿနာ အလုပ်စခန်း မဝင်မီ ပြုလုပ်ရမည့် ပုဗ္ဗကိစ္စများ	. . . ၂၂
၁၈	ဣရိယာပထ ပဗ္ဗရူနည်း	. . . ၂၇
၁၉	သမ္ပဇာန ပဗ္ဗရူနည်း	. . . ၂၇
၂၀	ဓာတ် (၁၈) ပါး ရှုမှတ်နည်း	. . . ၂၈
၂၁	ဝိပဿနာဇောဆိုတာ ဘာလဲ	. . . ၂၉
၂၂	ဇော (၇) ကြိမ်မှ အသီးသီး ကာလအလိုက် အကျိုးပေးပုံ	. . . ၂၉
၂၃	ဓာတ် (၁၈) ပါး ပုံစံပြဇယား	. . . ၃၁
၂၄	အာယတနတရား (၁၂) ပါး	. . . ၃၁
၂၅	အတွင်းအာယတနတရား (၆) ပါး	. . . ၃၂

မာတိကာ

-၀-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂၆	အပြင်အာယတနတရား (၆) ပါး	. . . ၃၂
၂၇	သစ္စာ (၄) ပါး ခွဲပုံဇယား	. . . ၃၂
၂၈	သစ္စာ (၄) ပါး အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်း	. . . ၃၂
၂၉	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား (၁၂) ပါး၊ ထင်ရှား ပေါ်လွင် ဓာတ်အစဉ်၊ အမရပူရမြို့၊ မင်္ဂလာ တိုက်ဟောင်း၊ မိုးကုတ်ဆရာတော် ဦးဝိမလ၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဖြတ်လမ်းကြည့်ရှုစရာ စက်ဝိုင်း ဒေသနာ	. . .
၃၀	ရှစ်သွယ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် လင်္ကာ ကျက်မှတ်နည်း	. . . ၃၄
၃၁	ရှစ်သွယ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အမေး၊ အဖြေ	. . . ၃၄
၃၂	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်းဒေသနာတော်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ သတ်နည်း	. . . ၃၈
၃၃	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း ဒေသနာကို အဓိက ထားသည့် အမေး၊ အဖြေတရားတော်	. . . ၄၀
၃၄	ခန္ဓာ (၅) ပါးနှင့် ပတ်သက်၍ အမေး၊ အဖြေ	. . . ၅၀
၃၅	မြင်မှုခန္ဓာ (၅) ပါး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြုတ်ပုံ အမေး၊ အဖြေ	. . . ၆၃
၃၆	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီး ပြတ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခချုပ်ပုံ	. . . ၆၆
၃၇	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပုံစံပြဇယား	. . . ၆၇
၃၈	ဝိသာခ (အနာဂါမ်) အမေး၊ ဓမ္မဒိန္နာ (ရဟန္တာမ)၏ အဖြေကို အခြေခံ၍ ခန္ဓာဉာဏ် ရောက် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံ၊ ချုပ်ပုံနှင့် သစ္စာလေးပါး အမေး၊ အဖြေတရား	. . . ၆၈

မာတိကာ

-ဃ-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၉	သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ အပါး (၂၀) ဖြစ်ပုံ	. . . ၇၄
၄၀	သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ အပါး (၂၀) ခွာပုံ	. . . ၇၆
၄၁	အဓိပတိ သုံးပါးဖြင့် တရားအားထုတ်လျှင် မဂ်ဉာဏ်ရနိုင်ပုံ	. . . ၇၇
	(၁) မိမိကိုယ်ကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း၊	. . . ၇၇
	(၂) လောကကြီးကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း	. . . ၇၈
	(၃) တရားတော်ကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း	. . . ၇၈
၄၂	သတိပဋ္ဌာန်တရားအကြောင်း သိကောင်းစရာ	. . . ၇၉
	(၁) သတိပဋ္ဌာန်ဆိုတာဘာလဲ	
	(၂) သမ္မာသတိမဂ္ဂင်သည် ခေါင်းဆောင်	
	(၃) သတိပဋ္ဌာန်တရားကို အားထုတ်ခြင်းဖြင့် လက်ငင်းရရှိမည့် အကျိုးတရား (၅) ပါး	
	(၄) ရွှေဆွဲကြိုးနှင့်တူတဲ့ သတိပဋ္ဌာန်	
၄၃	ခန္ဓာငါးပါးအား သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်ဖြင့် ဝေဖန်ခြင်းနှင့် စရိုက်ကမ္မဋ္ဌာန်းရွေးချယ်ခြင်း	. . . ၈၁
၄၄	ကာယာနုပဿနာ	. . . ၈၃
၄၅	ကာယာနုပဿနာဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်ကြစို့	. . . ၈၅
၄၆	မဟာဘူတံ ဓာတ်ကြီးလေးပါးနှင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ခွာပုံအကျဉ်း	. . . ၈၅

မာတိကာ

-C-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၄၇	ဝေဒနာနုပဿနာ	. . . ၈၈
၄၈	ဝေဒနာ နုပဿနာ ရူပွား၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်နည်း	. . . ၈၉
၄၉	တဏှာ မူလက တရားကိုးချက်	. . . ၉၀
၅၀	စိတ္တာနုပဿနာ	. . . ၉၂
၅၁	စိတ္တာနုပဿနာရူပွား၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်နည်း	. . . ၉၃
၅၂	ဓမ္မာနုပဿနာ	. . . ၉၄
၅၃	ဓမ္မာနုပဿနာ ရူပွား၍ အပါယ်ရေသောက်မြစ် ဖြုတ်နည်း	. . . ၉၄
၅၄	မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါး	. . . ၉၇
၅၅	မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါးကို အမျိုးမျိုးခေါ်တွင်ပုံ	. . . ၉၇
၅၆	မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါး လင်္ကာ	. . . ၁၀၃
၅၇	လောကဥပမာ	. . . ၁၀၃
၅၈	သဿတဒိဋ္ဌိအကြောင်း သိကောင်းစရာ	. . . ၁၀၄
၅၉	အပွားဉာဏ် (တိရဏပရိညာ) နဲ့ သဿတဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း၊ အမှတ် (၁)	. . . ၁၀၅
၆၀	အပွားဉာဏ်နဲ့ (သဿတဒိဋ္ဌိ) ကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း အမှတ် (၂)	. . . ၁၀၆
၆၁	ငွေစက္ကူပိုနည်းဖြင့် သဿတဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း အမှတ် (၃)	. . . ၁၀၈
၆၂	သဿတဒိဋ္ဌိရှိသူ၏ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားများ	. . . ၁၀၉
၆၃	ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအကြောင်း သိကောင်းစရာ	. . . ၁၁၁

မာတိကာ

- ၈ -

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၆၄	ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိဆိုတာ ဘယ်ကဲ့သို့ ယူတဲ့ အယူလဲ	. . . ၁၁၁
၆၅	ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ အယူကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း ဒေသနာတော်ဖြင့် ဖြုတ်ပုံ	. . . ၁၁၁
၆၆	ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိအယူကို ခန္ဓာဉာဏ်ရောက်ဖြုတ်ကြည့်နည်း	. . . ၁၁၂
၆၇	ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိရှိသူရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားများ	. . . ၁၁၃
၆၈	မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂) ပါး	. . . ၁၁၄
၆၉	သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂) ပါး	. . . ၁၁၅
၇၀	ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်းတရား (၈) ပါးနှင့် လင်္ကာ	. . . ၁၁၅
၇၁	ဝိစိကိစ္ဆာ (၈) ပါး၏ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	. . . ၁၁၆
၇၂	မတင်းတိမ်ကောင်းသောတရား (၅) ပါး	. . . ၁၁၇
၇၃	သမုတိသစ္စာ ဘုရားမပယ်တာ ရှစ်ချက်	. . . ၁၁၇
၇၄	ဝိဇ္ဇာစရဏဆိုတာ ဘာလဲ	. . . ၁၁၈
၇၅	ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်ဆိုတာ ဘာလဲ	. . . ၁၁၉
၇၆	သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၅) မျိုး	. . . ၁၁၉
၇၇	အလုံးစုံသော မွေ့လျော်ခြင်းတို့တွင် တရားနှင့်မွေ့လျော်ခြင်းက အောင်နိုင်ပုံ	. . . ၁၂၀
၇၈	သေခြင်းလေးမျိုး	. . . ၁၂၁
၇၉	ကံတို့၏ အကျိုးပေးရာကာလ	. . . ၁၂၁
၈၀	ဒုက္ခနှင့် သုခခွဲခြားပုံ	. . . ၁၂၁
၈၁	(၃၁) ဘုံ ပုံစံပြဇယား	. . . ၁၂၂

မာတိကာ

-ဆ-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၈၂	နီဝရဏတရားဆိုတာ ဘာလဲ	. . . ၁၂၂
၈၃	နီဝရဏတရား (၅) ပါး	. . . ၁၂၃
၈၄	မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားတော်အကျဉ်းချုပ်	. . . ၁၂၃
၈၅	လူမိုက်နှင့် လူလိမ္မာတို့၏ ခြားနားချက်	. . . ၁၂၄
၈၆	(၆) ပါးသော တရားကို မပြုလုပ်သည့် ယောဂီအား မဂ်တား ဖိုလ်တား မဖြစ်နိုင်ပုံ	. . . ၁၂၄
၈၇	ဤတရား ၆-ပါး မပယ်ဘဲ ဝိပဿနာတရား အားမထုတ်ထိုက်	. . . ၁၂၅
၈၈	ခန္ဓာငါးပါး၊ ပရမတ္ထတရား၊ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး ပုံစံပြဇယား	. . . ၁၂၅
၈၉	ပရမတ္ထတရား လေးပါး	. . . ၁၂၅
၉၀	တဏှာ (၁၀၈) ပါး ဖြစ်ပေါ်လာပုံအကျဉ်း	. . . ၁၂၆
၉၁	တဏှာ (၁၀၈)ပါးရပုံ နောက်တစ်နည်းအကျဉ်း	. . . ၁၂၆
၉၂	ကိလေသာ (၁၀)ပါး	. . . ၁၂၇
၉၃	(၁၅၀၀) ကိလေသာ ရရှိပုံအကျဉ်း	. . . ၁၂၇
၉၄	သမုတိနှင့်ပရမတ္ထသစ္စာခွဲခြားပုံ ဇယားအကျဉ်း	. . . ၁၂၈
၉၅	ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ခွဲပြခြင်း	. . . ၁၂၈
၉၆	သောတာနုဂတသုတ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး	. . . ၁၂၉
၉၇	ကျေးဇူးတော်ရှင် မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ (သောတာနုဂတသုတ်) သံဝေဂလင်္ကာ	. . . ၁၃၂

မာတိကာ

-၉-

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၉၈	ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး၊ ရထား ၇-စင်း ဥပမာဖြင့် နိဗ္ဗာန်သွားပုံ	. . . ၁၃၃
၉၉	ဉာဏ်စဉ် (၁၆) ဉာဏ်၏ လင်္ကာဆောင်ပုဒ်	. . . ၁၃၉
၁၀၀	ဉာဏ်စဉ် (၁၆) ဉာဏ်၏ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	. . . ၁၃၉
၁၀၁	ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်တွင် လာရုံသည့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ (၁၆)ဉာဏ်၊ ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၏ ဝိပဿနာ (၁၀)ဉာဏ်၊ ဓမ္မစကြာတွင် ပဉ္စဝဂ္ဂီ (၅)ပါးအား ဉာဏ် (၃)ဉာဏ်နှင့် သုသိမပရပိုဇ် အား ဉာဏ် (၂)ဉာဏ် ဟောပုံဇယား	. . . ၁၄၁
၁၀၂	သစ္စဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်	. . . ၁၄၂
၁၀၃	သစ္စာအနက် (၁၆) ချက် ပုံစံပြဇယား	. . . ၁၄၃
၁၀၄	ဒုက္ခသစ္စာ (၄) ချက်	. . . ၁၄၃
၁၀၅	သမုဒယသစ္စာ (၄) ချက်	. . . ၁၄၄
၁၀၆	နိရောဓသစ္စာ (၄) ချက်	. . . ၁၄၅
၁၀၇	မဂ္ဂသစ္စာ (၄) ချက်	. . . ၁၄၆
၁၀၈	မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဓမ္မသံဝေဂနှင့် ဩဝါဒကထာများ	. . . ၁၄၇

လှိုင်နံ့သာ ဓမ္မရိပ်သာဆရာတော်၏ ကျမ်းဦးအမှာစာ

ဝိပဿနာ တရားအားထုတ်သော ယောဂီသည် -

၁။ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပုံချုပ်ပုံကို ရှေးဦးစွာ သိအောင်လုပ်ရမည်။

၂။ ဒိဋ္ဌိ (၃) မျိုး အသိနှင့် အလျင်ခွာရမည်။

၃။ ဒိဋ္ဌိခွာပြီးမှ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်ရမည်။

ဟူ၍ ဘုရားဟော ပါဠိတော်များနှင့်အညီ ဟောကြားထားသော ကျေးဇူးတော်ရှင် မိုးကုတ်ဆရာတော်ကြီး၏ ဥပနိဿယအတိုင်း အငြိမ်းစား ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးဆန်းတင် ရေးသားသော ဗုဒ္ဓ၏ အပါယ်ပိတ်တရားကျမ်းစာအုပ်တွင် ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြစ်ပုံ၊ ချုပ်ပုံ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ စသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်များနှင့် ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ ပယ်သတ်နည်းများကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးသားထားပါသည်။

ဝိပဿနာ ရှုပုံရှုနည်း၊ အလုပ်ပေးတရားကိုလည်း အကျဉ်းချုပ် ရေးသားထားပါသည်။

ဉာဏ်စဉ်နှင့် ဝိသုဒ္ဓိ (၇) ပါး အကျဉ်းချုပ်ကိုလည်း ရေးသားထားပါသည်။

ဆရာတော်ကြီး၏ သြဝါဒ အတိုချုပ်များကိုလည်း ရေးသားထားပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ တရားအားထုတ်ခါစ ဝိပဿနာတရား လိုက်စားခါစ ယောဂီများအနေနှင့် အခြေခံက စရေးသားထားသော ဆရာဦးဆန်းတင်၏ ဗုဒ္ဓ၏ အပါယ်ပိတ်တရားကျမ်းစာကို လေ့လာကြည့်ရှုသင့်ကြောင်း ရေးသားအပ်ပါသည်။

ဦးသုစိတ္တ (အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ)

(ဓမ္မာစရိယပါဠိပါရဂူ)

လှိုင်နံ့သာ မိုးကုတ် (၁၇၈) ဓမ္မရိပ်သာ

မြို့သစ်မြို့၊ မကွေးတိုင်း။

ဦးဆန်းတင်၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း

ဦးဆန်းတင်သည် ငယ်စဉ်က ဟင်္သာတလယ်တီ ဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီး ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက် ပညာသင်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၅-၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်မှ စီးပွားရေး ပညာရှင်ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပြီး စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်ရှိ စီမံကိန်း စိစစ်ရေးနှင့် တိုးတက်မှု အစီရင်ခံရေး ဦးစီးဌာနတွင် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးအဆင့် ၁ အဖြစ် နိုင်ငံတော် တာဝန်များကို အဆင့်ဆင့် ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၀-၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် အငြိမ်းစား ယူခဲ့ပါသည်။

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဥပနိဿယကို အသက်အားဖြင့် (၃၃) နှစ်အရွယ်မှ စတင်၍ လေ့လာလိုက်စား အားထုတ်လျက် နယ်လှည့်ဓမ္မကထိကအဖြစ် ဟောပြောပို့ချခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ထေရဝါဒ ပါဠိတော်များနှင့်အညီ ဟောပြောပို့ချခြင်း၊ ဤကျမ်းစာအုပ်ကို ဉာဏ်မီသမျှ ပြုစုနိုင်ခြင်း၏ ဥပနိဿယသတ္တိ (အားကြီးသောအကြောင်း) များမှာ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဟောစဉ် ကျင့်စဉ်များ၊ ဆရာတော် ဦးဓမ္မသာရ၊ ဦးဓမ္မသာရ၊ ဦးဝိမလဗုဒ္ဓိ (မဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ၊ မူလဓမ္မာစရိယ၊ ဓမ္မနီတိစောဒနာ)၊ ဦးကုသလ အရှင်မြတ်များနှင့် မြို့သစ်မြို့မှ ဦးသုစိတ္တ (အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ၊ ဝိနယပါဠိပါရဂူ)၊ ဦးဇနိတာလင်္ကာလာရ (အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ) ဆရာတော်များ၏ ကျေးဇူးများကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဤဗုဒ္ဓ၏ အပါယ်ပိတ်အခြေပြုကျမ်းစာအုပ်သည် ဝိပဿနာတရားများကို လေ့လာလိုက်စားကာစ ယောဂီများအတွက်သာ ရည်ရွယ်၍ ပြုစုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပြုစုသူ၏ အမှာစာ

မိမိတို့ ယခုရရှိထားသော ခန္ဓာငါးပါးသည် ပဋိသန္ဓေ အို နာ သေရေး ဒုက္ခဘေး အစရှိသည့် ဘေးတကာ ရန်တကာ ဝိုင်းနေသည့် ခန္ဓာကြီး ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းခန္ဓာငါးပါးသည် အဟုတ်ရှိဖြစ်ပြီး မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ငါ-သူတစ်ပါး အစရှိသည်တို့မှာ အခေါ်ရှိ (တစ်နည်း) ခေါ်ရ ရုံမျှ သမုတ်ထားသည့် သမုတိသစ္စာသာ ဖြစ်ပေသည်။ သမုတိသစ္စာသည် အယူမှား အမှတ်မှား၊ အစွဲမှားတည်းဟူသော ဝိပုလ္လာသ ဒဏ်ချက် ကြောင့် ပေါ်ပေါက်ရခြင်းဖြစ်၍ (ဥပမာ) မျက်လုံးနှင့် အဆင်းရုပ်တို့ ထိတွေ့မှုကြောင့် မြင်စိတ်ပေါ်သည်ကို ငါမြင်သည်ဆိုလျှင် မြင်စိတ် အပေါ်တွင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ သွားရောက်ခိုကပ်တော့သည်။ ယင်းအယူ မှားကြောင့် ခင်မှုတဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ရပေသည်။ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်ကား ဒိဋ္ဌိနှင့် တဏှာတရားနှစ်ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိကို အလျင်သတ်ရန် ဟောကြားခဲ့ပေသည်။ အာသဝေါတရား လေးပါးတွင် ဒိဋ္ဌာသဝသည် အပါယ်လေးပါးသို့ ကျအောင် လုပ်တတ်သည့် တရား ဖြစ်ပါသည်။ မဟာသောတာပန် အရိယာမြတ်သည် အပါယ်လေးပါး တည်းဟူသော အောက်သံသရာ (ငရဲမျိုးစေ့) ပြတ်၍ အပါယ်တံခါး ပိတ်ရခြင်းမှာ အတ္တဒိဋ္ဌိကြောင့် ဖြစ်ရသည့် ဒုစရိုက် ကံဟောင်းကံသစ် များ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖန် ပြန်ဖြစ်မည့် ဒုက္ခမှာ လည်း (၇) ကြိမ် မျှသာတည်း။ သို့ဖြစ်သဖြင့် ကုန်လွန်ပြီးသော ဒုက္ခနှင့် နောက်ထပ်ရရှိမည့် ဒုက္ခသည် မနှိုင်းယှဉ်အပ်တော့ချေ။ တဏှာလောဘ သည်ကား သုဂတိပို့သည့် တဏှာ၊ ငရဲပို့သည့် တဏှာဟူ၍ ရှိသေးရာ ဒိဋ္ဌိသည် တဏှာထက်စာလျှင် ပို၍ကြောက်ဖွယ် ကောင်းလေတော့၏။

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ “ဝိပဿနာရှုဖို့ကနောက်၊ ဒိဋ္ဌိခွာဖို့က အလျင်” ဆိုသည့် ဥပနိဿယနှင့်အညီ စာရေးသူအနေဖြင့် ပရိညာသုံးပါးတွင် ဉာတပရိညာ (အသိပြုတ်) ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာကိုသတ်ရန် ဘုရားရှင်၏ အပါယ်ပိတ်တရားများကို ဉာဏ်မီသမျှ ပြုစုရေးသားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ တပည့်သာဝကများ အနေဖြင့် ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ သိကောင်းစရာ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်းကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာသတ်ခန်းကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်ကြီးဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသော သိမှတ်ဖွယ်ရာ တရားဓမ္မများနှင့်တကွ ဉာဏ်မီသမျှ ပြုစုထားခြင်း ဖြစ်ပါ၍ ဝိပဿနာတရားများကို စတင်အားထုတ်မည့် ယောဂီတို့အတွက် လောကုတ္တရာ အကျိုးစီးပွား အလို့ငှာ လေ့လာနိုင်ပါရန် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စာရေးသူသည် မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးအား မမိလိုက်ငြားသော်လည်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဟောစဉ်၊ ကျင့်စဉ်တရားတော်များအားလည်းကောင်း၊ မိုးကုတ်ရိပ်သာ ဓမ္မကထိကများ ဖြစ်ကြသော ဦးဓမ္မသာရ၊ ဦးဓမ္မသာရနှင့် ဦးဇနိတလင်္ကာရ (အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ) စသည့် အရှင်မြတ်များ၏ ဟောစဉ်၊ ကျင့်စဉ်များကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၇၂ ခုနှစ်လောက်မှစ၍ လေ့လာပွားများနေသူ တစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ အထူး သဖြင့် လောကုတ္တရာမျက်လုံးကို ဖွင့်ပေးတော်မူသော မိုးကုတ်ရိပ်သာ၊ တိုက်ခွဲအမှတ် (၈၉) မှ ဆရာတော် ဦးဝိမလဗုဒ္ဓိ မဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ (မူလဓမ္မာစရိယ)၊ ဆရာတော် ဦးကုသလ အရှင်မြတ်နှစ်ပါးနှင့် တကွ ဦးသုစိတ္တ အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ (ဓမ္မာစရိယပါဠိပါရဂူ) အရှင်မြတ်တို့သည် စာရေးသူ၏ ဆရာရင်းများ ဖြစ်တော်မူကြသည်။

အလျောက် ယင်းဆရာတော်များအနေဖြင့် ဤစာအုပ် ဖြစ်မြောက်ရေး တွင် ကူညီအားပေး မှု၊ ဘုရားဟော ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများနှင့် ညီညွတ်စေခြင်း ငှာ သုတ်သင်ပေးမှုသည် ကြီးမားသည့် အထောက်အကူ ကို ဖြစ်စေပါသည်။ မည်သို့ပင် သုတ်သင် ရှင်းလင်းစေကာမူ ချွတ်ယွင်း လစ်ဟင်း မှားယွင်းခြင်းတို့ တွေ့ရှိပါက စာရေးသူနှင့် သတ္တဝါအပေါင်း အား မေတ္တာရှေ့ထား သနားငဲ့ညှာပြီး သဏ္ဍာန် လောကုတ္တရာ အကျိုး စီးပွားအတွက် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ဖတ်ရှုပေးပါရန် အနူးအညွတ် မေတ္တာ ရပ်ခံအပ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်ဖြင့် ကျေးဇူးတော်ရှင် ဖြစ်တော်မူသော အဂ္ဂမဟာ ပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဉာဏ်တော်ကို ဦးခိုက်လျက် လောကုတ္တရာ မျက်လုံးကို ဖွင့်ပေးတော်မူကြသော ဆရာသမားများနှင့် တကွ မိခင်၊ ဖခင် အနန္တကျေးဇူးရှင်များအား ပူဇော်ပါ၏။

ဦးဆန်းတင် (နယ်လှည့်ဓမ္မကထိက)
အမှတ် (၇၉၆)၊ အောင်သစ္စာ (၅) လမ်း၊
(၄) ရပ်ကွက် (တောင်ပိုင်း)
သာကေတမြို့နယ်၊ ဖုန်း (၅၅၀၈၃၄)

အမရပူရမြို့၊ မင်္ဂလာတိုက်ဟောင်း၊ ကျေးဇူးတော်ရှင်

ဖြစ်တော်မူသော

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး

ဦးဝိမလ

၏

ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း

ဇာတိနှင့် ဖွားမြင်ချိန်

မန္တလေးခရိုင်၊ မြစ်ငယ်မြို့၊ ဥယျာဉ်တော်ရွာတွင် ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၂၆၁ ခုနှစ်၊ နတ်တော်လပြည့်ကျော် (၁၁) ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ တွင် မွေးချင်း (၈) ယောက်အနက် (၅)ယောက်မြောက်သားမြတ်ရတနာ ကို မီးရှူးသန့်စင်ဖွားမြင်တော်မူသည်။

မိဘမျိုးရိုးနှင့် ငယ်မည်

ကုန်သည်မျိုးဖြစ်သော ခမည်းတော် (ဦးအောင်ထွန်း)၊ မယ်တော် (ဒေါ်ရွှေအိတ်) တို့ဖြစ်ကြပြီး ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ဖွားမြင်သဖြင့် ငယ်မည်မှာ မောင်လှဘော်ဖြစ်ပါသည်။

ငယ်စဉ်ကာလ ရှင်ဝိမလနှင့် ပထမအကြိမ် ပျားစွဲခြင်း

(၄) နှစ်အရွယ်တွင် မူလတန်းဆရာကြီး ဦးစံရထံတွင် အပ်နှံခဲ့ပြီး စတုတ္ထတန်း အောင်မြင်ခဲ့သည်။ (၉) နှစ်အရွယ်တွင် ဥယျာဉ်တော်ရွာ၊ ဂွေးပင်ဧတာရကျောင်း (ဆရာတော် ဦးဇာဂရ) အရှင်မြတ်ကို

ဥပဇ္ဈာယ်ပြု၍ ရှင်သာမဏေအဖြစ် သွတ်သွင်းသည်။ (ဝိမလ) ဟူသော ဘွဲ့အမည်ရသည်။ ရှင်သာမဏေ၏ တန်းပေါ်၌ ခေါက်တင်ထားသော သင်္ကန်းကို ပထမအကြိမ် ပျားစွဲသည်။ ငွေးပင်တောရ ဆရာတော်ကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်အရ စာပေပရိယတ် သင်ကြားရန် အမရပူရသို့ တစ်ပါးတည်း ကြွတော်မူသည်။ မင်္ဂလာတိုက်အုပ် ဆရာတော်ကြီး ဦးသုဇာတသည် ကိုရင်ဝိမလအား “မကုဋကျောင်း” တွင် သီတင်းသုံးနေစေသည်။ အရွယ် နှင့်မလိုက် ထူးချွန်စွာ ပရိယတ်ကို သင်ကြားခြင်း၊ သီလပေး၊ တရားဟော၊ ရေစက်ချခြင်း၊ အသံဩဇာနှင့် ပြည့်ဝခြင်း၊ တရားဓမ္မဟောပြောရာတွင် တိကျပြတ်သားခြင်းတို့ကြောင့် ထေရ်ကြီးဝါကြီးများက ကိုရင် သာရိပုတ္တရာ ဟုပင် ခေါ်စမှတ်ပြုကြသည်။ အဘိဓမ္မာ ပါရဂူ ပထမကျော် ဆရာကြီး ဦးအုန်းထံတွင် အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ ကျမ်းများကို အတွင်းကျကျ လက်ဆုပ် လက်ကိုင်ရှိအောင် မိမိရရ နိုင်နိုင်နင်းနင်း သင်ကြားတတ်မြောက်တော် မူသည်။

ပထမအကြိမ်ရဟန်းခံခြင်း၊

ဒုတိယအကြိမ် ပျားစွဲခြင်းနှင့် ပရိယတ်ဆက်လက်ဆည်းပူးခြင်း

၁၂၈၁ ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလဆန်း (၈) ရက်နေ့တွင် မင်္ဂလာတိုက်အုပ် ဆရာတော် ဘဒ္ဒန္တသုဇာတအား ဥပဇ္ဈာယ်ပြုတော်မူ၍ ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခဲ့သည်။ သိမ်မှထွက်၍ မကုဋကျောင်းသို့ ကြွသွားပြီး ချွေးစို သင်္ကန်းတော်ကို သင်္ကန်းတန်း၌ တင်လွှားထားစဉ် ယင်းသင်္ကန်းတော်၌ ပျားများ ပျံသန်းရောက်ရှိ၍ သိုက်အုံဖွဲ့ကာ နေကြလေသည်။ စာပေ ပရိယတ်ဆည်းပူးရာတွင် အားရတင်းတိမ်ခြင်း မရှိသဖြင့် မန္တလေးမြို့ရှိ ခေမာသီဝံ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ တောင်ပြင်ဘုရားကြီးတို့က ဆရာတော်

ဦးခန္တိ၊ အရှင်အာဒိစ္စရံသီ ဆရာတော်ဘုရားကြီးများထံတွင် ဒီဃနိယာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ်တည်းဟူသော နိကာယ်ငါးရပ်နှင့် ပိဋကတ်စာပေ (လောကုတ္တရာ ကျမ်းအဖြာဖြာ) များကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်မိအောင် သင်ကြားတတ်မြောက်တော်မူခဲ့လေသည်။

ဒုတိယအကြိမ် ရဟန်းခံခြင်း

ရဟန်းဝါ (၂) ဝါအရ ၁၂၈၃ ခုနှစ်တွင် အမရပူရမြို့၊ မင်္ဂလာတိုက်တွင် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ရဟန်းအဖြစ် ရောက်ရှိတော်မူသည်။

ပရိယတ်စာပေ ပို့ချခြင်း

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် နှစ်ပေါင်း (၃၀) တိုင်တိုင် စာသင်သား (၅၀၀) ကျော်တို့အား အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့လှသော အဘိဓမ္မာ၊ ညဉ့်ဝါမာတိကာ ဓာတုကထာ၊ ယမိုက်နှင့် ပဋ္ဌာန်းကျမ်းဂန်များကို ပို့ချခြင်း၊ ဒါန သီလသမထနှင့် သစ္စာဆိုက် ခန္ဓာဉာဏ်ရောက်တရားများ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းသို့ တရားဓမ္မများကို ပို့ချခြင်း၊ ဟောကြားဆုံးမနေခြင်းကို အောင်ခြင်းရှစ်ပါး ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးနာဂဝံသက ဆရာတော် ဦးဝိမလအား “စာချတာ၊ တရားဟောတာဟာ ကုသိုလ်ရရုံပဲ ရှိတယ်။ မိမိကိုယ်ကို မိမိကိစ္စပြီးအောင် အရင်လုပ်ရန်” ဆုံးမဩဝါဒ ပေးတော်မူသဖြင့် သတိသံဝေဂရပြီး ယင်းအချိန်မှစ၍ သဒ္ဓါဝီရိယကို အဖော်လုပ်၍ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားများကို ပွားများအားထုတ်တော်မူသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဉာဏ်တွေ့တရား

မြတ်စွာဘုရား (၄၅) ဝါအတွင်း ဟောကြားတော်မူသည့် ဓမ္မပဒ ပါဠိတော်၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်နှင့် သံယုတ်ပါဠိတော် အစရှိသည်တို့ကို လေ့လာစိစစ်ရာတွင် အောက်ပါဉာဏ် (၃) ဆင့်သာလျှင် သာဝကအရာ ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရ၍ အားရနှစ်သက်စွာ ကျင့်ကြံအားထုတ်တော်မူခဲ့ သည်။

- ၁။ ဉာတပရိညာ - ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြားသိမှု၊
- ၂။ တိရဏပရိညာ - အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ သိမှု၊
- ၃။ ပဟာဏပရိညာ - သစ္စာလေးပါးကို ပိုင်းခြား၍ သိမှု၊

ကျမ်းပြုတော်မူခြင်းနှင့် သာသနာ့ကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်တော်မူခြင်း။

ပထမကျော် ဆရာကြီး ဦးအုန်း အနိစ္စမရောက်မီက ပြုစုဆဲ ဖြစ်သည့် အဘိဓမ္မာတံခွန်ကျမ်းကြီးကို ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် အပြီးသတ် ပြုစုတော်မူပြီး ယမကမဉ္စရီကျမ်း၊ ပုထုဇ္ဇန အလင်းပြကျမ်း၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဝိပဿနာ ဒုလ္လဘဒေသနာကျမ်း (၆) တွဲ၊ သစ္စာအနက် (၁၆) ချက်၊ မိုးကုတ် ဝိပဿနာအဖွဲ့ကြီးမှ ဆရာတော် ဘုရားကြီး ဟောကြားထားသည့် တိပရိကော်ဒါမှ စာအုပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည့် မိုးကုတ်ဝိပဿနာ တရားစာအုပ်များ ဖြစ်ပါသည်။ သီဟိုဠ်မဟာစေတီတော် ကြီး စိန်ဖူးတော်တင်ရန်နှင့် ဗိုလ်တထောင်စေတီ စိန်ဖူးတော်တင်ရန် အတွက် ဦးဆောင် ဦးရွက်ပြုတော်မူခဲ့သည်။

**အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်
ဆက်ကပ်လှူဒါန်းခြင်းကို ခံယူတော်မူခြင်း**

ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား တရားရေ အေးတိုက်ကျွေးတော်မူရာ၌ ကျော်စောခြင်း၊ ယင်းသို့ ပိဋကတ္တယဆေက အဘိဓမ္မာပါကဋကဏ္ဍကာရက စသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသတို့နှင့် ပြည့်စုံတော် မူခြင်းတို့ကြောင့် (၈-၇-၆၂) ခုနှစ်တွင် သာသနာ့ရိပ်သာ ဖန်ယာဉ်ဓမ္မာ ရုံ၌ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်လှန်ရေး အစိုးရ၊ သာသနာရေး ဦးစီး ဌာနမှ ဆက်ကပ်တော်မူသော အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော် ဆက် ကပ်လှူဒါန်းခြင်းကို ခံယူတော်မူခဲ့သည်။

ခန္ဓာဝန်ချတော်မူခြင်း

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ၁၃၂၄-ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော် (၄) ရက် (၁၇-၁၀-၆၂) ခုနှစ် နေ့ (၁) နာရီ (၂၀) မိနစ် အချိန်တွင် “ခန္ဓာရှိသူတိုင်း ခံစားရမည့် ဝေဒနာကို ကျော်လွန်အောင် ရှုကြ၊ မမေ့မလျော့နေရစ်ကြ” ဟု ဆုံးမဩဝါဒ ပေးတော်မူပြီးနောက် တရားနှလုံး သွင်းတော်မူလျက် ခန္ဓာဝန်ချတော်မူခဲ့ပါသည်။

တတိယအကြိမ် ပျားစွဲခြင်း

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ရုပ်ကလာပ်တော်ကို ဗဟိုစံကျောင်း မဏ္ဍပ်မှ ဦးကျော်သိန်း-ဒေါ်တင်လှတို့၏ မဏ္ဍပ်သို့ ပင့်ဆောင်လာစဉ်တွင် ရုပ်ကလာပ်တော် မရောက်မီ ယင်းမဏ္ဍပ်တွင် ပျားအုံဖွဲ့၍ စွဲခဲ့ပါသည်။

ရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရာ ဓာတ်တော်များကျခြင်း

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ရုပ်ကလာပ်တော်ကို မီးသဂြိုဟ်ရာတွင် မီးမစွဲဘဲ သူငယ်အိမ်မပျက် တည်ရှိသော မျက်လုံးတော်တစ်စုံ၊ ချိတ်ဆက်

ဦးဆန်းတင်

နေသော လက်ဆစ်ရိုးတော်များ၊ အရွယ်အစား အရောင်အမျိုးမျိုးသော
မာတ်တော်များ၊ သွားတော်များနှင့် ဆင်ဆေးလိပ်ကုမ္ပဏီ ဦးသောင်းအိမ်၌
ရံဖန်ရံခါ ရောင်ခြည်တော် ကွန်မြူးနေသည့် အရိုးမာတ်တော်များ ရရှိခဲ့
ပါသည်။

ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ထေရုပ္ပတ္တိအကျဉ်း ဤတွင်ပြီး၏။

သောတာပန်ဖြစ်ခြင်း၏ အကျိုးကြီးမားပုံ

မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာအစစ် မှန်ပါက အမွန်မြတ်ဆုံး၊ အကြိုက်ဆုံး၊
အနှစ်သက်ဆုံး ပြောပါဆိုရင် နိဗ္ဗာန်လို့သာ ပြောကြပါလိမ့်မယ်။ ဒုက္ခ
ဒုပသိမ်းငြိမ်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို ဉာဏ်အားဖြင့် မြင်စွမ်းနိုင်တာသည် လောကုတ္တ
ရာမဂ်ဉာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီမဂ်ဉာဏ်ကို အနီးကပ်ဆုံး ကျေးဇူးပြုတာသည်
ဝိပဿနာမဂ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိပဿနာတရားကို အားထုတ်တော့မယ်လို့
ဆုံးဖြတ်ပြီးရင် ဒိဋ္ဌိဖြုတ်မှု အရေးကြီးပါတယ်။ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိ
တော်ကြီးများမှာ (သတ္တိယာဝိယဩမဋ္ဌော၊ ဒယုမာနော ဝ မတ္တကေ၊
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပဟာနာယ၊ သတော ဘိက္ခု ပရိဗ္ဗဇေ) လို့ ဟောထားလေ
သောကြောင့် ရင်ဝလုံစူး၊ ထိပ်ဦးမီးလောင်လျှင် အချိန်မီ မဆွဲနုတ်မိခြင်း၊
ဦးခေါင်းမှ မီးကို အချိန်မီ မငြိမ်းသတ်မိခြင်းသည် တစ်ဘဝတစ်ခါသာ
မသေမီကာလတစ်ခဏသာ နှိပ်ဝက်နိုင်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မဖြုတ်ဘဲ နေခဲ့
မိပါက ဘဝပေါင်း အကန့်အသတ်မရှိ အိုဘေး၊ နာဘေး၊ သေဘေး၊ မွဲခြင်း၊
ကွဲခြင်း ဘေးဆိုးတို့အပြင် ရင်ထုပ်ပွဲ ကြမ်းခုန်ပွဲများနှင့် ကြုံတွေ့ရပါလိမ့်
မယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဘုရားအလောင်းသည်ပင်လျှင် မဟာသက္ကရာဇ်
(၁၀၃) ခုနှစ်၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့ မတိုင်မီ ဘဝများစွာ၌ မျောက်မင်း၊

ဆင်မင်း၊ ဒေါင်းမင်း၊ ငုံးမင်း အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ခဲ့ရတာသည် ဒိဋ္ဌိမဖြုတ်ခဲ့၍
ဖြစ်ရခြင်းပါ။ သတ္တဝါတိုင်းသည် လောဘဖြစ်ရမှာ ဒေါသဖြစ်ရမှာ ကြောက်
တယ်၊ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ရမှာ ကြောက်တယ်လို့တော့ မည်သူမှ မည်ညည်းညူ ဖူးကြပေ။
တစ်ဖန် ရတနသုတ် ပရိတ်ကြီးပါဠိတော်ကြီးမှာလည်း (သဟဝဿဒဿန
သမ္ပဒါယ၊ တယဿုဓမ္မာ ဇဟိတာ ဘဝန္တိ၊ သက္ကာဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆိတဉ္စ၊
သီလဗ္ဗတံ ဝါပိယဒတ္ထိကိစ္ဆိ)။

ပထမမဂ်ဉာဏ်ကို ရရှိစေနိုင်ရန်အတွက် သက္ကယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ
သီလဗ္ဗတ ပရာမာသဟူသော သံယောဇဉ် (၃) ပါးကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ရန်
ကိုလည်း ကောင်း၊ ဤပါဠိတော်ကြီး၌ပင် (ယေအရိယသစ္စာနိ ဝိဘာဝယန္တိ၊
ဂမ္ဘီရ ပညေနသုဒေသိတာနိ၊ ကိဉ္စာပိတေ ဟောန္တိ ဘုသံပမတ္တာ၊ နတေဘဝံ
အဋ္ဌမမာဒိယန္တိ) မြန်မာလိုကတော့ သတ္တက္ခတ္တု ပရမ သောတာပန်သည်။
သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ကို ရသောကြောင့် (၇) ဘဝသာလျှင် ကာမသုဂတိ
ဘုံ (၇) ဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေပြီးနောက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်
ကြရကုန်၏။ (၈) ဘဝအထိ မဖြစ်ပုံကို ပရိတ်ကြီး ဋီကာတွင်လည်း ဖွင့်
ပြထားပါတယ်။

ဤရတနသုတ်ပါဠိတော်ကြီး၌ပင် (စတူဟ ပါယေဟိစ ဝိပု
မုတ္တာ၊ ဆစ္စဘိဌာနာနိ အဘဗ္ဗကာတုံ) မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ကတော့
သတ္တက္ခတ္တု ပရမသောတာပန်သည် သံသရာတွင် (၇) ဘဝမျှသာ
ကျင်လည်ရငြားသော်လည်း အပါယ် ဒုဂ္ဂတိမှ ရာသက်ပန် ကျွတ်လွတ်ခွင့်
ရရှိခြင်း။ ရုန်းရင်းကြမ်းတမ်းသော ၁။ မာတုဃာတက (အမိသတ်ခြင်း)၊
၂။ ပိတုဃာတက (အဖသတ်ခြင်း)၊ ၃။ အရဟန္တာဃာတက (ရဟန္တာ
သတ်ခြင်း)၊ ၄။ လောဟိတုပ္ပါဒက (မြတ်စွာဘုရားအား သွေးစိမ်း
တည်အောင် ပြုခြင်း)၊ ၅။ သံဃဘေဒက (သံဃာတော်များ ကွဲပြား

အောင်လုပ်ခြင်း) ၆။ အညသတာရဒ္ဒေသ (မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး အခြား
သောကိုးကွယ်ရာကို ညွှန်းခြင်း) တည်းဟူသော အကုသိုလ်အမှု အထက်
တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် (၆) ခုတို့ကို ဘယ်အခါမျှ မပြုလုပ်တော့ပေ။

ထို့အပြင် မဟာဝဂ္ဂသောတာပတ္တိသံယုတ် စက္ကဝတ္တိရာဇသုတ်တွင်
လည်း (စတုန္ဒံ ဒီပါနံ ပဋိလာဘော စတုန္ဒံ ဓမ္မာနံ ပဋိလာဘဿကလံ
နဂတိ သောဠသိ) ပါဠိတော်အား မြန်မာပြန်သက်သက် ပြောရရင်
လေးကျွန်းလုံးကို အစိုးရသော စကြာမင်းကြီး၏ ချမ်းသာခြင်းသည်
သောတာပန် ချမ်းသာခြင်း၏ (၁၅၆-စိတ်စိတ်၍ (ဝါ) ပုံသည်ရှိသော်
တစ်စိတ်မျှ၊ တစ်ပုံမျှပင် မမှီချေ)။ သို့ပါ၍ နိဗ္ဗာန်မြင်၊ အပါယ်တံခါးပိတ်၊
အတုမရှိသော ချမ်းသာမှုကို သောတာပတ္တိမဂ်၏ အစွမ်းသတ္တိဖြင့်သာ
ရစေနိုင်ပါသဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားသည့် အပါယ်ပိတ် လမ်းစဉ်အတိုင်း
ပထမမဂ်ဉာဏ်ရကြောင်းအတွက် သက္ကာယဒိဋ္ဌိနှင့်တကွ ဝိစိကိစ္ဆာ တရား
တို့ကို အသိဉာဏ်ဖြင့် ပြုတ်မှု (ဉာတပရိညာ) အတွက် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ မူအရ -

- (၁) ခန္ဓာ (၅) ပါး
- (၂) အာယတန (၁၂) ပါး၊
- (၃) ဓာတ် (၁၈) ပါး၊
- (၄) သစ္စာ (၄) ပါး၊
- (၅) ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊
- (၆) ဝိပဿနာ အရူဉာဏ်တရား၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒ
ဒိဋ္ဌိတို့ကို လောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုမည့် ဝိပဿနာမဂ်ဉာဏ်
ဖြစ်ပေါ်စေရန် ကြိုတင်လေ့လာ သိရှိထားမှသာ အားကြီးသော ဗလဝ
ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေပြီး ကိုယ်အလိုရှိသော နိဗ္ဗာန်ကို နီးသောအကြောင်း
ဖြစ်စေရန် ဆန္ဒပြုလိုက်ရပါသည်။

သောတာပန်ဆိုတာ ဘာလဲ

သောတာပန်ဆိုတာသည် “သောတာပန္န” ဆိုသော ပါဠိပျက် စကား ဖြစ်ပါတယ်။ မဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကတာများမှာတော့ -

သောတံ အာဒိတော အာပဇ္ဇိသု
ပါပုဏီ သူတိ သောတာပန္နာ။

သောတံ-(နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားသိတဲ့ဉာဏ် [တစ်နည်း] သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်နိုင်တဲ့ ရုပ်နာမ်ကွဲတဲ့ဉာဏ်နှင့် ရုပ်နာမ်ဖြစ်ကြောင်းဟာ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရကြောင့်ပဲလို့ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းသိလို့ ဝိစိကိစ္ဆာ သေတဲ့ ဉာဏ်၊ အဲဒီဉာဏ် (၂) ပါးနဲ့ ပြည့်စုံလျက် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော) ရေအလျင်သို့။

အာဒိတော အာပဇ္ဇိသု ပါပုဏီ သူတိ=ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ဖြင့် စတင်၍ ရောက်ရှိနေကြကုန်ပြီ၊ ဒါကြောင့် -

သောတာပန္နာ = သောတာပန် မည်ပါတယ်လို့ မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ် ရပါတယ်။

သောတာပန်အမျိုးအစား

၁။ ရုပ်နာမ်၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊ သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့နှင့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မဖြစ်ကြောင်းကို သိမ်းဆည်းသိပြီး ယုံမှား ခြင်းကင်းကာ အလုပ်မဂ္ဂင်ဖြင့် ရှုမှတ်ပွားများပြီး တစ်ဘဝ၊ နှစ်ဘဝ အပါယ် မလားတဲ့ ဝိပဿနာ ယောဂီကိုတော့ စူဠသောတာပန်လို့ ခေါ်တယ်။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာ)

၂။ ရုပ်နာမ်စတဲ့ တရားတွေအပေါ်မှာ (ဖြစ်ပျက်မြင်မှု၊ ဖြစ်ပျက် မုန်းမှု၊ ဖြစ်ပျက်အဆုံးမြင်၍ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာကို မဂ်ဉာဏ်နှင့် အပြီးအပိုင် ပယ်ပြီး

ငရဲမီးငြိမ်း၍ ဒယ်အိုးသိမ်းလျက် အရိယာဘက် ရောက်တာကိုတော့ မဟာသောတာပန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

သောတာပန်လေးပါး

- ၁။ သတ္တက္ခတ္တပရမသောတာပန် - လူ၊ နတ် ဘဝတွေမှာ ခုနှစ်ကြိမ် သာဖြစ်ပြီး ရဟန္တာဖြစ်ကာပရိ နိဗ္ဗာန်စံတာက တစ်ပါး၊
- ၂။ ကောလံကောလ သောတာပန် - လူ၊ နတ် ဘဝနဲ့ နှစ်ဘဝမှ ခြောက် ဘဝအထိနေပြီး ရဟန္တာ ဖြစ်သွား တာက တစ်ပါး၊
- ၃။ ဧကဗီဇီသောတာပန် - လူ၊ နတ်ဘဝနဲ့ တစ်ကြိမ်သာ နေပြီး ရဟန္တာဖြစ်ကာ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတာက တစ်ပါး၊
- ၄။ သောတာပန်ရိုးရိုး - သုဒ္ဓါဝါသဘုံကို ချန်ထားပြီး ကျန်တဲ့ သုဂတိ ဘုံဘဝတွေမှာ နေချင်သလောက် ဘုံစဉ်စံပြီး ဝိသာခါ၊ အနာထပိဏ်တို့လို့ အမျိုးအစားက တစ်ပါးရယ်လို့ (၄) ပါး ပြားပါတယ်။

သောတာပတ္တိမဂ်ရခြင်းအကြောင်းအင်္ဂါလေးပါး
(သုတ်ပါထေယျ ပါဠိတော်)

- ၁။ သပ္ပုရိသသံသေဝေါ - ရုပ်နာမ်၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာ တို့၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော (ဝါ) ဘဝအသစ်၌ အဖန်ဖန် ဖြစ်ရခြင်းကို ဒုက္ခသစ္စာဟူ၍ မလိုချင်၊ မရချင် အောင် ဟောပြောတတ်သော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည့် သူတော်ကောင်းနှင့် ပေါင်းဖော်ရခြင်း။
- ၂။ သဒ္ဓမ္မဿဝနံ - ရုပ်၊ နာမ်၊ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်သစ္စာတို့နှင့် စပ်သော တရားတို့ကို စာတွေ့ (သစ္စာဉာဏ်) နှင့် သာမဟုတ် ထိုးထွင်း၍ ဉာဏ်တွေ့ သိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုံးမဟောကြားသော တရားများကို ကြားနာရခြင်း။
- ၃။ ယောနိသော မနသိကာရော - အသင့်အတင့်နှလုံးသွင်းရခြင်း။
- ၄။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ - မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိကို ပယ်ရှားသော ဝိပဿနာအကျင့်၊ ဤလေးပါးတို့သည် သောတာပန်အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်း အင်္ဂါများ ဖြစ်ပါတယ်။

အကျဉ်းချုပ်မှတ်ရန် -

သူတော်ဆည်းကပ်၊ မြတ်တရားနာ၊ သင့်ရာစိတ်ထား၊ မဂ်အားလျော်ဘိ၊
ဒိဋ္ဌိကိုခွာ၊ ဤလေးဖြာ၊ သောတာပန်အစစ် ဖြစ်ကြောင်းတည်း။

ပုထုဇဉ်နှင့်သောတာပန်အရိယာတို့ ခြားနားပုံ

ပုထုဇဉ်

သောတာပန်

- ၁။ သံသရာ၌ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊
မရဏ စသောဘေးတို့မှ
လွတ်ခွင့်ကန်သတ်မှု မရှိချေ။
အပါယ်လေးပါးမှ အမြဲလွတ်ခွင့်
မရှိ။
- ၂။ ရောက်ရာဘဝတို့၌ သစ္စာ
ဟောတတ်သော ဆရာကို
ရှာရ၏။
- ၃။ ခန္ဓာ(၅)ပါး ဒုက္ခရှိရက်
နှင့် အနာဂတ်ခန္ဓာ ဖြစ်
ကြောင်း သမုဒယသစ္စာ
(တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ)
တို့ကို ပွားစီး၍ အနာဂတ်
သေထည် (ဇာတိ၊ ဇရာ၊
မရဏ) တို့ ဖြစ်ပေါ်စေ၏။
- ၄။ သားမယားနှင့်နေပြီး အဇ္ဈတ္တ
နှလုံးသွင်းခြားနားပြီး ပယ်ရ

- ၁။ သောတာပန်မှာ သုဂတိ
ဘဝသည် မြဲပြီး အပါယ်ဘေး
မှ အမြဲလွတ်၏။ အလွန်ဆုံး
ခုနစ်ဘဝထက် ပဋိသန္ဓေ မ
နေရတော့ချေ။
- ၂။ သောတာပန်မှာ ဖြစ်ရာဘဝ
တို့၌ သစ္စာဖြင့် သိဖို့ရာ ဆရာ
ရှာရန် မလိုဘဲ မဂ်ဉာဏ်၊
ဖိုလ်ဉာဏ်အမြဲ ပါသွားပြီး
မိမိဘာသာ အရဟတ္တမဂ်သို့
တက်လှမ်းနိုင်၏။
- ၃။ သောတာပန်မှာ ဇာတိချုပ်
လိုသောဆန္ဒဖြင့် တရားကျင့်
တော့၏။ ဇာတိဖြစ်လိုသော
ဆန္ဒဖြင့်မနေတော့ချေ။
- ၄။ ကာယကံ(၃)ပါး၊ ဝစီကံ (၄)
ပါးနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော

မှန်းမသိ၊ ပယ်လိုသောဆန္ဒ
လည်း မရှိချေ။

ဒုစရိုက်တို့ကို မပြုလုပ်တော့
ချေ။ သားမယားနှင့်နေပြီး
ကာမဂုဏ် ခံစားရစေကာမူ
ယင်းတဏှာကို ပယ်ရမည်
ဟုသိ၏။

မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ရ-မရချိန်စက်နည်း
(မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်)

၁။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာတည်းဟူသော ရတနာသုံးပါးတို့ အပေါ်မှ
အသက်ကိုပင် မငဲ့မူ၍ အကြွင်းမဲ့ ယုံကြည်ခြင်း။

၂။ ကာယဒုစရိုက် (၃)ပါး

၁။ သူတစ်ပါးအသက်ကို သတ်ခြင်း။

၂။ သူတစ်ပါး ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း။

၃။ သူတစ်ပါး သားမယားကို ပြစ်မှားခြင်းနှင့် သေရည်သေရက်
သောက်ခြင်း။

ဝစီဒုစရိုက် (၄)ပါး

၁။ မဟုတ်မမှန် လိမ်လည်ပြောဆိုခြင်း။

၂။ သူတစ်ပါး အကျိုးစီးပွားပျက်အောင် ဂုံးတိုက်ပြောဆိုခြင်း။

၃။ ကြမ်းတမ်းညစ်ညမ်းသောစကားကို ပြောဆိုခြင်း။

၄။ အကျိုးမဲ့ ပြိန်ဖျင်းသောစကားကို ပြောဆိုခြင်း။

မနောဒုစရိုက် (၃)ပါး

- ၁။ သူတစ်ပါး၏ စီးပွားချမ်းသာကို မိမိစီးပွားချမ်းသာဖြစ်ရန် ကြံစည်ခြင်း။
- ၂။ သူတစ်ပါးစီးပွားချမ်းသာနှင့်တကွ အလုံးစုံ ပျက်စီးဆုံးရှုံးရန် ကြံစည်ခြင်း။
- ၃။ အယူမှားခြင်း၊ အယူဖောက်ပြန်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော-
ကာယဒုစရိုက် (၃)ပါး၊ ဝစီဒုစရိုက် (၄)ပါး၊ မနောဒုစရိုက် (၃)ပါး
အားဖြင့် ဒုစရိုက်တရား ဆယ်ပါးကိုမူ ကြည့်၍ ရရာပစ္စည်းဖြင့် ရောင့်ရဲ
ခြင်း၊ အသက်မွေးခြင်း။
- ၃။ သစ္စာ (၄)ပါးတို့၌ ယုံမှားကင်းခြင်း။
- ၄။ အတ္တဒိဋ္ဌိ (ဝါ) သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခြင်း။
- ၅။ ဘဝတဏှာကိုပယ်ခြင်း။

မဂ်လေးပါးက ဒုစရိုက်တရားဆယ်ပါးကို အချိုးကျပယ်ပုံ

- ၁။ သောတာပတ္တိမဂ်က (သူ့အသက်သတ်၊ သူ့ဥစ္စာခိုး၊ သူ့ သား
မယား ပြစ်မှားသည့် ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး)
(မုသားဝါဒဆိုတဲ့ ဝစီဒုစရိုက်တစ်ပါး) (မိစ္ဆာ
ဒိဋ္ဌိဆိုတဲ့ မနောဒုစရိုက်တစ်ပါး)၊ ပေါင်း
(၅)ပါးသာ ပယ်နိုင်သေးတာ။
- ၂။ သကဒါဂါမိမဂ်က (ပိသုဏ္ဍဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာဆိုတဲ့ ဝစီဒုစရိုက်
နှစ်ပါး)။
(ဗျာပါဒဆိုတဲ့ မနောဒုစရိုက်တစ်ပါး)၊ ပထမ
မဂ်ကပယ်တဲ့ (၅)ပါးအပြင် ယခုဖော်ပြပါရှိ

- ၃။ အနာဂါမိမဂ်က တဲ့ ဒုစရိုက်တရား (၃)ပါးကို ခေါင်ပါးအောင်၊ အားနည်းရုံသာ ပယ်နိုင်သေးတာ။
(ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရုသဝါစာဆိုတဲ့ ဝစီဒုစရိုက်နှစ်ပါး)။
(ဗျာပါဒဆိုတဲ့ မနောဒုစရိုက်တစ်ပါး) ပေါင်း ဒုစရိုက် (၃)ပါးကို လုံးဝပယ်လိုက်ပါတယ်။
- ၄။ အရဟတ္တမဂ်က (သမ္မပ္ပလာပဆိုတဲ့ ဝစီဒုစရိုက်တစ်ပါး)၊ (အဘိဇ္ဈာဆိုတဲ့ မနောဒုစရိုက်တစ်ပါး)၊ အဲဒီ ဒုစရိုက်နှစ်ပါးကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်နိုင်ပါတယ်။

ကျေးဇူးတော်ရှင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ
မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး
ဟောကြားဆုံးမတော်မူသော မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ
(၇)ချက် (ဝါ) သောတာပန်တို့၏ စိတ်နေစိတ်ထား

မဟာပစ္စဝေက္ခဏာ (၇)ချက်၊ ကောသမ္ဘိပြည်မှာ ဘုရားရှင်ဟောတဲ့ အတွက် ကောသမ္ဘိသုတ်လို့လဲ တွင်ပါတယ်။ သောတာပန်နှင့် ပုထုဇဉ်တို့ရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားကို ပြတဲ့ သုတ်လို့လဲ အသိများပါတယ်။

ဘုရားရှင်ကောသမ္ဘိသုတ်ကို
ဟောကြားရခြင်းအကြောင်းရင်းအကျဉ်း

ကောသမ္ဘိမှာ အဘိဓမ္မာနိုင်တဲ့ ရဟန်းတစ်ပါးက ကုဋီတက်တော့ ကျင်ကြီးသွားပြီးရင် ဆေးကြရတဲ့ သန့်သက်ရေကလေးတစ်ဝက် ချန်ပစ်ခဲ့တယ်။ နောက်သူတ္တန်ဝိနည်းခေါင်းဆောင်က ကုဋီတက်တဲ့အခါ ရေကျန်ကို

တွေ့ရလို့ ဒီဥစ္စာ အရှင်ဘုရားထားခဲ့တဲ့ ရေကျန်လား၊ အဘိဓမ္မာနိုင်တဲ့ ရဟန်းက ဟုတ်ပါတယ်၊ မေ့ပြီးထားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်၊ ဟာ-အရှင်ဘုရား ဝိနည်း နားမလည်ဘူး၊ ဒါ-အာပတ်သင့်တယ်ဆိုပြီး ငြင်းကြခုန်ကြရင်းက သူ့ဆရာ၊ ငါ့ဆရာနဲ့ သံဃာနှစ်သင်းကွဲသွားတယ်၊ ဒီအကွဲက တစ်ကွဲမက ဘူး၊ ကိုယ်စောင့်နတ်၊ ရွာစောင့်နတ် အစရှိတဲ့ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်အထိ ကွဲသွားခဲ့ဖူးပါတယ်။

ဒီကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်းပြီးတော့ ရဟန်းတစ်ပါးက ရဟန်းတွေ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပြီး မခံသာအောင် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ပြောကုန်ကြပြီဖြစ်ကြောင်း ဘုရားထံ သွားရောက် လျှောက်ထားတဲ့အတွက် ဘုရားရှင်အနေနဲ့ သံဃာတော်တွေကို ဆုံးမပြီး ဖြန်ပင် ဖြန်ဖြေငြားသော်လည်း ဘုရားစကား နားမထောင်ဘဲ ဇွတ်ဖြစ်လာတယ်၊ ဘုရားအနေနဲ့ ဝိပါကဝဋ်တရားကြီးပဲ၊ မကွဲပြန်ရင်လဲ မဖြစ်ဘူး၊ သိပြီး ပြောရရှာတဲ့အတွက် ရဟန်းတွေ ဆုံးမပြီး သကာလ ဆွမ်းသွားပြီးခံရာက ကျောင်းတိုက် မပြန်ဘဲနဲ့ ပလဲလဲ တောကြွ သွားခဲ့တယ်၊ ဘုရားအလောင်းဖြစ်တဲ့ ပလဲလဲဆင်ကြီးပဲ အလုပ်အကျွေးကို ဘုရားကခံနေခဲ့တယ်၊ ဒီလိုနဲ့ ကောသမ္ဘိမှာ ဘုရားတရားကို ဝါတွင်းသုံးဝါ စလုံး မနာကြရလို့ ပြဿနာရဲ့ အရင်းအမြစ်ဟာ ဒီကိုယ်တော်တွေကြောင့် ဆိုတာ ကောသမ္ဘိမှ ဒကာ၊ ဒကာမတွေ အားလုံး သိကြရလို့ ကိုယ်တော် တွေ ပြန်ပြီးလုံးရင်လုံး၊ စေ့စပ်ရင်စေ့စပ်၊ မစေ့စပ်ရင် ကိုယ်တော်တို့ကို ဆွမ်းမလောင်းဘဲ အကြပ်ကိုင်လိုက်လို့ နောက်ဆုံး သူတို့ပြန်ပြီး လုံးသွား တဲ့အခါ အရှင်အာနန္ဒာကသွားပင့်တယ်၊ ဘုရားရှင် ကောသမ္ဘိ ပြန် အရောက်မှာ အသေးအဖွဲ့ ပြဿနာလေးကနေပြီး အမှိုက်ကစ ပြဿဒိ မီးလောင်တာဟာ ပုထုဇဉ်တွေကြောင့်လို့ အကြောင်းပြပြီးသကာလ ဒုက္ခ ချုပ်တဲ့ သောတာပန်ရဲ့ စိတ်အစဉ်ကို ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး သဗ္ဗညုတဉာဏ်

တော်ကြီးနဲ့ ပုထုဇဉ်နဲ့ ဘယ်လောက်ခြားသလဲဆိုတာ ချိန်ထိုးပြတဲ့ သုတ္တန်
လဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီကနေ့ တရားက မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး
အနေနဲ့ ဒုက္ခချုပ်အောင် တရားအားထုတ်ဖို့ရာ တိုက်တွန်းထားကြောင်း၊
ဒုက္ခချုပ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားဟာ ကိုယ့်ဒုက္ခချုပ်
တယ်။ မချုပ်တယ်ဆိုတာကိုလဲ အောက်ဖော်ပြပါ (၇)ချက် ကိုယ့်စိတ်ထဲ
ပေါ်လာလို့ရှိရင် ငါသောတာပန်တည်လို့ပဲလို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့တရား
ဖြစ်ပါတယ်။

၁။ မဟာသောတာပန်အနေနဲ့ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ အစရှိတဲ့ တရားတွေ
ကိုသာ ပယ်သတ်နိုင်တာ၊ လောဘ၊ ဒေါသ၊ ငိုက်မြည်းမှု (ထိနမိဒ္ဓ)၊ စိတ်
ပျံ့လွင့်မှု (ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ)ဆိုတဲ့ ပုထုဇဉ်တို့ မပယ်နိုင်သေးတဲ့ တရားတွေကို
မပယ်နိုင်တာချင်း တူပေမယ့်လို့ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက လောကီ
အလိုပြောလို့ရှိရင်ဖြင့် ပုထုဇဉ်က (ဖြစ်ကြောရှည်)၊ သောတာပန်က
(ဖြစ်ကြောတို) တယ်တဲ့။ ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းပြီးသား ပုဂ္ဂိုလ်ကတော့ မပယ်နိုင်
သေးတဲ့ ကိလေသာဖြစ်သွားရင် ဖြစ်သွားပြီလို့ ဉာဏ်အသိကလေးက
ချက်ချင်းလိုက်တယ်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ထတိုင်း ထတိုင်း ပေါ်တိုင်း
ပေါ်တိုင်း နောက်က ချက်ချင်း သိတာသည်။ သောတာပန်၏ အသိပါပဲ။

၂။ မဟာသောတာပန်အနေနဲ့ မပယ်နိုင်သေးတဲ့ (လောဘ၊ ဒေါသ၊
မောဟ) အစရှိသည်တို့ဟာ ပုထုဇဉ်လိုပဲ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဖြစ်ပင်ဖြစ်ငြား
သော်လည်း လွန်ကျူးခဲ့တဲ့ ကိလေသာတွေကို ရှိမှန်းသိတဲ့အတွက် ခန္ဓာ
ဖြစ်ပျက်ရှုပြီးသကာလ ငြိမ်းအေးအောင် လုပ်နိုင်တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား
သဘောသွားရှိရင် သောတာပန်ပါပဲ။

၃။ ဒီဘုရား(ဂေါတမဗုဒ္ဓ)ရဲ့ သာသနာတော်မှတစ်ပါး တခြား
တစ်ပါးသော သာသနာမှာဖြင့် သောတာပန် သဒါဂါမ် အနာဂါမ် ရဟန္တာ

မရှိနိုင်ဘူးဆိုတဲ့ အသိ၊ ဒီဘုရားသာသနာတော်မှတစ်ပါး တခြားသော သာသနာမှ ထွက်ရပ်လမ်းကို မရှိဘူးလို့ ဒီလိုသိတာဟာ သောတာပန်တို့ ရဲ့ အသိပါပဲ။

၄။ ရဟန်းများမှာတော့ လွန်ကျူးမိတဲ့ အာပတ်အတွက် ချက်ချင်းပဲ ဒေသနာကြားချင်တယ်၊ လူများမှာကျတော့ မပါယ်နိုင်တဲ့ ကိလေသာ ကြောင့် အပြစ်သင့်သွားတဲ့အတွက် မြန်မြန်ဝန်ချတောင်းပန်ပြီး သကာလ ပြေပျောက်အောင် လုပ်နိုင်တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားဟာလဲ သောတာပန်တို့ ရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားသဘောသွားပါပဲ။

၅။ သောတာပန်လဲ အရပ်ထဲမှာပဲ နေထိုင်တဲ့အတွက် ကိစ္စကြီးငယ် ကြောင့် ကူပါဦး၊ ယူပါဦးဆိုရင် ကူချင်ယူချင်တဲ့ စိတ်တော့ သောတာပန် မှာ ပေါ်တာပါပဲ။ ဒီလိုရုံးပြင်ကနားတို့ကို လိုက်ပင် လိုက်ငြားသော်လည်း သူ့ရဲ့သမ္မာဝါစာ မှန်တာပဲ ပြောမယ်၊ သမ္မာကမ္မန္တ-မှန်တာပဲလုပ်မယ်၊ သမ္မာ အာဇီဝ-မှန်တဲ့အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပဲလုပ်မယ်ဆိုတဲ့ အဓိသီလ သုံးပါး နှင့်တကွ အဓိသမာဓိ၊ အဓိပညာတွေကို ဘယ်တော့မှ အပျက်မခံတော့တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားဟာလဲ သောတာပန်တို့ရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားပါပဲ။

၆။ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ သစ္စာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ တရားတွေကို ဘုရားက ဟော-ဟော၊ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးဟောတဲ့ တရားတော်တွေကို သံဃာတော်အရှင်မြတ်တွေ ဟော-ဟော၊ သည်လိုဟောနေတဲ့အခါမှာ အာရုံတစ်ပါး စိတ်မသွားဘဲနဲ့၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပါ သိပြီး တရားနာနိုင် တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားဟာလဲ ပုထုဇဉ်နဲ့ မတူတဲ့ သောတာပန်တို့၏ တရား နာနည်းပါပဲ။

၇။ နာပြီးသည်၏ အခြား၌ ခန္ဓာဉာဏ်ရောက် သဘောပေါက်ပြီး သကာလ၊ ဝမ်းမြောက်လို့မဆုံး၊ မျက်လုံးဖွင့်ပေးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဆိုပြီး

ကြည်ညိုလို့ကိုမဆုံး ကျေးဇူးတင်လို့မပြီး၊ ဝမ်းမြောက်သက် အင်မတန် ရှည်လေ့ရှိတယ်။ ဒီအချက်ဟာလဲ ပုထုဇဉ်တို့နဲ့ မတူတဲ့ နောက်ဆုံးအချက် ပါပဲ။

**အရှုဉာဏ်တရား (၅)ပါး (သို့မဟုတ်) ဝိပဿနာ
မဂ်အကြောင်း သိကောင်းစရာ**

ဝိပဿနာမဂ်သည် ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာနှင့် ဝိတိက္ကမ ကိလေသာ တည်းဟူသော ကိလေသာ အကြမ်းစား (၂)ပါးကို သတ်နိုင်၏။ အနုသယ ကိလေသာကိုမူကား လောကုတ္တရာမဂ်သည်သာ အကြွင်းမဲ့ သတ်နိုင်၏။ (တစ်နည်း) ဝိပဿနာမဂ်၏ စွမ်းအင်သည် ကိလေသာကို တဒင်္ဂသာသတ် နိုင်၏။ ကိလေသာ အကြမ်းစား (၂)ပါးကို သတ်နိုင်သဖြင့်လည်း ဝိပဿနာ မဂ်ဟု ခေါ်တွင်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

ဝိပဿနာမဂ်ကို အမျိုးမျိုး ခေါ်တွင်ပုံ

ဝိပဿနာမဂ်ကို လောကီမဂ္ဂင်ငါးပါး၊ ရှေ့ပြေးမဂ္ဂင်ငါးပါး၊ ပုရေစာရိ က သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပုဗ္ဗဘာဂ မဂ္ဂင်ငါးပါး၊ ပဉ္စဂီက မဂ္ဂင်ငါးပါး၊ အရှုဉာဏ်တရား ငါးပါး၊ ကာရကမဂ္ဂင် (၅)ပါး၊ အလုပ်မဂ္ဂင် (၅)ပါးဟူ၍ အသီးသီး ခေါ်ဝေါ် ကြ၏။ ယင်းမဂ္ဂင်ငါးပါး အရှုဉာဏ်တရားတွင် -

- ၁။ မှန်စွာသိခြင်း၊ ကောင်းစွာမြင်ခြင်းသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိ မည်၏။
 - ၂။ မှန်စွာ ကြံစည်ခြင်းသည် သမ္မာသင်္ကပ္ပမည်၏။
- ယင်းတရားနှစ်ပါးအား ပညာမဂ္ဂင်နှစ်ပါးဟုမှတ်ပါ။
- ၁။ မှန်စွာအားထုတ်ခြင်းသည် သမ္မာဝါယမ မည်၏။
 - ၂။ မှန်စွာ အောက်မေ့ခြင်းသည် သမ္မာသတိ မည်၏။
 - ၃။ မှန်စွာ တည်ကြည်ခြင်းသည် သမ္မာသမာဓိ မည်၏။

ယင်းတရားသုံးပါးအား သမာဓိမဂ္ဂင်သုံးပါးဟု မှတ်ပါ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင်နှစ်ပါး၊ သမာဓိမဂ္ဂင်သုံးပါး၊ ပေါင်း မဂ္ဂင်းငါးပါးသည် ဝိပဿနာမဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် ယှဉ်ပြီး ကိလေသာ သံယောဇဉ်များကို ပယ်သတ်ခြင်း (တစ်နည်း) လောကီစိတ်နှင့်သာယှဉ်၍ ကျင့်ရခြင်းတို့ကြောင့် ကောကီမဂ်ဟုခေါ်သည်။

အရုဏ်တက်ရင် နေထွက်ပုံ-ဥပမာ

နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ၊ အဋ္ဌကထာမှာကတော့ (ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ယထာဒိစော ပုရေက္ခိတွာ ရူနံတတ္ထာ ဝိပဿနာ ပုရေက္ခိတွာ မဂ္ဂဓမ္မော ပဝတ္တိတိ)လို့ ဟောထားတဲ့အတွက် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကတော့ အရုဏ်တက်ရင် နေထွက် ပါလိမ့်မယ်၊ အရုဏ်တက်နေတာသည် နေထွက်ဖို့ ရှေ့ပြေးဖြစ်သလို အရုဏ်က အရင်တက်သလား၊ နေက အရင်ထွက်သလားလို့ မေးရင် အရုဏ်တက် ပြီးမှ နေထွက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအတိုင်းပါပဲ။ ဝိပဿနာအားထုတ်နေတာသည် မဂ်ဉာဏ်၏ ရှေ့ ပြေးပါပဲ။ ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင် မသန်ဘဲနဲ့လဲ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်က လာကို မလာပါဘူး။ ဒါကြောင့် ဝိပဿနာတရားများ အားထုတ်နေတာ သည် အရုဏ်တက်နေတာနဲ့ တူပါတယ်။ မဂ်ဉာဏ်ပေါ်လာတာသည် ရောင်ခြည်တစ်ထောင် အလင်းဆောင်တဲ့ နေမင်းကြီး ထွက်လာတာနဲ့တူပါ တယ်။ အရုဏ်တက်တဲ့ ကိစ္စနဲ့ တူတဲ့ ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုသာ ရင့်အောင် လုပ်ကြပါ။ ပွားများကြပါလို့ တိုက်တွန်းလိုက်ရပါတယ်။

မှတ်ချက်။ ။ (၁) အဖြစ်ကိုမြင်ခြင်းဖြင့် သေရင်ပြီးတာပဲ၊ ဘဝ ပြတ်တယ်၊ ဘာမျှမရှိ၊ နောက်ဘာမျှ မဖြစ် တော့ဟု ယူထားသည့် ပြတ်စဲ အယူ (ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိ) ကို စင်စေလိမ့်မယ်။

(၂) အပျက်ကို မြင်ခြင်းဖြင့် တစ်သားတည်း၊ တစ်သမတ်တည်း၊ ခိုင်းတယ်၊ မြဲတယ်၊ အစိုးရတယ်၊ ငါ့အလို ငါ့သဘောအတိုင်းဖြစ်တယ်ဟု ယူထားသည့် ခိုင်မြဲအယူ (သဿတဒိဋ္ဌိ) ကို စင်စေလိမ့်မယ်။

(၃) ဘုရားရှင်တိုင်းသည် ဖြစ်ပျက်မြင်၍ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပပဉ္စတရား သုံးပါး သေပြီးသကာလ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူရ၏။ သို့ပါ၍ ဖြစ်ပျက်အယူသည် ဘုရားအယူဖြစ်သည်။ ဖြစ်ပျက်မြင်အောင် မဂ္ဂင်ငါးပါး အရှုဉာဏ်တရားများဖြင့် မပြတ် စောင့်ကြည့်အပ်၏။

(၄) နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒကထာ ကျမ်း၌လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အရုဏ်တက်သည်နှင့် တူ၏။ မဂ်ဉာဏ်သည် နေထွက်သည်နှင့်တူ၏။ အရုဏ်တက်ပြီးနောက် နေမထွက်သည့်နေ့ဟူ၍ မရှိနိုင်သကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြီးပြည့်စုံသော ယောဂီသည် မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်ကို အပြီးတိုင် ရစေမည်ဖြစ်ပါတယ်။ သို့ပါ၍ လောကုတ္တရာ မဂ်ဉာဏ်၏ ရှေ့ပြေး၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ကို ဦးစွာ အားထုတ်ပါလေ။

(ဝိဘင်းပါဠိတော်၊ အဘိဓမ္မဘာဇနိယ၊ နှာ-၁၃၁)

၁။ အဋ္ဌဂီကမဂ် (၈)ပါး၊ လောကုတ္တရာမဂ်၊

၂။ ပဉ္စဂီကမဂ် (၅)ပါး၊ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်၊ လောကီမဂ်။

၎င်းမဂ် ၂-ပါးသည် လောကီနှင့် လောကုတ္တရာ ထူးခြားပါသည်။ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်၍ ဖြစ်ပျက်မြင်၊ ဖြစ်ပျက်မုန်းခြင်းသည် လောကီမဂ္ဂင်၊ ဖြစ်ပျက်အဆုံး အမြင်သည် လောကုတ္တရာမဂ္ဂင် ဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာဆိုတာဘာလဲ

ဝိပဿနာဆိုသည်မှာ ခန္ဓာဒိသင်္ခတဓမ္မော၊ အနိစ္စာဒိ ဝိဝိဓကာရေန ပဿတီတိဝိပဿနာ၊

ခန္ဓာဒိသင်္ခတဓမ္မော၊ ခန္ဓာငါးပါး စသော သင်္ခတ တရားတို့ကို အနိစ္စာဒိ ဝိဝိဓကာရေန၊ အနိစ္စ စသည်ဖြင့် အထူထူး အပြားပြား အားဖြင့် ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာမည် ၏ ဟူ၍ (အဋ္ဌသာလိနီ) တွင် ပါရှိပါတယ်။

ဝိပဿနာအလုပ်စခန်း မဝင်မီ ပြုလုပ်ရမည့် ပုဗ္ဗကိစ္စများ

တရားအားထုတ်တော့မည့် ယောဂီသည် ဝိပဿနာ အလုပ်ပေး တရားကို အားမထုတ်မီ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဥပနိဿယ အတိုင်း ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နားလည်အောင် ဉာဏ်မှာ အသိနှင့် ရှင်းထားရန် လိုပါသည်။ သို့ပါ၍ ရှေ့ပိုင်းတွင် စာရေးသူသည် မိမိ ဉာဏ်မီသမျှ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဥပနိဿယအတိုင်း ခန္ဓာပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီးအား ရှင်းလင်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယောဂီတို့ ဉာဏ်တွင် ရှင်းပြီဆိုလျှင် အောက်ပါကိစ္စများကို ဆက်လက်ပြုလုပ်ပါ။

ဩကာသကန်တော့ခန်း

ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ဩကာသ၊ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ၊ သဗ္ဗဒေါသ ခပ်သိမ်းသော အပြစ်တို့ကို ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်မြောက်အောင် ဘုရားရတနာ၊ တရားရတနာ၊ သံဃာရတနာ၊ ရတနာ မြတ်သုံးပါးတို့နှင့် မိဘ၊ ဆရာသမားတို့အား၊ ရိုသေမြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍၊ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်မာန်လျှော့ ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ကန်တော့ရသော ကောင်းမှုကံစေတနာတို့ကြောင့် တပည့်တော်တို့ အားထုတ်ဆဲဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လျှင်မြန်စွာမဂ်ဉာဏ်သို့ ကျေးဇူးပြု၍ နိဗ္ဗာန်သို့ မျက်မှောက်ပြုရပါလိ၏ အရှင်ဘုရား။

တရားအားမထုတ်မီ ပြုလုပ်ရန်
ပုဗ္ဗကိစ္စ (၅)ပါး

နမောတဿ၊ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။
(သုံးခေါက်ဆို)

- ၁။ တပည့်တော်တို့၏ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ် နှစ်ပါးကို မြတ်စွာဘုရားအား လှူဒါန်းပါ၏ အရှင်ဘုရား။
- ၂။ တပည့်တော်တို့သည်၊ မိုက်မဲတွေဝေခဲ့သည့်အလျောက်၊ ရတနာ သုံးပါးနှင့်တကွ မိဘ၊ ဆရာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်တို့အား ကံသုံးပါးတို့တွင်၊ တစ်ပါးပါးဖြင့် ပြစ်မှားမိခဲ့သည်ရှိသော် ထိုအပြစ်တို့မှ ပျောက်ပါစေခြင်း အကျိုးငှာ၊ တောင်းပန်ဝန်ချ၊ ကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

၃။ ကိုယ်စောင့်နတ်၊ အိမ်စောင့်နတ်၊ ကျောင်းစောင့်နတ်၊ ဓမ္မာရုံစောင့်
နတ်၊ ရွာစောင့်နတ်၊ မြို့စောင့်နတ်၊ သာသနာတော်စောင့်နတ်၊ ကမ္ဘာ
စောင့်နတ်များနှင့်တကွ ရှိရှိသမျှ သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်၊ အသက်ထက်ဆုံး
ဘေးမသိ ရန်မခ၊ ကျန်းမာ ချမ်းသာကြပါစေ။

၄။ ရှေးရှေးဘဝ၊ ယခုဘဝ၊ ပြုပြုသမျှ၊ တပည့်တော်တို့၏၊ ဒါန-သီလ
စသော ကုသိုလ်တို့သည်၊ တပည့်တော်တို့၊ အလိုရှိအပ်သော၊ မဂ်ဖိုလ်
နိဗ္ဗာန်ကို၊ ရခြင်းရောက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ လျှင်မြန်စွာ ကျေးဇူးပြုပါစေ
သတည်း။

၅။ “ငါသည် မုချသေရမည်၊ အချိန်ပိုင်းသာလိုတော့သည်၊ အသေမဦး
ခင် ဉာဏ်ဦးအောင်၊ အားထုတ်ပါတော့မည်”။

ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း

ကမ္မဋ္ဌာန် မေ ဘန္တေ ဒေထ၊ သံသရာဝဋ္ဋ ဝုက္ခတော မောစနတ္ထာယ။
ဘန္တေ အရှင်မြတ် တို့ဘုရား မေ (အမှာကံ) တပည့်တော်တို့အား။
သံသာရာဝဋ္ဋ ဝုက္ခတော သံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ မောစနတ္ထာယ၊ လွတ်
မြောက်ပါစေခြင်းအကျိုးငှာ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်၊ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ပေါက်၊ နိဗ္ဗာန်
ရောက်ကြောင်း၊ အကောင်းဆုံးဖြစ်သော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို၊ ဒေထ၊
ကရုဏာထား၊ ပေးသနားတော်မူပါကုန်ဘုရား။

ရတနာသုံးပါးအား ပူဇော်ခြင်း

- ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ ဗုဒ္ဓံပူဇေမိ။
- ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ ဓမ္မံပူဇေမိ။
- ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ သံဃံပူဇေမိ။

ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ လောကုတ္တရာတရား၊ ကိုးပါးအား
အလျော်ဖြစ်သော၊ ဤအကျင့်မြတ် ပဋိပတ်ဖြင့်ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို
ပူဇော်မိ၊ ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ လောကုတ္တရာတရား၊ ကိုးပါးအား
အလျော်ဖြစ်သော၊ ဤအကျင့်မြတ်ပဋိပတ်ဖြင့် ဓမ္မတရားတော်မြတ်ကို
ပူဇော်မိ ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

ဣမာယ၊ ဓမ္မာနု ဓမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ လောကုတ္တရာတရား၊ ကိုးပါးအား
အလျော်ဖြစ်သော၊ ဤအကျင့်မြတ် ပဋိပတ်ဖြင့် သံဃံ သံဃာတော်မြတ်
အပေါင်းကို ပူဇော်မိ ပူဇော်ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

အမျှပေးဝေခြင်း

ဤယနေ့အဖို့၌၊ အကျွန်ုပ်တို့တစ်စု ပြုလုပ်အားထုတ်အပ်သော၊ ဒါန
ကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ ဘာဝနာကုသိုလ်၊ အစရှိသော အထူးထူးသော
ကုသိုလ်တို့၏ အဖို့ဘာဝကို -

ရှေးရှေးဘဝ၊ ယခုဘဝ၊ တော်စပ်ကြရကုန်သော၊ အမိအဘ၊ အဘိုး
အဘွား၊ ဆရာသမား၊ အစထား၍၊ အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းတို့အား
အမျှပေးဝေပါကုန်၏။

အမျှရ၍၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ၊ ချမ်းသာကြသည်၊ ဖြစ်ပါစေကုန်သော်
... ။

ကုသိုလ် . . . အမျှ - အမျှ - အမျှ ယူတော်မူကြပါကုန်လော့ . . . ။
သာဓု - သာဓု - သာဓု။

တရားအားထုတ်သော ယောဂီအပေါင်းတို့သည် တင်ပျဉ်ခွေကိုယ်ကို
 ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်ထား၍ဖြစ်စေ၊ မိမိတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သည့် ထိုင်နည်း
 တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် အစပထမ၌ ထွက်လေ၊ ဝင်လေကို ထွက်မှန်းသိ ဝင်မှန်း
 သိအောင် သတိလက်မလွတ်စေဘဲ (၅) မိနစ်၊ (၁၀) မိနစ်စောင့်ကြည့်ပါ။
 သမာဟိတော ယတာဘူတံ ပဇာနာတိ၊ သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အနေနဲ့
 ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ခန္ဓာဟောတရားကို သိပါလိမ့်မယ်၊ ဝင်လေကို သတိလက်
 လွတ်ပြီး မဝင်ပါစေနဲ့၊ ထွက်လေကိုလည်း သတိလက်လွတ်ပြီး မထွက်ပါစေ
 နဲ့၊ ဖြစ်ပျက်စတွေ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူကား သည်ကစ၍ ရှုရန် မလိုပါ။
 ပေါ်ရာကို ဖြစ်ပျက်ရှုရန်ဖြစ်ပါတယ်၊ ဝိပဿနာ တရားအားထုတ်စ ယောဂီ
 မှာမူ အကြိမ်များစွာ (သမာဓိ) တည်းဟူသော ချည်တိုင်မှာ (သတိ) တည်း
 ဟူသော ကြိုးဖြင့် နိုင်နင်းစွာ စိတ်ကို ချည်ရန်ဖြစ်ပါတယ်။

ယောဂီတို့ ထွက်လေ၊ ဝင်လေသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သည့် စိတ္တဇ
 ဝါယော ရုပ်ဖြစ်၍ ယင်းဝါယောရုပ်၏ လှုပ်ပုံကို (သတိ၊ သမာဓိ) ဖြင့်
 (လှုပ်မှုနှင့်သိမှု) သဘော (၂)ခုကို သိနေအောင် ရှုမှတ်ရမည်၊ ကြာကြာ
 ရှုတော့-

(၁)	လှုပ်တာက	ရုပ်] (ရုပ်၊ နာမ်)
	သိတာက	နာမ်	
(၂)	ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတာက	ရုပ်	
	သိတာက	နာမ်	
(၃)	မသိတတ်သော	ရုပ်	
	အာရုံကို ညွှတ်တတ်သော	နာမ်	

ယင်းသို့ ယောဂီ၏ ဉာဏ်မှာ (ရုပ်၊ နာမ်) မှ တစ်ပါး၊ ပုဂ္ဂိုလ်မရှိ၊
 သတ္တဝါမရှိ၊ မိန်းမမရှိ၊ ယောက်ျားမရှိ၊ နတ်မရှိ၊ ဗြဟ္မာမရှိဟူ၍ ဉာဏ်တွင်
 မြင်လာပါမည်။

ဣရိယာပထပဗ္ဗရူနည်း

ယောဂီသည် ဘယ်ခြေ၊ ညာခြေဖြင့် လမ်းလျှောက်သည့်အခါ ကြွချင် တာက နာမ်၊ ကြွတာက ရုပ်၊ လှမ်းချင်တာက နာမ်၊ လှမ်းတာက ရုပ်၊ ခြေဖဝါးကလေး ချချင်တာက နာမ်၊ ချတာ ရုပ်ဟူ၍ (ကြွရုပ်၊ ကြွနာမ်၊ လှမ်းရုပ်၊ လှမ်းနာမ်၊ ချရုပ်၊ ချနာမ်) တို့ကို လောကီမဂ္ဂင် (ငါးပါးဖြင့်စောင့် ကြည့်ပါ။ ထို့နောက်တွင် ကြွချင်တဲ့နာမ်၊ လိုက်ကြွတဲ့ရုပ်၊ လှမ်းချင်တာက နာမ်၊ လှမ်းတဲ့ ရုပ်ဓာတ်တို့ အစားထိုးလျှင် ကြွရုပ်၊ ကြွနာမ်ချုပ်ပျောက်မှု ရှိ၊ မရှိကို အကဲခတ်ပါ။ ထိုနည်းတူ လှမ်းချင်တဲ့နာမ်၊ လိုက်လှမ်းတဲ့ ရုပ်ဓာတ် တို့သည် ခြေလှမ်းချချင်တဲ့ နာမ်၊ ခြေလှမ်းချတဲ့ ရုပ်ပေါ်သည်နဲ့ တစ်ပြိုင် နက် ရှိ/မရှိ အကဲခတ်ပါ။ မရှိတာကို တွေ့ပါလိမ့်မည်။ (မရှိတာက အနိစ္စ၊ မရှိမှန်းသိတာက မဂ္ဂ) ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ မရှိတာနဲ့ သိတာကို ဉာဏ်မြင် အောင် ရှုပါလေ။

သမ္မဇာနပဗ္ဗရူနည်း

ယောဂီသည် လက်ခြေများ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်း၌ ကွေးတာကို ကွေးမှန်း ဆန့်တာကို ဆန့်မှန်း၊ အစားအသောက်တို့ကို ကိုင်တွယ်ပြုပြင် ခြင်း၊ ခံတွင်းသို့ ခွံခြင်း၊ ဝါးခြင်း၊ မျှိုခြင်း၊ ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်စွန့်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်း၊ နှိုးခြင်း၊ ဘယ်ညာရွှေ့ခြင်း၊ ပြောင်း ခြင်း စသည်တို့တွင် လောကီမဂ္ဂင်ငါးပါးဖြင့် ဆင်ခြင်ပြီး စေတနာသင်္ခါရ တို့၏ ပြုပြင်စေ့ဆော်တိုင်း စိတ္တဇဝါယောရုပ်တို့၏ လှုပ်ပုံ၊ အစဉ်ဖြစ်ပေါ်မှု ချုပ်ပျောက်မှု သဘောတို့ကို အရှုဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုပါလေ။

ဓာတ် (၁၈) ပါး ရှုမှတ်နည်း

စက္ခုဓာတ်နှင့် ရူပဓာတ်တို့ နှစ်ပါးဆုံမိ၍ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်၏။ စက္ခုဓာတ်၊ ရူပဓာတ်နှင့် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ်ဓာတ်တို့ သုံးပါးပေါင်းဆုံသည့် ဖဿဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် ကောင်း၊ မကောင်း ခံစားသည့် ဝေဒနာ၊ မှတ်သားမှု ပညာ၊ ပြုပြင်စေ့ဆော်မှု သင်္ခါရ၊ သိမှုဝိညာဏ်ဟူသော ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာငါးပါး (သက္ကာယ) တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ချုပ်ပျောက် ပျက်စီးသွားတာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါလေ။

ဤနည်းအတိုင်း ကျန်ရှိသည့် အခံဓာတ် (၅)ပါး ဖြစ်သော နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်နှင့် အတိုက်ဓာတ် (၅)ပါးဖြစ်သော အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ တွေ့ထိစရာ၊ ကြံတွေးစရာ အစရှိသည့် ဆိုင်ရာအာရုံတို့နှင့် တွေ့ထိလျှင် ကြားစိတ်၊ စားစိတ်၊ နံစိတ်၊ ယားနာစိတ်၊ တွေးတောကြံစည်စိတ်တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလတွင် ဖြစ်ပေါ်ချုပ်ပျောက်နေသည်ကို မြင်အောင် အရှုဉာဏ် ငါးပါးဖြင့် ရှုပွားသွားရန် ဖြစ်ပါသည်။

ယောဂီ၏ ဉာဏ်အမြင်သည် ကြာကြာရှုတော့ ခန္ဓာငါးပါး (ရုပ်နာမ်) တရားတို့သည် ယင်းတို့အပေါ် ခင်နေကြသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ညာတာမဖက် အမြဲနှိပ်စက်နေသည်ဆိုသည့် နှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခသစ္စာ၏ ကိစ္စကို သိသည့် ကိစ္စဉာဏ်-ရရှိလာပြီး လောကသုံးပါး၊ ဘုံသုံးပါး၌ ပြီးငွေ့ပြီးလျှင် ဆိုင်ရာကိလေသာတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် ပယ်ဖြတ်ကာ နောက်ဆုံး အသင်္ခတဓာတ်တည်းဟူသော ဝဋ်သုံးပါးတို့မှ ထွက်မြောက်သည့် သန္တိလက္ခဏာ၊ နိဗ္ဗာန်မြတ်သို့ မလွဲမသွေ မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြပါလိမ့်မည်။

ဝိပဿနာဇောဆိုတာ ဘာလဲ

ဝိပဿနာဇောဆိုတာ တရားအားထုတ်သော ယောဂီသည် ပစ္စုပ္ပန် သံသရာနှစ်ဖြာသော လောကီလောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွားများကို အလိုရှိ ပါက မိမိကြိုက်နှစ်သက်သည့် စရိုက်နှင့် လျော်သည့် အရှုခံ ခန္ဓာတစ်ပါး ပါးပေါ်၌ ခန္ဓာဖြစ်မှု၊ ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နိုင်သမျှမြင်အောင် ကြိုးစား ခြင်းအားဖြင့် ဝိပဿနာဇောတွေ အကြိမ်ကြိမ် ဖြစ်ခွင့်ရပါလိမ့်မယ်။

အဘိဓမ္မာ အလိုအားဖြင့် ခန္ဓာဖြစ်ပျက်ကို ဇော (၇)ဇောဖြင့် မြင်ပါ တယ်။ ဆိုလိုတာက ---

- ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ပထမဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- ဒုတိယဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- တတိယဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- စတုတ္ထဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- ပဉ္စမဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- ဆဋ္ဌမဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊
- သတ္တမဇောနှင့်လည်း မြင်သည်၊

ဒါကြောင့် ခန္ဓာဖြစ်ပျက်ကို (၇)ကြိမ် မြင်တယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပါ။

ဇော (၇) ကြိမ်မှ အသီးသီးကာလအလိုက် အကျိုးပေးပုံ

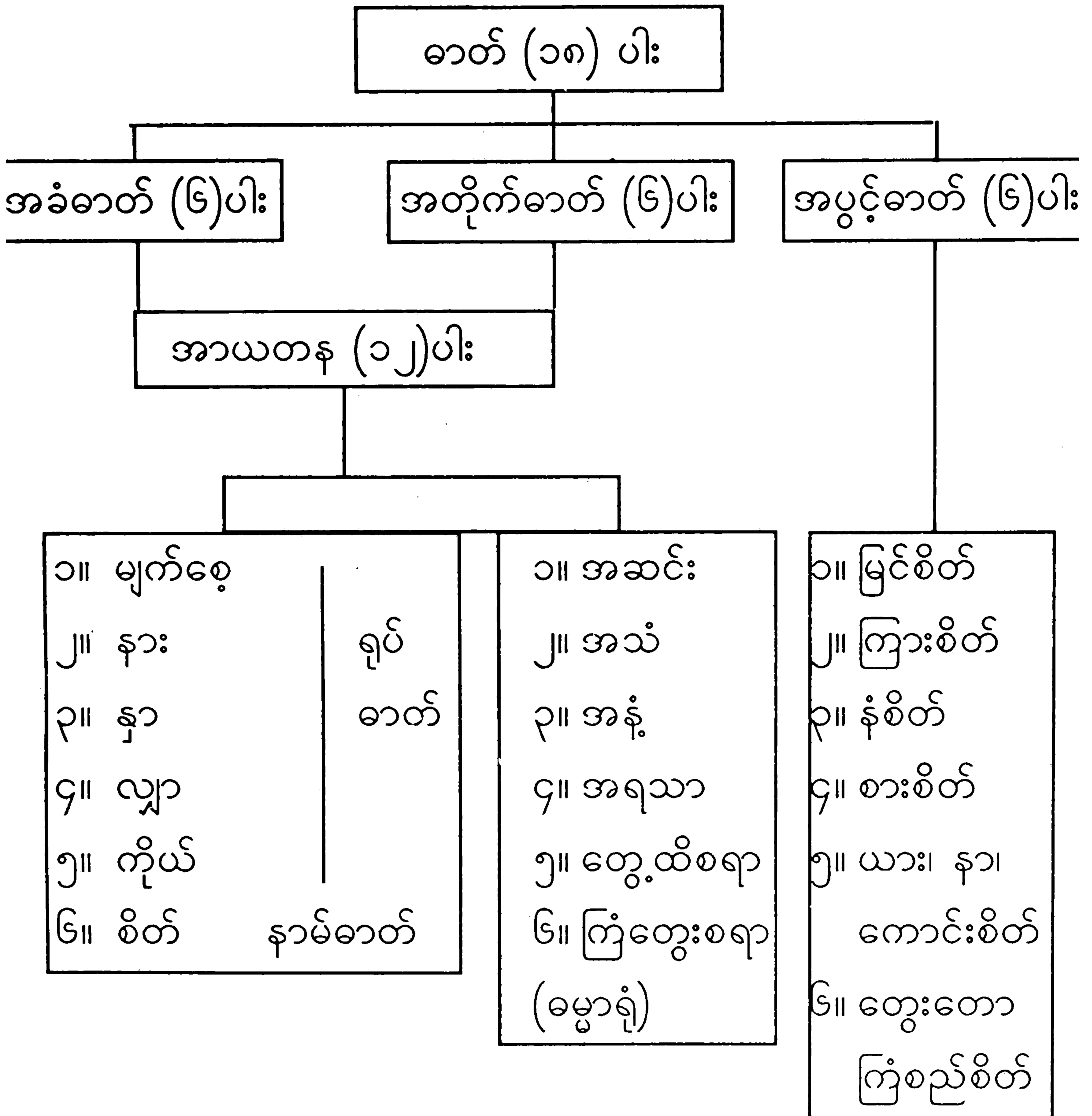
ဖြစ်ပျက်မြင်တဲ့ ဇော (၇) ဇောတို့သည် ဝိပဿနာကုသိုလ်ဇောတွေ ကလည်း ဖြစ်ပြန်၊ ကုသိုလ်တကာ့ ကုသိုလ်တို့တွင်လည်း ဒါန၊ သီလ၊ သမထကုသိုလ်ဇောတွေထက် အထက်ဆုံး ခေါင်ချုပ်ကုသိုလ်ဇောဖြစ်ပါ တယ်။ ယင်းဝိပဿနာဇော (၇)ဇောတို့အနက် -

၁။ ဝိဿနာ ပထမဇောက ဖြစ်ပျက် ဒုက္ခသစ္စာကို မြင်တဲ့နေ့ရက် အချိန် မှစပြီး (၇) ရက်အတွင်း၊ (၇)လအတွင်း၊ (၇)နှစ်အတွင်း၊ မျက်မှောက်ဘဝ ၌ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ဟူသမျှကို အကျိုးပေးပါလိမ့်မယ်၊ ကပ်ကြီးသုံးပါး နှင့် တကွ ဘေးရန်အန္တရာယ်ခပ်သိမ်းတို့ကို ကာကွယ်ပေးမှာသည် ဝိပဿနာ ပထမဇော (တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဇော က မရရှိသေးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကို တရားသဖြင့် ရှာဖွေရရှိပြီး အကျိတ် အခဲ အမြဲတည်ပါလိမ့်မယ်။

၂။ ဝိပဿနာသတ္တမဇော (တစ်နည်း) ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံသည် အခြားမဲ့ ဒုတိယဘဝ၌ ကောင်းကျိုးချမ်းသာဟူသမျှကို အကျိုးပေးပါလိမ့်မယ်။

၃။ အလယ်ဇော ငါးချက်မှာ (ဒုတိယဇော၊ တတိယဇော၊ စတုတ္ထဇော၊ ပဉ္စမဇော၊ ဆဋ္ဌမဇောတို့ဖြစ်ပြီး အပရာပရိယဝေဒနိယကံလို့လဲ ခေါ်နိုင် ပါတယ်။ ဒီဇောတွေကတော့ တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်မရမီ ကောင်းကျိုး ချမ်းသာဟူသမျှတို့ကို အကျိုးပေးပါလိမ့်မယ်။ ဝိပဿနာဇော (၇)ဇော အားလုံးသည်ကား အဟောသိကံဖြစ်တာ တစ်ဇောတစ်လေမျှ မပါဘဲ သူ့အချိန် သူ့ကာလအလိုက် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးစီးပွားနှင့် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် အကျိုးပေးမှာ ဖြစ်တဲ့အတွက် တရားအားမထုတ်ရင် မဖြစ်တဲ့ ပဓာန အလုပ်ရယ်လို့ ကြိုးစားအားထုတ်ကြပါလို့ မေတ္တာရှေ့ထာပြီး တိုက်တွန်း နှိုးဆော်အပ်ပါတယ်သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့။

ဓာတ် (၁၈)ပါးပုံစံပြဇယား

အခံဓာတ် (၆)ပါး၊ အတိုက်ဓာတ် (၆)ပါး၊ အပွင့်ဓာတ် (၆)ပါး စုစုပေါင်း ဓာတ် (၁၈)ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အာယတနတရား (၁၂)ပါး

အာယတနတရားဆိုသည်မှာ သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သော တရားဖြစ်ပြီး အတွင်းအာယတနတရား (၆)ပါး၊ အပြင်အာယတနတရား (၆)ပါး ပေါင်းလိုက်သော် အာယတနတရား (၁၂)ပါးတို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင်-

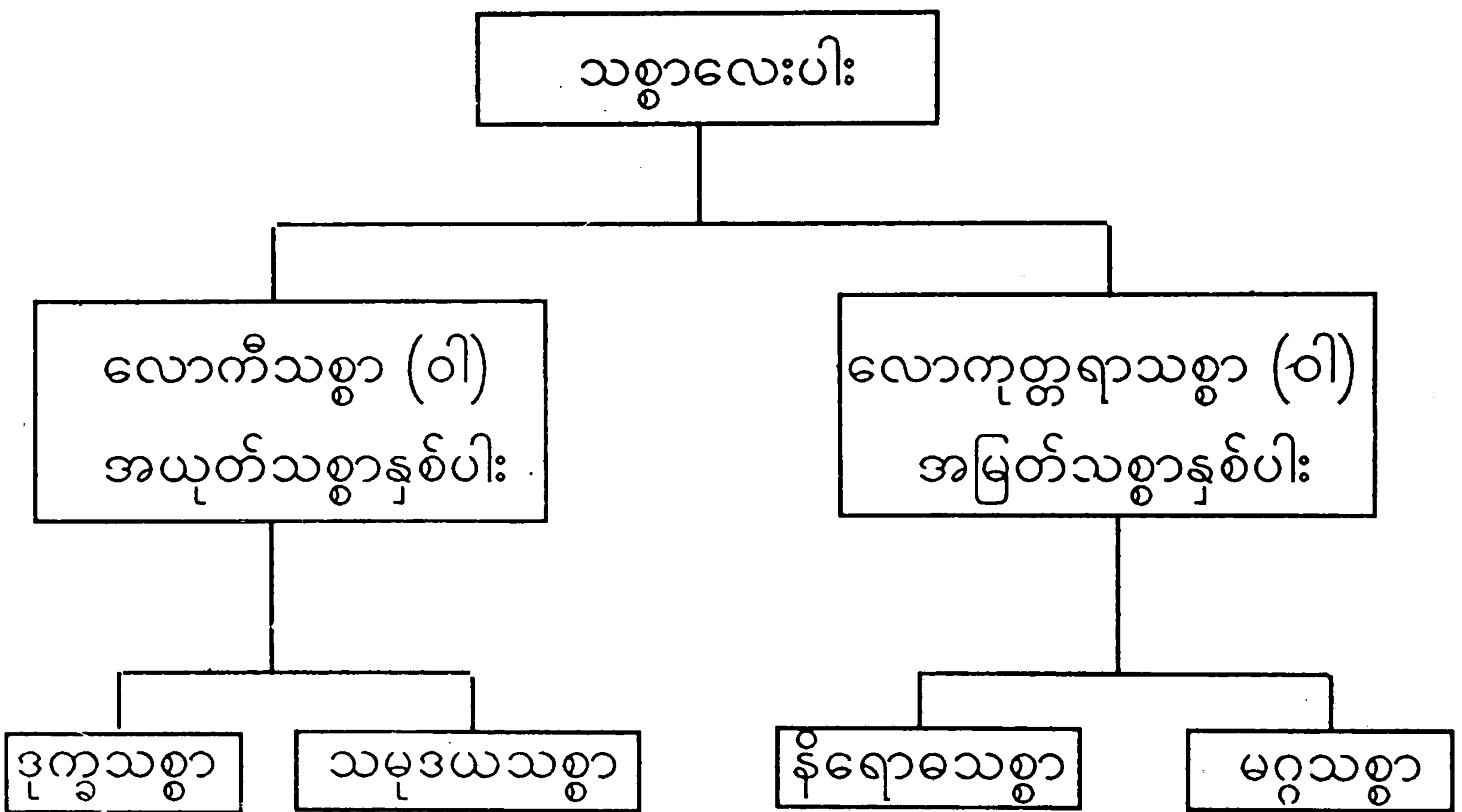
အတွင်းအာယတနတရား (၆)ပါး

မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊
မနော (စိတ်)။ (၆) သဘောတို့
ဖြစ်ပါသည်။

အပြင်အာယတနတရား (၆)ပါး

အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊
တွေ့ထိစရာ၊ ကြံတွေးစရာများ
ဖြစ်ပါသည်။

သစ္စာလေးပါးခွဲပုံဇယား

သစ္စာ (၄)ပါး အဓိပ္ပာယ်အကျဉ်း

သစ္စာ (၄)ပါးကို ပါဠိတော်အရ အက္ခရာ ပြည့်စုံစွာ ရေတွက်ဆင်ခြင်
ရာ၌ (၁) ဒုက္ခအရိယသစ္စာ၊ (၂) ဒုက္ခသမုဒယအရိယသစ္စာ၊ (၃) ဒုက္ခ
နိရောဓအရိယသစ္စာ၊ (၄) ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စာဟူ၍
သတိပဋ္ဌာန်နှင့် ဓမ္မစကြာတရားများတွင် ပါရှိပါသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာဟူ၍ အက္ခရာ မပြည့်မစုံအားဖြင့် ရှင်တော်ဘုရား ဟောကြားတော် မမူခဲ့ပေ။ ယင်းသို့ အက္ခရာ မပြည့်မစုံလျှင် အနက်ကို မြင်သိရာ၌ ခဲယဉ်းသော ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

အရိယာတို့ သိအပ်သည့် တရားသည် အထက်ဖော်ပြပါ သစ္စာ (၄)ပါး တရားဖြစ်ပြီး ယင်း (၄)ပါးတို့တွင် အရိယာနှင့် အရိယာတို့၏ သားတပည့် တို့သည် အယုတ်သစ္စာ (၂)ပါးဖြစ်သည့် ဒုက္ခအရိယသစ္စာကို ပိုင်းခြား၍ လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသမုဒယ အရိယသစ္စာကိုမူ ပဟာတဗ္ဗ ခြေကန်၍ ပယ်ပါတော့သည်။ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စာတည်းဟူသော မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများ၍ ဒုက္ခနိရောဓ အရိယသစ္စာတည်းဟူသော နိဗ္ဗာန် တွင် ကိန်းအောင်းစံပျော်ကြပါသည်။

- (၁) ဒုက္ခသစ္စာ - ဒု-သဒ္ဓါ-စက်ဆုပ်စရာ) ခန္ဓာ (၅)ပါးသည်
) စက်ဆုပ်စရာ၊
 ခ-သဒ္ဓါ-အသုံးမကျတာ) အသုံးမကျတာ
 သစ္စာ-သဒ္ဓါ-မှန်တာ) အမှန်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာသည် ဆင်းရဲခြင်း အမှန်တရား၊ ဖြစ်ဒုက္ခ၊ ပျက်ဒုက္ခ-ပိုင်းခြား သိရမည့်တရား၊

- (၂) သမုဒယသစ္စာ - ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရား၊
 (တဏှာ-လောဘ) ပယ်ရမည့်တရား၊
- (၃) နိရောဓသစ္စာ - ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာ အမှန်၊ (နိဗ္ဗာန်)
 မျက်မှောက်ပြုရမည့်တရား။
- (၄) မဂ္ဂသစ္စာ - ဒုက္ခသစ္စာ၏ ချုပ်ကြောင်း၊ သမုဒယ
 သစ္စာကို ပယ်ကြောင်း၊ အကျင့် အမှန်
 တရား၊ ပွားများရမည့်တရား။

ရှစ်သွယ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာ ကျက်မှတ်နည်း
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်းဒေသနာတော်ကို ကြည့်ရှု၍ လေ့လာပါက
 ပိုမို သဘောပေါက်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ရှစ်သွယ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (လင်္ကာ)

- ၁။ မူလနှစ်ဖြာ၊
- ၂။ သစ္စာနှစ်ခု၊
- ၃။ လေးခုအလွှာ၊
- ၄။ အင်္ဂါတစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ တရားကိုယ်များနှင့်
- ၅။ သုံးပါးအစပ်၊ နှစ်ရပ်မူလ၊
- ၆။ ဝဋ်သုံးဝနှင့်၊
- ၇။ ကာလသုံးဖြာ၊
- ၈။ ခြင်းရာနှစ်ဆယ်၊

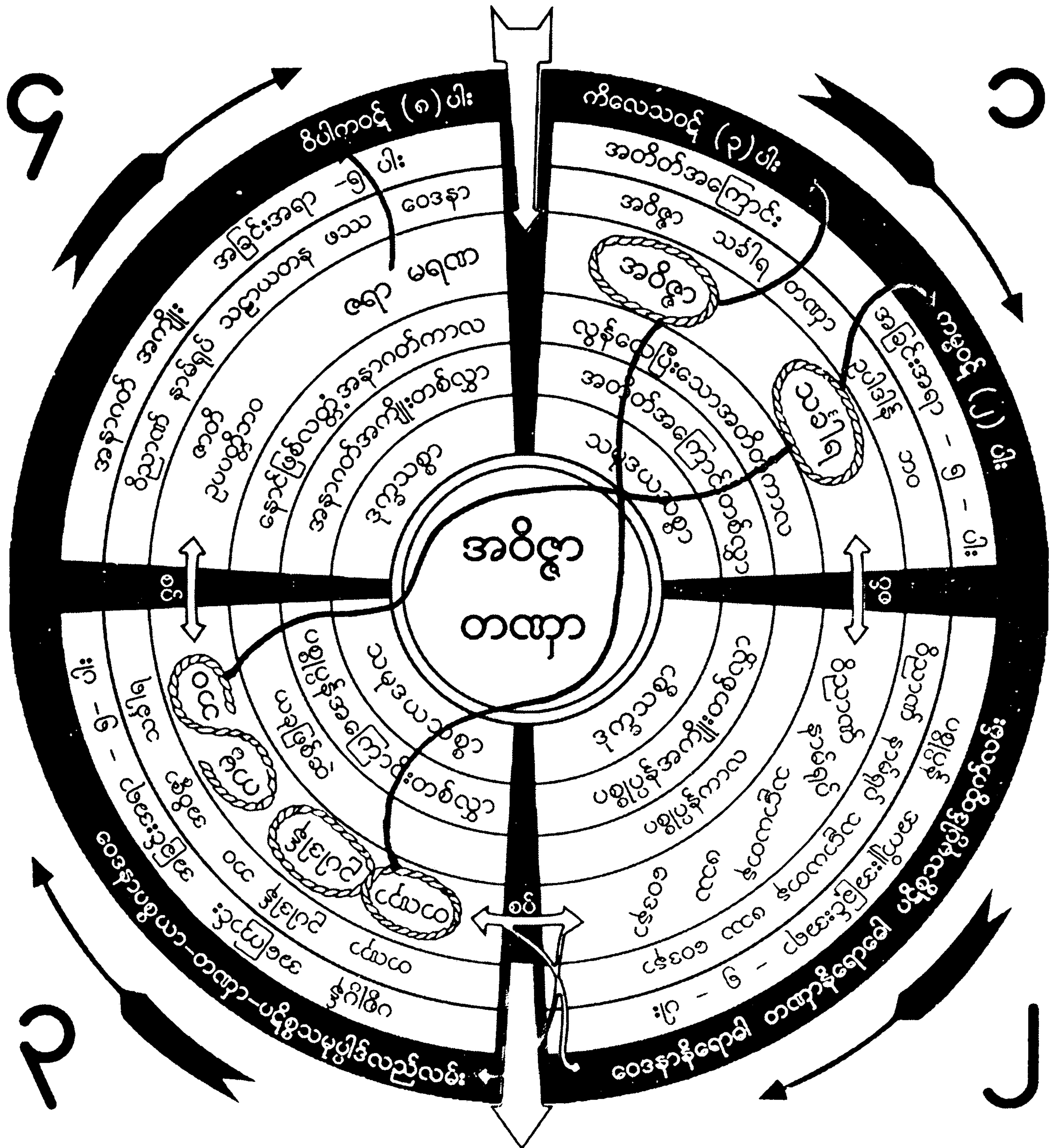
ဤရှစ်သွယ်ကို၊ အလွယ်ကျက်မှတ်၊ သိစေအပ်သည်၊ သံသရာမှ
 လွတ်ကြောင်းတည်း။

ရှစ်သွယ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အမေး၊ အဖြေ

- ၁။ မေး - မူလနှစ်ဖြာကို ပြောပါ။
- ဖြေ - အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာပါ။
- ၂။ မေး - သစ္စာနှစ်ခုကို ပြောပါ။
- ဖြေ - ဒုက္ခသစ္စာနှင့် သမုဒယသစ္စာတို့ ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - ဒီသစ္စာနှစ်ပါးကို တခြားဘယ်လိုခေါ်ပါသေးသလဲ။
- ဖြေ - (အယုတ်သစ္စာနှစ်ပါး) လို့ အသီးသီး ခေါ်နိုင်ပါတယ်။
 (ဝဋ်သစ္စာနှစ်ပါး)
 (လောကီသစ္စာနှစ်ပါး)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရား၊ ၁၂ ပါး ၊ ထင်ရှားပေါ်လွင် ဓာတ်အစဉ်၊

အမရပူရမြို့၊ မင်္ဂလာတိုက်ဟောင်း ၊ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဦးဝိမလ၏
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြတ်လမ်း ၊ ကြည့်ရှုစရာ စက်ဝိုင်းဒေသနာ။

အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာအရင်းခံ ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံကြောင့် - ရုပ်နာမ်ပေါ် ။ အပင်မှမျိုး ၊ မျိုးမှအပင် ၊ အမျှင်မပြတ်၊ ဆက်စပ်သည့်ဟန်၊ ကံကြောင့်နာမ်ရုပ်၊ နာမ်ရုပ်ကြောင့်ကံ၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်ပြန်နည်း အလျော် ။ ဗြဟ္မာ သိကြား၊ စသည်များ က၊ ထင်ရှားပြုပြင်၊ စီရင်ဖန်ဆင်း၊ အကြောင်းရင်းကြောင့်၊ လူနတ်များစွာ၊ သတ္တဝါတို့၊ ဖြစ်လာရမှု၊ မဟုတ်ဟု၊ ဉာဏ်ဖြင့် ရှု၍မြော်။

(လင်္ကာဆောင်ပုဒ်) မူလနှစ်ဖြာ ၊ သစ္စာနှစ်ခု ၊ လေးခုအလွှာ ၊ အင်္ဂါတဆယ့်နှစ်ပါး ၊ တရားကိုယ် များနှင့်၊ သုံးပါးအစပ် ၊ နှစ်ရပ်မူလ ၊ ဝဋ်သုံးဝနှင့် ၊ ကာလသုံးဖြာ ၊ ခြင်းရာနှစ်ဆယ် ၊ ဤရှစ်သွယ်ကို ၊ အလွယ်ကျက်မှတ် ၊ သိစေအပ် သည် ၊ သံသရာမှ လွတ်ကြောင်းတည်း။

၃။ မေး - လေးခုအလွှာကို ပြောပါ။

ဖြေ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်းဒေသနာတွင် ပါရှိသည့်-
(၁) အကွက်တွင် အတိတ်အကြောင်းတစ်လွှာ၊
(၂) အကွက်တွင် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတစ်လွှာ၊
(၃) အကွက်တွင် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတစ်လွှာ၊
(၄) အကွက်တွင် အနာဂတ်အကျိုးတစ်လွှာဟူ၍
ဖြစ်ပါတယ်။

၄။ မေး - အင်္ဂါတစ်ဆယ့်နှစ်ပါးကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - ၁။ အဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ သင်္ခါရ၊ ၃။ ဝိညာဏ်၊ ၄။ နာမ်ရုပ်၊
၅။ သဠာယတန၊ ၆။ ဖဿ၊ ၇။ ဝေဒနာ၊ ၈။ တဏှာ၊
၉။ ဥပါဒါန်၊ ၁၀။ ကမ္မဘဝ၊ ၁၁။ ဇာတိ၊ ၁၂။ ဇရာမရဏ
အဝိဇ္ဇာအစ၊ ဇရာမရဏအဆုံး အင်္ဂါ (၁၂)ပါးဖြစ်ပါတယ်။

(တစ်နည်း)

ဖြေ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၁)ကွက်တွင် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရဟူ၍
(၂)ပါး၊ (၂)အကွက်တွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊
ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူ၍ (၅)ပါး၊ (၃)အကွက်တွင် တဏှာ၊
ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝဟူ၍ (၃)ပါး၊ (၄)အကွက်တွင် ဇာတိ၊
ဇရာမရဏဟူ၍ (၂)ပါး၊ ပေါင်းအင်္ဂါတစ်ဆယ့်နှစ်ပါး
ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - တရားကိုယ်များနှင့် ဆိုတာကို ပြောပါ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာအစ၊ ဇရာမရဏ အဆုံးအထိ တရားများ ဖြစ်ပါ
တယ်။

၅။ မေး - သုံးပါးအစပ်ကို ပြောပါ။

ဖြေ - သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်သည် (ပထမ) အစပ်၊
ဝေဒနာနှင့် တဏှာသည် (ဒုတိယ) အစပ်၊
ကမ္မဘဝနှင့် ဇာတိသည် (တတိယ) အစပ်၊
တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

မေး - နှစ်ရပ်မူလကို ပြောပါ။

ဖြေ - တဏှာနှင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်ပါတယ်။

၆။ မေး - ဝဋ်သုံးပါးကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - (၁) အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်သည် ကိလေသဝဋ်
သုံးပါး၊

(၂) သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝသည် ကမ္မဝဋ်နှစ်ပါး၊

(၃) ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတနာ၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊
ဇာတိ (ဥပပတ္တိဘဝ)၊ ဇရာ၊ မရဏသည် ဝိပါက ဝဋ်ရှစ်ပါး
ဖြစ်ပါတယ်။

(မှတ်ချက်)

ယင်းဝဋ်သုံးပါးတွင် ကိလေသဝဋ် အကြောင်းရင်းခံ၍
ကမ္မဝဋ်ကို အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္မဝဋ် အား
ထုတ်ခဲ့၍ ဝိပါကဝဋ် အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာကို ရရှိခြင်းဖြစ်
တာမို့ အကြောင်းအကျိုးသာ ရှိပါတယ်။

၇။ မေး - ကာလသုံးပါးကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်ဖြစ်ပါတယ်။

(တစ်နည်း)

လွန်လေပြီးသောအတိတ်ကာလ

ယခုဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊

နောင်ဖြစ်လတ္တံ့သော အနာဂတ်ကာလ ဟူ၍ဖြစ်ပါတယ်။

၈။ မေး - ခြင်းရာနှစ်ဆယ်ကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၁)အကွက်တွင် အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝဟူ၍ အတိတ်အကြောင်းအခြင်းအရာ (၅)ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၂)အကွက်တွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာသည် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးအခြင်းအရာ(၅)ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်(၃)အကွက်တွင် တဏှာဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရသည် ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းအခြင်းအရာ (၅)ပါးဖြစ်ပြီး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်း (၄) အကွက်တွင် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့သည် အနာဂတ်အကျိုးအခြင်းအရာ (၅)ပါးတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

စက်ဝိုင်းတွင် အကွက် (၄)ကွက်ပါရှိပြီး၊ အကွက်တစ်ကွက်လျှင် အကြောင်း(သို့မဟုတ်) အကျိုးအခြင်းအရာ(၅)ပါးစီ ရှိသဖြင့် ၅ x ၄ လီ = ၂၀ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဤရှစ်သွယ်ကို အလွယ်ကျက်မှတ်၊ သိစေအပ်သည်၊ သံသရာမှ လွတ်ကြောင်းတည်းဆိုတာကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - (၁) အလွယ်ကျက်မှတ်ဆိုတာက ဝိပဿနာတရားများကို အားထုတ်ရန် အခြေခံတည်းဟူသော သစ္စာနှင့် ဆီလျော်သောဉာဏ်ကို ရစေချင်၍ ဖြစ်ပါတယ်။

- (၂) သိစေအပ်သည်ဆိုတာက ဝိပဿနာတရားအား ထုတ်ရင်း မိမိကိုယ်တိုင် ခန္ဓာဉာဏ်ရောက် ထိုးထွင်းသိစေလို၍ ဖြစ်ပါတယ်။
- (၃) သံသရာမှ လွတ်ကြောင်းတည်း ဆိုတာက ခန္ဓာ (၅)ပါးက ဝိပါကဝဋ်ဒုက္ခသစ္စာ၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖြစ် ကြောင်းက သမုဒယသစ္စာတည်းဟူသော ဝဋ် သစ္စာ (၂)ပါးတို့ လွတ်ရာ အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေလို၍ ဖြစ်ပါတယ်။

**ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်းဒေသနာတော်ဖြင့်
ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာသတ်နည်း။**

ယောဂီအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့၊ မဂ်လေးပါးတွင် သောတာပတ္တိ မဂ်သည် ပထမဆုံးမဂ်ဖြစ်ပြီး ယင်းမဂ်သည် အပါယ်လေးပါးသို့ ကျ ရောက်စေတတ်သော အဓိကရေသောက်မြစ်ဖြစ်သည့် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ကို သတ်သဖြင့် တရားအားထုတ်သော ယောဂီတို့လည်း ပထမမဂ်ကို လိုချင် လျှင် ဒိဋ္ဌိသတ်၊ တဏှာသတ်တရားနှစ်ပါးတွင် ဒိဋ္ဌိတရားကို ပထမဆုံး သတ်ရမည်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီ--ဒိဋ္ဌိက ဘယ်မှာနေလို့ ဘယ်လိုသတ်ရမှာလဲလို့ မေးစရာရှိပါတယ်။

ယောဂီတို့ ဒီဒိဋ္ဌိတရားသည် အလိုလိုပေါ်သည့် တရားမဟုတ်၊ ယင်း တရားသည် ခန္ဓာငါးပါးတွင် မှီ၍ ဖြစ်ပါတယ်။ ခန္ဓာငါးပါး (ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်) တွင် -

- (၁) ရုပ်တရားတည်းဟူသော ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သော သဘော၊ ပျိုရုပ်တွေပျောက်၊ အိုရုပ်တွေရောက်၊ သွားကျိုး၊ ဆံဖြူ၊ မေ့လျော့ထူ၊ ငယ်မှုပျောက်သည့် ရုပ်တရားအား ငါထင်။
- (၂) ကောင်း၊ မကောင်း ခံစားတတ်တာက ဝေဒနာ၊ အဲဒီခံစားတတ်မှု ဝေဒနာ အလုံးစုံကို ငါခံစားတာလို့ ထင်။
- (၃) ပူတယ်၊ အေးတယ်၊ လှုပ်တယ်၊ ငြိမ်တယ်၊ ဖြူတယ်၊ နီတယ်လို့ မှတ်သားတဲ့ သညာတရားအစုကို ငါထင်။
- (၄) လှူချင်တယ်၊ တန်းချင်တယ်၊ ပေးချင်တယ်၊ ကမ်းချင်တယ်၊ ပြောင်းချင်တယ်၊ ရွှေ့ချင်တယ် အစရှိသည့် ဧညေဆော်သော စေတနာ သင်္ခါရတရားတို့ကို ငါထင်။
- (၅) သိမှုသဘော ဝိညာဏ် (စိတ်) မှ သိသည်ကို စိတ်ကို ငါလုပ်၍ ငါသိသည်ဟု စိတ်ကို ငါထင်။

အထက်ပါ တရားငါးပါးကို ငါထင်လျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြစ်ပြီး သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ တစ်စုံတစ်ခုသော ဓမ္မအား ခိုင်သည်၊ မြဲသည်၊ တည်မြဲသည် (တည်မြဲဝါဒ)ဟု ယူထားလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ယင်းဓမ္မသည်ပင်လျှင်သေလျှင် ပြီးတာပဲ၊ နောက်ဘဝမရှိ၊ ပြတ်တယ်၊ တောက်တယ်၊ (ပြတ်စဲဝါဒ)ဟု ယူထားလျှင် ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိဟူ၍ ဒိဋ္ဌိတရားနှစ်ပါးနှင့်တကွ (၆၂)ပါးသော ဒိဋ္ဌိများ ဖြစ်ပေါ်ကြရပါတယ်။ တရားအားထုတ်သော ယောဂီသည် အရင်းလဲတော့ အဖျားထင်းဖြစ် ဆိုသကဲ့သို့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတို့အားအသိနှင့် ပထမဦးစွာဖြုတ်ရန် အရေးကြီးပါတယ်။ မိမိတို့ညာဏ်၌ ရှင်းလင်းမှုသာ အလုပ်တရားကို စရန် ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုသို့ အသိနှင့် ဖြုတ်ရန်မှာ ခန္ဓာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစဉ်တန်းမှုကို သိမှသာလျှင် ယောဂီတို့ညာဏ်မှာ မိမိတို့ဖြစ်စဉ် မိမိတို့ သံသယမရှိဘဲ လက်ခံမည် ဖြစ်ပါတယ်။

သို့ပါ၍ တရားအားမထုတ်မီ ယောဂီတို့သည် သစ္စာနှင့် ဆီလျော်
သော ဉာဏ်ကို ရရှိစေရန်အတွက် ယခု ဖော်ပြလတ္တံ့ဖြစ်သော ပဋိစ္စ
သမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်းဒေသနာဖြင့် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတရားတို့အား အသိဖြင့် သတ်
ပေးရန် လိုပါတယ်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်းဒေသနာကို အဓိကထားသည့်

အမေး၊ အဖြေတရားတော်

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနုလုံပါဠိတော်ကို ရွတ်ပြပါ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရာ ပစ္စယာဝိညာဏံ၊
ဝိညာဏ ပစ္စယာနာမ-ရူပံ၊ နာမ ရူပ ပစ္စယာ သဠာယ
တနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ၊
ဝေဒနာပစ္စယာတဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါန
ပစ္စယာဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာ
မရဏံ၊ သောကာ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿုပါယာသာ၊
သမ္ဘဝန္တိ၊ ဧဝမေတဿ၊ ကေဝလဿ၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၊
သမုဒယောဟောတိ။

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ဘာကြောင့်ခေါ်ပါသလဲ။

ဖြေ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တွင် -

၁။ ဇာတိသည် ဇရာ၊ မရဏ၏ အကြောင်းတရား
ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု မှတ်ပါ။

၂။ ဇရာ၊ မရဏ တည်းဟူသော အကျိုးတရားကို
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု မှတ်ပါ။

(ဇရာ၊ မရဏ တည်းဟူသော အကျိုးတရားသည်

ဇာတိတည်းဟူသော အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်ခြင်း
ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။)

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ပါး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - ယောဂီအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့၊ ကျေးဇူးတော်ရှင်
မိုးကုတ်ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ မူအရ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
စက်ဝိုင်းဒေသနာတော်ကြီးတွင် (၁)အကွက်၊ (၂)အကွက်
(၃)အကွက်နှင့် (၄)အကွက်ဟူ၍ အကွက် (၄)ကွက်ရှိပါ
တယ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ပါးမှာ (၁)အကွက်တွင်
အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရဟူ၍ (၂)ပါး၊ (၂)အကွက်တွင်
ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟူ၍
(၅)ပါး၊ (၃)အကွက်တွင် တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝဟူ၍
(၃)ပါး၊ (၄)အကွက်တွင် ဇာတိ (ဥပပတ္တိဘဝ)၊ ဇရာ
မရဏဟူ၍ (၂)ပါး၊ စုစုပေါင်း (၁၂)ပါးဖြစ်ပါတယ်။

မေး - စက်ဝိုင်း ဒေသနာတော်အရ (၁) အကွက်တွင် အင်္ဂါ
ဘယ်နှစ်ပါး ပါဝင်သလဲ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရနှစ်ပါး ပါဝင်ပါတယ်။

မေး - အဝိဇ္ဇာဆိုတာ ဘယ်လိုတရားမျိုးပါလဲ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာဆိုသည်မှာ- သစ္စာလေးပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
တရားတို့ကိုမသိခြင်း၊ ယင်းတရား
တို့အပေါ်၌ တွေဝေခြင်း၊ အာရုံ၌
ရှိသော တရားတို့ကို အမှန်မမြင်
မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းတတ်ခြင်း၊
အာသဝလျှင် နီးသောအကြောင်း

ရှိခြင်းကြောင့်အဝိဇ္ဇာသည်မျက်ကန်း
နှင့် တူပါတယ်။

မေး - သင်္ခါရကို ပြောပါ။

ဖြေ - သင်္ခါရဆိုသည်မှာ - အားထုတ်ခြင်းကိစ္စ၊ စေ့ဆော်
တတ်သော စေတနာလျှင် ပြဋ္ဌာန်း
သော တရားဖြစ်ပါတယ်။

မေး - သင်္ခါရ ဘယ်နှစ်မျိုးရှိပါသလဲ။

ဖြေ - သင်္ခါရသုံးမျိုးရှိပါတယ်။

၁။ ကာယသင်္ခါရ (ကိုယ်ဖြင့် အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်း)

၂။ ဝစီသင်္ခါရ (နှုတ်ဖြင့် အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်း)

၃။ စိတ္တသင်္ခါရ (စိတ်အားဖြင့် တွေးတောကြံစည်ခြင်း)။

(တစ်နည်း)

၁။ ပုညာဘိသင်္ခါရ (အဝိဇ္ဇာဂတော၊ ပုညာဘိသင်္ခါရောတိ) အဝိဇ္ဇာ တရား
ကိန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပုညတည်းဟူသော ကုသိုလ်ကောင်းမှု
တို့အား အဘိလွန်ကဲစွာ သင်္ခါရောတိ ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ သစ္စာ
မသိဘဲနှင့် ပြုလုပ်သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ဆိုလိုပါတယ်။ ကုသိုလ်
ကောင်းမှုပြုလုပ်ရာတွင် ---

(က) ဒိဋ္ဌိခွာ၊ ဝိပဿနာခြံရံသော ကုသိုလ်သာ နိဗ္ဗာန်ကို
အကျိုးပေးနိုင်ပြီး။

(ခ) ဒိဋ္ဌိမခွာ၊ ဝိပဿနာ မခြံရံသော ကုသိုလ်၏ စွမ်းရည်မှာ
သုဂတိ (ဒုက္ခသစ္စာ) ကိုသာ အကျိုးပေးမည်ဖြစ်ပါတယ်။

ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ဆိုလျှင် နည်းယောင်း၊ များယောင်း (တောင်းပြည့်)
ဟူ၍ မမှတ်ပါနှင့်၊ ဝဋ်ဆက်သော ကုသိုလ်၊ ဝဋ်ပြတ်စေတတ်သော

ကုသိုလ်၊ ဒုက္ခရောက်စေတတ်သော ကုသိုလ်သင်္ခါရ၊ နိဗ္ဗာန်ရောက်
စေတတ်သော ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို သစ္စာသိသောဉာဏ်ဖြင့်
ဝေဖန်၍ (၂)မျိုး မှတ်ပါလေ။

၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရ - အပုည-အကုသိုလ်တရားအစုကို၊
အဘိ-လွန်ကဲစွာ၊ သင်္ခါရ-ပြုလုပ်ခြင်း။

(မကောင်းမှုဒုစရိုက်သမားများ ဖြစ်သည့် ဒုရာဇီဝ စသော တံငါ၊
မုဆိုး၊ အမြတ်ကြီးစား လုပ်ငန်းဖြင့် လွန်ကဲစွာ အသက်မွေး
ဝမ်းကျောင်း ပြုလုပ်ခြင်း)။

၃။ အာနဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ = အာနဉ္ဇ - ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်ကြောင်း၊ ဈာန်
လမ်းဖြစ်တဲ့ သမထဘာဝနာပွား
များခြင်း အလုပ်ကို၊
အဘိ - လွန်ကဲစွာ၊ သင်္ခါရ-ပြုလုပ်ခြင်း။

မှတ်ချက်။ ။ ယင်းသင်္ခါရ (၃)ပါးတို့သည် အဝိဇ္ဇာတရား ကိန်း
သော ပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် ပြုလုပ် လေ့ရှိသဖြင့်
အဝိဇ္ဇာလျှင် နီးသောအကြောင်း ဖြစ်၏။

ဆိုလိုရင်းမှာ - အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပုည၊ အပုညနှင့် အာနဉ္ဇာဘိ
သင်္ခါရတို့ ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ထို့ကြောင့် - အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယော ပုညာဘိသင်္ခါရ၊
အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊
အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ အာနဉ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့ကို ဖြစ်ပေါ်
စေပါတယ်။

ဤတွင် သင်္ခါရသည် အကျိုးတရား၊ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းတရား ဖြစ်ပါသည်။

မေး - ပစ္စယာရဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကိုပြောပြပါ။

ဖြေ - 'ကြောင့်'လို့ အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။

မေး - အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရကို အကြောင်းအကျိုးဖြင့် ပြောပါ။

ဖြေ - စက်ဝိုင်း (၁)အကွက် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရ (၂)ပါး ပါဝင်ပြီး မသိမှု အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းတရားကြောင့် သင်္ခါရ (၃)ပါး အကျိုးတရားများကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတရား နှစ်ပါးသည် မည်သည့်ကာလ၊ မည်သည့်အခြင်းအရာ၊ မည်သည့်အလွှာနှင့် မည်သည့် သစ္စာထဲတွင် ပါဝင်သည်ကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရအင်္ဂါနှစ်ပါးသည်
(၁) ကာလမှာ (လွန်လေပြီးသော အတိတ်ကာလ)၊
(၂) အလွှာမှာ (အတိတ်အကြောင်းတစ်လွှာ)၊
(၃) အခြင်းအရာမှာ အတိတ်အကြောင်းအခြင်းအရာ (၅)ပါး၊
(၄) သစ္စာမှာ (သမုဒယသစ္စာ) ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတည်းဟူသော တရားနှစ်ပါးသည် အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလတွင် မည်သည့်တရားက ဦးဆောင်သလဲ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာတရားသည် အတိတ်ကာလ စက်ဝိုင်း (၁)အကွက် တွင် ဦးဆောင်၍၊ (၂)အကွက် ဝိညာဉ်အစ ဝေဒနာ အဆုံးအထိ သူ၏ သတ္တိဖြစ်ပါတယ်။ တဏှာတရားသည်

ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ (၃)အကွက်တွင် ဦးဆောင်ပြီး (၄)အကွက်
ဇရာ မရဏအထိ သူ့သတ္တိ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အတိတ်အကြောင်းအခြင်းအရာ (၅)ပါးကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - မသိမှုက (အဝိဇ္ဇာ)၊ ပြုလုပ်မှုက (သင်္ခါရ)၊ လိုချင်မှုက
(တဏှာ)၊ စွဲလမ်းမှုက (ဥပါဒါန်)၊ အားထုတ်မှုက (ဘဝ)
ဟူ၍ (၅)ပါးဖြစ်ပါတယ်။

မေး - စက်ဝိုင်း (၁)အကွက်တွင် ဝဋ်ဘယ်နှစ်ပါး ရှိပါသလဲ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်တည်းဟူသော ကိလေသဝဋ်
(၃)ပါး၊ သင်္ခါရနှင့် ဘဝတည်းဟူသော ကမ္မဝဋ် (၂)ပါးတို့
ပါရှိပါတယ်။

မေး - (၁)အကွက်တွင်ရှိသည့် ဝဋ် (၂)ပါးကို အကြောင်းအကျိုး
ဝေဖန်ပါ။

ဖြေ - ကိလေသဝဋ်သည် အကြောင်းတရား၊ ကမ္မဝဋ်သည်
အကျိုးတရားဖြစ်ပြီး ကိလေသဝဋ် အကြောင်းကြောင့်
ကမ္မဝဋ်ကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဝိပါကဝဋ်ကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - ဝိပါကဝဋ်မှာ ဝိညာဉ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတနာ၊ ဖဿ၊
ဝေဒနာ၊ ဇာတိ (ဥပပတ္တိဘဝ)၊ ဇရာ၊ မရဏဟူ၍ (၈)ပါး
ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဥပပတ္တိဘဝကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - ဥပပတ္တိဘဝဟူသည် အကြောင်းကံကြောင့် ဖြစ်ရသော
လောကီဝိပါက်စိတ်နှင့် ကမ္မဇရုပ်များဖြစ်ပါသည်။
(ယခုဘဝ၌ ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့် နောက်ဘဝ
၌ ဖြစ်ရသော အကျိုးဝိပါက်များဖြစ်ပါသည်။)

မေး - ဝဋ် (၃)ပါး လည်ပုံကို ပြောပြပါ။

ဖြေ - တရားအားထုတ်ကြသော ယောဂီအပေါင်းတို့သည် အတိတ် ကာလက ဒုက္ခေအညာဏံ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခနိရောဓ ဂါမိနိယာပဋိပဒါယ အညာဏံ အဝိဇ္ဇာဟူ၍ အရိယာတို့ သိအပ်သည့် သစ္စာ (၄)ပါး တို့တွင် အရိယာတို့ ပယ်အပ် သည့် အယုတ်သစ္စာ (၂)ပါး၊ ကျင့်အပ်သည့် မဂ္ဂသစ္စာနှင့် မျက်မှောက်ပြုအပ်သည့် နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်)ကို အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မသိမှု တရားကြီးက ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး သင်္ခါရတရား (၃)ပါးကို ပြုလုပ်ပါတယ်။ သိလို့လုပ်တာလား၊ မသိလို့ လုပ်တာ လားဆိုတော့ မသိမှု အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကုသိုလ်သင်္ခါရများကို ပြုလုပ်ပင် ပြုလုပ် ငြားသော်လည်း အဝိဇ္ဇာ ဦးစီးသည့် ကုသိုလ်သင်္ခါရ ဖြစ်လေသောကြောင့် အကျိုးပေးသည် ခန္ဓာ (၅)ပါး (ဝိပါကဝဋ်) သာ ရရှိခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သစ္စာနှင့် အကြောင်း အကျိုးဆက်တော့ အကြောင်း သမုဒယ သစ္စာကြောင့် အကျိုးတရား ဒုက္ခသစ္စာ (ခန္ဓာ ၅ပါး) ရရှိခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက အဝိဇ္ဇာ ဦးစီးပြီး မသိလို့ လှူတာက သမုဒယသစ္စာ၊ ရလာ တာက ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်လေသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ဦးစီးသည့် ကုသိုလ်သင်္ခါရကို လုပ်လဲလုပ်ရသေး၊ ဒုက္ခလည်းရောက်ရသေးဟု မိန့်တော်မူခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် လည်း ယောဂီတို့မှာ ခန္ဓာ (၅)ပါး ဝိပါကဝဋ်ကို

စက်ဝိုင်း (၂)အကွက်တွင် ယခုရရှိပြီး (၄)အကွက် အနာဂတ် ခန္ဓာ (၅)ပါးဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို စက်ဝိုင်း (၃)အကွက်တွင် အားထုတ်လျက်ရှိပါတယ်။
သေကြောင်းက သမုဒယသစ္စာ၊ သေထည်က ခန္ဓာ (၅)ပါး ဒုက္ခသစ္စာ ဖြစ်လေသောကြောင့် စက်ဝိုင်းဒေသနာတွင် ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ် (တစ်နည်း) သေကြောင်း သေထည် သေကြောင်းသေထည်နှင့် လုံးလည် လိုက်နေခြင်းကို ဝဋ်လည်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မေး - သုံးပါးအစပ်ကိုပြောပါ။

ဖြေ - သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်သည် (ပထမ) အစပ်၊
ဝေဒနာနှင့် တဏှာသည် (ဒုတိယ) အစပ်၊
ကမ္မဘဝနှင့်ဇာတိသည် (တတိယ)အစပ် ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အစပ်သုံးပါးကို စပ်နိုင်သမျှ စပ်ပြပါ။

ဖြေ - (၁)အကွက်နှင့် (၂)အကွက်-စပ်၊
အတိတ်အကြောင်းအခြင်းအရာ(၅)ပါးနှင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုး အခြင်းရာ (၅)ပါးစပ်၊
သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်စပ်၊
အတိတ်ကာလနှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလစပ်၊
အတိတ်အကြောင်းတစ်လွှာနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတစ်လွှာစပ်၊
သမုဒယသစ္စာနှင့် ဒုက္ခသစ္စာစပ်၊
အကြောင်းနှင့်အကျိုး စပ်ပါတယ်။

မှတ်ချက်) ဤနည်းအတိုင်း ကျန်အစပ်များဖြစ်သည့် (၂)အကွက်နှင့် (၃)အကွက်၊ (၃)အကွက်နှင့် (၄)အကွက်တို့ကိုလည်း မိမိကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် စပ်ကြပါလေ။

မေး - “စပ်” ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ကို သစ္စာနည်း၊ ပဋ္ဌာန်းနည်းတို့ဖြင့် နားလည်အောင် ရှင်းပြပါ။

ဖြေ - (၁)အကွက် သင်္ခါရနှင့် (၂)အကွက် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် တို့ကို မြားကလေးဖြင့် စပ်ထားသည်မှာ အတိတ်ကာလ တွင် စုတိအသေ ဒုက္ခသစ္စာနှင့်ချုပ်ပြီး ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် (ဇာတိ)ဒုက္ခသစ္စာ ပေါ်ပေါက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေကို ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကြီးများမှာ အနန္တရနိရဒ္ဓါ၊ စိတ္တစေတသိကာမ္မာ၊ ပဋုပ္ပန္နာနံ၊ စိတ္တစေတသိကာနံမ္မာ နံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယောဟု လာရှိသဖြင့် အတိတ် ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် စုတိချုပ်ခဲ့သော်လည်း စက်ဝိုင်း (၂) အကွက်တွင် စိတ်စေတသိက် ရုပ်အစရှိသည့် ခန္ဓာ (၅)ပါး အား၊ အားကြီးသောအကြောင်းဖြင့် အစားထိုး ပေါ်ပေါက် ခွင့် ပြုပါတယ်။ စုတိက အနန္တရပစ္စည်း၊ ပဋိသန္ဓေက အနန္တရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်၊ (တစ်နည်း) စုတိက အကြောင်း၊ ပဋိသန္ဓေကအကျိုး၊ အကြောင်းအကျိုးသာရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

မေး - စက်ဝိုင်း (၂)အကွက်တွင် ပါရှိသည့် တရားများကို ရေတွက်ပြီး တစ်ပါးစီး၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုရှင်းပြပါ။

ဖြေ - ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဗ္ဗာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ဖြစ် ပြီး ယင်းတရားများကိုပင် ခန္ဓာ (၅)ပါးဟု ခေါ်ပါတယ်။

၁။ ဝိညာဏ် - ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဏ်ဟု ယူပါ။
သန္တဟန=ပစ္စုပ္ပန်ဟု ဆိုသဖြင့် စုတိပဋိ

သန္ဓေဟူသော ဘဝနှစ်ပါးကို တစ်စပ်တည်း ကဲ့သို့ စပ်တတ်သော တရားဖြစ်ပါတယ်။

၂။ နာမ်-ရုပ် - နာမ်ဓာတ် (၄)ပါးတွင် ဝိညာဏ်သည် စိတ် နာမ် ဓမ္မဖြစ်ပြီး ဝေဒနာ၊ သညာနှင့် သင်္ခါရ တို့သည် စေတသိက်နာမ်ဓမ္မများ ဖြစ်ပါသည်။
ချဲ့လျှင် စိတ် (၈၉)ပါး၊ စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ ရုပ်ဓာတ် (၁)ပါး၊ ချဲ့လျှင် ရုပ် (၂၈)ပါး၊ ပေါင်း လိုက်သော် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ စိတ်စေ တသိက်နှင့် ရုပ် (၁၆၉)ပါး။

၃။ သဠာယတန - သို့မဟုတ် ဆဠာယတန=မျက်စိအကြည်၊ နား အကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာအကြည်၊ ကိုယ်အကြည်၊ စိတ်ဟူ၍ အကြည်ဓာတ် (၆)ပါး။

၄။ ဖဿ - အာရုံနှင့် တွေ့ထိခြင်း၊ ထိပါးခြင်း၊ ကြိတ်နယ် ခြင်း။

၅။ ဝေဒနာ - အာရုံ၏ အရသာကို အစဉ်ခံစားခြင်း၊ သုံး ဆောင်ခြင်း၊ (တစ်နည်း) ဝေဒနာမှာ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ (ကောင်း၊ မကောင်း၊ အလတ်စား) ကို ခံစားခြင်း။

မေး - ခန္ဓာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပြောပါ။

ဖြေ - ခန္ဓာသဒ္ဓါသည် အစုအပေါင်းဟူသော အနက်ကို ဟောပါ တယ်။ မည်သည့်တရားများ စုပေါင်းထားသလဲလို့မေးရင် ခန္ဓာတွင် အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ် (ကာလသုံးပါး

တို့၌ဖြစ်သော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ စသည်တို့ကို ဉာဏ်
ဖြင့် စုပေါင်းအပ်သော အစုအပေါင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ခန္ဓာ (၅)ပါးနှင့်ပတ်သက်၍ အမေးအဖြေ

မေး - ရူပက္ခန္ဓာ ဘယ်သဘောရှိပါသလဲ။

ဖြေ - ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သောသဘော ရှိပါတယ်။

မေး - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဘယ်သဘောရှိပါသလဲ။

ဖြေ - ကောင်း၊ မကောင်းနှင့် ကောင်းမကောင်း အလတ်စားကို
ခံစားတတ်သော သဘောရှိပါတယ်။

မေး - သညာက္ခန္ဓာ ဘယ်သဘောရှိပါသလဲ။

ဖြေ - ပူတယ်၊ အေးတယ်၊ လှုပ်တယ်၊ ငြိမ်တယ်၊ ဖြူတယ်၊ နီ
တယ်၊ အစရှိသဖြင့် မှတ်သားတတ်သော သဘောရှိပါ
တယ်။

မေး - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဘယ်သဘောရှိပါသလဲ။

ဖြေ - လှူချင်တယ်၊ တန်းချင်တယ်၊ ပေးချင်တယ်၊ ကမ်းချင်
တယ်၊ သွားချင်တယ်၊ လာချင်တယ်၊ ရွှေ့ချင်တယ်၊
ပြောင်းချင်တယ် အစရှိသည်တို့ကို ပြုပြင်စေ့ဆော်တတ်
သော သဘောရှိပါတယ်။

မေး - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဘယ်သဘောရှိပါသလဲ။

ဖြေ - သိတတ်သောသဘော ရှိပါတယ်။

မေး - စက်ဝိုင်း(၂)အကွက်တွင် ပါရှိသည့် အထက်ဖော်ပြပါ ခန္ဓာ
(၅)ပါးကို ခန္ဓာဖြစ်စဉ်ကာလ (၃)ပါးအနက် မည်သည့်
ကာလ၊ ခန္ဓာဖြစ်စဉ် အလွှာ (၄)လွှာတွင် မည်သည့်

အလွှာ၊မည်သည့်အခြင်းအရာ၊ သစ္စာနဲ့ ဝေဖန်လျှင် မည်သည့်သစ္စာဆိုတာ ပြောပြပါ။

- ဖြေ - ခန္ဓာ (၅)ပါးသည်
 - (၁) ပစ္စုပ္ပန်ကာလ
 - (၂) ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတစ်လွှာ၊
 - (၃) ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးအခြင်းအရာ (၅)ပါး၊
 - (၄) သစ္စာဖြင့် ဝေဖန်လျှင် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဒီခန္ဓာ (၅)ပါးဟာ အလိုလိုပေါ်လာတာလား၊ ဗြဟ္မာ၊ သိကြား၊ ဘုရားက လာဖန်ဆင်းတာလား၊ မျောက်က ဆင်းသက်တာလား၊ ဘယ်တရားကြောင့် ဖြစ်ပုံကို ပြောပါ။

ဖြေ - ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် အလိုလိုပေါ်လာတာ မဟုတ်ပါ။ ဗြဟ္မာ၊ သိကြား၊ ဘုရားကလာပြီး ဖန်ဆင်းတာ မဟုတ်ပါ။ အတိတ် (အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရ) သမုဒယသစ္စာ လုပ်မိခဲ့လို့ ဖြစ်လာတာပါ။

မေး - သမုဒယသစ္စာနဲ့ ဒုက္ခသစ္စာမှာ ဘယ်ဟာသည်အကြောင်း၊ ဘယ်ဟာသည် အကျိုးဆိုတာ ပြောပြပါ။

ဖြေ - သမုဒယသစ္စာသည် အကြောင်းသစ္စာ၊ ဒုက္ခသစ္စာသည် အကျိုးသစ္စာ၊ အကြောင်းသမုဒယကြောင့် အကျိုးဒုက္ခ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြောင်းတရားဟူသမျှတွင် အကျိုးတရား များ ရှိမြဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အကြောင်းကင်းပြီး အကျိုးတရား ဖြစ်ရိုးထုံးစံ မရှိကြပါ။

မေး - စက်ဝိုင်း (၁)အကွက်ထဲတွင် ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တ၊ ဇီဝပါသလား၊ အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရပဲ ပါသလား။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရပဲ ပါဝင်ပါတယ်။ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ မပါပါ။

မေး - အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရက ကျေးဇူးပြုလိုက်တဲ့ ဝိညာဏ်အစ ဝေဒနာအဆုံး ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ (၂)အကွက်မှာပါတဲ့ တရား တွေကိုရော ခန္ဓာ (၅)ပါးလို့ ပြောမှာလား၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လို့ ပြောမှာလား။

ဖြေ - ခန္ဓာ (၅)ပါးလို့ ပြောမှာပါ။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဆိတ်သုဉ်းတဲ့ သုညတဓမ္မ သက်သက်ပါ။

မေး - စက်ဝိုင်း (၁)အကွက် အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရအစ စက်ဝိုင်း (၂) အကွက် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတနာ၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ အဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ ဓမ္မသက်သက်သာ ဖြစ် တယ်လို့ ယူလိုက်ရင် ဘယ်ဒိဋ္ဌိ သေသလဲ။

ဖြေ - ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ ဓမ္မသက်သက်သာ ဖြစ်တယ်လို့ သစ္စာနှင့်ဆီလျော်တဲ့ ဉာဏ်နဲ့ ယူလိုက်ရင် သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိ အသိနှင့် သေပါတယ်။

မေး - အတိတ်အကြောင်းတရား (၂)ပါးကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖြစ်ပေါ်ခွင့်ရတဲ့အတွက် အကြောင်းအပေါ် သိမ်းဆည်း သိလျှင် ဘယ်တရားသေနိုင်ပါသလဲ။

ဖြေ - အကြောင်းအပေါ် သိမ်းဆည်းသိတာနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာသေပါ တယ်။

မေး - အတိတ်စက်ဝိုင်း (၁)အကွက် ယောဂီတို့သည် ဒါန၊ သီလ၊ သမထတရားကို အဝိဇ္ဇာ ဦးစီးပြုလုပ်၍ စုတိ (သေ) ခဲ့ပါတယ်။ ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် မပိုင်၍ ငါ့သဘောဆန္ဒအတိုင်း မဖြစ်မှု၍ (သေ)ခဲ့ပြီး၊ ပစ္စုပ္ပန်(၂)အကွက်သို့ အထည်ကိုယ် သဘောမလိုက်မှန်းသိလျှင် ဘယ်ဒိဋ္ဌိ စင်ပါသလဲ။

ဖြေ - သေ (ပျက်) တာ သိလိုက်၍လည်း ခိုင်တယ်၊ မြဲတယ်၊ တည်မြဲတယ်၊ ဘဝကူးတယ်၊ လောက်လန်းသဖွယ် ဝိညာဏ်တွယ်တယ်ဆိုတဲ့ သဿတဒိဋ္ဌိ စင်ပါတယ်။

မေး - အတိတ်က ခန္ဓာ (၅)ပါးဟာ သေပြီး ဘဝပြတ်သွားတဲ့ သဘောမရှိဘဲ ပစ္စုပ္ပန် (၂)အကွက်မှာ ခန္ဓာ (၅)ပါး အစားထိုး ဖြစ်ပေါ်ခွင့်ရမှန်းသိလျှင် ဘယ်ဒိဋ္ဌိစင်ပါသလဲ။

ဖြေ - အတိတ်က ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် ချုပ်လည်း ချုပ်ပါတယ်။ ချုပ်ပင် ချုပ်ငြားသော်လည်း (ကမ္မဝိပါကဿ)ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အတိုင်း ကံသည် အနိစ္စဖြစ်ငြားပေမယ့် ကံ၏ အရှိန်အစော် (သတ္တိ)မှ ကျေးဇူးပြု၍ ခန္ဓာ (၅)ပါး အစားထိုး ပေါ်ခွင့်ရပါတယ်။ အစားထိုးမှန်းသိတဲ့အတွက် ပြတ်တယ်၊ တောက်တယ်၊ ဘဝမရှိ ပြတ်စဲဝါဒဆိုတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အယူမှားကြီးကို အသိစိတ်နဲ့ စင်စေပါတယ်။

(တစ်နည်း)

- ၁။ အနိစ္စတရားသိလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိပြုတ်၊
- ၂။ သင်္ခါရတရားပေါ်တယ်လို့ သိလျှင် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပြုတ်ပါတယ်။

(တစ်နည်း)

အပျက်သိလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိပြုတ်၊ အဖြစ်သိလျှင် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိပြုတ်၊ သေတာသိလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိပြုတ်၊ အစားထိုးတာ သိလျှင် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ပြုတ်ပါတယ်။

မေး - အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားပေါ်ခွင့်ရရင် ဘယ် ဒိဋ္ဌိသေပါသလဲ။

ဖြေ - အကြောင်းကင်းဖြစ်တယ်လို့ ယူထားတဲ့ အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ သေပါတယ်။

မေး - (၂)အကွက် အကျိုးခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဗြဟ္မာ၊ သိကြားဘုရား အစရှိသည့် တန်ခိုးရှင် (ဝါ) ဖန်ဆင်းရှင်တွေက ဖန်ဆင်းတာ မဟုတ်မှန်းသိလျှင် ဘယ်ဒိဋ္ဌိ စင်ပါသလဲ။

ဖြေ - ကုဿရနိမ္မာန ဒိဋ္ဌိစင်ပါတယ်။

မေး - ဒီလိုဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာ အသိဉာဏ်နဲ့ သေတာ ဘယ်တရားက ကျေးဇူးပြုလို့လဲ။

ဖြေ - ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားက ကျေးဇူးပြုလို့ပါ။

မေး - ဒါဖြင့်ရင် ဝိပဿနာရှုဖို့က အရင်လား၊ ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို အသိနဲ့ ကွာဖို့က အရင်လား။

ဖြေ - ဝိပဿနာရှုဖို့ကနောက် ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာ အသိနဲ့ ခွာမှုကို ရှေ့ထားရပါမယ်။

မေး - ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ နှစ်ပါးသေရင် ဘာကျေးဇူးတွေများသလဲ

ဖြေ - ဒိဋ္ဌိနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာ နှစ်ပါးဟာ နိဗ္ဗာန်ကို ကန့်ကွက်ပြီး အပါယ်လေးပါးသို့ ပို့ပေးတဲ့ ရေသောက်မြစ် ဖြစ်၍ ဒီရေသောက်မြစ်ကို အသိဉာဏ်ဖြင့် ဖြုတ်ခြင်း၊ အပွားဉာဏ်

ဖြင့် ဖြုတ်ခြင်းဖြင့် အပါယ်တံခါးပိတ်တဲ့ ကျေးဇူးရပါတော့
တယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပထမနိဗ္ဗာန်ရပါတော့တယ်။

မေး - စက်ဝိုင်း (၃)အကွက်တွင် ပါဝင်သည့် တရားများကို
ပြောပါ။

ဖြေ - တဏှာ၊ ဥပါဒါန်နှင့် ကမ္မဘဝတို့ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ယင်းတရား (၃)ပါးတို့ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်
အောင် ပြောပါ။

ဖြေ - တဏှာတပ်မက်ခြင်း၊ အလွန်နှစ်သက်ခြင်း၊ မရောင့်ရဲ
တတ်သော သဘောရှိခြင်း၊ ယင်းတဏှာတွင်-

(၁) ကာမတဏှာ - ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်ကို လိုချင်
တပ်မက်ခြင်း၊ ကာမရာဂဖြင့်
သာယာခြင်း၊

(၂) ဘဝတဏှာ - မိမိ၏ ရောက်ရာဘဝကို တပ်မက်
သာယာခြင်း၊ သဿတဒိဋ္ဌိနှင့်
ယှဉ်တွဲ၍ သာယာခြင်း၊

(၃) ဝိဘဝတဏှာ - ဘဝပြတ်မှုကို တပ်မက် နှစ်သက်
ခြင်း၊

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်တွဲ၍ သာယာခြင်း၊

ယင်းတဏှာ (၃)တန်အား (အာ-ကာ-သံ)ဖြင့် မြှောက်ပါ
က တဏှာအစစ် (၁၀၈)ပါး ရပါတယ်။

မေး - ဒါဖြင့် ဒီတဏှာကို ပယ်ရမှာလား၊ ပွားများရမှာလား။

ဖြေ - ပယ်ရမှာပါ။

မေး - အတိတ်က တဏှာ (သမုဒယသစ္စာ)ကို ရှောင်ခဲ့သလား
ကြိုးစားခဲ့သလား။

ဖြေ - ကြိုးစားခဲ့ပါတယ်။

ဥပါဒါန်-မရမနေ-စွဲလမ်းခြင်း၊ ကြွက်ကို ကြောင်ခဲသကဲ့
သို့ မလွတ်လိုခြင်း။

ဥပါဒါန်လေးမျိုးရှိပါသည်။ ယင်းတရားများမှာ-

(၁) ကာမုပါဒါန် - ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို စွဲစွဲ
လမ်းလမ်း ဖြစ်တတ်သည့်
လောဘတရား။

(၂) ဒိဋ္ဌပါဒါန် - အယူမှား၊ အမှတ်မှား၊ အသိ
မှားတို့ကို စွဲလမ်းစွာ ဖြစ်ပေါ်
သော ဒိဋ္ဌိတရား၊

(၃) သီလဗ္ဗတုပါဒါန် - အကျင့်သီလ မမှန်ခြင်း၊ မှား
သော အကျင့်တရားကို မှန်
သည် ထင်၍ ကျင့်ကြံ အား
ထုတ်ခြင်း၊ မှန်သော တရားကို
မှားသည် ထင်မှတ်ခြင်း။

(၄) အတ္တဝါဒုပါဒါန် - မိမိ၏ အယူဝါဒ၊ မိမိ၏ တရား
သာ မှန်၏ဟု ယူထားသော
ဒိဋ္ဌိတရား။ အတ္တကောင်
အသက်လိပ်ပြာကောင် ရှိ
သည်ဟု အယူမှားခြင်း။

မေး - ကမ္မဘဝကို ပြောပါ။

ဖြေ - ကမ္မဘဝဆိုသည်မှာ (၁) ကာယကံ - ကိုယ်ဖြင့်ပြုလုပ်
ခြင်း။

(၂) ဝစီကံ - နှုတ်ဖြင့်ပြုလုပ်ခြင်း။

(၃) မနောကံ-စိတ်ဖြင့်ကြံစည်ခြင်း။

မေး - စက်ဝိုင်း (၃) အကွက်တွင် ရှိသည့် တရား(၃)ပါးဟာ ခန္ဓာ ဖြစ်စဉ်ကာလ (၃)ပါးအနက် မည်သည့်ကာလ၊ ခန္ဓာ ဖြစ်စဉ်အလွှာ (၄)လွှာတွင် မည်သည့်အလွှာ၊ မည်သည့် အခြင်းအရာ၊ သစ္စာနဲ့ ဝေဖန်လျှင် မည်သည့်သစ္စာဆိုတာ ပြောပါ။

ဖြေ - တဏှာ၊ ဥပါဒါနိ၊ ကမ္မဘဝသည် (၁) ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊
(၂) ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း အခြင်းအရာ(၅)ပါး
(၃) ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း တစ်လွှာ၊
(၄) သစ္စာဖြင့် ဝေဖန် လျှင် သမုဒယ သစ္စာဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဒီတရား (၃)ပါး ဖြစ်ပေါ်မှုကို ဘယ်တရားက ကျေးဇူးပြု လိုက်ပါသလဲ။

ဖြေ - ဝေဒနာက ကျေးဇူးပြုလိုက်ပါတယ်။

မေး - ဒါဖြင့် တဏှာ၏ အရှင်သခင်ဟာ ဘယ်တရားပါလိမ့်။

ဖြေ - တဏှာ၏ အရှင်သခင်ဟာ ဝေဒနာဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဝေဒနာဟာ သေးသေးသိမ်သိမ် တရားလား၊ တဏှာရဲ့ ရေသောက်မြစ်လား။

ဖြေ - ဝေဒနာသည် တဏှာရဲ့ ရေသောက်မြစ် ဖြစ်ပါတယ်၊ (တစ်နည်း) ဝေဒနာသည် တဏှာ၏ မူလဖြစ်ပါတယ်။

- မေး - အစပ် (၃)ပါးမှာ ဝေဒနာနဲ့ တဏှာသည် ဘယ်ကာလမှာ စပ်ပါသလဲ။
- ဖြေ - ဝေဒနာနဲ့ တဏှာသည် ယခုဖြစ်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၊ ဒုတိယ အစပ်တွင် စပ်ပါတယ်။
- မေး - ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်လမ်းနှင့် ထွက်လမ်းအကြောင်း ကို ပြောပါ။
- ဖြေ - အကျိုးတရား ဝေဒနာမှ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကမ္မဘဝ အကြောင်းဆက်လျှင် လည်လမ်း။ အကျိုးတရား ဝေဒနာ နိရောဓာ၊ တဏှာနိရောဓောသည် ထွက်လမ်း ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - စက်ဝိုင်းဒေသနာအကွက် (၄)တွင် ပါရှိသည့် တရားများ ကို ရေတွက်ပြပါ။
- ဖြေ - ဇာတိ (ဥပပတ္တိဘဝ)၊ ဇရာမရဏတို့ ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - ဒီတရားတွေ ပေါ်ခွင့်ရအောင် ဘယ်တရားက ကျေးဇူး ပြုလိုက်ပါသလဲ။
- ဖြေ - ကမ္မဘဝက ကျေးဇူးပြုလိုက်ပါတယ်။
- မေး - ဇာတိနှင့်ဇရာမရဏတို့ကို အကြောင်းအကျိုး ဝေဖန်ပြပါ။
- ဖြေ - ဇာတိသည် အကြောင်းဖြစ်၍ ဇရာမရဏသည် အကျိုး ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - စက်ဝိုင်း (၄) အကွက်တွင်ပါရှိသည့် တရား (၂)ပါးဟာ ခန္ဓာ ဖြစ်စဉ်ကာလ (၃)ပါးအနက် မည်သည့်ကာလ၊ ခန္ဓာဖြစ်စဉ် အလွှာ (၄)လွှာတွင် မည်သည့်အလွှာ၊ မည်သည့်အခြင်းအရာ၊ သစ္စာနဲ့ ဝေဖန်လျှင် မည်သည့် သစ္စာဆိုတာ ဖြေပါ။

ဖြေ - ဇာတိ ဇရာ မရဏသည် (၁) အနာဂတ်ကာလ၊
 (၂) အနာဂတ်အကျိုး
 တစ်လွှာ၊
 (၃) အနာဂတ် အကျိုးအခြင်း
 အရာ (၅)ပါး
 (၄) သစ္စာဖြင့် ဝေဖန်လျှင်
 ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်ပါတယ်

မေး - စက်ဝိုင်းဒေသနာတွင် မည်သည့်သစ္စာ (၂)ပါးနှင့် လည်
 နေပါသလဲ။

ဖြေ - ဝဋ်သစ္စာ (ဝါ) အယုတ်သစ္စာ (ဝါ) လောကီသစ္စာ (၂)ပါး
 ဖြစ်သည့် သမုဒယသစ္စာ၊ ဒုက္ခသစ္စာတို့ဖြင့် လည်နေပါ
 တယ်။

မေး - ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက အယုတ်သစ္စာ (၂)ပါး
 အပေါ် ဘယ်လိုဟောထားပါသလဲ။

ဖြေ - ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း (ဝါ) ဒုက္ခဆက်စေတတ်တဲ့တရား
 သမုဒယသစ္စာကို ပယ်ဖို့နှင့်သိလျက်နှင့် မကျင့်မှာစိုး၍
 ယခုပစ္စုပ္ပန်ဒုက္ခသစ္စာကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားရန် မိန့်ကြား
 ပါတယ်။

မေး - ဝိပဿနာတရားကို ထိထိရောက်ရောက် အားမထုတ်
 ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သားရေး၊ သမီးရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်
 အချိန်ရှိသရွေ့နေခဲ့တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များ သေခါနီး ဘယ်တရား
 တွေနဲ့ တွေ့ရဦးမှာလဲ။

ဖြေ - သောကတည်းဟူသော စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပရိဒေဝတည်းဟူ
 သော ပူပန်ငိုကြွေးခြင်း၊ ဒုက္ခတည်းဟူသော ကိုယ်ဆင်း

ရဲခြင်း၊ ဒေါမနသတည်းဟူသော နှလုံးမသာယာ စိတ်
ဆင်းရဲခြင်း၊ ဥပါယာသ တည်းဟူသော ရှိုက်ကြီးတင်
ပြင်းထန်စွာ ပူပန်ရခြင်း အစရှိသည့် တရားများနဲ့
တွေ့ကြုံရမည် ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ခန္ဓာအရှိဖြစ်ပျက်၊ ဉာဏ်အသိ မဂ်နဲ့မကိုက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များ
သေခါနီး ဘယ်တရားခြယ်လှယ်သိမ်းပိုက်သေရပါသလဲ။

ဖြေ - အာသဝေါတရား သိမ်းပိုက်ပြီး သေကြရပါတယ်။

မေး - အာသဝေါတရားဆိုတာ ဘာလဲ၊ ဘယ်နှစ်ပါး ရှိပါသလဲ။

ဖြေ - အာသဝေါတရားဆိုတာ ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်
ကြီးက အာသဝက္ခယသုတ် ဣတိဝုတ်ပါဠိတော်မှာ
အထက်ဘဝဂ်၊ အောက်အဝီစိတိုင်အောင် မျောအောင်၊
မြုပ်အောင် လုပ်တတ် တဲ့ တရားလို့ ဟောခဲ့ပါတယ်။
အဲဒီ အာသဝေါတရား (၄) ပါးမှာ -

(၁) ကာမာသဝ - ဆိုတာက ကာမ (၁၁)ဘုံ၌ မြုပ် အောင်၊
မျောအောင် လုပ်တတ်တဲ့ လောဘ
တရား။

(၂) ဘဝါသဝ - ဆိုတာက နေဝသညာ နာသညာယတန
ဘုံတည်းဟူသော ရူပ (၁၆)ဘုံနှင့် အရူပ
(၄)ဘုံ၊ ပေါင်းဗြဟ္မာဘုံ (၂၀)၌ မြုပ်
အောင် မျောအောင် လုပ်တတ်တဲ့
လောဘတရား။

(၃) ဒိဋ္ဌာသဝ - ဆိုတာ အပါယ်လေးပါးသို့ ကျအောင်
လုပ်တတ်တဲ့ ဒိဋ္ဌိတရား။

(၄) အဝိဇ္ဇာသဝ - ဆိုတာက သုံးဆယ့်တစ်ဘုံလုံးကို ခြံပြီး
မြုပ်အောင်၊ မျောအောင် လုပ်တတ်တဲ့
မောဟတရား ဟူ၍ (၄)ပါး ရှိပါတယ်။

တစ်နည်း

- (၁) ကာမာသဝဆိုတာသည် လောဘ၊
 - (၂) ဘဝါသဝဆိုတာ သည်လောဘ၊
 - (၃) ဒိဋ္ဌာသဝဆိုတာ သည်ဒိဋ္ဌိ၊
 - (၄) အဝိဇ္ဇာသဝဆိုတာသည် မောဟ
- တူရာပေါင်းလိုက်တဲ့ အခါကျတော့
အာသဝေါတရားသုံးပါးဖြစ်ပြီးဖြစ်.
လိုက်တဲ့အခါ အာသဝေါတရား
လေးပါးဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အာသဝတရား သိမ်းပိုက်သေမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် လောဘ၊ မောဟ ဒိဋ္ဌိဖြစ်မှန်းမသိတဲ့ (အဝိဇ္ဇာ)နဲ့ သေသွားတဲ့ အတွက် ဘဝတစ်ခု အစ အဝိဇ္ဇာနဲ့ စတာဟုတ်ပါသလား။

ဖြေ - အာသဝနဲ့ သေတဲ့အတွက် အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာ သမုဒ ယောဖြစ်ပြီး အဝိဇ္ဇာနဲ့ ခန္ဓာလမ်းစဉ် ပြန်စရပါတယ်။

မေး - ဒါဖြင့်ရင် ခန္ဓာလမ်းစဉ် ပြတ်ထွက်သွားအောင် ဘယ်ကာလ ဘယ်အစပ်မှာ ဖြတ်ရမှာလဲ။

ဖြေ - ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ဗောဓိပင်နဲ့ ရွှေပလ္လင်မှာ ဘုရားဖြစ်တယ်ဆိုတာက သဏ္ဍာန်တော်ဘုရားသာဖြစ်ပြီး ဝေဒနာနဲ့ တဏှာကြားမှာ မဂ်ဝင်၍ ဘုရားဖြစ်တယ် ဆိုတာက ဉာဏ်တော်ဘုရားဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ်တော်ကြီး သည် ကိုယ်တော်ကြီး ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အား ကိုယ်တော် ကြီး ဉာဏ်(မဂ်)ဖြင့် ဒုတိယအစပ်၊ ပေါ်ဆဲရုပ်နာမ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှာ ဖြတ်ချခဲ့သဖြင့် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပါတယ်။ သို့ပါ၍ တရားအားထုတ်သော ယောဂီတို့သည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ဆပ်ဆပ်၊ ဒုတိယအစပ်မှာ

မင် (ဉာဏ်) ဖြင့်ဖြတ်ရပါမယ်၊ ဒီလိုမင်(ဉာဏ်) ဖြင့်
ဖြတ်ဖို့အတွက် (၂) အကွက် မှာရှိတဲ့ ဝေဒနာ (သုခ၊
ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာ) သုံးပါးအား ဒုက္ခသစ္စာ လို့ပိုင်းခြားသိပြီး၊
သုခဝေဒနာ နောက်ကတဏှာ မဆက်ရင်၊ ဒုက္ခ
ဝေဒနာနောက်က ဒေါသမဆက်ရင်၊ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ
နောက်က မောဟ (အဝိဇ္ဇာ) မဆက်ရင်၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
စက်ရဟတ်ကြီး ပြတ်ပါတော့တယ်။

- မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟာ ဘယ်တရားက စလည်ပါသလဲ။
- ဖြေ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟာ မျက်စိအကြည်ရုပ်နဲ့ အဆင်း
ရူပါရုံ တို့ကို ပဋိစ္စ အစွဲပြု၍ စက္ခုဝိညာဏ် (မြင်သိစိတ်)
နာမ်တရားသည် ဥပ္ပဇ္ဇတိဖြစ်ပေါ်၍ လာ၏။ မျက်စိ
အကြည် ရုပ်၊ အဆင်း ရူပါရုံရုပ်၊ စက္ခုဝိညာဏ်သုံးပါး
တို့၏ သင်္ဂတိ ပေါင်းဆုံမိခြင်းကြောင့် ဖဿာ-ဖဿသည်
သမ္ဘဝန္တိ ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။ ဖဿ အကြောင်းကြောင့်
ကောင်းမကောင်း ခံစားမှု အကျိုးဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်
၍လာ၏။ ဝေဒနာခံစားမှု အကြောင်းကြောင့် သာယာမှု
အကျိုး တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။ တဏှာအ
ကြောင်းကြောင့် မရမနေ စွဲလမ်းမှု အကျိုးတရား
ဥပါဒါန်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်
အကြောင်းကြောင့် ကာယကံဝစီကံ စသည့် ကမ္မဘဝ
အကျိုးတရားသည် ဖြစ်ပေါ်၍လာရ၏။ ကမ္မဘဝ၏
အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဇာတိတရားသည် တစ်ဖန်ဖြစ်
ပေါ်လာ၏။ ဇာတိအကြောင်း တရားကြောင့် အကျိုး
ဇရာ၊ မရဏ၊ သောကာ၊ ပရိဒေဝအစရှိသည့် ဒုက္ခအစု
အပုံတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် သဠာယတန
ကစပြီး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားလည်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မြင်မှုခန္ဓာ (၅)ပါး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်ပုံ အမေးအဖြေ

- မေး - စက္ခုဆိုတဲ့ မျက်စိဟာ ငါလား။
- ဖြေ - စက္ခုဆိုတဲ့ မျက်စိဟာ (သက္ကာယ) တရား၊ ငါမဟုတ်ပါ။
- မေး - မျက်စိဖြင့် မြင်အပ်တဲ့ အဆင်းကို ငါလို့ ပြောမှာလား။
- ဖြေ - မျက်စိဖြင့် မြင်အပ်တဲ့ အဆင်းဟာ ရူပက္ခန္ဓာ ဆိုတဲ့ ရုပ်ဓာတ် ရှစ်ပါးအစု ဖြစ်ပါတယ်။ ငါမဟုတ်ပါ။
- မေး - မျက်စိနဲ့ အဆင်းကို ထိတွေ့ပေးတာ ငါလား။
- ဖြေ - တွေ့ဆုံပေးတာက သင်္ခါရက္ခန္ဓာဆိုတဲ့ ဖဿတရား ဖြစ်ပါတယ်။ ငါမဟုတ်ပါ။
- မေး - မျက်စိနဲ့ အဆင်း ထိတွေ့လို့ ပေါ်လာတဲ့ မြင်စိတ်ကို ငါလို့ ပြောမှာလား။
- ဖြေ - မြင်စိတ်ဟာ မြင်စိတ်လို့ပဲ ခေါ်မှာပါ။ ငါမဟုတ်ပါ။
- မေး - မျက်စိ၊ အဆင်း၊ မြင်စိတ် စသည့်တရားသုံးပါး ပေါင်းဆုံ မိခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ကောင်း၊ မကောင်း ခံစားတတ်သော ဝေဒနာကို ငါက ခံစားတယ်လို့ ပြောမှာလား။
- ဖြေ - ခံစားတာဟာ ဝေဒနာကသာ ခံစားတာပါ။ ငါက ခံစားတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ခံစားတတ်တဲ့ ဝေဒနာကို ငါလို့ ပြောလို့မရပါဘူး။
- မေး - မြင်အပ်တဲ့အဆင်းကို ဖြူ၊ နီ၊ ကြောင်၊ ကျားရယ်လို့ မှတ်သားတတ်တဲ့ သညာကိုရော ငါလို့ ပြောမှာလား။
- ဖြေ - မှတ်တာက သညာဆိုတဲ့ တရားကသာမှတ်တာပါ။ ငါက မှတ်တာ မဟုတ်ပါဘူး။

- မေး - မြင်အောင် အားထုတ်တာက ငါလား။
- ဖြေ - အားထုတ်တာက စေတနာသင်္ခါရ ဖြစ်ပါတယ်။ ငါမဟုတ်ပါ။
- မေး - မြင်တဲ့ အဆင်းအာရုံကို ငါကသိတာလား။
- ဖြေ - ငါက သိတာမဟုတ်ပါ။ သိမှုသဘော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက သိတာပါ။
- မေး - ဒီခန္ဓာငါးပါးဟာ ငါမဟုတ်တဲ့အတွက် ငါ့ပစ္စည်းလို့ ပြောရမှာလား။
- ဖြေ - ငါ့ဟာ၊ ငါ့ပစ္စည်းမှ ဆိတ်သုဉ်းတဲ့ တရားပါ။
- မေး - ဒါဖြင့် ငါဆိုတာ ဘယ်သူပြောတာလဲ။
- ဖြေ - မသိမှု အဝိဇ္ဇာ၊ ခင်မှုတဏှာ၊ အယူမှားမှု ဒိဋ္ဌိက ခန္ဓာ (၅)ပါး ကို ငါထင်ပြီး ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - အဝိဇ္ဇာက ခန္ဓာ (၅)ပါးမှန်း ဘာကြောင့် မသိရတာလဲ။
- ဖြေ - တွေဝေတဲ့ မောဟကြောင့် စိတ်မှာပျံ့လွင့်တဲ့ ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်နေလို့ မသိတာ ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - စိတ်မပျံ့လွင့်အောင် ဘယ်တရားအားထုတ်သင့်သလဲ။
- ဖြေ - မြင်ဆဲ မြင်ခိုက်၊ ကြားဆဲ ကြားခိုက်၊ နံဆဲ နံခိုက်၊ ထိဆဲ ထိခိုက်၊ သိဆဲ သိခိုက်မှာ လောကီမဂ္ဂင် (၅)ပါးနဲ့ မလွတ်တမ်း စောင့်ကြည့်ရပါမယ်။
- မေး - ဒီလိုမဂ္ဂင် (၅)ပါးနဲ့ စောင့်ကြည့်တော့ ဘာကျေးဇူးများသလဲ။
- ဖြေ - တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော သံသရာ ချဲ့တတ်တဲ့ တရား (၃)ပါး သေပါတယ်။
- မေး - တရားသုံးပါးသေတာ ဘယ်ဉာဏ်ရလို့ပါလဲ။
- ဖြေ - ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရလို့၊ အဝိဇ္ဇာချုပ်ပျောက်သွားလို့ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - အဝိဇ္ဇာ ချုပ်သွားတော့ ဘယ်တရားတွေ ဆက်ချုပ်သွားသလဲ။

ဖြေ - အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော ခေါင်သူကြီးချုပ်တော့ အဝိဇ္ဇာ အစ၊ ဇရာ၊ မရဏအဆုံး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ပါးလုံး အကုန် ချုပ်ပါတော့တယ်။

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၁၂) ပါးလုံး၊ ချုပ်တော့ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီး လည်ခွင့်ရသေးလား။

ဖြေ - အကြောင်းအဝိဇ္ဇာကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သတ်လိုက်ရ၍ အကျိုး ခန္ဓာလမ်းစဉ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီးဟာလည်ခွင့် မရတော့ပါဘူး။

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပြတ်တဲ့တရား ဘာခေါ်မယ်။

ဖြေ - ခန္ဓာမှာ ဉာဏ်ရောက်လို့ သံသရာပြတ်တဲ့ တရားလို့ ခေါ်တယ်။ အထက်ဖော်ပြပါ မြင်မှုခန္ဓာငါးပါး၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြုတ်သကဲ့သို့ ကျန်ရှိသည့် ကြားမှုခန္ဓာ အစရှိသည်တို့၌ လည်း ဉာဏ်ရောက်နိုင်ကြပါစေ။

ယောဂီအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည် မျက်စိအကြည်မှာကဲ့သို့ ကျန်ရှိသည့် နားအကြည်၊ နှာခေါင်းအကြည်၊ လျှာအကြည်၊ ကိုယ်အကြည် နှင့် စိတ်တို့မှာလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်ကြောင်း၊ သစ္စာဉာဏ်ဖြင့် သိရှိကြ ရန်ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီးပြတ်၍ နာမ်ရုပ်ချုပ်ပုံကို ပါဠိတော်နှင့်တကွ ရွတ်ဆိုပြပါ။

ဖြေ - စက္ခုစ ပဋိစ္စ ရူပေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဍံသင်္ဂတိ ဖဿော၊ ဖဿ ပစ္စယာဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ ပစ္စယာတဏှာ၊ တဿာ ယေဝတဏှာယ၊ အသေသဝိရာဂ နိရောဓာ၊ ဥပါဒါန နိရောဓော၊ ဥပါဒါန နိရောဓာ ဘဝနိရောဓော

ဘဝနိရောဓာ ဇာတိ နိရောဓော၊ ဇာတိ နိရောဓာ၊
ဇရာမရဏံ၊သောကာ၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿုပါယာသာ
နိရုဇ္ဈန္တိ ဧဝ မေတဿ၊ ကေဝလဿ၊ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၊
နိရောဓေါ ဟောတိ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်ကြီးပြတ်၍ ဝဋ်ဒုက္ခချုပ်ပုံ

စက္ခုစ၊ မျက်စိရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပေစ၊ အဆင်းရုပ်ကို
လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စ၊ အစွဲပြု၍ စက္ခုဝိညာဏံ၊ မြင်စိတ်
သည် ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။ တိဏ္ဍံ၊ မျက်စိအဆင်း
နဲ့ မြင်စိတ်တည်းဟူသော သုံးပါးတို့၏ သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းဆုံ
မိခြင်းကြောင့် ဖသော၊ ထိတွေ့မှု ကြိတ်နယ်မှုသည်
သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၍ လာ၏။ ဖဿပစ္စယာ၊ ထိတွေ့မှု၊
ကြိတ်နယ်မှု အကြောင်းကြောင့် ဝေဒနာ သုခ ဒုက္ခ
ဥပေက္ခာတည်းဟူသော ဝေဒနာသည် သမ္ဘဝတိ၊
ဖြစ်ပေါ်၍လာ၏။ ဝေဒနာပစ္စယာ ခံစားမှု ဝေဒနာ
ကြောင့် တဏှာ လိုချင်မှု တဏှာသည် သမ္ဘဝတိ-ဖြစ်
ပေါ်၍လာ၏။ တဿာ ယေဝတဏှာယ၊ ထိုတဏှာ၏
သာ အသေသဝိရာဂ နိရောဓါ (အကြွင်းမရှိ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့်
ချုပ်ခြင်း ကြောင့်) (တစ်နည်း) မဖြစ်ဘဲ၊ မပေါ်ဘဲ
ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ ဥပါဒါန နိရောဓော၊ စွဲလမ်းခြင်းတည်း
ဟူသော ဥပါဒါန်လေးပါး တို့၏ချုပ်ခြင်းသည် ဟောတိ
ဖြစ်၏။ ဥပါဒါန နိရောဓါ၊ ဥပါဒါန်၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။
ဘဝနိရောဓော၊ ကမ္မဘဝ၏ ချုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ
ဖြစ်၏။ ဘဝနိရောဓာ ကမ္မဘဝ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်

ဇာတိနိရောဓော၊ ဇာတိ၏ချုပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ၊
 ဖြစ်၏။ ဇာတိနိရောဓော၊ ဇာတိ၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။
 ဇရာမရဏံ တည်းဟူသော ရင့်ရော်ခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း
 တို့သည်။ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ ချုပ်၏။ သောက-စိုးရိမ်ခြင်း၊ ပရိဒေဝ-
 ငိုကြွေးခြင်း၊ ဒုက္ခ-ကိုယ် နာခြင်း၊ ဒေါမနဿ-စိတ်နာခြင်း၊
 ဥပါယာသာ-ပြင်းစွာ ပင်ပန်းခြင်းတို့သည်။ နိရုဇ္ဈန္တိ၊
 ချုပ်လေတော့၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့ အကြောင်းအဆက်ဆက်
 ဖြင့် ကေဝလဿ၊ ချမ်းသာစသည်တို့နှင့် မရောသော
 တဿဒုက္ခက္ခန္ဓဿ၊ ဤဝဋ်ဆင်းရဲအပေါင်း အစု၏
 နိရောဓော၊ ချုပ်ငြိမ်းဘုံ ဇာတ်သိမ်းခြင်းသည် ဟောတိ၊
 ထင်ရှားစွာ ဖြစ်တော့၏။

မှတ်ချက်။

ကျန်ရှိသည့် အတိုက်ခါတ် (၅)ပါး၊ အခံခါတ် (၅)ပါး၊
 အပွင့် ဓာတ် (၅)ပါးတို့ကိုလည်း အထက်ပါအတိုင်း
 အနက် ပြန်ဆိုနိုင်ပါစေ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပုံစံပြဇယား

အတိတ် အကြောင်း	ပစ္စုပ္ပန် အကျိုး	ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း	အနာဂတ် အကျိုး
အဝိဇ္ဇာ (မူလ) သင်္ခါရ တဏှာ ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ	ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ	တဏှာ (မူလ) ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ	ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ

ဝိသာခ (အနာဂါမ်) အမေး၊
 ဓမ္မဒိန္နာ (ရဟန္တာမ)၏ အဖြေကို
 အခြေခံ၍ ခန္ဓာဉာဏ်ရောက် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ
 ဖြစ်ပုံ၊ ချုပ်ပုံနှင့် သစ္စာလေးပါး အမေးအဖြေတရား

- မေး - သက္ကာယ၊ သက္ကာယနဲ့အဘယ်မည်သော တရားသည် သက္ကာယ ဖြစ်သနည်း။
- ဖြေ - လောကီခန္ဓာငါးပါး၊ ဥပါဒါန်အာရုံကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ခန္ဓာ ငါးပါးသည် သက္ကာယတရားဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - သက္ကာယတရားသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်းတွင် မည် သည့်အကွက်၌ ပါဝင်ပါသနည်း။
- ဖြေ - သက္ကာယတရားသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်း (၂) အကွက် တွင် ပါရှိပါတယ်။
- မေး - သက္ကာယတရားကို ရေတွက်ပြပါ။
- ဖြေ - သုတ္တန်နည်းအရ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပြီး အဘိဓမ္မာနည်းအရ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပါတယ်။ ယင်းတို့သည် ဒုက္ခသစ္စာဖြစ် ပါတယ်။
- မေး - သက္ကာယဖြစ်ကြောင်းတရားက ဘယ်တရားလဲ။
- ဖြေ - တဏှာသမုဒယသစ္စာသည် သက္ကာယဖြစ်ကြောင်းတရား (တစ်နည်း) ခန္ဓာငါးပါးဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း တရားဖြစ်ပါ တယ်။

မေး - ဒုက္ခသစ္စာနဲ့ သမုဒယသစ္စာကို အကြောင်းအကျိုးခွဲပြီး သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို ဉာတပရိညာ၊ တိရဏပရိညာ၊ ပဟာန ပရိညာ အစ ရှိသည့် ပရိညာသုံးပါးအနက် ဉာတပရိညာဖြင့် စင်ကြယ် အောင် ဖြုတ်ပြပါ။

ဖြေ - အတိတ်အကြောင်း သမုဒယသစ္စာကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ဒုက္ခသစ္စာရုပ်နာမ်ကို ရပါတယ်။ အတိတ်သမုဒယသစ္စာ တွင် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတည်းဟူသော အင်္ဂါ (၂)ပါးသာ ပါဝင်ပြီး၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ခေါ်စရာ၊ ရစရာ၊ ယူစရာဟူ၍ မရှိပါ။ သို့ပါ၍ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ၏ ကျေးဇူးပြုမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ခန္ဓာငါးပါးသည်လည်း မိန်းမ၊ ယောက်ျား၊ ငါ၊ သူတစ်ပါးမရှိပါ။ အကြောင်းမှာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မရှိသဖြင့် အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်လာသည့် အကျိုးတရားတွင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မရှိနိုင်ပါ။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါမရှိ၊ ဓမ္မသာရှိတယ်လို့ ယူလိုက်ရင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အသိနဲ့ စင်ပါလိမ့်မယ်။ အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးသည် အနိစ္စ ရောက်ပြီး ပစ္စုပ္ပန်ကာလသို့ အထည်ကိုယ်သဘော မလိုက်မှန်းသိလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိစင်ပါလိမ့်မည်။ အတိတ် ခန္ဓာငါးပါးသည် အတိတ်တွင် အနိစ္စရောက်ခဲ့သော်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ကာလတွင် ဇာတိပဋိသန္ဓေ အကျိုးပေးခွင့်ရသည် ကို သိသဖြင့်လည်း ဘဝပြတ်သည်ဟု ယူထားသည့် ဥစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိသည်လည်း အသိနှင့် ပြုတ်စင်ပါလိမ့်မယ်။

- မေး - သက္ကာယတရား ခန္ဓာငါးပါးက ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်တဲ့အတွက် ဒုက္ခချုပ်ရာ နေရာက ဘယ်နေရာ ဖြစ်သနည်း။
- ဖြေ - သက္ကာယချုပ်ရာနေရာသည် ခန္ဓာနိရောဓော နိဗ္ဗာန် ဆိုသဖြင့် ခန္ဓာချုပ်ရာ နေရာသည် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါတယ်။
- မေး - သက္ကာယချုပ်ကြောင်း အကျင့်မရှိဘူးလား။
- ဖြေ - သက္ကာယချုပ်ကြောင်း အကျင့်ရှိပါတယ်။
- မေး - သက္ကာယချုပ်ကြောင်း အကျင့်မြတ်တရားကို ပြောပြပါ။
- ဖြေ - ဘုရားရှင်ကလည်း နိဗ္ဗာန်သို့ တစ်ကြောင်းတည်းသော မဂ္ဂင်အကျင့်ဖြင့် ရောက်၏လို့ ဟောဖော်မိန့်ကြားခဲ့ သဖြင့် ဒုက္ခဟူသမျှ ချုပ်လိုသော် မဂ္ဂင်အကျင့်ကို ကြိမ်ဖန် များစွာပွားရမည်။ မဂ္ဂင်ပွားသော ယောဂီသည် သောက ပရိဒေဝကိုလည်း လွန်မြောက်နိုင်၏။ ဒုက္ခဒေါမနဿကို လည်း ချုပ်စေနိုင်၏။ ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းသည့် နိဗ္ဗာန် သို့လည်း ရောက်၏။

သို့ပါ၍

သက္ကာယက - ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာ၊
 သက္ကာယဖြစ်ကြောင်းက - တဏှာသမုဒယသစ္စာ၊
 သက္ကာယချုပ်ရာ နေရာက - နိရောဓသစ္စာ၊
 သက္ကာယချုပ်ကြောင်း အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာဟူ၍ သစ္စာ (၄)ပါး ဖြစ်ပါတယ်။

- မေး - ဥပါဒါန်နဲ့ ခန္ဓာဟာ အတူတူပဲလား၊ တခြားစီလား။
- ဖြေ - ခန္ဓာဆိုတာက ခန္ဓာငါးပါးကို ဆိုလိုပါတယ်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၂)အကွက်မှာရှိတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၃)

အကွက်မှာ အစပြုတဲ့ (ခင်မှု၊ မင်မှု၊ သာယာမှု) ဖြစ်လျှင် (တဏှာ) ဖြစ်ပါတယ်။ ယင်းတဏှာမှ (မရမနေ၊ စွဲစွဲလမ်းလမ်း) ဖြစ်သော် (ဥပါဒါန်) ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပါဒါန်တရားသည် ခန္ဓာ (ခင်) ရုံတင်မက စွဲလမ်းတာနဲ့ ဥပါဒါန်ခန္ဓာ ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်ဥပါဒါန်နဲ့ ခန္ဓာဟာ အတူတူလို့လဲ ယူလို့မရဘူး၊ တခြားစီလို့လဲ ပြောလို့မရဘူး၊ စွဲလမ်းမှုဖြစ်တာပါ။ မစွဲလမ်းရင် မဖြစ်တော့ပါဘူး။

မေး - စွဲလမ်းတဲ့ ခန္ဓာမဖြစ်အောင် ဘယ်လိုမဂ္ဂင်ပွားရမလဲ။

ဖြေ - စွဲလမ်းတဲ့ ခန္ဓာမဖြစ်အောင် တဏှာ၏ ရေသောက်မြစ်ဖြစ်တဲ့ ဝေဒနာကို ဖြစ်ပျက်မြင်အောင်၊ ဖြစ်ပျက်မုန်းအောင်၊ ဖြစ်ပျက်ဆုံးအောင် မဂ္ဂင်အကျင့်ဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများအားထုတ်ရပါမယ်။

မေး - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပုံကို ပြောပါ။

ဖြေ - အကြားအမြင် နည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကို ငါထင်၊ ဝေဒနာကို ငါထင် သညာကို ငါထင်၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ငါထင်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ငါထင်သဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (ဝါ) အတ္တ ဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း (၂)အကွက်တွင် ပါရှိသည့် ဝေဒနာကို ရေတွက်ပြပါ။

ဖြေ - သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူ၍ (၃)ပါး ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဝေဒနာ (၃)ပါးကို ဘယ်လို ဝိပဿနာရှုမလဲ။

ဖြေ - သုခဝေဒနာကို နိုင်အောင်မရှုမိလျှင် တဏှာပွားကြောင်း၊ ဥပါဒါန်ပွားကြောင်း၊ ကံပွားကြောင်း အလယ်ကစတဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တွေ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဒုက္ခဝေဒနာကို နိုင်အောင်မရှုမိလျှင် သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿဆိုတဲ့ အဆုံးကစတဲ့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား တို့ ဖြစ်ပေါ်ပါလိမ့်မယ်။

ဥပေက္ခာ ဝေဒနာကို နိုင်အောင် မရှုမိလျှင် မောဟ (အဝိဇ္ဇာ) ဖြစ်ပေါ်ခွင့်ရ၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အစက လည်ပါ လိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ဝေဒနာ (၃)ပါး၏ အနိစ္စ (ချုပ်မှု) ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ရပါမယ်။ ဝေဒနာချုပ်သဖြင့် ဝေဒနာမှ ကျေးဇူးပြုမည့် တဏှာသည် လည်း ချုပ်တော့၏။ တဏှာချုပ်သဖြင့် ဥပါဒါန်လည်း ချုပ်၏။ ဥပါဒါန်ချုပ်၍ ကမ္မဘဝလည်း ချုပ်၏။ ဝေဒနာ သည် တဏှာ၏ အရှင်သခင်၊ တဏှာ၏ ရေသောက်မြစ် တဏှာ၏ ပစ္စည်းဖြစ်၍ တဏှာထက် ဝေဒနာသည် ပို၍ ကြောက်စရာကောင်းသဖြင့် ပေါ်သမျှ ဝေဒနာကို နိုင်အောင် ဖြစ်ပျက်ရှုရပါမည်။ သို့ပါ၍ ဝေဒနာက ဖြစ်ပျက်ဒုက္ခသစ္စာ၊ ရှုဉာဏ်က မဂ္ဂသစ္စာ၊ သေမှာက တဏှာ ဥပါဒါန်ကံ (သမုဒယသစ္စာ)၊ ရမှာက နိရောဓ သစ္စာဖြစ်ပါတယ်။

မေး - မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်မြတ်တရားကို ဘယ်လိုဝေဖန်မလဲ။

- ဖြေ - သမ္မာဝါစာ - မှန်စွာ ပြောဆိုခြင်း၊
- သမ္မာကမ္မန္တ - မှန်စွာပြုလုပ်ခြင်း၊

သမ္မာအာဇီဝ - မှန်စွာ အသက်မွေးခြင်း၊ ဤ (၃)ပါး
သည် သီလမဂ္ဂင် (၃)ပါး ဖြစ်ပါတယ်။

သမ္မာဝါယာမ- ကောင်းစွာ လုံ့လပြုခြင်း၊

သမ္မာသတိ - ကောင်းစွာ အောက်မေ့ခြင်း၊

သမ္မာသမာဓိ - ကောင်းစွာတည်ကြည်ခြင်း၊ ဤ (၃)ပါး
သည် သမ္မာဓိမဂ္ဂင် (၃)ပါး ဖြစ်ပါတယ်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ - ကောင်းစွာ သိမြင်ခြင်း၊

သမာသင်္ကပ္ပ - ကောင်းစွာကြံစည်ခြင်း၊ ဤ (၂)ပါးသည်
ပညာမဂ္ဂင် (၂)ပါး၊ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့် သီလမဂ္ဂင် (၃)ပါး၊ သမာဓိမဂ္ဂင် (၃) ပါး
ပညာမဂ္ဂင် (၂)ပါး၊ စုစုပေါင်း (၈)ပါး ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - ဒါဖြင့်ရင် ဝိပဿနာတရား အားထုတ်နေတဲ့ ယောဂီဟာ
ဘယ်တရားတွေနဲ့ ပြည့်စုံနေပါသလဲ။

ဖြေ - သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတွေနဲ့ ပြည့်စုံနေပါတယ်။

မေး - ဝိပဿနာတရားအားထုတ်နေတဲ့ ယောဂီဟာ ဒုက္ခပွား
အောင်လုပ်တာလား၊ မဂ္ဂင်ပွားတာလား။

ဖြေ - မိမိဒုက္ခသစ္စာကို မိမိဉာဏ် (မဂ္ဂင်)ဖြင့် ပိုင်းခြားသိရအောင်
ပွားနေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဒုက္ခပွားအောင် လုပ်တာ
မဟုတ်ပါဘူး၊ မဂ္ဂင်ပွားခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

မေး - မဂ္ဂင်ပွားတော့ ဘာကျေးဇူးများသလဲ။

ဖြေ - မဂ္ဂင်ပွားနေသော ယောဂီသည် အနာဂတ်ဒုက္ခဖြစ်
ကြောင်း လက်သည်ဖြစ်တဲ့ တဏှာ၊ ဥပါဒါန် အစရှိသည့်
(သမုဒယသစ္စာ)ကို လောကီမဂ္ဂင်ဖြင့် ဖြတ်လိုက်ရသဖြင့်

တဏှာချုပ်တော့ ဥပါဒါန် ချုပ်ပါတယ်။ ဥပါဒါန် လက်ညှိုး
ညွှန်ရာ ဖြစ်စေမည့် ကံလည်းချုပ်သဖြင့် အနာဂတ်
အိုနာသေ (ဒုက္ခ) လက်စသိမ်းပါတော့တယ်။

မေး - ဒါဖြင့် ဒီတရားမျိုးကို ဘယ်လိုခေါ်မယ်။

ဖြေ - ခန္ဓာဉာဏ်ရောက်သဖြင့် အပါယ်ရေသောက်မြစ် ပြတ်တဲ့
တရားလို့ ခေါ်ပါတယ်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိအပါး (၂၀) ဖြစ်ပုံ

အကြားအမြင်နည်းသော ပုထုဇဉ် သန္တာန်၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးတည်း
ဟူသော သက္ကာယတရားအပေါ်၌ တစ်ပါး၊ တစ်ပါးလျှင် ဒိဋ္ဌိ (၄)ပါး
စီဖြစ်၍ (၅ × ၄လီ = ၂၀)မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

၁။ ပူမှု အေးမှုသဘောသည် ရုပ်တရားမည်၏။ ထိုပူမှု အေးမှု ရုပ်ကို
ပင်လျှင်

၁။ ပူတာဟာ ငါပဲ၊

၂။ ငါ့အပူပဲ၊

၃။ အပူထဲမှာ ငါရှိတယ်၊

၄။ ငါထဲမှာ အပူရှိတယ်လို့ ရုပ်တရားပေါ်မှာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ (၄)ပါး
ဖြစ်ပါတယ်။

၂။ ကောင်းမကောင်း ခံစားတာည် ဝေဒနာဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝေဒနာကို
ပင်လျှင်

၁။ ခံစားတာဟာ ငါပဲ၊

၂။ ငါခံစားတာပဲ၊

- ၃။ ခံစားတာထဲမှာ ငါရှိတယ်၊
- ၄။ ငါထဲမှာ ခံစားတာ ရှိတယ်။

၁။ သညာသည် မှတ်တတ်သောသဘောရှိသည်။ ထိုမှတ်သားတတ်သော သညာတရားအစုကိုပင်လျှင် . . .

- ၁။ မှတ်သားတာသည် ငါ၊
- ၂။ ငါမှတ်သားတာ၊
- ၃။ မှတ်သားတာထဲမှာ ငါရှိတယ်၊
- ၄။ ငါထဲမှာ မှတ်သားတာရှိတယ်။

၂။ လှူချင်၊ တန်းချင်၊ ပေးချင်၊ ကမ်းချင်၊ ပြောင်းချင်၊ ရွှေ့ချင်သည့် စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာသင်္ခါရတရားတို့ကို ပင်လျှင်

- ၁။ ပြုပြင်တာက ငါ၊ (လှူတာငါ)
- ၂။ ငါပြုပြင်တာ (ငါလှူတာ)
- ၃။ ပြုပြင်တာထဲမှာ ငါရှိတယ် (လှူတာထဲမှာ ငါရှိတယ်)
- ၄။ ငါထဲမှာ ပြုပြင်တာ ရှိတယ်။ (ငါထဲမှာ လှူတာရှိတယ်)

၅။ သိမှုသဘောသည် ဝိညာဏ် (စိတ်) ဖြစ်၏။ ယင်းသိမှု (စိတ်) ကို ပင်လျှင်

- ၁။ သိတာငါ၊
- ၂။ ငါသိတာ၊
- ၃။ သိတာထဲမှာ ငါရှိတယ်၊
- ၄။ ငါထဲမှာ သိတာရှိတယ် ဟူ၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အပါး (၂၀) ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ရပါတယ်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အပါး (၂၀) ခွာပုံ

- ၁။ ပူမူရုပ်တရားပေါ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိခွာပုံ
 - ၁။ ပူတာဟာ ငါမဟုတ်၊)
 - ၂။ ငါ့အပူလဲမဟုတ်၊)
 - ၃။ အပူထဲမှာ ငါမရှိ၊) ပူမူသဘောသာ ရှိတယ်။
 - ၄။ ငါထဲမှာ အပူမရှိ။)

- ၂။ ဝေဒနာတရားအပေါ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိခွာပုံ
 - ၁။ ခံစားတာ ငါမဟုတ်၊)
 - ၂။ ငါခံစားတာလဲ မဟုတ်၊)
 - ၃။ ခံစားတာထဲမှာ ငါမရှိ၊) ခံစားမှုသဘောသာရှိတယ်။
 - ၄။ ငါထဲမှာ ခံစားတာမရှိ။)

- ၂။ မှတ်သားသော သညာတရားပေါ်မှာ သက္ကာယဒိဋ္ဌိခွာပုံ
 - ၁။ မှတ်သားတာသည် ငါမဟုတ်၊)
 - ၂။ ငါမှတ်သားတာလဲမဟုတ်၊)
 - ၃။ မှတ်သားတာထဲမှာ ငါမရှိ၊) မှတ်သားမှုသဘောသာရှိ၏။
 - ၄။ ငါထဲမှာလဲ မှတ်သားတာမရှိ။)

- ၄။ စေ့ဆော်တတ်သော စေတနာ (သင်္ခါရ) တရားပေါ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ
 - ခွာပုံ
 - ၁။ ပြုပြင်တာ ငါမဟုတ်၊)
 - ၂။ ငါပြုပြင်တာမဟုတ်၊)

- ၃။ ပြုပြင်တာထဲမှာ ငါမရှိ၊) ပြုပြင်မှုသဘောသာရှိတယ်။
- ၄။ ငါထဲမှာ ပြုပြင်တာမရှိ။)

- ၅။ သိမှုသညောဝိညာဏ် (နာမ်) တရားပေါ်၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ခွာပုံ
 - ၁။ သိတာသည် ငါမဟုတ်၊)
 - ၂။ ငါသိတာ မဟုတ်၊) သိမှုသဘောသာရှိတယ်။
 - ၃။ သိတာထဲမှာ ငါမရှိ၊)
 - ၄။ ငါထဲမှာ သိတာမရှိ။)

အထက်ပါနည်းအတိုင်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိအပါး (၂၀)ကို သစ္စဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ပြီး ပွားသွားပါက အပါယ်တံခါး ပိတ်ပါတယ် ယောဂီ အပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့ . . . ။

* အဓိပတိသုံးပါးဖြင့် တရားအားထုတ်လျှင် မဂ်ဉာဏ်ရနိုင်ပုံ

- ၁။ မိမိကိုယ်ကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း၊ ထားရှိရမည့် စိတ်ထားမှာ -

ငါသည် စားစရာမရှိလို့၊ ဝတ်စရာမရှိလို့၊ နေစရာမရှိလို့ တရားအားထုတ်တာ မဟုတ်ဘူး၊ အန္တရာယ်ကင်း ဘေးရှင်းအောင် တရားအားထုတ်တာ မဟုတ်ဘူး၊ ဘုံဘဝတွေလိုချင်လို့ တရားအားထုတ်တာမဟုတ်ဘူး၊ ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ် တည်းဟူသော ဝဋ်မှ ဆန်တက်နိဗ္ဗာန်ဘက် ရောက်ချင်လို့ တရားအားထုတ်တာ။

၂။ လောကကြီးကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း၊ တရားအားထုတ်စဉ် -

၁။ ကာမဝိတက်တည်းဟူသော လောဘတရားတွေလာလျှင်၊

၂။ ဗျာပါဒဝိတက် တည်းဟူသော သား/သမီး၊ သားမ'သား၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများအတွက် စိတ်မချမူတွေ ဖြစ်ပေါ်နေလျှင်၊ လူက ရိပ်သာ၊ စိတ်က တောင်ရောက်မြောက်ရောက် ဖြစ်နေလျှင်၊

၃။ ဝိဟိံသဝိတက် တည်းဟူသော သူတစ်ပါးအပေါ် ချိုးနှိမ်လိုသော သဘော၊ ပျက်စီးစေလိုသော သဘောများ မိမိ၏ စိတ်သန္တာန်တွင် ပေါ်ပေါက်နေလျှင် မိမိကိုယ်မိမိ ဆုံးမရန်မှာ “မင်းကတော့ တရားအလုပ်လုပ်တယ် ပြောတယ်၊ မင်းသန္တာန်မှာတော့ အပါယ်လေးပါးပို့မည့် မတရားတဲ့တရားတွေ ပေါ်နေတယ်။ မင်းမရှက်ဘူးလား၊ ဒီဝိတက်တရားတွေ ပေါ်ပေါက်နေတာ မင်းကိုယ်မင်းအသိဆုံး၊ မင်းကိုယ်ကို စောင့်ရှောက်တဲ့ နတ်ကလဲသိတယ်၊ တာဝတိံသာအစရှိတဲ့ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်နဲ့ ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် သိတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီတရားတွေ မလာစေနဲ့” ဆိုပြီး လောကကြီးကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ရမည်။ (တစ်နည်း) ဝိတက်သုံးပါးကို ဖြစ်ပျက်ရှုပါ။

၃။ တရားတော်ကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး တရားအားထုတ်ခြင်း၊

ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ကိုယ်တော်တိုင် ကောင်းစွာ ဟောကြားသည့် တရားတော်များတွင် မဂ္ဂင် (ရှစ်ပါး) တည်းဟူသော

* အင်္ဂုတ္တရနိကာယ - တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ဒေဝဒူတဝဂ္ဂ၊ အဓိပတေယျသုတ္တံ၊ စာမျက်နှာ (၁၄၆) ဆဋ္ဌမူ။

အကျင့်မြတ်တရားဖြင့် ဒုက္ခခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်၏။ မင်းက မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ရအောင် အားထုတ်တယ်။ ဒါပေမယ့် မင်းသန္တာန်မှာ နီဝရဏ တရားငါးပါး ပေါ်ခွင့်ရနေတယ်။ ဒီတရားတွေ လက်ခံထားရင်ဖြင့် မင်းဟာ တရားဖျက်တာနဲ့ တူနေမယ်။ အလာမခံနဲ့ ဆိုပြီး တရားတော်ကို အဓိပတိ (အကြီးအမှူး) ထားပြီး အားထုတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

သတိပဋ္ဌာန်တရားအကြောင်း သိကောင်းစရာ

သတိပဋ္ဌာန်ဆိုတာ ဘာလဲ

သတိပဋ္ဌာန်ဆိုတာ (သတိ+ပဋ္ဌာန) ဆိုတဲ့ ပါဠိပုဒ်မှလာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သတိ=ဆိုတာကတော့ မြန်မာပြန်သက်သက်ဖြင့် ပြောရရင် အောက်မေ့မှု၊ မမေ့မှု၊ အမှတ်ရမှုလို့ မှတ်ပါ။ ပဋ္ဌာန=ဆိုတာကတော့ သတိ၏ အာရုံဖြစ်တဲ့ (ကာယာ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တာ၊ ဓမ္မာ) တို့၏ အထဲ၌ (အမြဲမပြတ် စွဲကပ်၍ တည်နေမှု) လို့ မှတ်ပါ။ ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ထဲမှာ ရှိရှိသမျှ ကမ္မဋ္ဌာန်းတွေဟာ အထက်ဖော်ပြပါ လေးပါးထဲကို ဝင်ရောက်ကြရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ အနက် (သဒ္ဓါပဋ္ဌာန်၊ ဝီရိယပဋ္ဌာန်၊ ပညာပဋ္ဌာန်) လို့ ဘုရားရှင် မဟောကြားခဲ့ဘဲ (သတိပဋ္ဌာန်) ဟူ၍သာ ဟောကြားခဲ့ပါတယ်။ သတိဆို ပိုတယ် မရှိချေ။ သတိလက်လွတ် ငှက်တောင်ကျွတ် ဖြစ်ရတာတွေ၊ သတိမမူ ဂူမမြင်ရတာတွေ၊ အဝတ်အစား ပြောင်းပြန်၊ ဖိနပ်ကို ကျွဲတစ်ဖက် နွားတစ်ဖက်စီးမိတာတွေ အစရှိသည်တို့ဟာ သတိလက်လွတ် ဖြစ်ရတာချည်းပါပဲ။

သမ္မာသတိမဂ္ဂင်သည် ခေါင်းဆောင်

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးထဲမှာလဲ သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ခေါ်တဲ့ သတိပဋ္ဌာန်တရားကသာ ပညာမဂ္ဂင်နှစ်ပါးကိုလည်း မမေ့အောင် သီလမဂ္ဂင်သုံးပါးကိုလည်း မမေ့ရအောင်၊ ဝီရိယမဂ္ဂင်တည်းဟူသော ကြိုးစားအားထုတ်မှုကိုလည်း မမေ့ရအောင် သတိကချည်း ဦးဆောင်နေတာ ဖြစ်ပါတယ်။

သတိပဋ္ဌာန်တရားကို အားထုတ်ခြင်းဖြင့် လက်ငင်းရရှိမည့် အကျိုးတရား (၅)ပါး

- (၁) သတ္တာနံဝိသုဒ္ဓိယာ=တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်စေခြင်း၊
- (၂) သောကပရိဒေဝါနံသမတိက္ကမာယ=စိုးရိမ်မှု၊ ပူဆွေးမှု၊ ငိုကြွေးမှုတို့မှ ပယ်ပျောက်စေခြင်း၊
- (၃) ဒုက္ခ ဒေါမနသံ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ဆင်းရဲခြင်းမှ ငြိမ်းအေးစေခြင်း၊
- (၄) ဉာယဿအဓိဂမာယ=မင်္ဂဉာဏ်ကို ရရှိစေခြင်း၊
- (၅) နိဗ္ဗာနဿသစ္စိကိရိယာယ=မအို မနာ မသေ အမြဲနေတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ခြင်းသည် ယဒိဒံစတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ= ဤလေးပါးသော မဟာသတိပဋ္ဌာန်တရားသည်သာလျှင် “ဧကာယနော အယံဘိက္ခဝေမဂ္ဂေါ” တစ်ကြောင်းတည်းသော လမ်းကောင်းဖြစ်ပါတယ်။

မှတ်ချက်။ ။ မဟာသတိပဋ္ဌာန်တရားကောင်းကြောင်းဆေး ကြော်ငြာခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ မဟာသတိပဋ္ဌာန်တရား အားထုတ်နေသူများသည် ကိလေသာ အနာပျောက်ကြောင်း ဆေးကောင်းကို သောက်နေတာနှင့် တူပါတယ်။

ရွှေဆွဲကြိုးနဲ့ တူတဲ့ သတိပဋ္ဌာန်

တစ်ခါက ရွာတစ်ရွာမှာ ဥစ္စာပစ္စည်း ပေါပေမယ့် အရုပ်ဆိုး အကျည်း တန် အသားမည်းနက်တဲ့ ကိုချိတ်ကြီးဆိုတာရှိတယ်။ သူ့မိဘတွေက ကိုချိတ်ကြီးကို ယူရင်တော့ ရွှေဆွဲကြိုး (၆)ကျပ်သားနဲ့ လယ်ယာ ကျွဲနွားတွေပါ လက်ဖွဲ့ပစ္စည်းအဖြစ် ထည့်လိုက်မယ်လို့ သတင်းလွှင့်တယ်။ အဲဒီသတင်းကို ကြားရတဲ့ မရွှေချောတို့က ညနေခင်း ရေတွင်းမှာ ရေခပ်ရင်း ပြောကြတာကတော့ . . .

“ရွှေဆွဲကြိုးကြီးတော့ လိုချင် လိုချင်၊ ကိုချိတ်ကြီးတော့ ဟင့်အင်၊ ဟင့်အင်”တဲ့၊ ယောဂီတို့လဲပဲ

“နိဗ္ဗာန်တော့လိုချင် လိုချင်၊ သတိပဋ္ဌာန်တော့ ဟင့်အင်၊ ဟင့်အင်။” မလုပ်ပါနဲ့လို့ အနူးအညွတ် အသိပေးအပ်ပါတယ်။

ခန္ဓာငါးပါးအား သတိပဋ္ဌာန် တရားတော်ဖြင့်
ဝေဖန်ခြင်းနှင့် စရိုက်ကမ္မဋ္ဌာန်းရွေးချယ်ခြင်း
ခန္ဓာငါးပါးမှာ

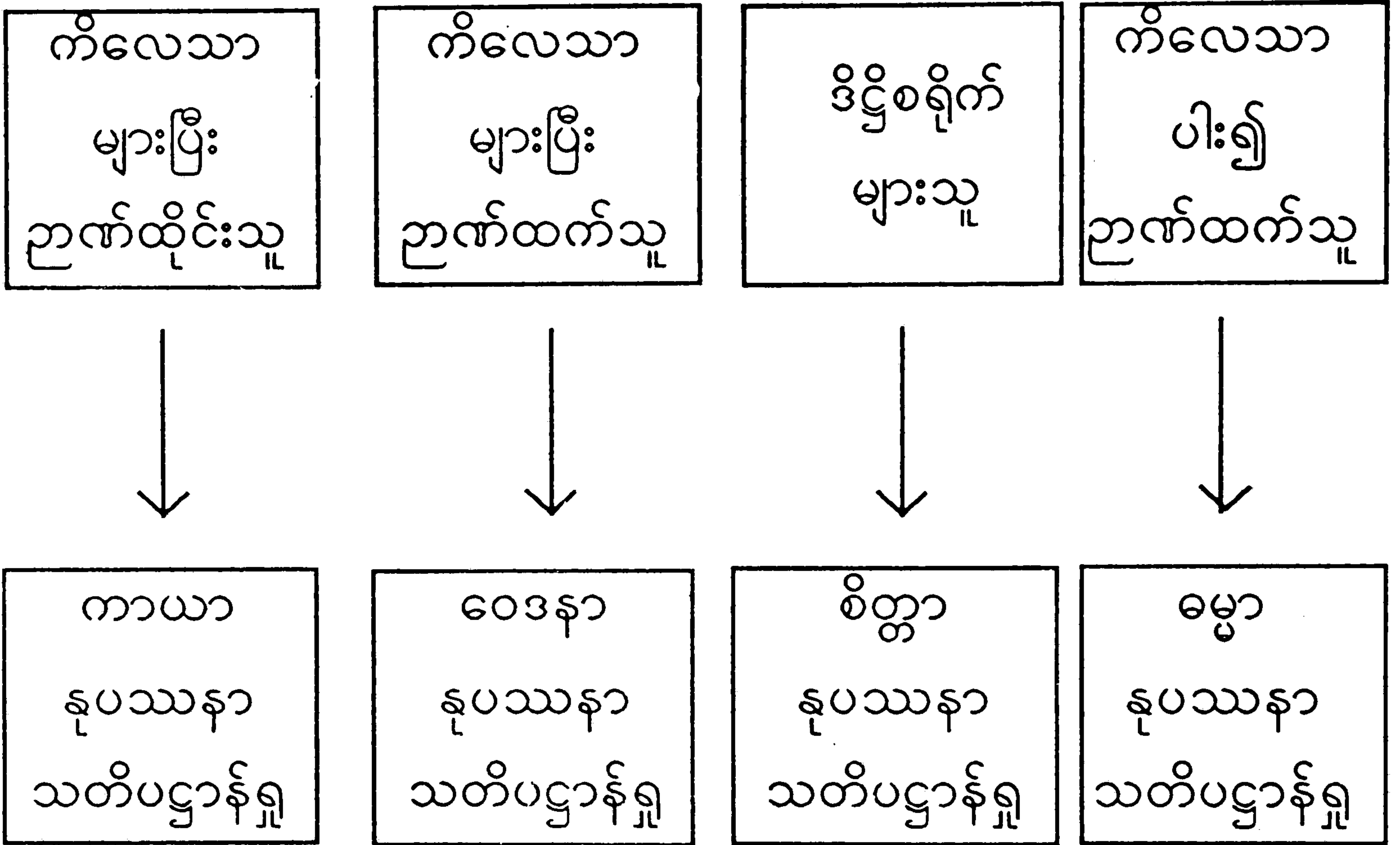
ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သညာခန္ဓာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဟူ၍ဖြစ်ပြီး ယင်းငါးပါးအား သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းသည့်အခါတွင် . . .

- ၁။ ရုပ်သည် ကာယာနုပဿနာ
- ၂။ ဝေဒနာသည် ဝေဒနာနုပဿနာ
- ၃။ စိတ်သည် စိတ္တာနုပဿနာ
- ၄။ သညာနှင့် သင်္ခါရသည် ဓမ္မာနုပဿနာ

သတိပဋ္ဌာန်

ဘုရားသခင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၌သာ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် တည်းဟူသော သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေအနုအရင့်ကို သိသော ဉာဏ်သည် ရှိ၏။ (တစ်နည်း) ယင်းဉာဏ်သည် ဘုရားရှင်တို့၏ ပစ္စည်းသာတည်း။

သို့ပါ၍ ဝိပဿနာတရားများကို အားထုတ်မည့် ယောဂီအတွက် စရိုက်နှင့် လျော်သည့် သတိပဋ္ဌာန်ကို မိမိဘာသာ မိမိစိစစ်၍ ရွေးချယ်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိသည် အောက်ပါမည်သည့် အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သည်ကို သတိပြုပါ။

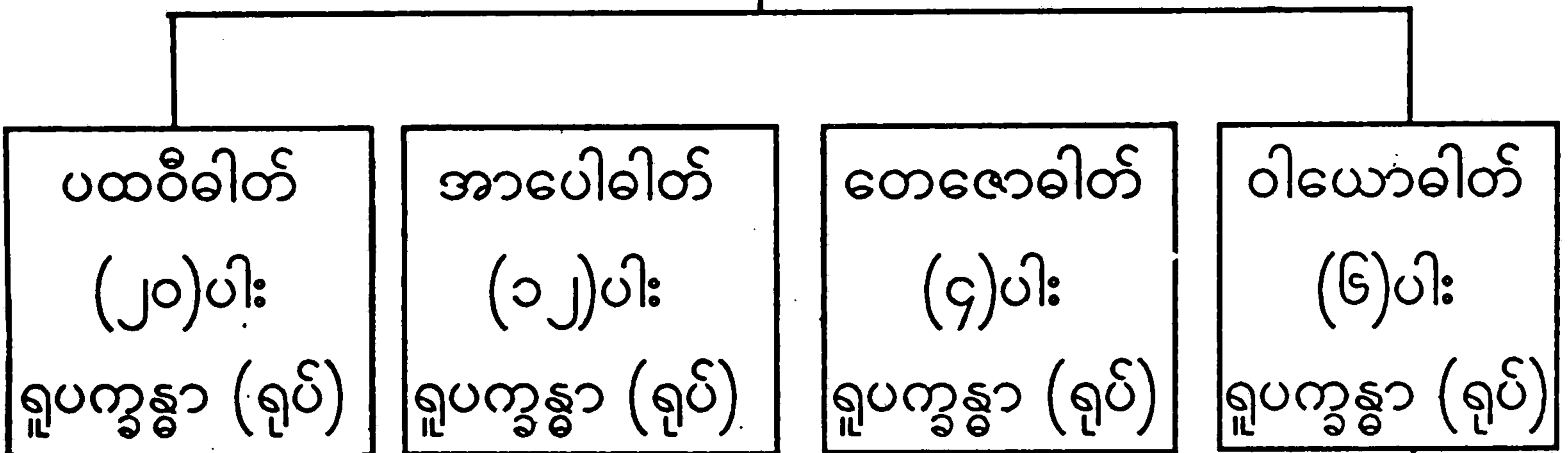

မှတ်ချက်။ မည်သည့် အနုပဿနာကို ရွေးချယ်ပြီး ရှုသည်ဖြစ်စေ (ဥပမာ) ကာယာနုပဿနာကို ယောဂီသည် ရှုအံ့၊ ရှုဖန်များ၍ ဉာဏ်ထက်မြက်လာသော် ရုပ်ကို မတွေ့တော့ဘဲ ရုပ်အနိစ္စ (ဒုက္ခသစ္စာ)ကိုသာ တွေ့မှ လမ်းမှန်မည်။ ဝေဒနာကို ရှုသည်ဆိုသော်လည်း ဝေဒနာ၏ အနိစ္စ၊ စိတ်ကိုရှုသော်လည်း စိတ်၏ အနိစ္စကိုမြင်မှသာ စရိုက်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သင့်လျော်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းအတိုင်း ရွေးချယ်တတ်ကြပါစေ။

မဇ္ဈိမနိကာယ-ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ အာနာပါနသတိသုတ္တံ နှာ-(၁၂၂) ရှု

ကာယာနုပဿနာ

ကာယာနုပဿနာရှုပွားပုံဇယား
မဟာဘုတ်ဓါတ်ကြီး (၄)ပါး

ဆံပင်၊ မွေးညှင်း၊
ခြေသည်း လက်၊
သည်းသွား၊ အရေ၊
အသား၊ အကြော၊
အရိုး၊ ရိုးတွင်းချဉ်
ဆီ၊ အညှို့၊ နှလုံး၊
အသည်း၊ အမြှေး၊
အဖျင်း၊ အဆုတ်၊
အူမ၊ အူ၊ သိမ်၊
အစာသစ်၊ အစာ
ဟောင်းဦးနှောက်။

သည်းခြေ၊ သလိပ်၊
ပြည်၊ သွေး၊ ချွေး၊
အဆီခဲ၊ မျက်ရည်၊
ဆီကြည်၊ တံတွေး၊
နှုပ်၊ အစေး၊ ကျင်
ငယ်။

ဇီရုဏ တေဇော၊
(ပကတိအပူငွေ့)၊
သန္တပ္ပနတေဇော
(အဖျားရှိန်လိုအပူ
ငွေ့) ဒါဟတေ
ဇော (အလွန်အမင်း
ပူတဲ့ အပူငွေ့) ပါ
စကတေဇော (ဝမ်း
မီးအပူ)

ဥဒ္ဓင်္ဂမဝါတ (အထက်
ဆန်တဲ့လေ) အဓော
ဂမဝါတ (အောက်
ဖက်စုန်ဆင်းတဲ့လေ)
ကုစ္ဆိသယဝါတ (အူ
ထဲလျှောက်တဲ့လေ)
ကောဋ္ဌာသယဝါ
တ (အူအပြင် ဝမ်း
ထဲကလေ) အဂ္ဂီမဂ္ဂီနု
သာရီဝါတ (ခန္ဓာ
ကွေး၊ ဆန်၊ ထိုင်
ရုပ်၊ သွားနိုင်တဲ့လေ)
အဿာသပဿာ
သဝါတ (ဝင်သက်
ထွက်သက်လေ)

၁။ ပထဝီဓါတ်သည် ခက်မာမှု၊ နူးညံ့မှု၊ တောင့်တင်းမှု၊ ညောင်းမှု၊
ကိုက်ခဲမှု၊ နုန့်မှုသဘောရှိပြီး ခန္ဓာကိုယ်၌ . . .

(ပုံစံအားဖြင့်) ပထဝီဓါတ် နှိပ်စက်သော် ထင်းချောင်းသဏ္ဍာန်
ခက်ထန်တောင့်တင်း၍ သေရလိမ့်မယ်။

၂။ အာပေါဓါတ်သည် ဒွါရအမျိုးမျိုးမှာ ဖွဲ့စည်းမှု ယိုစီးမှု သဘောရှိ၏။

(ပုံစံအားဖြင့်) ဆီးသွားခြင်း၊ ဝမ်းလျှောခြင်း၊ ချွေးထွက်ခြင်း၊ ဖော
ယောင်ခြင်း၊ ကြပ်တတ်တတ်ဖြစ်ပြီး ဒွါရထိုထို အရည်
ယိုလျှက် စိုစိုရွဲရွဲ ညိုမည်းမည်းမှောင် ညှိဟောင်နံစော်
အပုပ်ပျော်၍ သေသည်အထိ အာပေါဓါတ်သည် နှိပ်
စက်ပါလိမ့်မယ်။

၃။ တေဇောဓါတ်သည် ပူမှု၊ အေးမှုသဘောဖြစ်သည်။

(ပုံစံအားဖြင့်) အတွင်းအပ အကြမ်း အနု ရုပ်ခန္ဓာများကို စမ်းသပ်
ကြည့်ပါက ပူမှု၊ အေးမှုသာ တွေ့ရပါမည်။ အပူလွန်
တော့ (ဆေးပညာက တိုက်ဖျက်ရောဂါတဲ့) အအေး
လွန်တော့ (နမိုးနီးယားရောဂါတဲ့) သီတနဲ့ ဥဏှာ
တေဇောသည် ဘုရားအစ သတ္တဝါအဆုံး ညှာတာ
မဖက် အမြဲအိုအောင်၊ နာအောင် နှိပ်စက်နေတဲ့
အတွက် ဒုက္ခသစ္စာသာ ဖြစ်ပါတယ်။

၄။ ဝါယောဓါတ်သည် တွန်းကန်လှုပ်ရှား၊ ထောက်ကန်လှုပ်ရှားနေသည့်
သဘောဖြစ်ပါတယ်။

(ပုံစံအားဖြင့်) ဝါယောဓါတ်သည် ကိုယ်တစ်ခြမ်းသေအောင် တစ်
ကိုယ်လုံးသေအောင်၊ သွက္ခာပါဒလေငန်း၊ လေသင်
တုန်း၊ အထက်လှန်အောက်လျှော ရောဂါတို့သည်
ဝါယောဓါတ်၏ နှိပ်စက်မှုများ ဖြစ်ပါတယ်။

ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ သြဇဓိတ်ဟူ၍ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ် ရှစ်ပါးရှိသည့်အနက် ရုပ်သေး ရုပ်ဖွဲ လေးပါးကို ချန်လှပ်၍ မဟာဘုတ်ဓိတ်ကြီး (၄)ပါးကိုသာ ပြဆိုသည်မှာ ယင်းဓိတ် (၄)ပါးနှင့်ပင် ဝိပဿနာကိစ္စ ပြီးစီးနိုင်ကြောင်း စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိရ်ပါဠိတော်တွင် ဘုရားရှင်သည် သားတော်ရာဟုလာအား ပထဝီဓိတ်၊ အာပေါဓိတ်၊ တေဇောဓိတ်၊ ဝါယောဓိတ် တို့အပေါ်တွင် ငါပိုင်ဥစ္စာမဟုတ်၊ ငါမဟုတ်၊ ငါ၏အတ္တမဟုတ်ဟု တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတရားသုံးပါးကို ဝိပဿနာပညာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဉာဏ်စဉ်တက်ပြီး ယင်းဓိတ်လေးပါးပေါ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၊ အတ္တ၊ ဇိဝှါမှ ဆိတ်သုဉ်းခြင်း၊ တပ်မက်ခြင်း၊ ကင်းအောင် ရှုရန်နည်းကို ပေးသနားတော်မူခဲ့ပါတယ်။

ဥဒါန်းပါဠိတော်ကြီး၌လည်း နပထဝီ၊ နအာပေါ၊ နတေဇော၊ နဝါယော (ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော) တို့၏ ညှာတာမဖက် နှိပ်စက်ခြင်း ကင်းသည့်နေရာသာ နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ကြောင်း ပါရှိပါတယ်။

ပေါက်ပင်ကို ဥပမာပြု၍ ဟောသော “ကိသုကောပမသုတ္တန်” တွင် တတိယမြောက်ရဟန္တာကြီးက ပုထုဇဉ်ရဟန်းအား (စတုန္ဒံ မဟာဘူတာနံ သမုဒယဉ္စ အတ္ထင်္ဂမဉ္စ ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ) (မဟာဘုတ်ဓိတ်ကြီး ၄ပါး) တို့၏ ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်မှသာလျှင် မအိုမသေ အမြဲနေသည့် နိဗ္ဗာန်ကိုရောက်နိုင်ကြောင်း ဟောကြားခဲ့ပါတယ်။

ကာယာနုပဿနာဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဖြုတ်ကြစို့ . . . ။

ကာယာနုပဿနာကို ပွားများရာတွင် စိတ်နှင့်ဝေဒနာနုပဿနာများကို ပွားများစဉ်ကအတိုင်း ယောဂီသည် ဝင်လေထွက်လေကို သတိဖြင့် ဝင်လေ ဝင်မှန်းသိ၊ ထွက်လေကို ထွက်မှန်းသိ သိပေးပါ။ ဤကဲ့သို့ သိပြီး

သကာလ သမာဓိအားကောင်းလာပြီဆိုပါက တရားအားထုတ်ဆဲ ရုပ်ခန္ဓာကို အရှုဉာဏ် တရားငါးပါးဖြင့် ကြည့်ပေးပါ။ ယင်းကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ကြည့်ပေးပါက အရှုခံ ရုပ်ခန္ဓာတို့သည် အတည်အမြဲ အနည်းနည်းလျှင် ဖောက်လွဲဖောက်ပြန်ဖြစ်တတ်၏။ စေ့စေ့ကြည့်မခံ မျက်စိတစ်မှိတ်၌ပင်လျှင် ယိုယွင်းယိုင်ရွေ့၊ မြွေမြွေကြွေမွ၊ ရွရွကြွေကွဲ၊ အနည်းနည်းဖောက်ပြန်နေတာကို တွေ့ပါလိမ့်မယ်။ တရားထိုင်စ ရုပ်ဟောင်းတွေ ပျောက်ပျက်ပြီး သကာလ၊ ရုပ်သစ်တွေ အစားထိုးတာ တွေ့ပါလိမ့်မယ်။ ပူတာအေးတာသည် ငါမဟုတ်၊ ခန္ဓာမှ ချွေးတွေ၊ ယိုစီးတာတွေလဲ ငါ့သဘော ငါ့ဆန္ဒ မဟုတ်၊ လှုပ်တာ၊ ငြိမ်တာ၊ ဖောင်းတာ၊ ပိန်းတာလည်း ငါ့အလို ငါ့အကြိုက် ငါ့ဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်တာမဟုတ်၊ ပင်ကိုယ်ရုပ်ခန္ဓာတွေက မတောင့်ဘူး၊ မတင်းဘူး၊ မခက်မာဘူး၊ ယခုပစ္စုပ္ပန် ရုပ်ခန္ဓာတွေကတော့ တောင့်တင်း ခက်မာ လာပါသလား၊ ငါမပိုင် ငါမဆိုင်တဲ့ ရုပ်ခန္ဓာပါလား၊ ပေါ်ဆဲရုပ်ခန္ဓာပေါ်၌ မမြဲတဲ့ ဆင်းရဲတဲ့သဘော၊ အစိုးမရတဲ့ သဘော၊ မတင့်တယ်တဲ့သဘောလို့ ဉာဏ်ဖြင့် သိပေးပါ။ (သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ ကာမသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာ နုပဿီဝါ ကာယသ္မိံဝိဟရတိ သမုဒယ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ) ရုပ်ကို ရှုပြန်လျှင်လည်း ရုပ်ကို မတွေ့ဘဲ ရုပ်ဓာတ်ရဲ့ ကုန်တာ ပျောက်တာ မြင်အောင် ကြည့်ပေးပါ။

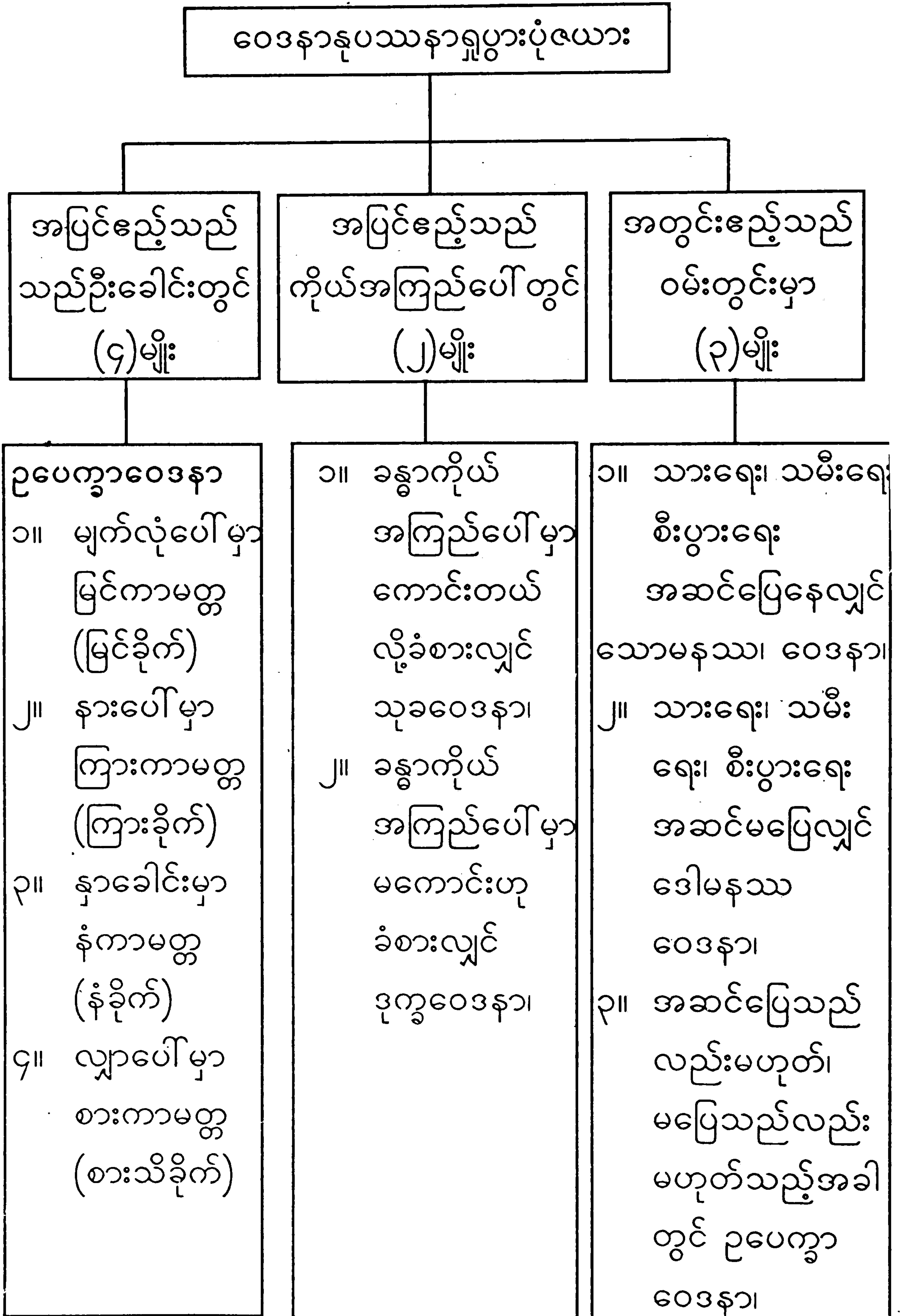
တရားအားထုတ်နေသော ယောဂီသည် မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီး (၄)ပါး ရှုပွားပြီး သက္ကာဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်ရာ၌ မိမိ၏ လက်တစ်ဖက်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် စမ်းသပ်ကြည့်ပါက ပူနွေးတဲ့ တေဇောဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်းတို့မှာ ဝါယောဓာတ်၏ လှုပ်ရှားမှုကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းလက်တွင် ပျော့မှု၊ မာမှု တည်းဟူသော ပထဝီဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ စေးထန်းထန်းဖြစ်နေသော အာပေါဓာတ်ကိုလည်းကောင်း အသီးသီးဉာဏ်

ဖြင့် မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရှုပွားဆဲ ယောဂီ၏ သန္တာန်၌ ဝိပဿနာ ဉာဏ်တွေနဲ့ အကြည့်ခံနေရတာက ရုပ်ဓာတ်၊ ရုပ်ဓာတ်တွေပဲလို့ သိတာက နာမ်၊ ယင်းနာမ်ဓာတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်နေတဲ့ ဝေဒနာ (နာမ်) သညာ (နာမ်) သင်္ခါရ (နာမ်)၊ စုစုပေါင်း ရှုဆဲ ရှုခိုက်တွင် ခန္ဓာ (၅)ပါး တစ်ပေါင်း တည်းဖြစ်၍ တစ်ပေါင်းတည်း ပျက်စီးနေတာကို မြင်ပါလိမ့်မယ်။ မိန်းမ၊ ယောက်ျားလို့ ထင်နေတဲ့အထင်၊ ငါလို့ထင်နေတဲ့အထင်၊ သူလို့ ထင်နေတဲ့ အထင်တွေ ပျောက်ပြီး သကာလ အပါယ်ရေသောက်မြစ်ဖြစ်တဲ့ သက္ကာယ ဒိဋ္ဌိနဲ့ ဝိစိကိစ္ဆာသေပါမယ်။ ဒီအတိုင်းသာ ကြိုးစားပြီး အားထုတ်ကြပါလို့ မေတ္တာရှေ့ထားပြီး ပြောကြားလိုပါတယ်။

မဟာဘုတ်ဓာတ်ကြီးလေးပါးနှင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိခွာပုံအကျဉ်း

- ၁။ မာတာမှန်သမျှ ခက်မာပထဝီ၊ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းတာမှန်သမျှ နူးညံ့ ပထဝီ၊ ပျော့တဲ့ မာတဲ့သဘောထဲမှာ ငါဆိုတဲ့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မရောစေနဲ့။
- ၂။ စိုတာနှင့် အရည်မှန်သမျှ ယိုစီးအာပေါ၊ မစိုလျှင် အခဲ မှန်သမျှ ဖွဲ့စည်းအာပေါ၊ ယိုစီးတဲ့သဘော ဖွဲ့စည်းတဲ့သဘောထဲမှာ ငါဆိုတဲ့ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မရောစေနဲ့။
- ၃။ ပူတာမှန်သမျှ ဥဏှတေဇော၊ အေးတာမှန်သမျှ သီတတေဇော၊ မပူ မအေးကို မျှတတေဇော၊ ပူတာ အေးတာ မပူမအေးဆိုတဲ့ တေဇော ထဲမှာ ငါမပါရဘူး၊ ပူမှု အေးမှုသဘောမျှသာ မှတ်ပါ။
- ၄။ လှုပ်တာလဲ ဝါယော၊ မလှုပ်ဘဲ တည်ငြိမ်နေလျှင် ထောက်ကန်ဝါယော၊ လှုပ်တာ ငြိမ်တာ ဝါယောပဲ။ အဲဒီမှာ ငါမပါစေနဲ့။

* ဝေဒနာနုပဿနာ

ဝေဒနာနုပဿနာရူပွား၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်နည်း

ဝေဒနာနုပဿနာရူပွားသည့် ယောဂီသည် အရူဉာဏ် (၅)ပါးဖြင့် အထက်ဖော်ပြပါ ဝေဒနာ (၉) မျိုးကို ပေါ်ရာ ရှုရမည်။ ယင်းဝေဒနာ (၉)မျိုးမှာ ပေါ်ရာနေရာကို ပြဆိုခြင်းဖြစ်ပြီး အမှန်စင်စစ် ကောင်းတယ်လို့ ခံစားလျှင် သုခဝေဒနာ၊ မကောင်းဘူးဟု ခံစားလျှင် ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အလတ်စား ခံစားလျှင် ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူ၍ (၃) မျိုးသာ ရှိပေသည်။ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတွင် ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်ပြီး ခံစားတတ်သော သဘောရှိ၏။ ဝေဒနာမပေါ်ရာ ဌာနတွေမှာ ဆံဖျား၊ ခြေသည်း လက်သည်း၊ အရေ ခြောက်တို့မှာ ဖြစ်ပါသည်။ နာမု ကျင်မု ဝေဒနာဟု မယူအပ်၊ တောင့်တာ ပေါ်လျှင် ခံစားတယ်၊ ကျဉ်တာပေါ်လျှင် ခံစားတယ်၊ လှုပ်တာပေါ်လျှင် ခံစားတယ်၊ ငြိမ်သွားရင်လဲ ခံစားတယ်၊ ခံစားတာဟူသမျှ နာမ်ခမ္မ၏ ခံစား တဲ့သဘောကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်လျှင် နာမပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ကို ရရှိပြီး ယင်းခံစားမှုသဘောသည် နာမ်ခမ္မ၏ ခံစားမှုသာ ဖြစ်တယ်၊ ငါသူခံစားတာမဟုတ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိလျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိလည်း ပြုတ်တော့၏။ ခံစားပြီး ပျက်သွားတာသိသဖြင့် သဿတဒိဋ္ဌိစင်ပြီး ဝေဒနာ (၃)ပါးလှည့်ပြီး ခံစားတာ သိသဖြင့်လည်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ကွာလေတော့သည်။ ခံစားပြီး ပျက်သွားတာကို မြင်တာက ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ခံစားပြီး ပျက်တာကို ကြာကြာမြင်လို့ မုန်းလာတာက နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်၊ ဖြစ်ပျက်အဆုံးကို မြင်တာက မဂ်ဉာဏ်ကို နောက်ဆုံးရပါလိမ့် မည်။

* မဇ္ဈိမနိကာယ မူလပဏ္ဏသပါဠိ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တံ ဝေဒနာ နုပဿနာ တမုက်နာ (၇၅) မူလပရိယာယဝဂ္ဂ ဆဋ္ဌမူ။

မှတ်ချက်။ ။ ဝေဒနာနုပဿနာကို ရှုပွားသော ယောဂီသည် ကောင်း
 တယ်လို့ ခံစားသည့် သုခဝေဒနာနောက်မှ တဏှာ၊
 ဥပါဒါန်၊ ကံပွားကြောင်း မဆက်အောင်၊ မကောင်းဘူးဟု
 ခံစားသည့် ဒုက္ခဝေဒနာ နောက်မှ ဒေါမနဿ၊ သောကာ၊
 ပရိဒေဝ မဆက်အောင်၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနောက်မှ
 မောဟ (အဝိဇ္ဇာ) မဆက်အောင် ဝေဒနာကို မတွေ့
 စေဘဲ ဝေဒနာ အနိစ္စကို မြင်အောင်ရပါ။

*** တဏှာမူလက တရားကိုးချက်**

(သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော် မဟာပဒါနသုတ်နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်
 ရှင်အာနန္ဒာကြောင့် ဤတရားဟောခြင်းဖြစ်သည်။)

- ၁။ ဝေဒနံ ပဋိစ္စတဏှာ၊
- ၂။ တဏှာပဋိစ္စ ပရိယေသနာ၊
- ၃။ ပရိယေသနံ ပဋိစ္စလာဘော၊
- ၄။ လာဘံပဋိစ္စ ဝိနိစ္ဆယော၊
- ၅။ ဝိနိစ္ဆယံပဋိစ္စ ဆန္ဒရာဂံ၊
- ၆။ ဆန္ဒရာဂပဋိစ္စ၊ အဇ္ဈောသာနံ၊
- ၇။ အဇ္ဈောသာနံ၊ ပဋိစ္စပရိဂ္ဂဟံ၊
- ၈။ ပရိဂ္ဂဟပဋိစ္စ မစ္ဆရိယံ၊
- ၉။ မစ္ဆရိယ ပဋိစ္စ အာရက္ခော။

ဝေဒနာသည် တဏှာ၏ မူလ (ရေသောက်မြစ်)၊ (တစ်နည်း) ဝေဒနာ
 သည် တဏှာ၏ အရှင်သခင် ဖြစ်ပေသည်။ သုံးဆယ့်တစ်ဘုံတွင် ဝေဒနာ
 သည် ဝေဒနိန္ဒြေ ကြီးစိုးမင်းမူနေပေသည်။ အထက်ပါတဏှာမူလက တရား

* အင်္ဂုတ္တရနိကာယနဝကနိပါတ်ပါဠိတော်
 စာမျက်နှာ(၂၀၀)တဏှာမူလကသုတ္တ သတ္တာဝါယဝဂ္ဂဆဋ္ဌမူ (တတိယအုပ်)

(၉)ပါးသည် ဝေဒနာမှ လာသဖြင့် ဝေဒနာအား ဒုက္ခသစ္စာဟု ဖွဲ့၍
ဝိပဿနာရှုအပ်၏။ ဝေဒနာဖြစ်ပျက် မရှုမိပါက ဝေဒနာမှ အောက်ဖော်
ပြပါ ဒုက္ခများကို ဆက်အောင် ကျေးဇူးပြုပေမည်။ ကျေးဇူးပြုပုံ ဤသို့တည်း။

၁။ ကောင်းတယ်လို့ ခံစားသည့် သုခဝေဒနာကြောင့် လိုချင်မှု (တဏှာ)
ဖြစ်၏။

၂။ လိုချင်မှု (တဏှာ)ကြောင့် ပရိယေသနာ (ရှာမှီးခြင်း) ဖြစ်၏။

၃။ အရှာကောင်း၍ (လာဘော၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ရလာသဖြင့် တဏှာ၊ မာန၊
ဒိဋ္ဌိတရားသုံးပါးဖြင့် ဝိနိစ္ဆယ (ဆုံးဖြတ်ချက်) ချ၏။

၄။ ဝိနိစ္ဆယ (ဆုံးဖြတ်ခြင်း)ကို စွဲ၍ တဏှာဆန္ဒရာဂ ဖြစ်၏။

၅။ စီးပွားဥစ္စာမှန်သမျှကို ရှာဖွေခြင်း၊ ရရှိခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း၊ သိမ်းဆည်း
ခြင်း၊ ပေးဝေခြင်း တည်းဟူသော ဆန္ဒရာဂကြောင့် အဇ္ဈောသာနံ
တည်းဟူသော စွဲလမ်းခြင်းသည် ဖြစ်၏။

၆။ စွဲလမ်းခြင်းကို စွဲ၍ (ပရိဂ္ဂဟံ)တည်းဟူသော သိမ်းဆည်းခြင်းသည်
ဖြစ်၏။

၇။ သိမ်းဆည်းခြင်းကို စွဲ၍ ဝန်တိုမစ္ဆရိယဖြစ်၏။

၈။ ဝန်တိုမစ္ဆရိယကြောင့် အာရက္ခော (စောင့်ရှောက်ခြင်း) ဖြစ်၏။

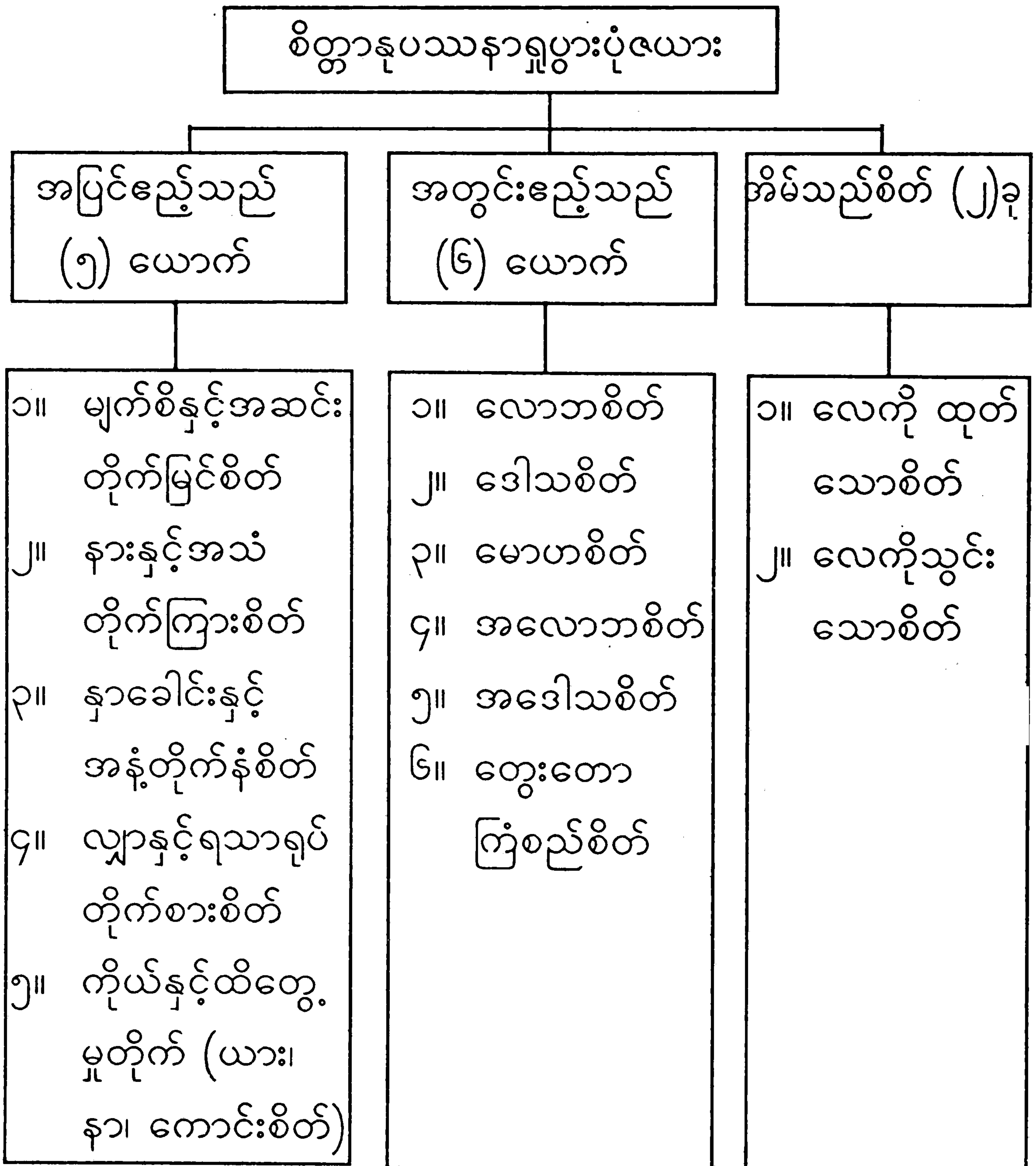
၉။ စောင့်ရှောက်မှုကြောင့် ဓား၊ လှံ၊ လက်နက်ဆောင်ခြင်း၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်
ခြင်း စသည့် အကုသိုလ်တရားတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

ယင်းသို့ ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဝေဒနာကြောင့် ဖြစ်ရပေသည်။ ထို့ကြောင့်
ဝေဒနာသည် တဏှာ၏ မူလ (ရေသောက်မြစ်) ပေတည်း။ (တစ်နည်း)
ဝေဒနာသည် တဏှာ၏ ပစ္စည်းပေတည်း။

ဝေဒနာကို သစ္စာဖွဲ့၍ ကြည့်ရမည်။ သစ္စာဖွဲ့၍ ကြည့်ပါမူကား ဒုက္ခ
သစ္စာပေတည်း။ ယင်းဒုက္ခသစ္စာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြာကြာကြည့်

သော် ဝေဒနာကို မတွေ့ရတော့ဘဲ ဝေဒနာ၏ အနိစ္စကိုသာ တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ ဝေဒနာအနိစ္စဖြစ်၍ တဏှာဥပါဒါန် အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ခွင့်မရဘဲ ချုပ်ရမည်ဖြစ်ပေသည်။ တဏှာချုပ်သဖြင့် ပရိယေသန၊ လာဘ်လာဘ ရရှိမှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု၊ ဆန္ဒရာဂဖြစ်မှု အစရှိသည့် ဒုက္ခဟူသမျှ အားလုံး ချုပ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဝေဒနာကို ဖြစ်ပျက်ရှုကြပါလေ။

* စိတ္တာနုပဿနာ

စိတ္တာနုပဿနာရူပွား၍ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဖြုတ်နည်း

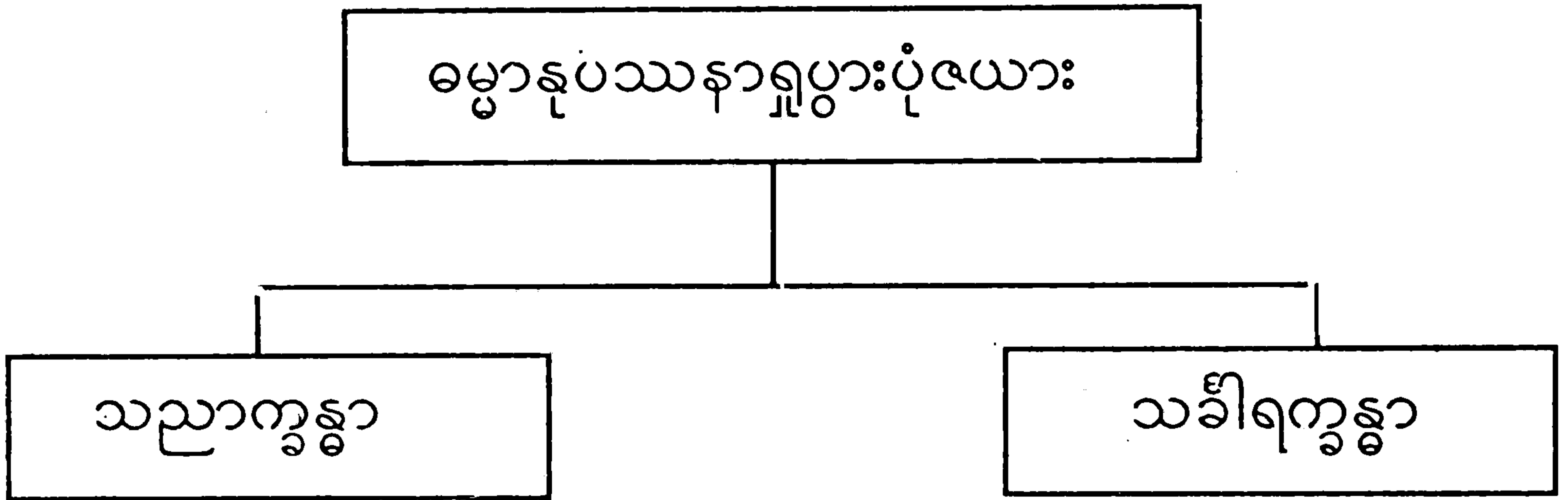
သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိတည်းဟူသော အရူဉာဏ် (၃)ပါးဖြင့် လေဝင်သည်ကို ဝင်မှန်းသိသည့်စိတ်၊ လေထွက်သည်ကို ထွက်မှန်းသိသည့်စိတ်ဟူ၍ သိအောင်လုပ်နေပါ။ ယင်းစိတ်ကို သမာဓိတည်းဟူသော ချည်တိုင်တွင် သတိတည်းဟူသော ကြိုးဖြင့် ထိန်းသိမ်း နိုင်ပြီဆိုလျှင် အထက်ဖော်ပြပါ စိတ် (၁၃)စိတ်ပေါ်ရာကို သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပပညာမဂ္ဂင် (၂)ပါးဖြင့် ပေါ်ရာရူပါ။

မှတ်ချက်။ ။ စိတ် (၁၃)စိတ်သည် တစ်ပြိုင်နက် မပေါ်နိုင်ပါ။ တစ်ခု ချုပ်ပြီးမှ နောက်စိတ်တစ်ခုသည် အစားထိုးမည်ဖြစ်ပါသည်။ အရူဉာဏ် (၅)ပါးဖြင့် ပွားများနေသော ယောဂီသည် ပထမစိတ်ချုပ်တာသည် အနိစ္စ၊ နောက်ထပ်စိတ်တစ်ခု အစားထိုးပေါ်ပေါက်တာသည် သင်္ခါရဟူ၍ လိုက်လိုက်ပြီးသိပေးပါ။ သမာဓိမဂ္ဂင် (၃)ပါးသည် အဖြစ်ကို မြင်သဖြင့် သေလျှင် ပြီးတာပဲ၊ ပြတ်တယ်၊ တောက်တယ်၊ ပြတ်စဲအယူဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိစင်ပါလိမ့်မည်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင် (၂)ပါးသည် အပျက်ကိုမြင်သဖြင့် ခိုင်တယ်၊ မြဲတယ်၊ (တည်မြဲအယူ) သဿတဒိဋ္ဌိ စင်ပါလိမ့်မည်။ ကြာကြာရူ၍ ဉာဏ်ထက်လာသော် ဝိညာဏသ္မိပိနိဗ္ဗိန္ဒတိဆိုသည့် အတိုင်း နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ် ထိုးတက်လာပါလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် အပြင်ဧည့်သည် (၅)ယောက်နှင့် အတွင်းဧည့်သည် (၆)ယောက်တို့ မပေါ်ပါက အိမ်သည်စိတ်

* မဇ္ဈိမနိကာယ မူလပဏ္ဏာသပါဠိ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တ မူလပရိယာယဝဂ္ဂ စိတ္တာနုပဿနာ ဆဋ္ဌမူ စာမျက်နှာ (၇၆)

(၂)စိတ်ကို ပြန်၍ရူပါ။ (သမုဒယဓမ္မာနုပဿီဝါ စိတ္တသ္မိဝိဟရတိ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ စိတ္တသ္မိဝိဟရတိ သမုဒယ ဝယဓမ္မာနုပဿီဝါ စိတ္တသ္မိဝိဟရတိ) ဘာစိတ်ပေါ်ပေါ်အဖြစ်နဲ့ အပျက်ကိုသာ မြင်အောင် ကြည့်ပေးပါ။

ဓမ္မာနုပဿနာ

ဓမ္မာနုပဿနာရူပာပုံ၏ အပါယ်ရေသောက်မြစ်ဖြုတ်နည်း

ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် အပါယ်ရေသောက်မြစ်ကို ဖြုတ်လိုသော ယောဂီသည် အရူဉာဏ်တရား (၅)ပါးနှင့် သညာ၊ သင်္ခါရတရား (၂)ပါးပေါ်တွင် စောင့်ကြည့်ရပါမယ်။ ယင်းသို့ စောင့်ကြည့်ရင်း တရားထိုင်ဆဲ ခန္ဓာကြီးဟာ ပူလာသလား၊ အေးလာသလား၊ လှုပ်လာသလား၊ ငြိမ်သွားသလား၊ ဖောင်းလာသလား၊ ပိန်လာသလား စိတ်တွေ အမျိုးမျိုးပေါ်၊ ပေါ်တဲ့စိတ်တွေဟူသမျှမှာလည်း တစ်တိုတစ်စမျှ တားလို့ ဆီးလို့ မရဘဲ ပျက်သွားတာကိုတွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ရုပ်တွေ အမျိုးမျိုးပေါ်၊ ရုပ်အမျိုးမျိုးပျက်၊ ဝေဒနာတွေကလည်း (သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဥပေက္ခာ) အမျိုးမျိုးပေါ်၊ အမျိုးမျိုးပျက်၊ စိတ်တွေအမျိုးမျိုးပေါ်၊ စိတ်တွေအမျိုးမျိုးပျက်၊ သညာက္ခန္ဓာ

ဘက်က ကြည့်လိုက်လဲ မှတ်ပြီး ပျက်တာပဲ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဘက်က ကြည့်
လိုက်လဲ ပြုပြင်ပြီးသကာလ ပျက်တာပဲ တွေ့ရပါ့မယ်။ ခန္ဓာကြီးတစ်ခုလုံး
အပူလေးပေါ် အပူလေးပျောက်၊ အအေးလေးပေါ် အအေးလေးပျောက်၊
လှုပ်တာပေါ် လှုပ်တာပျောက်၊ ဖောင်းတာပိန်တာပေါ် ဖောင်းတာပိန်တာ
ပျောက်တာကိုပဲ မြင်ပါလိမ့်မယ်။ ကြာတော့ ယောဂီရဲ့ သန္တာန်မှာ-

ပေါ်လာတာက အဖြစ်
ပျောက်သွားတာက အပျက်] ဖြစ်ပျက်

“ဒုက္ခမေဝ ဥပ္ပစ္စမာနာ ဥပ္ပစ္စတိ ဒုက္ခံ နိရုစ္စမာနံ နိရုစ္စတိ” လို့
ပါဠိတော်မှာ လာထားသောကြောင့် “ဒုက္ခဖြစ်၍ ဒုက္ခချုပ်”တာပဲ၊ “ဖြစ်
လာတာလဲ ဒုက္ခသစ္စာ၊ ပျက်သွားတာလဲ ဒုက္ခသစ္စာ” “ဖြစ်တာသည် သေ
မလို့၊ ပျက်သွားတာသည် သေသွားတာ” လို့ ဝိပဿနာဉာဏ်နဲ့ လိုက်ပြီး
သိသိပေးပါ။

နဂိုတရားထိုင်ကာစ ရုပ်တွေ၊ ဝေဒနာတွေ၊ စိတ်တွေဟာ ပင်ကို
သဘော စွန့်စွန့်ပြီး ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသွားလေသောကြောင့် “ဖောက်ပြန်
တာလဲ ဒုက္ခသစ္စာ၊ နဂိုအနေ စွန့်စွန့်သွားတာလဲ ဒုက္ခသစ္စာ” ခြေ၊ လက်၊
တင်ပါး၊ ခါးစသည်တို့ကို မတွေ့ဘဲနဲ့ ခြေ၊ လက်၊ တင်ပါး၊ ခါးအပေါ်မှာ
ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတဲ့ ဒုက္ခသစ္စာကိုပဲ မြင်နေတော့ ဒီအခါကျတော့ မိန်းမ
ဆိုတဲ့ အထင်၊ ယောက်ျားဆိုတဲ့အထင်၊ သူ့အထင်၊ ငါအထင်တွေနဲ့တကွ
မိန်းမပျောက်၊ ယောက်ျားပျောက်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ပျောက်၊ သတ္တဝါပျောက်၊ ရှုဆဲမှာ
လောကအခေါ် သမုတ်ထားတာတွေ အကုန်ပျောက်ထွက်သွားပြီး
သကာလ “ဒုက္ခဖြစ်၍ ဒုက္ခချုပ်” “သစ္စာမြင်တဲ့ ဓမ္မာနုပဿနာ”ကို မြင်

မဂ်အန္တရာယ် (၁၀)ပါး

ကိုယ်အလိုရှိရာဖြစ်တဲ့ မအို၊ မနာ၊ မသေ အမြဲနေတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို သွားရာ သမ်းခရီးတွင် “မဂ်မဟုတ်ပါဘဲနဲ့မဂ်” ဟု ထင်ခြင်း၊ “နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ပါဘဲနဲ့ နိဗ္ဗာန်” ဟု ထင်မှတ်သည့်၊ မဂ်ဖိုလ်ကို အတားအဆီး အပိတ်အပင် အကန့် အကွက် လုပ်တတ်သည့် ခလုတ်ကံသင်းတွေကို တကယ်အားထုတ်နေ သော ယောဂီများအဖို့ရာ ဖယ်တတ်ရှားတတ်ရန် လိုပါတယ်။ ပထမ သင်္ဂါယနာတင်တုန်းက ခေါင်းဆောင်ကြီး ဖြစ်တော်မူခဲ့တဲ့ အရှင်မဟာ ကဿပကြီးက ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားခဲ့သဖြင့် ဤအန္တရာယ် (၁၀)ပါးကို ယောဂီတို့ သိခွင့်ရကြပါတယ်။

မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါးကို အမျိုးမျိုးခေါ်တွင်ပုံ

- (၁) မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါး၊
- (၂) ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရား (၁၀)ပါး၊
- (၃) ဝိပဿနုပက္ကိလေသတရား (၁၀) ပါး၊
- (၄) တရားတု (၁၀) ပါး၊
- (၅) ဝိပဿနာအန္တရာယ် (၁၀)ပါး
- (၆) မဂ်တု (၁၀) ပါး။

မဂ်အန္တရာယ် (၁၀)ပါးကို မတင်ပြမီ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် (မဟာ စတ္တာလီသသုတ်) တွင် လာရှိသည့် “သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၂)မျိုး” ကို အကျဉ်းမျှ တင်ပြလိုက်ပါတယ်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၂)မျိုး၊

သမ္မာ=ဖြောင့်မှန်တာ၊ မှန်ကန်တာ၊ ဒိဋ္ဌိ=မြင်တာ၊ မှန်ကန်တဲ့အမြင် (၂)မျိုး။

ဝိပဿနာဉာဏ် (အမြင်)	မဂ်ဉာဏ် (အမြင်)
၁။ ခန္ဓာတစ်ပါးပါးကို ကြည့်ပါက ဖြစ်ပျက် (ဒုက္ခသစ္စာ) သာ မြင်ပါတယ်။	၁။ မဂ်ဉာဏ်ကတော့ ဒုက္ခအဆုံးကိုသာ မြင်ပါတယ်။
၂။ ဒုက္ခမြင်တဲ့ဉာဏ်သည် နိရောဓ (နိဗ္ဗာန်)ကို မမြင်သေးပါ။	၂။ နိဗ္ဗာန်မြင်ပြီးတဲ့ ဉာဏ်ကလည်း ဒုက္ခတွေကိုအာရုံမပြုတော့ဘူး။
၃။ ဖြစ်ပျက်ကို သာသနာတွင်း သားမှ မြင်နိုင်သည် (အနန္တရပစ္စည်း)။	၃။ မဂ်ဉာဏ်သည် အနန္တရပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်။
၄။ ပုရေစာရိကသမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင်။	၄။ မဂ်သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင်။
၅။ ဝိပဿနာသည် သစ္စာနုလောမိကဉာဏ်။	၅။ မဂ်ဉာဏ်
၆။ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တကို မြင်ကာမျှနဲ့ နိဗ္ဗာန်မမြင်နိုင်သေး။ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအပေါ်မှာ မုန်းမုန့် ဆုံးမ (၂)ဉာဏ် ကျန်ပါသေးတယ်။	၆။ မဂ်ဉာဏ်ရတော့မှ ညသိပ်ရေအိုး (၁၀၀၀) လောင်းလိုက်သလို ဝန်ကျတဲ့ ချမ်းသာတဲ့နည်းမျိုးနဲ့ ချမ်းသာတာ။

မဂ်အန္တရာယ် (၁၀)ပါးမှာ မဂ်ဉာဏ်အမြင်ကြောင့် မဟုတ်ဘဲ ဝိပဿနာဉာဏ် အမြင်ကြောင့် ပေါ်ပေါက်ရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ် အမြင်သန်လာတဲ့အခါမှာ -

အဓိဂမ - မရဘဲနဲ့ ရတယ်လို့ ထင်မှတ်တာ၊

ပဋိရူပက - အလားတူ၊

အဓိဂမပဋိရူပက ဆိုတာသည် မြန်မာလိုကတော့ “မဂ်ဉာဏ်မရဘဲ နဲ့ ရတယ်လို့ ထင်မှတ်ခြင်း”

ဘုရားရှင်အနေနဲ့ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တွေ မပညတ်ခဲ့တုန်းက ရဟန္တာ အဖြစ်များပြီး၊ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တွေ ပညတ်လိုက်ကာမှ ရဟန္တာအဖြစ် များရမည့်အစား နည်းပါးသွားရခြင်းမှာ အောက်ပါမဂ်တု (၁၀) ပါးကြောင့် ဖြစ်ပါကြောင်း ဟောခဲ့ပါတယ်။

၁။ သြဘာသ - ခန္ဓာ (၅) ပါး၊ ရုပ်နာမ် (၂) ပါး၊ အာယတနဓာတ်တို့ အပေါ်၌ဖြစ်မှု၊ ပျက်မှုကို မြင်လာသည့် ယောဂီအဖို့ ဝိပဿနာဉာဏ် ကြည်လင်လာသဖြင့် အရောင် အဆင်း အလင်းတွေ တစ်ကိုယ်လုံးမှ ထွက်တတ်၏။ ကားဓာတ်မီးနှင့် ဆိုင်ထိုးထားသလို လင်းနေတတ်၏။ လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ တပည့်ပဏ္ဍိတဝေဒ နိယကျမ်းပြု အရှင်တိလောက ကိုယ်မှ အောက်လင်း ဓာတ်မီးနဲ့ ထွန်းထားသလို ဘုရားအလောင်း၏ ကိုယ် တော်မှ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကြောင့် အထက်ဘဝဂ်၊ အောက် အဝီစိအထိ အလင်းရောင်များ ပျံ့နှံ့သွား ကြောင်း မှတ်သားရဖူးပါတယ်။ ယခုပြောမည့် မဂ်တု (၁၀) ပါးအနက် တစ်ပါးပါးက ဖြစ်ပျက်မြင်ရင်

လာတတ်ပါတယ်၊ တစ်ပါးမှမလာရင်လည်း မမှန်သေး
 လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးသကာလ၊ အစက ပြန်ကောက်ပါ။
 တပည့်တာဝန်ဖြစ်တဲ့ ဉာတပရိညာကို ပိုင်နိုင်စွာ နာ
 ကြားမှတ်သားထားတဲ့ ယောဂီအဖို့ “ဖြစ်ပျက်မြင်လို့
 သာ အရောင်ထွက်တာ” ကိုယ့်ဖြစ်ပျက်မပျောက်စေ
 ဘဲနဲ့ (ဩဘာသဆိုတဲ့ အရောင်အဆင်းအလင်း)
 တွေကို ဖြစ်ပျက်ရူပေးပါ။ ဒီလို ဆရာသမားက ဟော
 ပြောမထားရင် ခလုတ်ကံသင်းတွေနဲ့တူတဲ့ အရောင်
 အဆင်း အလင်းတွေကိုပင်လျှင် မဂ်ရလို့သာ ဖြစ်တယ်
 လို့ တရားအလုပ်ကို ရပ်ပစ်လိုက်ရင် ယောဂီသိပ်နာ
 သွားလိမ့်မယ်၊ ဒါကြောင့် ဆရာကောင်းရှာပါလို့
 ပြောတာ။

၂။ ဉာဏ် - အရှုခံတရားတွေကို ရှုလိုက်တိုင်း ရှုလိုက်တိုင်း အလွန်
 ထက်မြက် စူးရှတဲ့ ဝိပဿနာအရှုဉာဏ်တွေနဲ့ ရုပ်နာမ်
 သင်္ခါရ ဖြစ်ပျက်ပုံ အခြင်းအရာတို့ကို အံ့ဖွယ်သရဲ
 အလွန်အလွန် ထူးကဲနက်နဲသော လက္ခဏာရေးတို့ကို
 ကောင်းစွာ ဘာဝနာမယဉာဏ်ဖြင့် မြင်လာသည့်အခါ
 မဂ်ဉာဏ်အစစ်ရလို့သာလျှင် ဒီလိုဖြစ်ပျက်ကို စိပ်စိပ်
 စိုက်ခနဲ စိုက်ခနဲ မြင်တာလို့ မဂ်မဟုတ်ပါဘဲနဲ့ မဂ်လို့
 မထင်ပါနဲ့၊ ဖြစ်ပျက်မြင်တဲ့ ယထာဘူတအမြင်သာ
 ဖြစ်ပါတယ်။ မဟာစတ္တာလီသသုတ်မှ လာတဲ့ ဝိပဿ
 နာအမြင်သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ်ပျက်မှန်းမှုနဲ့ ဖြစ်ပျက်
 ဆုံးမှု (၂) ဉာဏ် ကျန်သေးပါလားလို့ ယောဂီတိုင်း
 သတိကပ်ထားရပါမယ်။

၃။ ပိတိ - ဖြစ်ပျက် မြင်တဲ့ဉာဏ် ကြင်လင်လာခြင်းကြောင့် ခန္ဓာ ကိုယ်ကြီး ကြွသွားတော့မလို၊ ကြမ်းပြင်နဲ့ လွတ်နေ သလို၊ ဝှမ်းလိပ်ဝှမ်းစိုင့်ကြီး လေထဲမျောပါနေသလိုလဲ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ အောက်ပါပိတိ (၅) မျိုးမှ တစ်မျိုး မျိုးကို တွေ့ရတတ်ပါတယ်။

(၁) ခုဒ္ဒကာပိတိ - တရားကို အာရုံပြုပြီး ဝိပဿနာဉာဏ် ပွား ကာစဉ်ပင် ကြက်သီးမွေးညင်းထရုံလောက် နှစ်သက်တာက တစ်မျိုး၊

(၂) ခဏိကာပိတိ - လျှပ်စစ်ပြက်သလို ဝင်းခနဲ လက်ခနဲ တစ် ကိုယ်လုံး ဖြန်းခနဲ ခဏချင်း ဖြစ်တတ်သည့် နှစ်သက်ခြင်းက တစ်မျိုး၊

(၃) သြက္ကန္တိကာပိတိ- တစ်ကိုယ်လုံး တုန်လှုပ်သွားအောင် နှစ် သက်ခြင်းက တစ်မျိုး၊

(၄) ဥဗ္ဗေကာပိတိ - ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ကြွသွားသလို မြောက်သွား သလို၊ ဟင်းလင်းပြင်ထဲ ရောက်သွားသလို နှစ်သက်ခြင်းက တစ်မျိုး၊

(၅) ဖရဏာပိတိ - ဝှမ်းလိပ်ဝှမ်းပုံကြီး လေထဲမျောပါနေသလို နှစ်သက်ခြင်းက တစ်မျိုး။

အဲဒီလို ပိတိတွေ အမျိုးမျိုးနဲ့ တွေ့ရငြားသော်လည်း မဂ်အစစ် ရပြီ လို့မထင်လိုက်ပါနဲ့။

၄။ ပဿဒ္ဓိ - ဖြစ်ပျက်မြင်နေသည့် ယောဂီသည် ကာယပဿဒ္ဓိ (ကိုယ်ငြိမ်း)၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ (စိတ်ငြိမ်း) များ ဖြစ်ကက်

ပါတယ်။ ယခင် ယခင်က ဒီလိုကိုယ်စိတ် (၂) ပါးဟာ မငြိမ်းအေးခဲ့ဘူး၊ ယခုမှ ဒီလိုငြိမ်းအေးတာဟာ ဧကန် တစ်မင်္ဂလာလို့သာလျှင် ဖြစ်မှာပဲလို့ မင်္ဂလာဘဲနဲ့ မင်္ဂလာပြီ လို့ မထင်လိုက်ပါနဲ့၊ ကိုယ်ဖြစ်ပျက် မပျောက်ပါစေနဲ့၊ ဖြစ်ပျက်မဆုံးသရွေ့ လိုက်နေရမှာ။

၅။ သုခ - ပဿဒ္ဓိရဲ့ သတ္တိအရှိန်အစော်တို့ကြောင့် ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ ချမ်းသာနေခြင်းသည် မင်္ဂလာလို့သာ ဒီကဲ့သို့ ချမ်းသာတာပဲ၊ ဒီချမ်းသာမျိုးကိုတော့ နတ်စည်းစိမ် နဲ့တောင် မလဲပါဘူးရယ်လို့ မင်္ဂလာ နိဗ္ဗာန်တု ဝင်တတ် ခြင်း။

၆။ အဓိမောက္ခ- ဘုရားအပေါ် ထက်သန်သောသဒ္ဓါ (ယုံကြည်မှု) သည်၊ ဘယ်လို ယုံကြည်မှုနဲ့မှ နှိုင်းယှဉ်လို့ မရနိုင် တာမျိုး အကြီးအကျယ် လာတတ်ပါတယ်၊ ဖြစ်ဒုက္ခ ပျက်ဒုက္ခကို မြင်လို့ ပေါ်လာတဲ့ သဒ္ဓါကိုလည်း မင်္ဂလာ အစစ်ရလို့ သာလို့ အကြီးအကျယ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချတတ်တယ်၊ အတုကို အစစ်လို့ ထင်လို့ ဒါနဲ့ တင်းတိမ်ရင် သိပ် နစ်နာသွားမယ်။

၇။ ပဂ္ဂဟ - အရှင်တရားတွေ ပေါ်၌ အားထုတ်သည့် ဝီရိယသည် ယခင်ဝီရိယမျိုး မဟုတ်တော့ပါ။ ဝီရိယ လွန်လျှင် လည်း စိတ်ပျံ့လွင့်မှု တောင်ရောက်မြောက်ရောက် ဆိုတဲ့ ဥဒ္ဓစ္စ ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ ဝီရိယတွေ သိပ်ပြီး ပြင်းထန်လွန်းပြီး အကြီးစား ဝီရိယဟာ ဘုရားရဟန္တာ များမှာ ဖြစ်တဲ့ ဝီရိယမျိုးလို့ ငါရတာပဲ၊ ဒီဝီရိယဟာ မင်္ဂလာအစစ်ရလို့သာ ဖြစ်တာလို့ ယူလိုက်ပြီး တရားအား ထုတ်တာကို ရပ်လိုက်တာနဲ့ နစ်နာသွားနိုင်ပါတယ်။

- ၈။ ဥပဋ္ဌာနေစ- ဖြစ်ပျက်ရှုနေတဲ့ သတိတရားကလဲ အင်မတန်ထက်တဲ့ သတိမျိုးရရုံမျှနှင့် မဂ်စစ်မဟုတ်သေးတာကို သိရမယ်။
- ၉။ ဥပေက္ခာ - အရှုခံ တရားတွေရဲ့ ဖြစ်မှု ပျက်မှုမြင်တော့ အဲဒီ ဖြစ်ပျက်ပေါ်မှာ သာယာပြစ်မှားတဲ့ လောဘ၊ အလို မကျတဲ့ ဒေါသ (၂) မျိုးစလုံး မလာဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင် တာကို မဂ်စစ်ထင်ပြီး မနေလိုက်ပါနဲ့။
- ၁၀။ နိကန္တိ - ခန္ဓာမှာ အရောင်ထွက်လာရင် ဒါငါ့အရောင်၊ ဒါ ငါ မဂ်ရလို့သာ ဖြစ်တာလို့ အရောင်ပေါ်မှာ သာယာ တတ်တယ်၊ ဒါနဲ့ တင်းတိမ်မနေပါနဲ့၊ ဖြစ်ပျက်ဒုက္ခ သစ္စာတွေကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိပြီး ဖျတ်ဆို ဒုက္ခတွေ ချုပ်သွားမှသာ မဂ်စစ်ဆိုတာကို သတိထားပါ ယောဂီ။

မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါးလင်္ကာ

အရောင်၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိနှင့်၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သုခ၊ ဗုဒ္ဓိ၊ နိကန္တိနှင့် သတိ၊ ဥပေက္ခာ၊ ဤဆယ်ဖြာ မှတ်ပါ မဂ်အန္တရာယ် (၁၀) ပါးတည်း။

လောကဥပမာ

ပွဲလမ်းသဘင် သွားတဲ့အခါမှာ ရွှေရည်စိမ် လက်ဝတ်တန်ဆာ များဟာ အဖိုးနည်း၊ ဈေးပေါ၊ ဝတ်လို့ကောင်း၊ အစစ်နဲ့အရောင်အဆင်း အရည်အသွေးကလဲ မထူးဘူးလို့ ထင်ရပြီး သူခိုး ဓားပြအန္တရာယ်လဲ မှုဖို့ မလိုတဲ့အတွက် ရတနာအစစ်တွေကို မြေမြှုပ်ပြီး အတုနဲ့သာ ဝတ်စား ဆင်ယင်ပြီး စခန်းသွားသလို ရွှေရည်စိမ်နဲ့ တူတဲ့ မဂ်တု၊ နိဗ္ဗာန်တုတွေ ပေါ်လာ၍ ရတနာအစစ်နဲ့တူတဲ့ မဂ်ဉာဏ်တွေ ပျောက်ပျက်သွားပြီး

သကာလ အတုထဲ အစစ်ဝင်နှောက်လို့ ရဟန္တာအဖြစ် နည်းရခြင်းဖြစ်ကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

သဿတဒိဋ္ဌိအကြောင်း သိကောင်းစရာ
သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် ဒိဋ္ဌိ (၂) မျိုးမှာ -

- (၁) သဿတဒိဋ္ဌိ
- (၂) ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဟူ၍ ဖြစ်ပါတယ်။

သဿတဒိဋ္ဌိမှာ ပါဠိလို (နိစ္စ)၊ မြန်မာလိုပြောရရင် မြဲတယ်၊ ခိုင်တယ်၊ မပျက်စီးတော့ဘူး အစရှိသည့်အယူ၊ ပေတဝတ္ထု ပါဠိတော်မှာတော့ လူတစ်ယောက်ဟာ တစ်ရွာမှထွက် နောက်တစ်ရွာဝင်သလို ဇီဝခေါ်တဲ့ အသက်ကောင် ငါကောင်ကလေးဟာ ဒီခန္ဓာထဲကနေပြီး ထွက်သွားကာ တစ်ပါးသော ကိုယ်ထဲ ဝင်သွားတယ်လို့ ယူဆတဲ့ အယူပင် ဖြစ်ပါတယ်။ ဤအယူရှိသူသည် ဘုရားရှင်ဟောကြားသည့် (အနိစ္စ-အမြဲမရှိမှု၊ မမြဲမှု၊ မခိုင်မှု၊ ပျက်စီးမှု) တို့ကို ဆရာကောင်းသမားကောင်းများထံမှ ကောင်းစွာ နာကြားရ၍ မိမိဉာဏ်ဖြင့် (နိစ္စ) ခိုင်မြဲတဲ့ တရားမဟုတ်၊ (အနိစ္စ-မမြဲတဲ့) တရားသာ ဖြစ်တယ်လို့ ဉာဏ်နဲ့ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်မှသာလျှင် သဿတဒိဋ္ဌိသည် အသိဉာဏ်ဖြင့် စင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ သဿတဒိဋ္ဌိကို အသိနဲ့ စင်ရန် (ဝါ) ဖြုတ်ရန်မှာ ယောဂီသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ဝိုင်း ဒေသနာတော်ကြီးကို ကြည့်ပြီး ဖြုတ်ပါက ပို၍ ဉာဏ်မှာ ရှင်းလင်းလာမည် ဖြစ်ပါတယ်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်းကို ယောဂီရှေ့တွင် ချထားသည် ဆိုပါစို့။ ယင်းစက်ဝိုင်းတွင် (၁) အကွက်၊ (၂) အကွက်၊ (၃) အကွက်၊ (၄) အကွက် ဟု ပါရှိရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (၄) အကွက်တွင် (ဇရာ၊ မရဏ) တရား (၂)

ပါးကို ဇာတိရှေ့နားတွင် တွေ့နိုင်ပါတယ်။ မိမိတို့ ရထားသည့် ဝိပါကဝဋ် ခန္ဓာ (၅) ပါးကို (ဇရာ) ၏ အစွမ်းသတ္တိဖြင့် တစ်နေ့တခြား နဂိုရေ မစို ပြည်အောင် အိုမင်းရင့်ရော်လာအောင် ငယ်မှုတွေပျောက်အောင် အချိန် တိုင်း ရင့်ကျက်အောင် လုပ်နေတာသည် ဇရာ၊ (မရဏ)၏ အစွမ်းသတ္တိ ဖြင့် ပျက်စီးအောင်၊ အနိစ္စရောက်အောင် လုပ်နေတာကို တွေ့ရပါလိမ့် မည်။ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မည်သည့်တန်ခိုးရှင်သော်မှ မျက်စိတစ်မှိတ်၊ လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း မိမိအလို၊ မိမိအကြိုက်၊ မိမိဆန္ဒသဘောအရ စိုးစဉ်းမျှ တားမထားနိုင်တဲ့ အတွက် ဘုရားဟော (အနိစ္စ) ကို သဘောကျ လက်ခံသွားပါက ခိုင်မြဲ ဝါဒ (သဿတ) အယူကို စွန့်လွှတ်မည်ဖြစ်ပါ တယ်။ တစ်နည်း-ပျက်တာ ကိုမြင်ရင် (သဿတဒိဋ္ဌိ) အယူကို ပယ်နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် (အပျက်) ကို မြင်ရင် (သဿတဒိဋ္ဌိ) စင်ပါတယ်လို့ ဘုရားရှင်ရဲ့ ကိုယ် စားလှယ်လုပ်သွားခဲ့တဲ့ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး က ဟောခဲ့တာပါ။ ဒါက အသိနဲ့ (ဝါ) တရားနာလို့ ပြုတ်တာပါ။

အပွားဉာဏ် (တိရဏပရိညာ) နဲ့ သဿတဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း အမှတ် (၁)

လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား (၄) ပါးသော ဣရိယာပုထ်အနက်၊ သွားလာ လှုပ်ရှားသည့် ဣရိယာပုထ်ကို ဝိပဿနာအရူဉာဏ်ဖြင့် စောင့် ကြည့်သည့်အချိန်ဝယ် . . .

- (၁) ကြွချင်တာက နာမ်တရား၊)
- လှုပ်လှုပ်ရွရွနဲ့ ကြွနေတာက) ပထမအမှုအရာ (၁) ခု၊
- ရပ်တရား၊)
- (၂) လှမ်းချင်တာက နာမ်တရား၊)
- လှမ်းလိုက်တာက ရုပ်တရား၊) ဒုတိယအမှုအရာ (၁) ခု၊

- (၃) မြေကြီးပေါ် ခြေလှမ်း၊)
 - ချချင်တာက နာမ်တရား၊)
 - မြေကြီးပေါ် ခြေထောက်ကို) တတိယအမူအရာ (၁)ခု၊
 - ချလိုက်တာက ရုပ်တရား၊)
- ယောဂီတို့ . . .

ပထမအမူအရာ မချုပ်ဘဲနဲ့ ဒုတိယအမူအရာ မပေါ်နိုင်၊ ဒုတိယလှမ်းရုပ်၊ လှမ်းနာမ်မပေါ်ဘဲနဲ့ တတိယချရုပ် ချနာမ်တို့သည်လည်း မပေါ်နိုင်၊ ကြွရုပ်ကြွနာမ်သည် လှမ်းရုပ် လှမ်းနာမ် ဖြစ်ပေါ်သည့်အခါ တစ်တို၊ တစ်စ မလိုက်ပါဘဲနဲ့ ချုပ်ပျောက်နေတဲ့ (အနိစ္စ) ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ပါ။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြာကြာကြည့်နိုင်လေ၊ မခိုင်၊ မမြဲတဲ့ (အနိစ္စ) ဆိုတာကို ပေါ်လောကြီး မြင်တွေ့နိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

**အပွားဉာဏ်နဲ့ (သဿတဒိဋ္ဌိ) ကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း
အမှတ် (၂)**

တရားအားထုတ်သော အမျိုးကောင်းသား၊ အမျိုးကောင်းသမီး၊ ယောဂီအနေဖြင့် တစ်နာရီကြာမျှ အားထုတ်သည် ဆိုပါစို့၊ မိမိ၏ ခန္ဓာသည် တရားထိုင်စ၊ တရားထိုင်လယ်၊ တရားထိုင်အဆုံး၊ အမူအရာ (၃) မျိုးမှာ မတူဘဲ ဝိပဿနာအရူဉာဏ်ဖြင့် စောင့်ကြည့်တိုင်း စောင့်ကြည့်တိုင်း တရားထိုင်စ ရုပ်နာမ် အမူအရာတွေမှာ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးပြီး အဟောင်းပျက်၊ အသစ်ဆက်သည့် သဘောကို ဉာဏ်မှာ ထင်ရှားစွာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ မူလတရားထိုင်စ ရုပ်နာမ်တို့အား မပျောက်ပါစေနဲ့၊ မပျက်စီးပါစေနဲ့၊ ခိုင်မြဲတဲ့ သဘောရှိပါစေလို့ ဘာတစ်ခုမျှ တားလို့ဆီးလို့ မရတဲ့ မမြဲတဲ့ (အနိစ္စ) ကိုသာ တွေ့ရရင်ဖြင့် မြဲတယ်လို့ ယူထားတဲ့ (နိစ္စ)

အယူဟာ ပျောက်သွားမှာ ပြုတ်သွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝယောဝုဒ္ဓတ္တင်္ဂီမ နည်းအားဖြင့် လူတို့၏ သက်တမ်း (၇၅) နှစ်ကို မူတည်၍ ပထမအရွယ် (၂၅) နှစ်၊ ဒုတိယအရွယ် (၅၀) နှစ်၊ တတိယအရွယ် (၇၅) နှစ်၊ ဤသို့ အရွယ်သုံးပါး ပိုင်းခြား၍ သုံးသပ်ပါက ပထမအရွယ်၌ဖြစ်သော ရုပ်သည် ဒုတိယအရွယ်သို့ မရောက်မူ၍ ချုပ်၏။ ဒုတိယ အရွယ်၌ ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည် (တတိယ) အရွယ်သို့ မရောက်မူ၍ ချုပ်၏။ ဤသို့ အရွယ်သုံးပါးတို့ဖြင့် အကြမ်းဖျင်း ရှုကြည့်ပါ။ နောက်ဆုံး နံနက်မှာ ဖြစ်သော ရုပ်တို့သည် ညနေသို့မပါ၊ ညမှာဖြစ်သော ရုပ်သည် မိုးလင်းသို့ မပါ၊ မျက်စိကြည်လင်သောအခါမှာ ဖြစ်သောရုပ်သည် မျက်စိမှန်သော အခါသို့ မပါ၊ နားကောင်းသောအခါမှာ ဖြစ်သောရုပ်သည် နားထိုင်းသော အခါသို့ မပါ၊ ထွက်သက်၌ ဖြစ်သောရုပ်သည် ဝင်သက် သို့မပါ အစရှိသည် ဖြင့် ရှုဖန်များလတ်သော် မမြဲတဲ့ အနိစ္စချည်းသာ တွေ့၍ မြဲတယ်လို့ ယူထားတဲ့ သဿတဒိဋ္ဌိ ကွာသွားမှာ သေချာကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

မှတ်ချက်။ ။ အနိစ္စမြင်ရင်၊ ပျက်တာမြင်ရင်၊ သေတာမြင်ရင်၊ မခိုင် မှန်းသိရင်၊ အပျက်မြင်ရင်၊ ချုပ်ပျောက်သွားတာ မြင်ရင် (ဒီအသုံးအနှုန်းတွေဟာ သဘောအတူတူပါ) သဿတဒိဋ္ဌိ အပွားဉာဏ်နဲ့ စင်ပါလိမ့်မယ်။

ငွေစက္ကူပို့နည်းဖြင့် သဿတဒိဋ္ဌိကို ဖြုတ်ကြည့်နည်း
အမှတ် (၃)

ဥပမာအားဖြင့် . . .
စာရေးသူ ရန်ကုန် (သာဓကတမြို့) မှာနေတဲ့ ဦးဆန်းတင်မှ

လယ်ဝေးမြို့မှာနေတဲ့ ဦးမြမောင်အား အလှူငွေ (တစ်ရာကျပ်တိတိ) ကို စာတိုက်မှ ပို့လိုက်သည် ဆိုပါစို့။ ယင်းစာတိုက်မှ ပို့လိုက်သည့် ငွေကျပ် တစ်ရာမှာ (၉၀/-) တစ်ရွက်၊ (၁၀/-) တစ်ရွက်၊ စုစုပေါင်း ကျပ် (၁၀၀/-) ဖြစ်ပါတယ်။ လယ်ဝေးမြို့မှ ဦးမြမောင်မှလည်း ငွေ (၁၀၀/-) ကို စာပို့ လုလင် လာရောက်ပို့တဲ့အတိုင်း လက်ခံရရှိပါတယ်။ သို့ရာတွင် -

- (၁) ငွေ (၁၀/-) တန် x (၁၀) ရွက် . . . ပေါင်း (၁၀၀/-)
- (၂) ငွေ (၅/-) တန် x (၂၀) ရွက် . . . ပေါင်း (၁၀၀/-)
- (၃) ငွေ (၄၅/-) တန် x (၂) ရွက် }
 ငွေ (၅/-) တန် x (၂) ရွက် } . . . ပေါင်း (၁၀၀/-)
- (၄) ငွေ (၁/-) တန် x (၁၀၀) ရွက် . . . ပေါင်း (၁၀၀/-)

အမျိုးမျိုးကို လက်ခံရရှိနိုင်ပါတယ်။ ဤကဲ့သို့ လက်ခံရရှိရာတွင် သာဓကတမှ ပို့လိုက်တဲ့ ငွေကျပ် (၁၀၀/-) လားလို့ မေးရင် မဟုတ်ပါဘူးလို့သာ ဖြေရပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် သာဓကတမှ ပို့လိုက်တဲ့ ငွေရဲ့ အကြောင်းရော ကင်းပါသလားလို့ မေးရင် မကင်းပါဘူးလို့သာ ဖြေရပါမယ်။ အထည်သဘော မလိုက်ပေမယ့် သတ္တိသဘော ကျေးဇူးပြုနေတာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

- (က) အထည်ကိုယ်သဘောလိုက်တယ်လို့ ယူရင် သဿတဒိဋ္ဌိ။
- (ခ) ချုပ်လဲချုပ်တယ်၊ အလားတူလဲပေါ်တယ်။
 (ဥပမာ-ဖားနတ်သားဝတ္ထု)
- (ဂ) အကျိုးလဲပေးတယ်၊ နောက်ကလဲ မလိုက်ဘူးလို့ ယူမှသာ သဿတဒိဋ္ဌိမှ လွတ်ပါလိမ့်မယ်လို့ ဆန္ဒပြု တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

သဿတဒိဋ္ဌိရှိသူ၏ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားများ

၁။ ကုသိုလ်ကံလုပ်ရင် ကုသိုလ်အကျိုးပေး၊ အကုသိုလ်ကံလုပ်ရင် အကုသိုလ်အကျိုးပေးသည်ဆိုသည့် (ကံနှင့်ကံ၏ အကျိုးပေးကို ယုံကြည်လက်ခံသည်။)

၂။ ကံနှင့် ကံ၏ အကျိုးပေးတို့ကို ယုံကြည်လက်ခံထားသည့် အလျောက် ကုသိုလ် (ဒါန၊ သီလ၊ သမထ) တို့ကို အစဉ်မပြတ် လုပ်လေ့လုပ်ထရှိပါတယ်။ ဘယ်အကျိုးငှာ သည်လောက်ကြိုးစားပြီး လုပ်သလဲလို့မေးရင် နောက်ဘဝကောင်းစားရေး၊ ဘဝကူးကောင်းအောင် လုပ်ရတယ်လို့ သဿတဒိဋ္ဌိသမားက ဖြေပါလိမ့်မယ်။ သဿတဒိဋ္ဌိသမားမှာ အထူးသဖြင့် ဝဋ်ထဲပျော်၊ ဘုံစဉ်စံချင်တဲ့ (ဘဝတဏှာ) ရှိပါတယ်။ ဘဝချုပ်ရင် မကြိုက်ဘူး၊ ဘဝပြတ် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း တရားဟောရင် မကြိုက်ဘူး၊ သဿတဒိဋ္ဌိသမားက ဘုရားရှေ့မှ ဆုတောင်းတာကို သတိထားပြီး နားထောင်ကြည့်ပါ။ သူဆုတောင်းပုံက ဒီသား၊ ဒီသမီး၊ ဒီဆွေမျိုးနဲ့ ဘဝဆက်တိုင်း ဆင်ဖြစ်ရင် တစ်ကျွန်းတည်း၊ ငှက်ဖြစ်ရင် တစ်ကိုင်းတည်း နေရပါစေလို့ တောင်းလေ့တောင်းထရှိတယ်။

နောက်ဆုတောင်းတာတစ်မျိုးကတော့ ရေနည်းတဲ့ ရေခန်းတဲ့ တန်ခူး၊ ကဆုန်လမျိုးမှာ ငါးလွတ်ပွဲတွေ လုပ်ကြတယ်။ ရေများတဲ့နေရာကို အလွတ်ခံရတဲ့ ငါးများဟာ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေလို့ လွတ်ရခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မိမိလဲ ဆင်းရဲဒုက္ခကို အလိုမရှိလို့၊ ဒုက္ခခပ်သိမ်းငြိမ်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရည်ရွယ်ပြီး ငါးတွေကို လွတ်ရမယ့် အစား “နင့်အသက် တစ်ခါလွတ် ငါ့အသက်ဆယ်ခါလွတ်” တချို့ ကျတော့ “နင့်အသက်တစ်ခါလွတ်၊ ငါ့အသက် တွေ့တိုင်းတွေ့တိုင်း လွတ်” တဲ့။ ဒီကဲ့သို့ ဆုတောင်းလေ့ရှိပြီး ဘုံဘဝထဲမှာ ပုန်းအောင်းနေလိုတဲ့ သဘောရှိတယ်။ သဿတဒိဋ္ဌိသမားက ကုသိုလ်ပြုတိုင်း လူနတ်နိဗ္ဗာန် သုံးတန်သော ချမ်းသာအနက် လူချမ်းသာ၊ နတ်

ချမ်းသာ၊ ဗြဟ္မာချမ်းသာလောက်နဲ့ ကျေနပ်လေ့ရှိတယ်။ နိဗ္ဗာန်
တော့ အဆုံးစွန်သောဘဝ နောက်ကာလလို့ တောင်းတော့ ဘယ်
တော့ကျမှ ဒုက္ခဆုံးရမှာကို မသိနိုင်အောင် ဖြစ်ပါတယ်။ စိတ်
သာယာ ကိုယ်သာယာတဲ့ လောဘလမ်းဟာ သဿတဒိဋ္ဌိ
လမ်းပါပဲ။ (အဖြစ်) ပေါ်မှာ သာယာလေ့ရှိပါတယ်။

၃။ သဿတဒိဋ္ဌိသမားက သူ့ခန္ဓာကိုယ်ကြီး တော်တော်နှင့် မပျက်
စီးနိုင်၊ ပိုင်တယ်၊ အစိုးရတယ်လို့ ယုံကြည်ထားတော့ အကြောင်း
တစ်ခုခုနဲ့ သာရေး၊ နာရေးကိစ္စကို အဖိတ်ခံရလျှင် ဖိတ်ကြားသူ
အား “မလာမရှိ၊ ဆက်ဆက်လာပါမယ်” တဲ့၊ နိစ္စ-မြဲတယ်၊ တော်
တော်နဲ့ မသေသေးဟု ယူဆချက် ရှိပါတယ်။ သဿတဒိဋ္ဌိ အသိနဲ့
အပွားနဲ့ ပြုတ်ထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖိတ်ကြားခံရရင် သူ့ခန္ဓာကြီး
တစ်ထိုင်၊ တစ်ကြွ၊ တစ်မမျှတောင် စိတ်မချရတာကို ဝိပဿနာ
ဉာဏ်တွေနဲ့ မြင်နေလို့ “အကြောင်းအကျိုး ညီညွတ်ရင် လာနိုင်
ကောင်းပါရဲ့” တဲ့။ ယမိုက်ပါဠိတော်ကြီးများကျတော့ “အကြင်စိတ်
သည် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်သည် ချုပ်ဆဲမပါ” လို့ ဟောထားတော်မူတဲ့
အတွက် အတိတ်ရုပ်နာမ်တွေဟာ အတိတ်မှာ ချုပ်ပျောက်ပါတယ်။
ပစ္စုပ္ပန်ကာလသို့ တစ်တိုတစ်စ မလိုက်ပါ။ ပစ္စုပ္ပန်မှာ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့
ပေါ်ဆဲရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း အနာဂတ်သို့ အထည်ကိုယ်သဘော
မလိုက်ပါ။ လိုက်တယ်လို့ယူရင် သဿတဒိဋ္ဌိ “အပျက်” ကို သစ္စာ
ဖွဲ့၍ ကြည့်ပါက “ဒုက္ခသစ္စာ” ပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်သံသရာလုံး
“အပျက်” ကို မမြင်ခဲ့လို့ သဿတဒိဋ္ဌိအယူကို ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါ
တယ်။ ဒါကြောင့် “ခန္ဓာရဲ့ အပျက်” ကို မြင်အောင် ကြည့်ပါက
သဿတဒိဋ္ဌိစင်မှာဖြစ်ပြီး ဒိဋ္ဌိစင်မှသာလျှင် ပထမမဂ်ဉာဏ်ကို
ရမှာဖြစ်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါတယ်။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအကြောင်း သိကောင်းစရာ

ယောဂီအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့ . . .

သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ဖွားလာတဲ့ တစ်ခုသော တရားက ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဆိုတာ ဘယ်ကဲ့သို့ယူတဲ့ အယူလဲ

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် စပ်လျဉ်းပြီးတော့ ကုတိဝုတ္တ ပါဠိတော်ကြီးများမှာ တော့ “အယံ အတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ဥစ္ဆိဇ္ဇတိ၊ ဝိနဿတိ န ဟောတိ ပရံ မရဏာ” ဒီပါဠိတော်ကြီးကို မြန်မာလို ပြောရရင်ဖြင့် “ဤကိုယ်ကောင်၊ သတ္တဝါကောင်၊ အတ္တကောင်သည် သေသည့်အခါ၌ ပျက်စီးပြုန်းကီးလျက် နောက်တစ်ဖန် ပြန်မဖြစ်တော့ဘူးတဲ့”

အရပ်သုံးစကားနဲ့ပြောရင် “တစ်ဘဝစံသက်သက်၊ ယခုဘဝသေရင် ပြီးတာပဲ၊ နောက်ထပ်ပြန်မဖြစ်တော့ဘူးရယ်လို့ ယူတဲ့ “ပြတ်စဲအယူ”(ဝါ) ဘာမျှ ပြန်မဖြစ်တော့ဘူးလို့ ယူတဲ့အယူ ဖြစ်ပါတယ်။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအယူကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စက်ဝိုင်းဒေသနာတော်ဖြင့် ဖြုတ်ပုံ

အထက်တွင် တင်ပြခဲ့တဲ့အတိုင်း ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသည် အပြတ်ယူတဲ့ အယူဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအယူများကြောင့် လုံးဝမပြတ်သေးတဲ့အကြောင်း၊ အကြောင်းအကျိုးဆက်နေတာကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာနည်းနဲ့ ရှင်းရပါ လိမ့်မယ်။ ဒေသနာတော်နည်းအရ--

အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့ရဲ့ အကြောင်းအစွမ်းသတ္တိကြောင့် “ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿဝေဒနာ” စတဲ့ အကျိုးတရား ခန္ဓာငါးပါးတို့ဟာ ပေါ်ခွင့် ရပါတယ်၊ ပြတ်သွားတဲ့သဘော၊ နောက်ထပ် ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေဟာ ဘာမျှ မဖြစ်တော့တဲ့သဘောကို မတွေ့ရဘဲနဲ့ “အစားထိုးတဲ့အဖြစ် သဘော”ကိုသာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်သည်။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာ မရဏဖြစ်တာလို့ (ဥဒယဉာဏ်=အဖြစ်မြင်တဲ့ဉာဏ်) ဒီဉာဏ်နဲ့ “ဖြစ် တာကို မြင်မှသာ” ဪ---မပြတ်စဲလို့သာ “ဖြစ်” သေးသကဲ့လို့ “အဖြစ်” ကို မြင်လိုက်ကာမျှနဲ့ “အပြတ်” ယူတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အယူစွန့်တော့တာပါပဲ။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအယူကို ခန္ဓာဉာဏ်ရောက်ဖြုတ်ကြည့်နည်း

လေကို ရှူသွင်းချင်တဲ့စိတ်၊ လေကို- ရှိုက်ထုတ်ချင်တဲ့စိတ်၊ အဲဒီ ရှူမှု ရှိုက်မှုကို အရူဉာဏ်တရားငါးပါးဖြင့် စောင့်ကြည့်ပါ။ “လေကိုရှူသွင်း ချင်တဲ့စိတ်ကြောင့် ရှူသွင်းလိုက်တယ်ဆိုပါစို့၊ လေကို ရှူသွင်းပြီးတဲ့နောက် ရှူသွင်းချင်တဲ့စိတ် (နာမ်)ရော ရှူသွင်းလိုက်တဲ့လေ (ဝါယောရုပ်)ပါ ချုပ် ပျောက်သွားတာကို မြင်ရပါလိမ့်မယ်” အဲဒီလို လေကို ရှူသွင်းပြီးတဲ့အခါ ခန္ဓာသဘောကို ဆက်ကြည့်နေပါ။ နောက်တစ်ဖန် “လေကို ရှိုက်ထုတ် ချင်တဲ့စိတ်၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ဝါယောရုပ်ဓာတ်တွေဟာ အဟောင်းပျက် အသစ်အစားထိုးတဲ့သဘောနဲ့ ပြတ်တောက်ခြင်း မရှိပါဘဲနဲ့ အကြားမရှိဖြစ် ပေါ်လာတာကို ဉာဏ်နဲ့တွေ့ပါလိမ့်မယ်။ “တစ်စိတ်ချုပ်၊ နောက်ထပ် တစ်စိတ်က အစားမထိုးဘူးဆိုရင်--”

“ပထမရုပ်ချုပ်ပြီးနောက်ထပ် ရုပ်သစ်တစ်ခု အစားမထိုးဘူးဆိုရင်” သတ္တဝါသဏ္ဍာန်သေတယ်လို့ ဆိုရပါလိမ့်မယ်။ ရုပ်နာမ်တွေဟာ အဲဒီလိုပဲ ချုပ်ပျောက်လိုက်၊ ချုပ်ပျောက်တဲ့နေရာမှာ အစားထိုးလိုက်နဲ့ ခန္ဓာ အာယတနဓာတ်တို့ မပြတ်ဖြစ်နေတာကို မြင်မှသာလျှင် နောက်ထပ်ဘာမျှ မဖြစ်တော့ပါဘူးလို့ အပြတ်ယူတဲ့ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟာ စင်ပါလိမ့်မယ်။

ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိရှိသူရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား သဘောသွားများ

- ၁။ ကံနှင့် ကံတို့ရဲ့ အကျိုးပေးကို မယုံကြည်လဲ မယုံကြည်၊ မသိလဲ မသိ၊ (ဆိုလိုတာက ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံရဲ့ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံရဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခရရှိနိုင်ပုံကို မယုံကြည်၊ နားမလည် လက်မခံခြင်း)။
- ၂။ ကံနှင့် ကံတို့ရဲ့ အကျိုးပေးပုံတို့ကို မယုံကြည် လက်မခံသဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို မပြုလုပ်ဘဲ အကုသိုလ်မကောင်းမှုကိုတော့ ရဲရဲတင်းတင်း ပြုလုပ်လေ့ရှိပါတယ်။
- ၃။ ယခုလက်ရှိဘဝသာရှိပြီး အခြားဘဝမှ ယခုဘဝဖြစ်လာတာကိုလဲ မယုံကြည်၊ လက်မခံ၊ ယခုဘဝ ပြီးနောက် ဘဝတစ်ပါးသို့ သွားရောက်ဖြစ်ရပုံ (ပဋိသန္ဓေ)ကို မယုံကြည် လက်မခံပါ။
- ၄။ သူလုပ်သမျှကံတွေဟာ များသောအားဖြင့် အကုသိုလ်ကံတွေသာ များပြီး ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသမားများဟာ များသောအားဖြင့် ဆင်းရဲတွင်းနက်တဲ့သူတွေ အဖြစ်များပါတယ်။ ဆင်းရဲလွန်းလို့ ဘဝကျွတ်ရေး လွတ်ရေးဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို ဝိပဿနာအလုပ်စခန်းမပါဘဲ ရမ်းကြိုက်နေတဲ့သူတွေဖြစ်ပါတယ်။
- ၅။ နောက်တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေနေတဲ့ “အဖြစ်” ကို မယုံကြည် လက်မခံလို့ သံသရာတစ်လျှောက်လုံး ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနဲ့ချည်းအသက်ရှင်နေခဲ့ပါတယ်။
- ၆။ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိက မြုပ်ပြီးရင် ပေါ်စရာမမြင်တဲ့ အပါယ်လေးပါးဆီ ပို့လေ့ရှိပါတယ်။
- ၇။ နောက်ထပ် ဘဝမရှိတော့ဘူးလို့ အပြတ်ယူလိုက်တဲ့အတွက် ဘဝအပေါ်မှာ နှစ်သက်သာယာခုံမင် ဖြစ်ချင်မှုလဲ မရှိတတ်ပါ။
- ၈။ အများအားဖြင့် အကုသိုလ်ကံတွေချည်းသာ ပြုလုပ်လေ့ရှိတဲ့

အတွက် ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိက သဿတဒိဋ္ဌိနဲ့စာရင် အပြစ်ပိုပြီး ကြီးလေး ပါတယ်။

၉။ သို့ရာတွင် မြတ်စွာဘုရားနဲ့ တပည့်သားဖြစ်တဲ့ သံဃာတော်များ က ဘဝတစ်ပါး (၃၁)ဘုံရှိပုံနဲ့ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိအစွမ်းကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်ရပုံတို့ကို ဟောပြောလိုက်လို့ သူ့အယူတွေကို လျင်မြန်စွာ စွန့်လိုက်ရင် နိဗ္ဗာန်နဲ့ နီးသောအကြောင်း ဖြစ်စေပါတယ်။

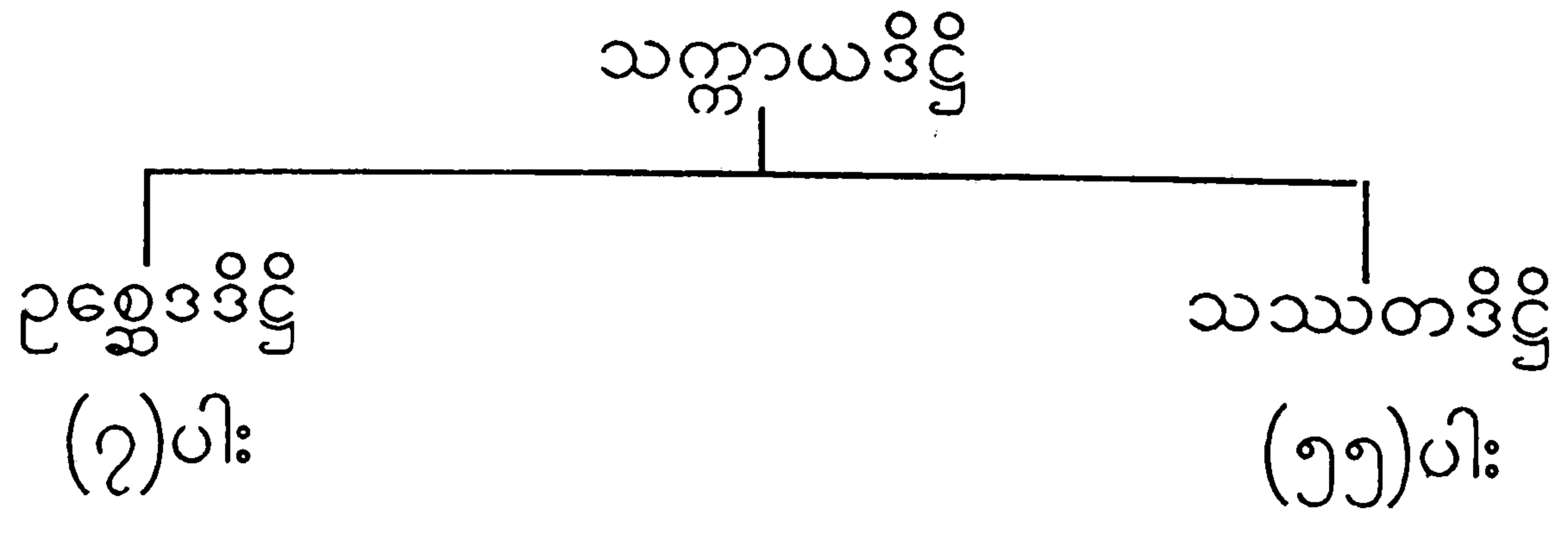
မှတ်ချက်။ ။ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ ယူတဲ့သူဟာ ချောက်နှုတ်ခမ်းပေါ် ကြိုးတန်း လျှောက်နေတာနဲ့ တူပါတယ်။ ဥစ္စေဒအယူကို စွန့်ရင် နိဗ္ဗာန်နဲ့ နီးတယ်။ မစွန့်ရင် အပါယ်လေးပါးကျဖို့ များတယ်။ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိပြုတ် ချင်ရင် “အဖြစ်” ကို မြင်အောင် ကြည့်ပေးပါ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)ပါး

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)ပါးကို ဒီဃနိကာယ် ဗြဟ္မာဇာလသုတ်တော်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားတော်မူပါတယ်။

ယာနိ စိမာနိ ဒွါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဗြဟ္မဇာလေ ဘဏိတာနိ။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)ပါး

မှတ်ချက်။ ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (၆၂)ပါးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကျယ်ကိုမူ ဗြဟ္မဇာလ သုတ်တော်၊ ညောင်လေးပင်မြို့ တောရတိုက်ကြီး၏ မဟာနာယက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဦးအရိယမထေရ် စီရင်ရေးသားတော်မူသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရသာနှင့် အခြားသော ဝိပဿနာကျမ်းတွေမှာ ကြည့်ရှုတော်မူ ကြပါ။

ဒိဋ္ဌိဖြစ်ကြောင်းတရား (၈)ပါးနှင့်လင်္ကာ

၁။ ခန္ဓာ	}	ကြောင့် ဒိဋ္ဌိဖြစ်သည်။
၂။ အဝိဇ္ဇာ		ခန္ဓာ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ ဖဿောစ
၃။ ဖဿ		သညာ၊ တက္ကော၊ အယော
၄။ သညာ		နိသော၊ ဒုမ္မိတော၊ ပရတော၊
၅။ တက္ကော		ယောသော၊ ဒိဋ္ဌိဌာနာနိ၊
၆။ အယောနိသော မနသိကာရ		အဋ္ဌထာ၊
၇။ ပါပမိတ္တ		
၈။ ပရတောယောသ		

ပထမနိဗ္ဗာန်ကို မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နိုင်ရန် သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်သတ် သည့် နည်းတူယုံမှားခြင်း (ဝီစိကိစ္ဆာ) ကိုလည်း ဦးစွာပယ်ရန် အရေးကြီးပါ တယ်။

ဝီစိကိစ္ဆာ (၈)ပါး၏ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

၃။ မြတ်စွာဘုရား၏ ၃၂-ပါးသော ယောက်ျားမြတ်တို့၏ လက္ခဏာ တော် ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ကိုယ်၌လည်းကောင်း၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်တည်းဟူသော ကာလ (၃)ပါးကို သိခြင်းငှာ

စွမ်းနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်၌လည်းကောင်း၊ ယုံမှားခြင်း (ဘုရားအပေါ်၌ ယုံမှားမှု)၊

၂။ မဂ်လေးတန်၊ ဖိုလ်လေးတန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်တရားတို့သည် ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်နိုင်မှု ရှိ-မရှိ ယုံမှားခြင်း (တရားတော်အပေါ်၌ ယုံမှားမှု)၊

၃။ မဂ်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ် (၄)ယောက်၊ ဖိုလ်၌တည်သော ပုဂ္ဂိုလ် (၄)ယောက်၊ (၈)ယောက် တည်းဟူသော သံဃာရတနာသည် ရှိ-မရှိ ယုံမှားခြင်း၊ (သံဃာရတနာအပေါ်၌ ယုံမှားမှု)၊

၄။ (၃)ပါးသော သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော သိက္ခာပေါ်၌ ယုံမှားခြင်း၊

၅။ အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာဓာတ် အာယတနတို့သည် ဖြစ်ခဲ့၊ မဖြစ်ခဲ့ လေသလောဟု သံသရာရှေးအစွန်း၌ ယုံမှားခြင်း၊

၆။ အနာဂတ်၌ ခန္ဓာဓာတ် အာယတနတို့သည် ဖြစ်လိမ့်မည်၊ မဖြစ်မည်ဟု သံသရာနောက်အစွန်း၌ ယုံမှားခြင်း၊

၇။ ခန္ဓာဓာတ် အာယတနတို့သည် သံသရာ ရှေးအစွန်း၊ နောက်အစွန်း (၂)ပါး၌ ဖြစ်-မဖြစ်ကို ယုံမှားခြင်း၊

၈။ အင်္ဂါ (၁၂)ပါးရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်ကြီးတွင် သင်္ခါရ၏ အကြောင်းသည် အဝိဇ္ဇာ၊ ဇရာမရဏ၏ အကြောင်းသည် ဇာတိ စသောအကြောင်းကို စွဲဖြစ်သည့်အကျိုးတို့၌ ယုံမှားခြင်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၌ ယုံမှားခြင်း)၊

မတင်းတိမ်ကောင်းသောတရားငါးပါး

၁။ သီလ၌ဝယ် လုံခြုံတယ်ဟု တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရာ စိတ်ချ၍လည်း မနေနှင့်၊

- ၂။ ဗဟုသုတဝယ် ပြည့်စုံတယ်ဟု တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရ၊ စိတ်ချ၍လည်း မနေနှင့်၊
- ၃။ သမာဓိဝယ် တည်ကြည်တယ်ဟု တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရ၊ စိတ်ချ၍ လည်း မနေနှင့်၊
- ၄။ ဆိတ်ငြိမ်ရာဝယ် နေနိုင်တယ်ဟု တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရ၊ စိတ်ချ၍ လည်း မနေနှင့်၊
- ၅။ အနာဂါမ်ဝယ် တည်ပြီကွယ်ဟု တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရ၊ စိတ်ချ၍ လည်း မနေနှင့်။

သမုတိသစ္စာ ဘုရားမပယ်တာ ရှစ်ချက်

- ၁။ ဟိရိဩတ္တပ္ပ . . . ယောက်ျား၊ မိန်းမရှက်စရာ အလို့ငှာ မပယ်ရဘူး၊
- ၂။ ကမ္မဿကတဉာဏ် . . . ကံနှင့်ကံတို့၏ အကျိုးပေးကို မပယ်ရဘူး၊
- ၃။ သဟတ္တိကဒါန . . . မိမိပြုခြင်း၊ သူတစ်ပါးပြုခြင်းအတွက်လဲ မပယ် ရဘူး၊
- ၄။ ပဉ္စာနန္တရိယ . . . ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ မိဘ၊ ဆရာ မပယ်ရဘူး၊
- ၅။ မေတ္တာဘာဝနာအကျိုးငှာ . . . မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးသား အကျိုးငှာ မပယ်ရဘူး၊
- ၆။ ပုဗ္ဗေနိဝါသအကျိုး . . . အတိတ်ဘဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အကျိုးငှာ မပယ်ရဘူး၊
- ၇။ အယုတ်အမြတ်အကျိုး . . . အလှူခံအယုတ်၊ အမြတ်၊ အလတ် အကျိုးငှာ မပယ်ရဘူး၊
- ၈။ လောကဝေါဟာရ . . . အကျိုးငှာ မပယ်ရဘူး။

ဝိဇ္ဇာစရဏဆိုတာဘာလဲ

၁။ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်သည် ဝိပဿနာလုပ်ငန်းကိုဆိုပါတယ်။ သာသနာတွင်းမှ သာ ပေါ်ပေါက်နိုင်ပြီး (ဝိဇ္ဇာဉာဏ်သည် မျက်လုံးနှင့်တူပါတယ်)၊ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ရဖို့သည် သာသနာတွင်းနှင့် ကြုံပြီးသကာလ ကိုယ်ကိုယ် တိုင်လဲ ကြိုးစားအားထုတ်မှ ရနိုင်ပါတယ်။

၂။ စရဏဆိုတာကတော့ ဒါန၊ သီလ၊ သမထလုပ်ငန်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကျင့်စဉ်တွေက ဝိပဿနာ မခြံရံရင်တော့ အိုသေဒုက္ခသစ္စာနှင့် အိုးစားကွဲမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ (စရဏ ဆိုတာကတော့ ခြေထောက် နှင့် တူတယ်တဲ့) စရဏတရားသည် သာသနာပမှာရော သာသနာ တွင်းမှာရော နှစ်ချိန်စလုံးမှာရှိပါတယ်။ မိမိက သာသနာတွင်းမှာ လူလာဖြစ်ပေမယ့် စရဏချည်းသာ လုပ်နေရရင်တော့ သာသနာ ပသားဖြစ်လိမ့်မယ်။ အဲဒီတော့ ဒီလိုလုပ်ကြစို့---

မိမိအလိုရှိရာ ဒုက္ခခပ်သိမ်းငြိမ်းတဲ့ (နိဗ္ဗာန်)ကို ရောက်လိုတယ်။

ဉာဏ်အားဖြင့် မျက်မှောက်ပြုချင်တယ်ဆိုရင်တော့ မျက်လုံးနှင့်တူတဲ့ (ဝိဇ္ဇာ ဉာဏ်) နှင့် ခြေထောက်နှင့်တူတဲ့ (စရဏ)ကို ပြိုင်တူအသုံးချရလိမ့်မယ်။ ခြေထောက်မကောင်းလဲ မရနိုင်ဘူး။ မျက်လုံးကန်းနေလဲ မရောက်နိုင်ဘူး။ ခြေထောက်ရော မျက်လုံးပါ နှစ်ခုစလုံးကောင်းပါမှ ရနိုင်ရောက်နိုင် ကြောင်းကို ကြပ်ကြပ်သတိပေးပါတယ် ယောဂီတို့။

ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်ဆိုတာ ဘာလဲ

သမထ ဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်မှာ အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖြစ်ပါတယ်။

- ၁။ ကသိုဏ်းမျိုး (၁၀) ပါး
- ၂။ အသုဘမျိုး (၁၀) ပါး
- ၃။ အနုဿတိမျိုး (၁၀) ပါး

- ၄။ ဗြဟ္မဝိဟာရမျိုး (၄) ပါး
- ၅။ အာဟာရ ပဋိကူလာသညာ (၁) ပါး
- ၆။ စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန်း (၁) ပါး
- ၇။ အာရပ္ပ (၄) ပါး

သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၅)မျိုး

- ၁။ ကမ္မဿကတသမ္မာဒိဋ္ဌိ- ကောင်းမှုပြုလျှင် ကောင်းကျိုးရ၊ မကောင်းမှု ပြုလျှင် မကောင်းကျိုးရဟု မြင်သိတတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
- ၂။ ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ - ဈာန်ကိုရအောင် ကမ္မဋ္ဌာန်းစသော အကျင့်တို့၌ ကောင်းစွာမြင်သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
- ၃။ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ - သင်္ခါရတရားဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါး (ရုပ်နာမ်)တရားတို့အပေါ်၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ၊ အသုဘ၊ ဒုက္ခသစ္စာဟု ဉာဏ်အမြင် သိမြင်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
- ၄။ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ - သစ္စာလေးပါးကို မြင်သိတတ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
- ၅။ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ - ဖိုလ်ဉာဏ်၌တည်သော မြင်သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤငါးပါးတို့တွင် ကမ္မဿကတသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိတို့သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိမက္ခာသဖြင့် အကျိုးပေးသည် (၃၁)ဘုံအတွင်း၌သာ ဖြစ်ရပေသည်။ ဝိပဿနာ

သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ တို့သာလျှင်
အားကိုးထိုက်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိများ ဖြစ်ပါသည်။

အလုံးစုံသော မွေ့လျော်ခြင်းတို့တွင်
တရားနှင့်မွေ့လျော်ခြင်းက အောင်နိုင်ပုံ

- ၁။ သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊
အလုံးစုံသော အလှူကို တရားတည်းဟူသော အလှူသည် အောင်
နိုင်၏။
- ၂။ သဗ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ၊
အလုံးစုံသော အရသာကို တရားအရသာသည် အောင်နိုင်၏။
- ၃။ သဗ္ဗရတီ ဓမ္မရတီ ဇိနာတိ၊
အလုံးစုံသော မွေ့လျော်ခြင်းကို တရား၌မွေ့လျော်ခြင်းသည်
အောင်နိုင်၏။
- ၄။ တဏှာက္ခယော သဗ္ဗဒုက္ခ ဇိနာတိ၊
တဏှာကုန်ခမ်းရာ နိဗ္ဗာန် (ဝါ) တဏှာချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည် အလုံး
စုံသော ဒုက္ခဟူသမျှကို အောင်နိုင်၏။

သေခြင်းလေးမျိုး (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်)

- ၁။ အသက်တမ်းကုန်၍ သေခြင်း၊ (ဝါ) လောင်စာဆီ ကုန်၍သေခြင်း။
- ၂။ ကံကုန်၍သေခြင်း၊ (ဝါ) ဆီကုန်၍သေခြင်း။
- ၃။ အသက်ကံနှစ်ပါးကုန်၍ သေခြင်း၊ (ဝါ) ဆီ၊ မီးစာ နှစ်ပါး ကုန်၍
သေခြင်း။
- ၄။ ကြားက ကံဖြတ်၍သေခြင်း၊ (ဝါ) လေတိုး၍သေခြင်း စသည်တို့
ဖြစ်ပါသည်။

ကံတို့၏ အကျိုးပေးရာကာလ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်)

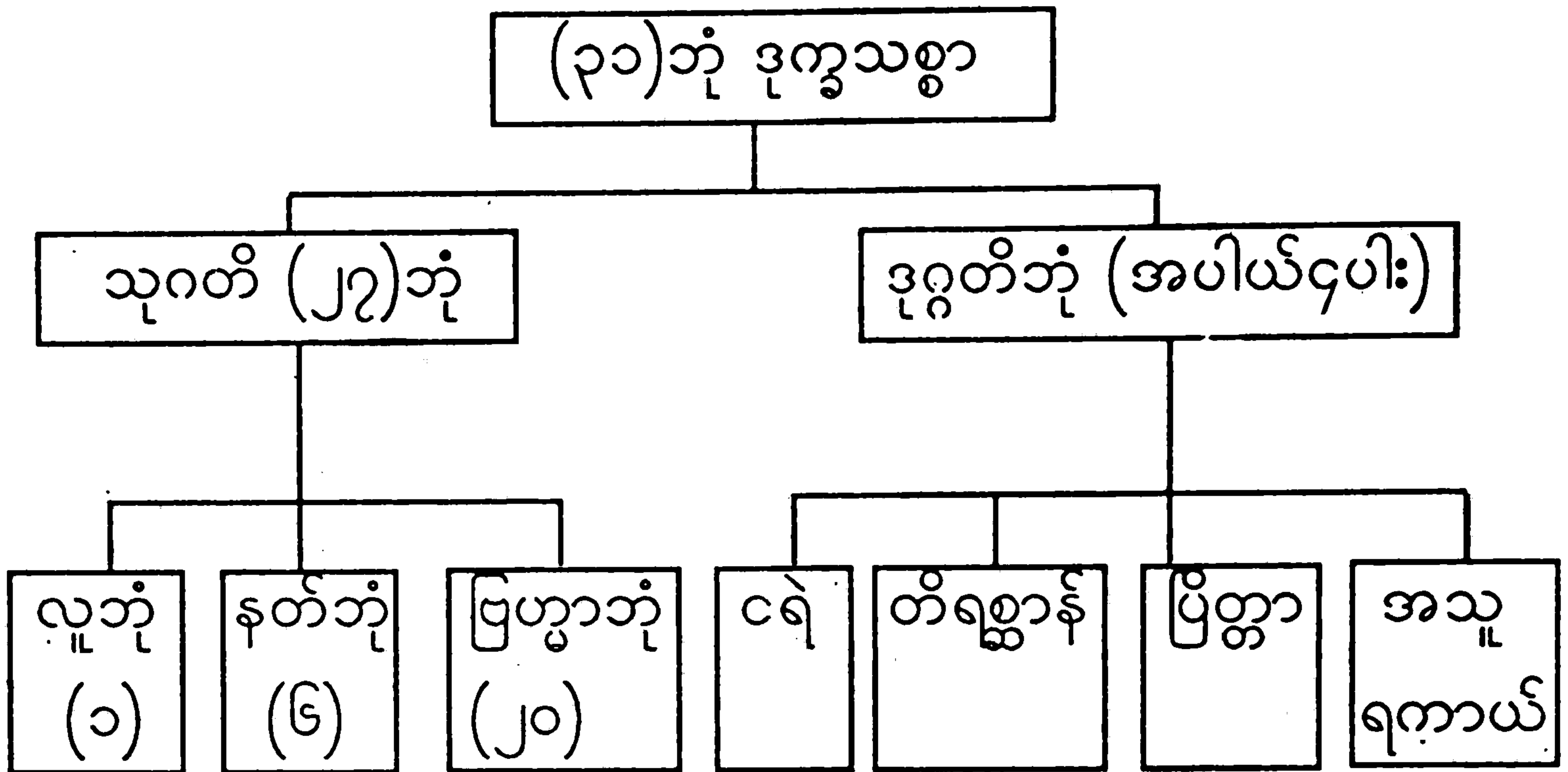
- ၁။ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယံ = မျက်မှောက်ဘဝ၌ ရအပ်၊ ခံစားအပ်သော ပထမဇော စေတနာကံ၊
- ၂။ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယံ = အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဒုတိယဘဝ၌ ရအပ်၊ ခံစားအပ်သော အကျိုးရှိသော သတ္တမဇော စေတနာကံ၊
- ၃။ အပရာပရိယဝေဒနီယံ = တတိယဘဝမှစ၍ နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝ တိုင်အောင် အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော အလည် ဇော စေတနာကံ၊ တစ်နည်း-အရဟတ္တမဂ် ဖြင့် မဖြတ်မီအကြားအခွင့်သင့်သောအခါ ၌ အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော အပရာပရိယကံ၊
- ၄။ အဟောသိကကမ္မဉ္စ = အကျိုးပေးခွင့်မရသော အဟောသိကံ။

ဒုက္ခနှင့်သုခ ခွဲခြားပုံ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်)

“ဥပ္ပါဒေါ ဒုက္ခန္တိအဘိညေယျ၊ အနုပ္ပါဒေါ သုခန္တိအဘိညေယျ”
ရုပ်နာမ် (ခန္ဓာငါးပါး) တစ်ဖန် ပြန်ဖြစ်ခြင်းသည် ဒုက္ခ၊ တစ်ဖန် ပြန်မဖြစ်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်သုခဟူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ် တို့ဖြင့် သိအပ်၏။

“ဥပ္ပါဒေါဒုက္ခံ-အနုပ္ပါဒေါသုခံ”
နောက်တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် ဒုက္ခ၊ နောက်တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေမနေရခြင်းသည် သုခဟူ၍ သိအပ်၏။

(၃၁) ဘုံ ပုံစံပြဇယား

ဘဝတစ်ခုအစသည် ဇာတိမှစပြီး ဇရာ၊ မရဏတွင် လမ်းဆုံးပါသည်။ ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက စုတိဒုက္ခသစ္စာ၊ ဇရာ၊ မရဏ ဒုက္ခသစ္စာဟု ဟောတော်မူခဲ့ပါသဖြင့် (၃၁)ဘုံသည် မွေးသေသာ ထပ်တလဲလဲဖြစ်၍ ဒုက္ခသစ္စာမည်၏။

နိဝရဏတရားဆိုတာ ဘာလဲ

နိဝရဏတရား - ဆိုသည်မှာ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ဖုံးလွှမ်း တဲ့တရား နိဗ္ဗာန်ကို ကန့်ကွက်တဲ့တရား (ဝါ) မဂ်ဖိုလ်ကို ပိတ်ပင်တဲ့တရား (ဝါ) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆက်အောင်လုပ်တဲ့တရား။

*** နိဝရဏတရား (၅)ပါး**

- ၁။ လောဘ ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ - လိုချင်တပ်မက်ခြင်း
- ၂။ ဒေါသဗျာပါဒနိဝရဏ - အမျက်ထွက်ခြင်း (ခန္ဓာကိုယ်ဟဒယ ဝတ္ထုနှလုံးသွေးပွက်ပွက်ဆူနေခြင်း)
- ၃။ ထိနမိဒ္ဓ နိဝရဏ - ငိုက်မျဉ်းခြင်း၊ (ကိုယ့်စိတ်ကိုယ့် စေတသိက် ကိုယ်မနိုင်၍ ငိုက် သွားခြင်း)
- ၄။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ နိဝရဏ - စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ စိတ်မငြိမ်ခြင်း၊
- ၅။ ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ - သံသယရှိခြင်း၊ ယုံမှားခြင်း။

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး
 အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ဟောကြားတော်မူအပ်သော
 တရားတော်အကျဉ်းချုပ်

- ၁။ ကမ္မဋ္ဌာန ဝိနိမုတ္တော ဓမ္မော နာမနတ္ထိ၊
 ကမ္မဋ္ဌာန်းမှလွတ်သော တရားမည်သည် မရှိ။
- ၂။ စတုသစ္စ ဝိနိမုတ္တော ဓမ္မော နာမနတ္ထိ၊
 သစ္စာလေးပါးမှလွတ်သော တရားမည်သည်မရှိ။
- ၃။ တိလက္ခဏာ ဝိနိမုတ္တော ဓမ္မော နာမနတ္ထိ၊
 လက္ခဏာရေးသုံးပါးတရားမှ လွတ်သော တရားမည်သည်မရှိ။

* အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝကနိပါတ ပါဠိ၊ သတိပဋ္ဌာနဝဂ္ဂ၊ နိဝရဏသုတ္တ
 စာမျက်နှာ (၂၅၀) ဆဋ္ဌမူ

လူမိုက်နှင့်လူလိမ္မာတို့၏ ခြားနားချက် (ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်)

လူမိုက်	လူလိမ္မာ
၁။ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆက်အောင် လုပ်လျှင် လူမိုက်၊	၁။ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပြတ်လျှင် လူလိမ္မာ၊
၂။ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (ဝါ) မိမိ ဖြစ်စဉ် မသိလျှင် လူမိုက်၊	၂။ ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်(ဝါ) မိမိ ဖြစ်စဉ် မိမိသိလျှင် လူလိမ္မာ၊
၃။ ဘဝသစ်ကို အလိုရှိလျှင် လူမိုက်၊	၃။ တစ်ဖန်ပြန်ဖြစ်ခြင်းကို အလို မရှိလျှင် လူလိမ္မာ၊
၄။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဝိုင်းပြေး ပြေး လျှင် လူမိုက်၊	၄။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အဝိုင်းပြေး မပြေးလျှင် လူလိမ္မာ၊
၅။ ဝေဒနာမှ တဏှာဆက်လျှင် လူမိုက်၊	၅။ ဝေဒနာ နိရောဓာ တဏှာ နိရောဓော လုပ်နိုင်လျှင် လူလိမ္မာ၊
၆။ ခန္ဓာငါးပါးတည်းဟူသော ချည် တိုင်မကျိုး၊ သံယောဇဉ်တည်း ဟူသော ကြိုးမပြတ်၊ ဒိဋ္ဌိတည်း ဟူသော လည်ပတ်မပြုတ်လျှင် လူမိုက်။	၆။ ချည်တိုင်ကျိုး၊ ကြိုးပြတ်၊ လည်ပတ်ပြုလျှင် လူလိမ္မာ။

(၆)ပါးသော တရားကို မပြုလုပ်သည့် ယောဂီအား

မဂ်တား၊ ဖိုလ်တား မဖြစ်နိုင်ပုံ

- (၁) မာတုဃာတက (အမိသတ်ခြင်း)၊
- (၂) ပိတုဃာတက (အဖသတ်ခြင်း)၊
- (၃) အရဟန္တဃာတက (ရဟန္တာသတ်ခြင်း)၊
- (၄) လောဟိတုပ္ပါဒက (မြတ်စွာဘုရားအား သွေးစိမ်းတည်အောင် ပြုခြင်း)

- (၅) သံယဘေဒက (သံဃာတော်များ ကွဲပြားအောင် ပြုလုပ်ခြင်း)
- (၆) အညသတ္တာရုဒ္ဓေသ (မြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး အခြားသော ကိုးကွယ်ရာကို ညွှန်းခြင်း)။

ဤတရား (၆)ပါး မပယ်ဘဲ ဝိပဿနာတရား အားမထုတ်ထိုက်
(အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်)

- ၁။ အလုပ်သစ်၌ မွေ့လျော်သူ၊
- ၂။ စကားပြောမှု၌ မွေ့လျော်သူ၊
- ၃။ အပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်သူ၊
- ၄။ အိပ်ခြင်း၌ မွေ့လျော်သူ၊
- ၅။ အစားအစာ၌ အတိုင်းအရှည် မသိသူ၊
- ၆။ ဣန္ဒြေ (၆)ပါး၊ ဒွါရ (၆)ပေါက် မစောင့်ထိန်းနိုင်သူ။

ခန္ဓာငါးပါး၊ ပရမတ္ထတရား၊ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး
ပုံစံပြုဇယား

၁။	ရူပက္ခန္ဓာ	-	ရုပ်ပရမတ်]	ရုပ်		သင်္ခတပရမတ်
၂။	ဝေဒနာက္ခန္ဓာ)					
၃။	သညာက္ခန္ဓာ)	စေတသိက်ပရမတ်				
၄။	သင်္ခါရက္ခန္ဓာ)			နာမ်		
၅။	ဝိညာဏက္ခန္ဓာ)	စိတ်ပရမတ်				

ပရမတ္ထတရား လေးပါး

- ၁။ စိတ်၊ ၂။ စေတသိက်၊ ၃။ ရုပ်သည် သင်္ခတပရမတ်တရား (၃)ပါး
 - ၂။ နိဗ္ဗာန်သည် အသင်္ခတပရမတ်တရား (၁)ပါး
-
- ပေါင်း (၄) ပါး

တဏှာ (၁၀၈)ပါး ဖြစ်ပေါ်လာပုံအကျဉ်း

တဏှာသုံးတန်၊ တည်၍ခံ၊ အာကာသန်နှင့်မြောက်၊ တဏှာ အစစ် တစ်ရာရှစ်ပါး ရလေသတည်း။

- ၁။ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာ . . . ၃ တည်
- ၂။ (အာဆိုသည်မှာ အာရုံ (၆)ပါး ၆ မြောက်
ကိုဆိုလိုပါတယ်။) (အဆင်း၊

အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ တွေ့ထိစရာ၊
ကြံတွေးစရာ)

- ၃။ (ကာ ဆိုသည်မှာ ကာလ (၃)ပါးကိုဆိုသည်) ၃ ထပ်မြောက်
- ၁။ အတိတ်၊ ၂။ ပစ္စုပ္ပန်၊ ၃။ အနာဂတ်။

- ၄။ (သန်ဆိုသည်မှာ သဏ္ဍာန်(၂)ပါးကို ဆိုသည်) ၂ နောက်ဆုံးမြောက်
- ၁။ သူတစ်ပါးသဏ္ဍာန်၊ မိမိသဏ္ဍာန်။
- ၃x၆x၃x၂ လီ = တဏှာ (၁၀၈)ပါး ရပါတယ်။

တဏှာ (၁၀၈)ပါး ရပုံ နောက်တစ်နည်းအကျဉ်း

- ၁။ ကာမတဏှာ (၆)ပါး၊ ဘဝ)
တဏှာ (၆)ပါး၊ ဝိဘဝတဏှာ) ၁၈-ပါး
(၆) ပါး ပေါင်းပါက)
- ၂။ ကိုယ်တွင်းသဏ္ဍာန်၊ သူတစ်ပါး)
သဏ္ဍာန်ပေါင်း (၂)ပါးနှင့်) ၁၈-ပါး x ၂လီ = ၃၆ ပါး
(၁၈)ပါးကို မြောက်ပါ။)
- ၃။ တစ်ဖန် အဲဒီ (၃၆)ပါးသည်)
[အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ်]) ၃၆ ပါး x ၃လီ =

ကာလ (၃)ပါးနှင့်စပ်နေလို့) တဏှာ(၁၀၈)ပါး ရပါတယ်။
ထပ်ပြီး (၃)နှင့်မြောက်ပါ။)

ကိလေသာ (၁၀)ပါး

- ၁။ လောဘ - တပ်မက်ခြင်း၊
- ၂။ ဒေါသ - အမျက်ထွက်ခြင်း၊
- ၃။ မောဟ - တွေဝေမိုက်မဲခြင်း၊ မသိတတ်ခြင်း၊
- ၄။ မာန - ထောင်လွှား၊ မော်ကြွား၊ တက်ကြွခြင်း၊
- ၅။ ဒိဋ္ဌိ - အယူမှားခြင်း။
- ၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ - ယုံမှားခြင်း၊ ဟုတ်မှ ဟုတ်ပါ့မလားဟု ယုံမှားခြင်း၊
- ၇။ ထိနမိဒ္ဓ - စိတ်ရောကိုယ်ပါ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း၊ ငိုက်မျဉ်းခြင်း၊
- ၈။ ဥဒ္ဓစ္စ - စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ စိတ်များထားရာ မနေခြင်း၊
- ၉။ အဟိရိက - မကောင်းမှု အကုသိုလ်ပြုရန် မရှက်ခြင်း။
- ၁၀။ အနောတ္တပ္ပ - မကောင်းမှု အကုသိုလ်ပြုရန် မကြောက်ခြင်း။

(၁၅၀၀) ကိလေသာ ရရှိပုံအကျဉ်း

(၁၅၀၀) ကိလေသာရရှိပုံ လင်္ကာအကျဉ်းကတော့ “နာမ်, နိ, အာ, လက်ပေါင်းလျက် တည်ထား သန်, ကိ, ပွားမှတ်ထား ထောင့်ငါးရာ” တဲ့။

- ၁။ နာမ်ဓာတ်တွင် စိတ်နှင့် စေတသိက် ၅၃ - ပါး
- ၂။ နိပ္ပန္နရုပ်ဆိုတာ ၁၈ - ပါး
- ၃။ အာကာသဓာတ်ဆိုတာက ၁ - ပါး
- ၄။ ဇာတိ မရဏ အနိစ္စတာဆိုတဲ့ လက္ခဏာရုပ်က ၃ - ပါး
ပေါင်း ၇၅ - ပါး

၅။ (သန်) ဆိုသည်မှာ သူတစ်ပါးသဏ္ဍာန်
မိမိသဏ္ဍာန် (၂) ပါးနှင့် ထပ်မြောက် $\times \underline{၂}$ လီ
ပေါင်း ၁၅၀

၆။ (ကိ) ဆိုသည်မှာ ကိလေသာ (၁၀) ပါး
ကို ဆိုပါတယ်၊ ယင်း (၁၀) ပါးနှင့် ထပ်၍
နောက်ဆုံးမြောက်ပါ $\times \underline{၁၀}$
၁၅၀၀ ကိလေသာ

သမုတိနှင့် ပရမတ္ထသစ္စာ ခွဲခြားပုံဇယား

သမုတိသစ္စာ	ပရမတ္ထသစ္စာ
၁။ အခေါ်သာရှိသည်။	၁။ အဟုတ်ရှိသည်။
၂။ အသုံးသစ္စာဖြစ်သည်။	၂။ အမှန်ရှိသစ္စာ ဖြစ်သည်။
၃။ ဖောက်လဲဖောက်ပြန်ဖြစ်သည်။	၃။ မဖောက်မပြန် မှန်သည်။
၄။ သမုတိသစ္စာ အားကိုးလျှင် (၃၁) ဘုံ မျောမည်။	၄။ ပရမတ္ထသစ္စာ အားကိုး လျှင် နိဗ္ဗာန်ရောက်မည်။
၅။ မုသားလွတ်ရုံသာမှန်သည်။	၅။ ထာဝရမှန်သည်။
၆။ သမုတိသစ္စာမှာ သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်း ၏။	၆။ ပရမတ္ထသစ္စာမှာ ပညာ ပြဋ္ဌာန်းသည်။
၇။ သမုတိသစ္စာသည် သတ္တဝါကို နှိပ်စက်သည်။	၇။ ပရမတ္ထသစ္စာသည် နိဗ္ဗာန် ရောက်အောင်ပို့၏။

ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး ခွဲပြခြင်း

- ၁။ ဆင်းဆင်းရဲရဲဖြင့် ကျင့်ကြံပါသော်လည်း မဂ်ဉာဏ်အရ နှေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါး၊
ယင်းပုဂ္ဂိုလ်သည် အားနည်းသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တရား ကျင့်ခြင်း၊ ဗိုလ်ငါးပါးမထက်ခြင်း၊ ကိလေသာ ကြားထိုးထားခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။
- ၂။ ဆင်းဆင်းရဲရဲဖြင့် ကျင့်ကြံသော်လည်း မဂ်ဉာဏ်အရ မြန်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါး။
- ၃။ ချမ်းချမ်းသာသာ ကျင့်ကြံ၊ မဂ်ဉာဏ်အရ နှေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါး။
- ၄။ ချမ်းချမ်းသာသာ ကျင့်ကြံ၊ မဂ်ဉာဏ်အရ မြန်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါးဟူ၍ လေးပါးအပြား ရှိ၏။

သောတာနုဂတသုတ်မှ ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုး

* (စတုတ္ထနိပါတ်၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်)

သစ္စာတရား နာထားသူ၊ သစ္စာတရားများကို နာရုံတွင်မက နှုတ် တက်ရထားသူ၊ ဒိဋ္ဌိခွာထားသူ၊ ဝိပဿနာတရားများကို နှလုံးသွင်းမှန်စွာ အားထုတ်သူသည်

(၁) သေသည်အထိ တရားမရသော်လည်း ဒုတိယဘဝတွင် နတ်ဖြစ်ပြီး၊ နတ်ဖြစ်သည်ကို မသိသေးဘဲ သောတာပန် ဖြစ်သည်ကို သိသော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါး။

- (၂) ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ သစ္စာတရား နှလုံးသွင်းလျက် တရားထူးမရဘဲ အနိစ္စရောက်သော်လည်း ဒုတိယဘဝတွင် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် တစ်ထပ်ထပ်တွင် နတ်ဖြစ်ပြီး ယင်းနတ်၏ စိတ်ကိုသိသော နတ်များက လူ့ပြည်တွင် အားထုတ်ခဲ့သည့် ဝိပဿနာတရားများကို ပွားများအားထုတ် ရန် သတိပေးသဖြင့် ယင်းတရားများကို ပွားများကျင့်ကြံရ၍ ဖြစ်ပျက်မုန်း၊ ဖြစ်ပျက်တွေ အဆုံးတွင် သောတာပန်အစ ရဟန္တာအဆုံးအထိ မဂ်ကိစ္စပြီးနိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း တစ်ပါး။
- (၃) တတိယပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစားမှာ အထက်ပါအတိုင်း လူ့ပြည်တွင် သစ္စာတရား နှလုံးသွင်းလျက် တရားထူး တရားမြတ်မရဘဲ အနိစ္စရောက်သော်လည်း ဒုတိယဘဝတွင် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ် တစ်ထပ်ထပ်တွင် နတ်ဖြစ်ပါမည်။ နတ်ကောင်း နတ်မြတ်များက ယင်းနတ်အား နတ်ပြည်တွင် (၇) ရက်လျှင် တစ်ကြိမ် သစ္စာတရားများ ဟောသည့် တရားပွဲသို့ ခေါ်သွားပြီး သစ္စာတရား နာစေရာတွင် မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်များ ပြန်လည်သတိရ၍ ဝိပဿနာ တရားများကို ဆင်ခြင်အားထုတ်ရာ ယင်းနတ်သည်လည်း သောတာပန်အစ ရဟန္တာအထိ မဂ်ကိစ္စပြီးနိုင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။
- (၄) စတုတ္ထပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစားမှာ လူ့ပြည်တွင် သစ္စာတရားနာ၊ သစ္စာတရား နှလုံးသွင်းလျက် တရားထူးမရဘဲ အနိစ္စရောက်သော်လည်း ဒုတိယဘဝတွင် နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်

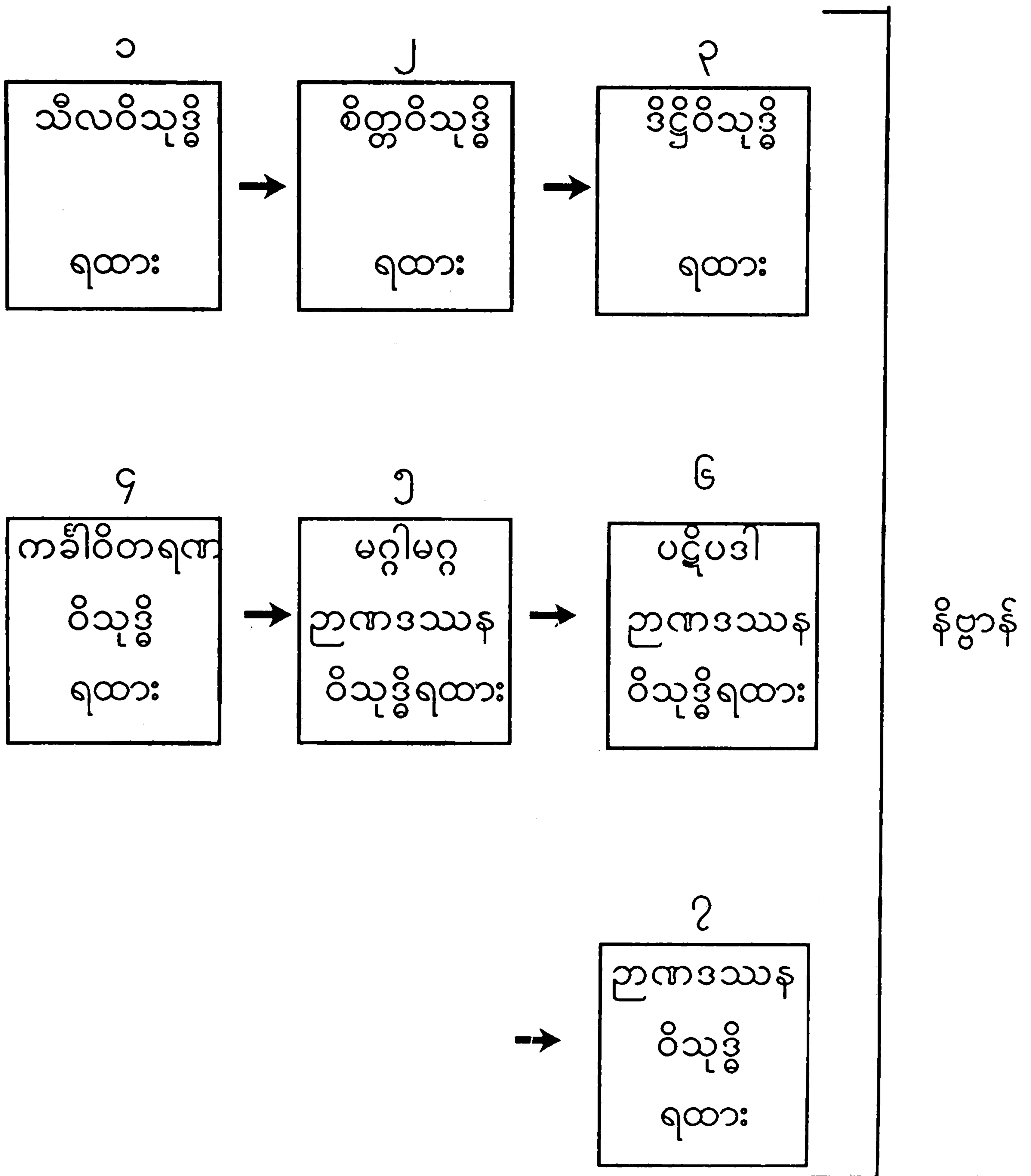
တစ်ထပ်ထပ်တွင် နတ်ဖြစ်ပြီး ယင်းနတ်ပြည်တွင် တွေဝေ၍
 နေပါမှုကား လူ့ပြည်တွင် တရားနာဘက်၊ တရားအားထုတ်
 ဘက် နတ်ပြည်ကို သူ့အရင်ရောက်ရှိနေသော နတ်အရိယာ
 များက ယင်းနတ်အား လူ့ပြည်တွင် မည်သည့်တရားများ
 အား ပွားများအားထုတ်ခဲ့သည်၊ ယင်းဝိပဿနာတရားများကို
 ဆက်လက် အားထုတ်ရန် သတိပေးသဖြင့် ကျင့်ကြံပွားများ
 သည်ရှိသော် သောတာပန်အစ ရဟန္တာအဆုံး ကိစ္စပြီးနိုင်
 သည့် ပုဂ္ဂိုလ်လည်းတစ်ပါး၊ ဤသို့လေးပါးပြား၏။

* အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊ မဟာဝဂ္ဂသောတာနုဂတသုတ္တ
 စာမျက်နှာ (၅၀၄) ဆဋ္ဌမူ

ကျေးဇူးတော်အရှင်
မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏
(သောတာနုဂတသုတ်)
သံဝေဂလင်္ကာ

- ၁။ လက်ရှိခန္ဓာ၊ မတွယ်တာနှင့်၊ နောင်လာဘဝ၊ မတောင်းတဘဲ၊
ကြောင့် ကြွဲဖြင့်၊ အမြဲမပြတ်၊ ဝိပဿနာ၊ လေ့လာကြိမ်ကြိမ်
အာစိဏ္ဍကံ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖန်မူ၊ ထိုသည့်သူကား၊ အယူမလွဲ၊ ဂတိ
မြဲ၏။
- ၂။ မီးစွဲလောင်မှ၊ ရေကိုတသော်၊ မရဖြစ်အင်၊ ပုံနှိုင်းယှဉ်၍၊ မဂ္ဂင်
သန္ဓေ တည်မြဲနေအောင်၊ မသေခင်က၊ ပြင်ဆင်တောက်လျှောက်၊
မေ့မပျောက်လျှင်၊ ချွေးပေါက်ယိုစီး၊ သေခါနီးဝယ်၊ အပြီးမုချ မဂ္ဂင်
ရလိမ့်။
- ၃။ ကိစ္စမလျော်၊ အကြောင်းပေါ်၍၊ မတော်တဆ၊ မဂ်မရအုံး၊ ဘဝ
အစွန့်၊ တမလွန်တွင်၊ ထူးချွန်အံ့လောက်၊ နတ်ပြည်ရောက်၍
မဖောက်မပြန်၊ သောတာပန်အစစ်၊ ဧကန်ဖြစ်သည် မလစ်
ဝိပဿနာ အကျိုးတည်း . . . ။

* ဝိသုဒ္ဓိ (၇) ပါး၊ ရထား (၇) စင်း
ဥပမာဖြင့် နိဗ္ဗာန်သွားပုံ

၁။ သီလဝိသုဒ္ဓိ - အကျင့်သီလ စင်ကြယ်ခြင်းသည် သီလဝိသုဒ္ဓိ

* မဇ္ဈိမနိကာယ မူလဏ္ဏာသပါဠိ၊ သြပမ္ပဝဂ္ဂ၊ ရထဝိနိတသုတ္တ၊ ဆဋ္ဌမူ စာမျက်နှာ (၁၉၉)

မည်၏။ သီလတရားသည်ဒုက္ခခပ်သိမ်း ငြိမ်းသည့် နိဗ္ဗာန်သွားရာ ယာဉ်ရထားတို့တွင် ပထမမြောက် ရထားဖြစ်၏။ သို့ဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်လို မျက်မှောက်ပြုလိုသည့် ယောဂီသည် သီလစင် ကြယ်ရန် လိုအပ်၏။ သို့ရာတွင် သီလလုံခြုံမှု၊ သီလစင်ကြယ်မှု တစ်ခုတည်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ မရောက်နိုင်။ သီလစင်ကြယ်ရုံမျှဖြင့် မရောင့်ရဲ အပ်ပေ။ “သီလဌာဝယ်၊ လုံခြုံတယ်ဟု၊ တင်းတိမ် ရုံမျှ မနေရာ၊ စိတ်ချ၍လည်း မနေနှင့်”

၂။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

- အာနာပါန အားထုတ်ခြင်း၊ သမာဓိတည်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် စိတ်စင်ကြယ်အောင် ပြုလုပ် ခြင်းဖြစ်၍ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ သီလဝိသုဒ္ဓိသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်အောင် ကျေးဇူးပြု၏။ “သမာဓိ ဝယ်၊ တည်ကြည်တယ်ဟု၊ တင်းတိမ်ရုံမျှ မနေရာ၊ စိတ်ချ၍လည်း မနေနှင့်”

၃။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ

- ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာသည် အခေါ်ရှိ ဖြစ်၍၊ အဟုတ်ရှိမှာ ခန္ဓာငါးပါး၊ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး သာတည်း။ အခေါ်ရှိမှာ သမုတိသစ္စာဖြစ်ပြီး၊ အဟုတ်ရှိမှာ ပရမတ္ထသစ္စာ ဖြစ်ပေသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ မင်္ဂတွင်လာရှိသည့် “နာမရူပမတ္တတော၊ ဥဒ္ဓံ အညောသတ္တောဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါဒေဝေါဝါ ဗြဟ္မာ ဝါနတ္ထိ” ဆိုသည့်အတိုင်း နာမ်ရုပ်မျှသာ ရှိ၍ နာမ်ရုပ်မှလွဲပြီး ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ နတ်ဗြဟ္မာဟူ၍

မရှိ (တစ်နည်း)
 ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သောရုပ်၊)
 သိတတ်သောနာမ်) ရုပ်နာမ်
 မသိတတ်သောရုပ်၊ အာရုံကိုညွတ်)
 တတ်သောနာမ်)
 အပေါင်းဖြစ်ကြောင်း ဓမ္မကို ခွဲခြားသိခြင်းသည်
 ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိသည် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိအား
 ကျေးဇူးပြု၏။

၄။ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ - ယုံမှားခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊ ယုံမှားခြင်း
 ကို လွန်မြောက်နိုင်ခြင်းသည် ကင်္ခါဝိတရဏ
 ဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။ နာမ်ရုပ်မျှသာရှိ၍ နာမ်ရုပ်မှလွဲပြီး
 ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ လူနတ်ဗြဟ္မာဟူ၍မရှိ၊ အကြောင်း
 အကျိုးသာ ရှိ၏။ ပုံစံအားဖြင့် ခန္ဓာပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
 လမ်းစဉ်တွင် အတိတ်အကြောင်း အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ
 ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါး ဖြစ်ရ၏။ အတိတ်
 အကြောင်း ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် အကျိုး
 ဝိပါကဝဋ်ကို ရ၏။ အကြောင်းကြောင့် အကျိုး
 ဖြစ်၏။ အကြောင်းတရားကင်း၍ အကျိုးတရား
 မဖြစ်ပေါ်နိုင်ဟု အကြောင်းအကျိုးပေါ်တွင်
 ဉာဏ်ရှင်းလျှင် ယုံမှားခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်
 တော့၏။ ယင်းသို့ ပယ်ဖျောက်နိုင်ရန်အတွက် ဒိဋ္ဌိ
 ဝိသုဒ္ဓိမှ ကျေးဇူးပြု၏။

၅။ မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ - ယုံမှားခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သူသည်

ခန္ဓာဖြစ်ပျက်ကို အရူဉာဏ်တရားငါးပါးဖြင့် စောင့်ကြည့်ခြင်းသည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိမည်၏။

၆။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ - တည်းဟူသော ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်တွင် အရူဉာဏ် တရားငါးပါးဖြင့် ကြည့်သော် ခန္ဓာကြီးမှာ ဝိပဿနာ ဉာဏ်အဆင့်ဆင့်၏ ကျေးဇူးပြုမှုကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ ပျက်မှုချုပ်မှုတို့သည် လျှပ်စစ်လက်သကဲ့သို့ အပျက်မြန်မှုကိုသိသော ဘယဉာဏ်၊ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပျက်မှုချုပ်မှုသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော နေချင်စရာမရှိ ဘေးကြီးဟု သိသော ဘယဉာဏ်၊ ဥပ္ပါဒေါဘယန္တိ ဘယတု ပဋ္ဌာနေ ပညာအာဒိနဝေဉာဏံ-အစရှိသော ပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိတော်နှင့်အညီ ယခုဘဝစ၍ ဖြစ်ခြင်းသည် ကြောက်စရာကောင်းသည် စသည်အားဖြင့် ထင်မြင်သော ဉာဏ်သည် အာဒိနဝဉာဏ်၊ ဘုံသုံးပါး၌ မပျော်ငြီးငွေ့၊ စိတ်ပျက်၊ မနှစ်သက်မှုကိုသိသော ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ် အစရှိသည်တို့သည် ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ ယင်းဉာဏ်တို့ကို မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိတို့မှ ကျေးဇူးပြု၏။

၇။ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ - ဖြစ်ပျက် ဒုက္ခသစ္စာ အဆုံးမြင်မှုသည် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ (တစ်နည်း) မဂ်ဉာဏ် မည်၏။

ယင်းဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်စေရန် ပဋိပဒါဉာဏဒဿ
နဝိသုဒ္ဓိမှ အဆင့်ဆင့်အားဖြင့် ကျေးဇူးပြု
တော့၏။

သို့ပါ၍ ဝိပဿနာတရားများကို အားထုတ်သည့် ယောဂီသည် -

- ၁။ သီလဆောက်တည်၍ အကျင့်သီလစင်ကြယ်လျှင် ပထမ
ရထားကို တက်သည်နှင့်တူ၏။
- ၂။ အာနာပါန အားထုတ်ခြင်း၊ သမာဓိတည်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း
သည် ဒုတိယရထားကို တက်သည်နှင့် တူ၏။
- ၃။ ရုပ်နာမ်မှတစ်ပါး ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မရှိမှန်းဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်ပိုင်
နိုင်နိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်လျှင် တတိယရထား တက်သည်နှင့်
တူ၏။
- ၄။ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်းအကျိုးသာ ရှိတယ်လို့
သိပြန်လျှင်လည်း ယုံမှားခြင်းမှ လွန်မြောက်သဖြင့် စတုတ္ထ
မြောက် ရထားတက်သည်နှင့်တူ၏။
- ၅။ ရုပ်နာမ်အကြောင်းအကျိုးသာ ရှိသည်ဟု (သိမှု) မှ (အရှုဉာဏ်
တရား ငါးပါးဖြင့်ရှုမှု) ဖြစ်ပျက်မြင်အောင် အားထုတ်မှုသည်
ပဉ္စမမြောက် ရထားတက်သည်နှင့်တူ၏။
- ၆။ ခန္ဓာငါးပါးဒုက္ခသစ္စာကြီးကိုဖြင့် မရှိချင်လိုက်တာ မလိုချင်
လိုက်တာ ခန္ဓာဖြစ်ပျက် မြင်ရုံတွင်မက ခန္ဓာပေါ်တွင် ရွံခြင်း၊
မုန်းခြင်း၊ မနှစ်သက်လာခြင်းသည် ဆဋ္ဌမမြောက် ရထားတတ်
သည်နှင့်တူ၏။

၇။ အလုပ်လုပ်နေသော ယောက်သည် ဖြစ်ပျက်ဒုက္ခသစ္စာ ပျောက်
၍ ဒုက္ခအဆုံးဖြင့်သည့် ပက်ဉာဏ်ပေါ်မှုသည် သတ္တမမြောက်
ရထားတက်သည်နှင့် တူ၏။

မှတ်ချက် ကိုယ်စီးသည့် ရထားဖြင့် ကိုယ့်ဘာသာ နိဗ္ဗာန်သွားရာ လမ်း
ခရီးတွင် ဘယ်အဆင့် ရောက်သည်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချပါ။

* မဇ္ဈိမနိကာယ၊ မူလပဏ္ဏာသ၊ ဩပဗ္ဗဝဂ္ဂ ရထဝိနိတ သုတ္တ (ဆဋ္ဌမ)
စာမျက်နှာ (၁၉၉)

* ဉာဏ်စဉ် (၁၆) ဉာဏ်၏ လင်္ကာဆောင်ပုဒ်

နာမရူပ၊ ပစ္စယ၊ သမ္ပဉဒမည်၊ ဘင်္ဂဘယ၊ ဒိနဝ၊ နိဗ္ဗိ၊ မုဗ္ဗိမည်၊ ပဋိ သင်္ခါရပေက္ခာ၊ နုမ္မာဂေါတြမည်၊ မဂ္ဂ၊ ဖလာ၊ ပစ္စဏာ၊ မှတ်ပါ (၁၆) မည်။

ဉာဏ်စဉ် (၁၆) ဉာဏ်၏ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

- ၁။ နာမ်ကို နာမ်မျှသိမြင်က နာမပဋိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ရုပ်ကိုရုပ်ဟု ထင်မြင်မှု၊ ရူပပဋိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ဤကားရုပ်၊ ဤကားနာမ်ဟု ပိုင်းခြားသိတာက နာမရူပပဋိစ္ဆေဒဉာဏ်၊
- ၂။ ယခုပေါ်ဆဲ ရုပ်နာမ်သည် အတိတ်အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ တည်းပူသော ကရားကိုယ်တရား (၂) ပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အကျိုးတရားဟု ရုပ်နာမ်အပေါင်း၊ ဖြစ်ကြောင်းဓမ္မ သိမ်းဆည်းသိတတ်သော ဉာဏ် သည် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် (အကြောင်းအကျိုး ၂-ပါးကို ပိုင်းခြား၍ သိသောဉာဏ်)၊
- ၃။ ရုပ်နာမ်ပေါ်ပုံကို အတိတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ အနာဂတ် (ကာလသုံးပါး) ပိုင်း ခြား၍ အစအလယ်အဆုံး လက္ခဏာရေးသုံးပါးဖြင့် သုံးသပ်ဆင်ခြင် သိမြင်သော ဉာဏ်သည် သမ္ပသနဉာဏ်၊
- ၄။ ရုပ်နာမ်တို့၏ စေ့စေ့အကြည့်မခံ၊ ခဏမစဲဖြစ် (ဥဒယ) နှင့် (ဝယ) (ဖြစ်ပျက်) ကို သိသောဉာဏ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၊
- ၅။ ရုပ် နာမ်တို့၏ ပျက်မှု ချုပ်မှုကို သိသောဉာဏ်သည် ဘင်္ဂဉာဏ်၊
- ၆။ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပျက်မှု ချုပ်မှုကိုသာ မြင်လာသဖြင့် ကြောက်ဖွယ်သော ဘေးကြီးဟု ထင်မြင်လာသောဉာဏ်သည် ဘယဉာဏ်၊

* ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်

- ၇။ ရုပ်နာမ်တို့၏ ချုပ်ပျက်မှုစသော အပြစ်တွေကို ထင်မြင်လာသော ဉာဏ်သည် အာဒိနဝဉာဏ်၊
- ၈။ ရုပ်နာမ်တို့အပေါ်၌ ငြီးငွေ့, စိတ်ပျက်, မနှစ်သက်မှုသည် နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်၊
- ၉။ ရုပ် နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့မှ ကျွတ်လွတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိမှုသည် မုဉ္ဇိတုက မျတာဉာဏ်၊
- ၁၀။ ရုပ်နာမ်တို့၏ မမြဲမှု, ဆင်းရဲမှု, အကြောင်းတိုက်ဆိုင်လို့ပေါ်ပြီး တားမရ ဆီးမရ ပျောက်ပျောက်သွားတဲ့ အနတ္တကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့ အပေါ်တွင် အပြင်းအထန် အားထုတ်မှုကြောင့် ထင်မြင်လာမှုက ပဋိသင်္ခါဉာဏ် (ဘုံသုံးပါးမှ လွတ်မြောက်စေရန် အထူးကြောင့်ကြပြု၍ တစ်ဖန် ရှုတာက ပဋိသင်္ခါဉာဏ်)၊
- ၁၁။ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို မချစ် မမုန်းဘဲ လျစ်လျူရှုမှုက သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်၊
- ၁၂။ ရှေ့ဉာဏ်နောက်ဉာဏ်တို့ အားလျော်စွာ လက္ခဏာရေးသုံးပါးဖြင့် ရူပွားမှုသည် အနုလောမဉာဏ်၊
- ၁၃။ ပုထုဇဉ် အနွယ်ကိုဖြတ်၍ အရိယာတို့၏ အနွယ်ကို ဖြစ်စေမှုသည် ဂေါတြဘူဉာဏ်၊
- ၁၄။ တရားအားထုတ်ဆဲယောဂီသည် ဒုက္ခပျောက်၍ ဒုက္ခအဆုံးမြင်မှုသည် မဂ်ဉာဏ်၊
- ၁၅။ မရှေးမနှောင်း သဗ္ဗပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်အရသာ (ချမ်းသာမှု) နိဗ္ဗာန်အကျိုးကို ခံစားမှုသည် ဖိုလ်ဉာဏ်၊
- ၁၆။ မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်, နိဗ္ဗာန်နှင့်တကွ ပယ်ပြီးသော ကိလေသာ မပယ်ရသေးသော ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်မှုသည် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၊

၁၆ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ (၁၆) ဉာဏ်၊ ဘုရားသခင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၏ ဝိပဿနာ (၁၀) ဉာဏ်၊ ဓမ္မာစကြာတွင်

ပစ္စိဝဂ္ဂိ (၅) ပါးအား ဉာဏ် (၃) ဉာဏ်နှင့် သုသိမပရိပ္ပင်အား ဉာဏ် (၂) ဉာဏ် ဟောပုံဇယား

၁။ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်)	၁။ သမ္မုဿနဉာဏ်)	၁။ ယထာ		၁။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်
၂။ ပစ္စဟပရိဂ္ဂဟဉာဏ်)	၂။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်)	ဘူတဉာဏ်		
၃။ သမ္မုဿနဉာဏ်)	၃။ ဘင်္ဂဉာဏ်)	(သစ္စာဉာဏ်)		
၄။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်)					
၅။ ဘင်္ဂဉာဏ်)					

၆။ ဘယဉာဏ်)	၄။ ဘယဉာဏ်)	၂။ နိပ္ပိန္န	
၇။ အာဒိနဝဉာဏ်)	၅။ အာဒိနဝဉာဏ်)	ဉာဏ်	
၈။ နိပ္ပိန္နဉာဏ်)	၆။ နိပ္ပိန္နဉာဏ်)	(ကိစ္စဉာဏ်)	

နိပ္ပိန္န

၉။ မုဋ္ဌိတုကမျာတဉာဏ်)	၇။ မုဋ္ဌိတုကမျာတဉာဏ်)	၃။ မင်္ဂဉာဏ်		၂။ မင်္ဂဉာဏ်
၁၀။ ပဋိသင်္ခါရဉာဏ်)	၈။ ပဋိသင်္ခါရဉာဏ်)			
၁၁။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်)	၉။ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်)	(ကတဉာဏ်)		
၁၂။ အနုလောမဉာဏ်)	၁၀။ အနုလောမဉာဏ်)			
၁၃။ မင်္ဂဉာဏ်)					
၁၄။ မင်္ဂဉာဏ်)					
၁၅။ ဖိလ်ဉာဏ်)					
၁၆။ ပစ္စိဝက္ခဏဉာဏ်)					

ပုဒ္ဒန္တ အပါယ်ပိတ်တရား

* သစ္စာဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်

သစ္စာဉာဏ်သည်
သစ္စာဉာဏ်၌

သစ္စာလေးပါးကို ပိုင်းခြား၍ သိသောဉာဏ်၊
ဒုက္ခသစ္စာ၌ ဒုက္ခဟု သိသောဉာဏ်၊
သမုဒယသစ္စာကို သမုဒယဟု သိသောဉာဏ်၊
နိရောဓသစ္စာ၌ နိရောဓဟု သိသောဉာဏ်၊
မဂ္ဂသစ္စာကို မဂ္ဂသစ္စာဟု သိသောဉာဏ်၊

ကိစ္စဉာဏ်သည်
ကိစ္စဉာဏ်၌

သစ္စာလေးပါး၏ ကိစ္စကိုမြင်သိသောဉာဏ်၊
ဒုက္ခသစ္စာ၏ ကိစ္စကို သိသောဉာဏ်၊
သမုဒယသစ္စာ၏ ပယ်အပ်သော ကိစ္စကို သိသော
ဉာဏ်၊ နိရောဓသစ္စာ၏ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော
ကိစ္စကိုသိသောဉာဏ်၊
မဂ္ဂသစ္စာ၏ ပွားများကျင့်ကြံအပ်သော ကိစ္စကို
သိသောဉာဏ်၊

ကတဉာဏ်သည်
ကတဉာဏ်၌

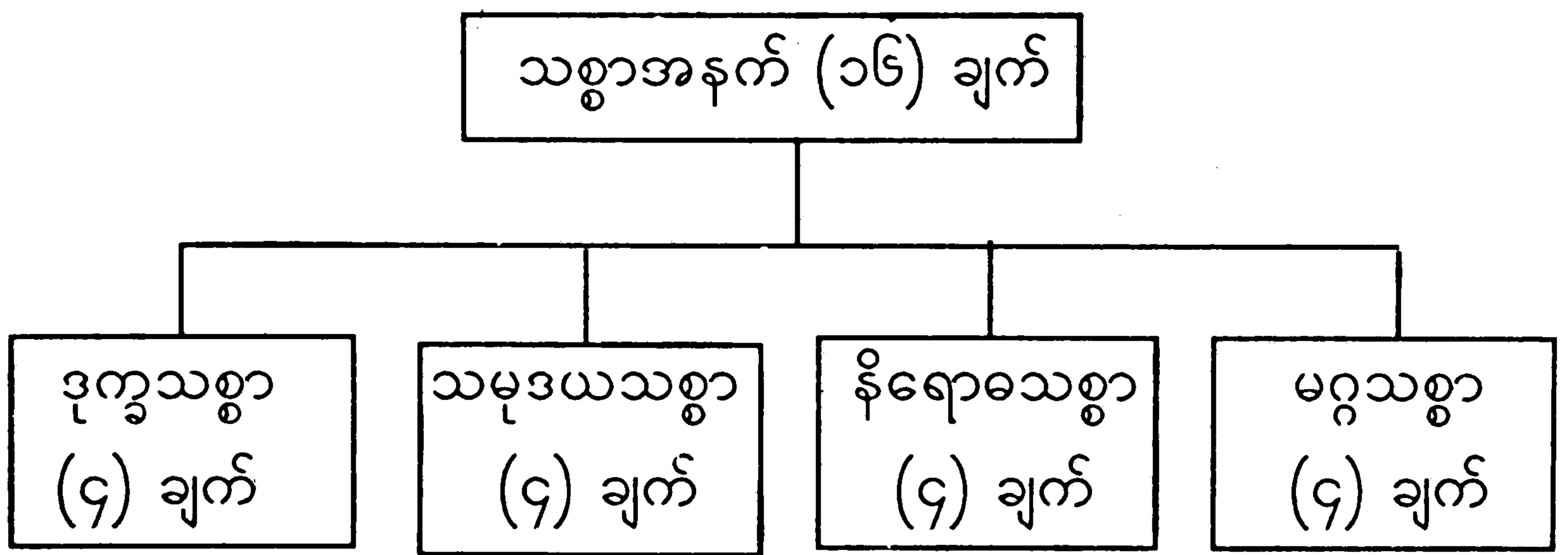
ကိစ္စပြီးသည်ကို ပြီးပြီဟု မြင်သိသောဉာဏ်၊
ဒုက္ခသစ္စာဟု သိအပ်သော ကိစ္စရှိသည့်အတိုင်း
ကောင်းစွာမြင်သိပြီးသည့် ဉာဏ်၊
ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတဏှာကို ပယ်စွန့်
ရန် ကိစ္စရှိသည့်အတိုင်း ပယ်စွန့်ပြီးပြီဟု သိသော
ဉာဏ်၊ နိရောဓသစ္စာနိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြု၍
ပြီးပြီဟု သိသောဉာဏ်၊

* ဓမ္မစကြာပါဠိတော်

မဂ္ဂသစ္စာပွားရန် ကိစ္စရှိသည့်အတိုင်း ပွားပြီးပြီဟု သိသောဉာဏ်၊

သစ္စာ ၄-ပါး x သစ္စာ ကိစ္စ၊ ကတတည်းဟူသော ဉာဏ်က (၃) ပါး (၄ x ၃ = သစ္စဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်ဟူ၍ ဉာဏ် ၁၂-ပါး ကို အထက်ပါအတိုင်း ပြဆိုအပ်၏။

* သစ္စာအနက် (၁၆) ချက် ပုံပြဇယား

၁။ ဒုက္ခသစ္စာ (၄) ချက်

ဒုက္ခဿပိဋ္ဌနဋ္ဌော သင်္ခတဋ္ဌော သန္တာပဋ္ဌော ဝိပရိဏာမဋ္ဌောတိ

၁။ ဒုက္ခဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏ ပိဋ္ဌနဋ္ဌောကိန်းရာပုဂ္ဂိုလ်အား ညာတာမဖက် အမြဲနှိပ်စက်တတ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး (ဝါ) ပိဋ္ဌနဋ္ဌော၊ ပဋိသန္ဓေ၊ အို၊ နာ၊ သေနှင့် ပူပန်ခြင်းတို့ဖြင့် အဖန်ဖန် နှိပ်စက်တတ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး။

၂။ သင်္ခတဋ္ဌော၊ ကံစိတ်ဥတု အာဟာရတို့ဖြင့် နေ့ညမပြတ် ပြုပြင်

* ဝိသုဒ္ဓိ ဒုတိယ နာ - ၁၂၅ (ကျမ်းရင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် နှာ - ၂၉၃)

တတ် ပြုပြင်အပ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး (ဝါ) တဏှာ
ယောက်ျား လက်သမား၏ ဆိုးရွားယုတ်မာ ပြုပြင်ရာကို ရံခါ
မသွေ အမြဲခံနေရသော သဘောလည်း တစ်ပါး။

၃။ သန္တာပဋ္ဌော၊ ကိလေသာမီး၊ လောဘမီး၊ တည်းဟူသော တစ်
ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ အပူဓာတ်၊ အလောင်ဓာတ်တို့၏
တငြီးငြီးတပြောင်ပြောင် အမြဲတောက်လောင်နေသော သ
ဘောလည်း တစ်ပါး (ဝါ) အဖန်ဖန် ပူပန်တတ်၊ ပူပန်အပ်
သောသဘောလည်း တစ်ပါး။

၄။ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော - အဖန်ဖန် အိုမှု၊ နာမှု၊ သေမှုတို့ဖြင့် ဖောက်
ပြန်ဖျက်စီးတတ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး (ဝါ) နဂိုခံ့ခိုင်
မတည်နိုင်ဘဲ ယိမ်းယိုင်ပြိုကွဲ ပျက်စီးခြင်းမြဲသော သဘော
လည်းတစ်ပါး။

၂။ သမုဒယသစ္စာ (၄) ချက်

သမုဒယဿအာယူဟနဋ္ဌော နိဒါနဋ္ဌော သံယောဂဋ္ဌော ပလိဗောဓ
ဋ္ဌောတိ တဏှာသမုဒယသစ္စာသည် -

၁။ အာယူဟနဋ္ဌော - ဒုက္ခဝတ္ထု ဒုက္ခမှုတို့ကို မပြတ်စုဆောင်း
ဆည်းပူးတတ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး။

၂။ နိဒါနဋ္ဌော - ဒုက္ခဝတ္ထုဒုက္ခမှုတို့ကို မပြတ်ပေးအပ် ဆောင်နှင်း
တတ်သော သဘောလည်း တစ်ပါး။

၃။ သံယောဂဋ္ဌော - ဒုက္ခဝတ္ထု ဒုက္ခမှုတို့၌သာ စိတ်ကို မပြတ်ယှဉ်
စေခြင်း သဘောလည်း တစ်ပါး။

၄။ ဗလိဗောဓဋ္ဌော - ဝဋ်မှ ဆန်ထွက် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ မရောက်
အောင် တားမြစ်နှောင့်ယှက် ကန့်ကွက်တတ်သော သဘော
လည်းတစ်ပါး။

၃။ နိရောဓသစ္စာ (၄) ချက်

နိရောဓဿ နိဿရဏဋ္ဌော ဝိဝေကဋ္ဌော အသင်္ခိတဋ္ဌော အမတ
ဋ္ဌောတိ နိရောဓသစ္စာသည် -

၁။ နိရောဓဿ - ဇာတိအစ ဇရာ မရဏအဆုံး ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းသော
နိရောဓသစ္စာ၏ နိဿရဏဋ္ဌော ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊
ဝိပါကဝဋ် တို့မှ လွတ်မြောက်ကျွတ်လွတ်ခြင်း သဘောလည်း
တစ်ပါး။

၂။ ဝိဝေကဋ္ဌော - ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တို့မှ ကျွတ်
လွတ်ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း သဘောလည်း တစ်ပါး။

၃။ အသင်္ခိတဋ္ဌော - အဖန်ဖန်ပြုပြင်ခြင်း မရှိသော သဘောလည်း
တစ်ပါး (ဝါ) အကြောင်းတရားတို့ မပြုပြင်အပ်သော
သဘောလည်း တစ်ပါး။

၄။ အမတဋ္ဌော - မအိုမသေ အမြဲနေရသော သဘောလည်း
တစ်ပါး (ဝါ) အိုနာသေ ဒုက္ခအပေါင်းမှ ကင်းလွတ်သော
သဘောလည်းတစ်ပါး။

၄။ မဂ္ဂသစ္စာ (၄) ချက်

မဂ္ဂဿနိယျာနုဋ္ဌော ဟေတုဋ္ဌော ဒဿနုဋ္ဌော အဓိပတေယျဋ္ဌောတိ။

၁။ မဂ္ဂဿ၊ အရိယမဂ်၏ နိယျာနုဋ္ဌော၊ ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ် တည်းဟူ၍ ဝဋ်သုံးပါးမှ ဆန်တက်၍ နိဗ္ဗာန်ဘက် သို့ လွတ်မြောက်နိုင်ကြောင်း လမ်းကောင်း အစစ်အမှန် ဖြစ်သော သဘောတည်း တစ်ပါး။

၂။ ဟေတုဋ္ဌော - ဒုက္ခသမုဒယတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေတတ်ကြောင်း လည်းတစ်ပါး။ (ဝါ) မက္ခေမထောင့် ဖြောင့်ဖြောင့် သာယာ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ကပ်ရန် အကြောင်းဖြစ်သော အနက်သဘော လည်းတစ်ပါး။

၃။ ဒဿနုဋ္ဌော - နိဗ္ဗာန်မြင်သော သဘောလည်း တစ်ပါး။

၄။ အဓိပတေယျဋ္ဌော - လောကီ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ထက် ကြီးကဲလွန်မြတ်သော အဓိသီလ၊ အဓိစိတ္တ၊ အဓိပညာဟူသော သိက္ခာသုံးရပ် ကြီးကဲလွန်မြတ်သော အဓိပတေယျဋ္ဌ သဘော လည်း တစ်ပါး။ (တစ်နည်း) လေးတန်သစ္စာ မြင်ဖို့ရာနှင့် ကိလေ သာ မီးအပူကြီးကို အပြီးငြိမ်းမှု ကိစ္စစုဝယ် ချယ်လှယ်လွှမ်းမိုး အုပ်စိုးနိုင်သော အနက်သဘောလည်း တစ်ပါး။

သစ္စာအနက် (၁၆) ချက် ဤတွင် ပြီး၏။

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဓမ္မသံဝေဂနှင့်
ဩဝါဒကထာများ

- ၁။ ခန္ဓာ (၅) ပါး ဖြစ်ပျက်က [ဒုက္ခသစ္စာ]
သိတာက [မဂ္ဂသစ္စာ]၊
သေတာက [သမုဒယသစ္စာ]
နောက် ဒုက္ခတွေ့ သိမ်းသွားတာက [နိရောဓသစ္စာ]
- ၂။ သက္ကာယက ခန္ဓာ (၅) ပါး၊ [ဒုက္ခသစ္စာ]
သက္ကာယဖြစ်ကြောင်း တဏှာက [သမုဒယသစ္စာ]
သက္ကာယချုပ်ကြောင်း အကျင့်က [မဂ္ဂသစ္စာ]
သက္ကာယချုပ်ရာနေရာက [နိရောဓသစ္စာ]
- ၃။ ထင်းတည်းဟူသော လောင်စာ ခန္ဓာ (၅) ပါးက [ဒုက္ခသစ္စာ]
လောင်မီးက [သမုဒယသစ္စာ]
လောင်စာသိမ်းတဲ့ အကျင့်က [မဂ္ဂသစ္စာ]
လောင်စာသိမ်းတဲ့နေရာက [နိရောဓသစ္စာ]။
- ၄။ ခန္ဓာငါးပါး ဖြစ်ပျက်က [ဒုက္ခသစ္စာ]
မြင်တာက [မဂ္ဂသစ္စာ]
တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံသေတာက [သမုဒယသစ္စာ]
နောင် ခန္ဓာ မလာတာက [နိရောဓသစ္စာ]၊
- ၅။ ရှေ့က သုညတ-နောက်က မဂ္ဂ၊
သေတာက အတ္တ၊ အတ္တနိယ၊
ရမှာက သုညတ နိဗ္ဗာန်၊
- ၆။ ဖြစ်ပျက်ကို မြင်အောင်ရှု၊ ဖြစ်ပျက်ကို မုန်းအောင်ရှု၊
ဖြစ်ပျက်ကို ဆုံးအောင်ရှု။

- ၇။ ရှေ့က ခန္ဓာဖြစ်ပျက်ကို နောက်က မဂ်ဖြင့် လိုက်ပါ။
- ၈။ ခန္ဓာ အရှိဖြစ်ပျက်ကို ဉာဏ်အသိမဂ်ဖြင့် လိုက်လျှင် ဝိပဿနာမဂ်။
- ၉။ ဝေဒနာနှင့် ငါမရောစေနှင့် ဝေဒနာမှ တဏှာမကူးစေနှင့်။
- ၁၀။ တဏှာကို အဖော်မလုပ်ပါနှင့် သဒ္ဓါပညာကို အဖော်လုပ်ပါ။
- ၁၁။ ဒိဋ္ဌိက တဏှာထက် ကြောက်စရာကောင်းသည်။
- ၁၂။ ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားတာက အနိစ္စ (ဒုက္ခသစ္စာ)၊
 ပျက်သွားမှန်း သိတာက (မဂ္ဂသစ္စာ)၊
 သေတာက (သမုဒယသစ္စာ)၊
 နောက် ဒုက္ခခပ်သိမ်း သွားတာက (နိရောဓသစ္စာ)
- ၁၃။ တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာ မည်၏။
 တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။
 ဇာတိဖြစ်လို့မှုကို ပယ်စွန့်သော အလောဘသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။
 ဇာတိချုပ်ငြိမ်းခြင်းသည် နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်မည်၏။)
- ၁၄။ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေက (ဒုက္ခ သစ္စာ)၊
 စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ကြောင်းက (သမုဒယသစ္စာ)
 စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေ ချုပ်ရာနေရာက (နိရောဓသစ္စာ)၊
 စုတိ၊ ပဋိသန္ဓေ ချုပ်ကြောင်း အကျင့်က (မဂ္ဂသစ္စာ)။
- ၁၅။ ဝန်ထုပ်နှင့်တူသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသည် (ဒုက္ခသစ္စာ)၊
 ဝန်တင်သမားသည် (တဏှာ သမုဒယသစ္စာ)၊
 ဝန်ထုပ်ချရာနေရာသည် (နိရောဓသစ္စာ)၊
 ဝန်ထုပ်ချရန် အားထုတ်ခြင်းသည် (မဂ္ဂသစ္စာ)။
- ၁၆။ အနာရောဂါသည် (ဒုက္ခသစ္စာ) နှင့် တူ၏။
 အနာဖြစ်ကြောင်း မသင့်သော ဥတုအာဟာရတို့သည်
 (သမုဒယသစ္စာ) နှင့် တူ၏။

အနာပျောက်ငြိမ်းခြင်းသည် (နိရောဓသစ္စာ) နှင့် တူ၏။
အနာပျောက်ကြောင်း ဆေးကောင်းသဖွယ်သည် (မဂ္ဂသစ္စာ)
နှင့် တူ၏။

၁၇။ သေသွားတာက ဒုက္ခသစ္စာ၊
အသေကိုမြင်တာက မဂ္ဂသစ္စာ၊
နောက် ခန္ဓာလုပ်မည့် လက်သည် ချုပ်တာက သမုဒယသစ္စာ၊
နောက်ခန္ဓာ မလာတာက နိရောဓသစ္စာ။

၁၈။ ဖြစ်တာသည် - သေမလို့၊
ပျက်တာသည် - သေတာ။
ခန္ဓာထဲမှာ သေမှာနှင့် သေတာပဲရှိတယ်။

၁၉။ ကိုယ့်စိတ်ကို ကိုယ်အကဲခတ်တာသည် ဝိပဿနာ။

၂၀။ ကံအမိ ကံအဖမ္မ ဉာဏ်အမိ ဉာဏ်အဖ လုပ်ပါ။

၂၁။ ကံသည် နိဗ္ဗာန်သို့ မပို့နိုင်၊ ဉာဏ်ကသာ နိဗ္ဗာန်ပို့နိုင်သည်။

၂၂။ ဘဝကူးကောင်းအောင် မလုပ်ပါနဲ့၊ ဘဝချုပ်ငြိမ်း ရုပ်သိမ်းအောင်
လုပ်ပါ။

၂၃။ သေရွာသွားတာချင်း တူပေမယ့် ကြောက်သွား သွားတာက တစ်မျိုး၊
မကြောက်သွားသွားတာက တစ်မျိုး၊ သေခါနီး ကြောက်သေက
တစ်မျိုး၊ မကြောက်သေကတစ်မျိုး၊ မဲ့သေက တစ်မျိုး၊ ပြုံးသေက
တစ်မျိုး။

၂၄။ အိုရာက နာရာမရောက်ခင် ဝိပဿနာ အလုပ်လုပ်ပါ။

၂၅။ ကာလ၏ စားဖတ်၊ ဝါးဖတ် အဖြစ်မခံပါနဲ့၊

၂၆။ လူဟာ လူ့သံယောဇဉ်မစွန့်ဘဲနဲ့ ခန္ဓာအဆုံးဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်မရောက်
နိုင်။

၂၇။ ဥစ္စာစုထိုက်သူဖို့၊ ခန္ဓာစုမြေကျွေးဖို့။

၂၈။ စိတ်ပေါ်မှာ ဒိဋ္ဌိအများဆုံးဖြစ်တဲ့အတွက် သောတာပန်တည်ချင်လျှင်
စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ရှု (သမ္မောဟဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာ)
မှလာသည်။

၂၉။ ငါသည် သေတော့မည်၊ အချိန်ပိုင်းသာ လိုတော့သည်၊ အသေမဦးမီ
ဉာဏ်ဦးပြီး ဝိပဿနာတရားများကို ကြိုးစားပြီး အားထုတ်ပါတော့
မည်။

၃၀။ ခန္ဓာ (၅)ပါးတည်းဟူသော (ချည်တိုင်ကျိုး)၊ ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော
(လည်ပတ်ပြုတ်)၊ တဏှာ (ကြိုးပြုတ်)ဖို့ အရေးသည် အရေးတကာ
အရေးအကြီးဆုံး။

၃၁။ တဏှာကို အဖော်မလုပ်နဲ့၊ သဒ္ဓါပညာကို အဖော်လုပ်ပါ။

၃၂။ ယုံကြည်ကျန်းမာ၊ စိတ်ဖြောင့်စွာဖြင့်၊ လွန်စွာအားထုတ်၊ နာမ်နှင့်ရုပ်
ကို၊ ဖြစ်ချုပ်ဉာဏ်မြင်၊ ဤငါးအင်၊ အမှန်ပင် မဂ်ရကြောင်း။

၃၃။ မစွန့်ကာမ၊ ဆရာမရှိ၊ ဝီရိယလျော့၊ အားအင်ပျော့ကာ၊ လွန်စွာယူ
မှား၊ ဤငါးပါး၊ တရားမဂ်ဖိုလ်ဝေးလေသတည်း။

၃၄။ သစ္စာဆိုတာ ဘယ်သူ့မှ ငဲ့တဲ့တရား မဟုတ်ဘူး။

၃၅။ သေကြောင်းက သမုဒယသစ္စာ၊
သေထည် (ခန္ဓာငါးပါး) က-ဒုက္ခသစ္စာ၊
အသေလွတ်တဲ့နေရာက နိရောဓသစ္စာ၊
အသေလွတ်ကြောင်း အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ။

၃၆။ သစ္စာမသိလျှင် နိဗ္ဗာန်မရှိနိုင်၊
သစ္စာသိမှ နိဗ္ဗာန်ရှိ၏။

၃၇။ အနိစ္စ အနိစ္စအချင်းချင်း အားမကိုးပါနဲ့။

၃၈။ ဒိမိခန္ဓာ ခင်ရင်လဲလှုပ်မည်၊ သူတစ်ပါးခန္ဓာ ခင်ရင်လဲလှုပ်မည်၊ မလှုပ်
ချင်ရင် မမှီပါနဲ့။

၃၉။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဆိတ်သုဉ်းတဲ့ သုညတ တရားကွယ်ရင် နိဗ္ဗာန် ကွယ်မယ်။

၄၀။ မနှိပ်စက်တတ်သော ဒုက္ခမည်သည်မရှိ၊
ဒုက္ခကို မဖြစ်စေသော တဏှာသမုဒယသည် မရှိ၊
ဒုက္ခခပ်သိမ်းနဲ့ တကွ တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာအပူခါတ်၊
အလောင်ခါတ်၊ အိုမှု၊ နာမှု၊ သေမှုရှိသော နိဗ္ဗာန်ဟူသည် မရှိ။
မဂ္ဂင်တရားမှတစ်ပါး နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေသော တရားသည်မရှိ။

၄၁။ ကိလေသဝဋ်နှင့် ကမ္မဝဋ်က သမုဒယသစ္စာ၊
ဝိပါကဝဋ်က ဒုက္ခသစ္စာ၊
ဝဋ်သုံးပါးသိမ်းတဲ့ အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
ဝဋ်အားလုံး သိမ်းသွားတဲ့နေရာက နိရောဓသစ္စာ။

၄၂။ သား မယား ခြေရင်း တဏှာကျွန်အဖြစ် ခေါင်းစင်းမသေနဲ့။

၄၃။ သစ္စာသိပြီးလျှင် မိမိကိုယ်ကို ရောင်းလှူပါ။

၄၄။ မိမိအရေးကို ရှေ့ထားပါ။ သားရေး သမီးရေးကို နောက်ထားပါ။

၄၅။ နေ့ညကုန်နေတာမဟုတ်၊ မိမိသက်တမ်းကုန်နေတာ။

၄၆။ ဝိပဿနာလုပ်ရင် ဗျာမများနဲ့၊ ဗျာများရင် အချိန်ကြာမယ်။

၄၇။ နိဗ္ဗာန်ကို မဂ္ဂင်နဲ့ သွားက (၇)ရက်နဲ့ ရောက်နိုင်သည်။

၄၈။ တရားအားမထုတ်ဘဲ တရားက အလိုလိုမလာဘူး။

၄၉။ ရေကြောင့်ဖြစ်သော ရွံ့နွံ့ကို ရေဖြင့်စင်ကြယ်အောင် ဆေးသကဲ့သို့၊
စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်အညစ်အကြေးကို စိတ်ဖြင့်
စင်ကြယ်အောင် ထားပါ။

၅၀။ ခန္ဓာဖြစ်ပျက်ကို ရှုနေခြင်းသည် သေခါနီး သောတာပန်တည်နိုင်၏။

၅၁။ တရားမရသေးသမျှ အပါယ်ကို စိတ်မချရ။

၅၂။ ခန္ဓာဝန်ချပြီးသေပါ။ ခန္ဓာဝန်ထမ်းရင်း မသေပါနဲ့။

၅၃။ ခန္ဓာနှင့်တူသော ဒုက္ခမည်သည် မရှိ။

၅၄။ ဥပါဒ်ဋီဘင် မရှိသဖြင့် ငြိမ်သက်သော သုခရှိသော နိဗ္ဗာန်နှင့်တူသော သုခချမ်းသာမည်သည် နတ္ထိမရှိ။

၅၅။ ခန္ဓာ ဖြစ်ပျက်မသိဘဲ အသက်တစ်ရာ နေရတာထက် သစ္စာသိပြီး တစ်ရက်နေရတာက မြတ်၏။

၅၆။ တရားအရသာကို မခံစားဖူးရင် ကာမကို အထင်ကြီး၏။

၅၇။ ဉာဏ်က မဦးဘဲ အသေက ဦးသွားရင် ကိုယ့်အတွက် နစ်နာမည်။

၅၈။ ရှေ့အသေကို နောက်အသေနှင့် ရှုနေတာသည် ဝိပဿနာ။

၅၉။ အသေကို အရှင်က ကြည့်နေတာသည် ဝိပဿနာ။

၆၀။ ခန္ဓာကိုယ်က မွေးကတည်းက အသေဘက်ကို ပြေးနေတယ်။

၆၁။ ခန္ဓာ၏ ဝတ္တရားက အသေရှာတယ်၊ ဉာဏ်၏ ဝတ္တရားက အသေ ရှောင်တာ။

၆၂။ စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေဆက်တဲ့တရားကို မနာပါနဲ့၊ ယခုဒုက္ခနဲ့ အနာဂတ် ဒုက္ခ မဆက်တဲ့တရားကို နာပါ။

၆၃။ သိမှုမှ ကျင့်မှုသည် အရေးအကြီးဆုံး၊ တရားနာရုံနှင့်မပြီး၊ ခန္ဓာဉာဏ် စိုက်ကြည့်မှ ပြီးမယ်။

၆၄။ ကိစ္စဟူရွေ့သည် မဂ်တား ဖိုလ်တားဟု မှတ်ပါ။

၆၅။ ရက်ရာဇာ၊ ပြဿဒါး ရွေးမနေနဲ့၊ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်တဲ့ အချိန်ဟာ မဂ်လာအချိန်။

၆၆။ အသက်ကြီးလေလေ ကံမဲ့ ဉာဏ်မဲ့လေလေမှတ်၊ ကံမဲ့တာ အရေး မကြီးဘူး၊ ဉာဏ်မဲ့ရင် နိဗ္ဗာန်နဲ့လွဲလိမ့်မယ်။

၆၇။ ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိတာလဲ မဂ်ပဲ။ တဏှာသမုဒယကို သတ်ကာ လဲမဂ်ပဲ။ နိရောဓသစ္စာ ရောက်အောင် ပို့တာလဲမဂ်ပဲ၊ မဂ်သည် သုံးကိစ္စဆောင်ရွက်တယ်။

၆၈။ ခန္ဓာနဲ့ ငါနဲ့ မရောစေနဲ့။

၆၉။ ကြားတဲ့ တရားနဲ့ သိတဲ့တရား နှစ်ခုထပ်ရင် သောတာပန် တည်နိုင် တယ်။

၇၀။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဆိုတာ ခန္ဓာထဲရှိတဲ့တရား၊

၇၁။ ကံက သမုဒယသစ္စာ၊ ကံအကျိုးပေးက ဒုက္ခသစ္စာ၊
ကံနှင့် အကျိုးပေးတို့ ချုပ်ကြောင်းအကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
ကံနှင့် ဝိပါကဝဋ် အကျိုးပေးတို့ ချုပ်ရာနေရာက နိရောဓသစ္စာ။

၇၂။ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံသည် သမုဒယသစ္စာ၊
ဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏသည် ဒုက္ခသစ္စာ၊
သမုဒယနှင့် ဒုက္ခတို့၏ ခယဝယမြင်အောင် ကြည့်နိုင်တာက မဂ္ဂ သစ္စာ၊

သမုဒယနှင့် ဒုက္ခသစ္စာတို့ ချုပ်ရာနေရာက နိရောဓသစ္စာ။

၇၃။ ကမ်းနားသစ်ပင်နဲ့တူတဲ့ ခန္ဓာငါးပါးက ဒုက္ခသစ္စာ၊
တဏှာရေယဉ်ကြောက သမုဒယသစ္စာ၊
မြုပ်မျောသမားဘဝမှ ကယ်တင်တဲ့အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
မအိုမသေ အမြဲနေတဲ့ သောင်ကမ်းရောက်သွားတာက နိရောဓ သစ္စာ။

၇၄။ သေမင်းနဲ့တူတဲ့ ဇရာ၊ မရဏတရားက ဒုက္ခသစ္စာ၊
သေမင်းထံ ပို့တတ်တဲ့ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်...ကံတည်းဟူသော
သေမင်းတမန်တွေက သမုဒယသစ္စာ၊
သေမင်းတမန်တွေကို ချေမှုန်းတဲ့ အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
အသေလွတ်တဲ့ နေရာက နိရောဓသစ္စာ။

၇၅။ ခွေးနဲ့တူတဲ့ ဇရာ၊ မရဏတရားက ဒုက္ခသစ္စာ၊
 မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်မှ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဆက်စေသော
 တရားတွေ သမုဒယသစ္စာ၊
 လိပ်ခွံနှင့်တူသော အကျင့်အောက် ဖြစ်ပျက်ရောက်အောင် သွင်းနိုင်
 တာက မဂ္ဂသစ္စာ၊
 ဇရာ၊ မရဏတည်းဟူသော ခွေးစားမခံရတဲ့ နေရာက နိရောဓသစ္စာ။

- ၇၆။ (၃၁) ဘုံက ဒုက္ခသစ္စာ၊
- (၃၁) ဘုံ ဖြစ်ကြောင်းက သမုဒယသစ္စာ၊
- (၃၁) ဘုံချုပ်ကြောင်း အကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
- (၃၁) ဘုံ အပြင်ဘက်ရောက်သွားတဲ့နေရာက နိရောဓသစ္စာ။

၇၇။ အပျက်ကိုမြင်လျှင် ကာမာသဝနှင့် ဘဝါသဝပြုတ်၊
 ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မဟုတ်မှန်းသိလျှင် ဒိဋ္ဌာသဝပြုတ်၊
 အမှန်ကိုမြင်လျှင် အဝိဇ္ဇာသဝပြုတ်၊
 အာသဝေါတရား လေးပါ ချုပ်ကြောင်းအကျင့်က မဂ္ဂသစ္စာ၊
 အာသဝေါတရားလေးပါး ချုပ်သွားတဲ့နေရာက နိရောဓသစ္စာ။

ဦးဆန်းတင်
 (နယ်လှည့်ဓမ္မကထိက)

၂၇၂၁၀

ဦးဆန်းတင် ၏

ကိုယ်ရေးအကျဉ်း

ဦး ဆန်းတင်သည်ငယ်စဉ်က ဟင်္သာတ လယ်တီဘုန်းကြီးကျောင်း တွင်ပညာသင်ကြားခဲ့ပြီး၊ ၁၉၆၂ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သို့တက်ရောက် ပညာသင်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၅-၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင်စီးပွားရေးပညာရှင်ဘွဲ့ ကိုရရှိခဲ့ပြီး၊စီမံကိန်းစိစစ်ရေးနှင့်တိုးတက်မှုအစီရင်ခံရေး ဦးစီးဌာနတွင် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး အဆင့်-၁ အဖြစ်၊နိုင်ငံတော်တာဝန်များကို အဆင့်ဆင့်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။၁၉၉၀-၉၁ခု နှစ်တွင် အငြိမ်းစားယူခဲ့ပါသည်။

အ ဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဥပနိဿယကို အသက်အားဖြင့်(၃၃)နှစ်အရွယ်မှစတင်၍လေ့လာလိုက်စားအား ထုတ်လျက် နယ်လှည့်ဓမ္မကထိကအဖြစ် ဟောပြောပို့ချခဲ့ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ထေရဝါဒပါဠိ တော်များနှင့်အညီ ဟောပြောပို့ချခြင်း၊ဤကျမ်းစာအုပ်ကို ဉာဏ်မှီသမျှ ပြုစုနိုင်ခြင်း၏ဥပ နိဿယသတ္တိ(အားကြီးသောအကြောင်း)များမှာ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဟောစဉ် ကျင့်စဉ် များ၊ ဆရာတော် ဦးဓမ္မသာရ၊ဦးဓမ္မသာရ၊ ဦးဝိမလဗုဒ္ဓိ(မူလဓမ္မာစရိယ၊ဓမ္မနိတိစောဒ ဦးကုသလ အရှင်မြတ်များနှင့် မြို့သစ်မြို့မှ ဦးသုစိတ္တ(အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ-ဝိနယပါဠိပ ဦးကဋ္ဌန၊ဦးဇနိတာလင်္ကာရ (အဂ္ဂမဟာကမ္မဋ္ဌာနာစရိယ) ဆရာတော်အရင်းမျှ ကျေးဇူးများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

ဤ ဗုဒ္ဓ ၏ အပါယ်ပိတ် အခြေပြုကျမ်းစာအုပ်သည် ဝိပဿနာ တရားများကို လေ့လာလိုက်စား ကာစ ယောဂီများအတွက်သာ ရည်ရွယ် ပြုစုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။